image
not
available

Medicina. Scripta varia ad methodolog. & propaedeut. pertin. 60.

Sum ex libris J. Jacob. Weyhing Phil. et Med. Dr.

MEDICUS OFFICIOSUS PRAXI RATIONALI METHODICA APHORISTICA CUM SELECTIS REMEDIORUM FORMULIS INSTRUCTUS.

ET

Publicâ Disputatione propositus.

IN UNIVERSITATE OENIPONTANA.

PRÆSIDE.

FERDINANDO CAROLO WEINHART.

In Thierburg & Volantsegg Philosophiæ ac Medicinæ Doctore, ejúsque Practicæ & Aphorismorum Profes. Ordin.

DEFENDENTE.

ORNATISSIMO ET DOCTISSIMO,

DOMINO IOANNE FERDINANDO RAMPICHLER,

Carintho Clagenfurtensi A. A. L. L. & Philosophiæ Magistro & Medicinæ studioso.

Anno 1703. Mense

OENIPONTI,

Typis Hæredum Jacobi Christophori Wagner,

EXCELLENTISSIMO

AC

ILLUSTRISSIMO,

DOMINO, DOMINO

IOANNI FRIDERICO S. R. J.

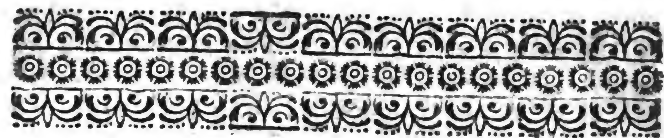
Comiti ab Urſinis & Roſenberg.

Lib. BARONI in Lerchenau & Graffenſtain, Domino in Sonnegg, Stein, Feurſperg, Reutshach, Welzenegg, Greiffenburg, Roſſeck & Rottenſtain &c. &c. Carinthiæ ſupremo Hæreditario Præfecto, ejuſdémque Archiducatùs Carinthiæ deputatorum Præſidi ac Burggravio, Sacræ Cæſareæ Majeſtatis actuali Conſiliario intimo ac Camerario &c. &c.

Domino Domino ſuo Gratioſiſſimo.

EX-

EXCELLENTISSIME ET ILLUSTRISSIME.

DOMINE, DOMINE COMES.

Quod ſol inter ſidera, cor inter Machinæ corporeæ membra, aurum inter metalla, hoc inter vegetabilia eſt *Roſa* herbarum princeps ac Regina. Hæc non tam ornat, quàm ſanat. Non enim gratiſſimâ ſolùm purpurâ rubeſcit hortorum unicum decus ac honor, verùm etiam fra-

fragranti ac præſtantiſſima virtute ſua ſpiritus vitales recreat, ſopitos excitat, deficientes reſtaurat, ac flammulam vitalem penè jam Ecclypſantem priſtinæ luci ac vigori reſtituit, ut adeo non mirum, quod in odorem ſuavitatis ſuæ me traxerit, ut primitias meas Medicas ſub nullo alio, quàm *Roſæ* Patrocinio defendendas ſuſciperem. *Roſa* hæc illa eſt, quæ in gentilitio tuo campo vernat, Excellentiſſimè & Illuſtriſſime Dom. Domine Comes, *Roſa* planè *centifolia*, quæ majorum tuorum conſtanti in Deum ac Cæſarem fide, ferventi Juſtitiæ zelo

lo

lo ad DEI Gloriam. Populíque salutem, solertissimâ in regendo sapientia, invictâ in debellandis gloriosè Ottomannis fortitudine, ac patria ab hostium insultibus vindicata, liberalitate in sustentatis tot egenis, in fundatis stipendiis, erectis ædificiis Ecclesiasticis, ac præcipuè Lauretano, aliísque centenis Heroicarum virtutum prærogativis decora, & *odora* est, nam & Rosæ recisæ vel etiam decerptæ redolent, unde non mirum, quod Illustrissima tua prosapia primis semper honoribus & muneribus in utraque Austria & Carinthiæ Archiducatu, clavibus etiam & velleribus aureis ab

Imperatoribus meritissimè exornata fuerit, siquidem Illustrissima hæc tua familia numerat, generis sui Heroes ságo togáque celeberrimos, quorum consiliis, manúque, industria, solertia, scientia, sapientiâ nihil non magnum gestum. à *Rosis* jam mortis falce decerptis ad recenter fragrantem & florescentem devenio ad te nempe Excellentissime ac Illustrissime Domine Domine Comes, qui præclarissimis naturæ dotibus exornatus virtutum Omnigenarum gratissimum quaqueversum spargis odorem. Floret enim in te summa in Deum Religio, Pietas in DEI Matrem & Virginem

Co-

Comis in omnes æquitas, in ſubditos lenitas & amor, in facinoroſos auſteritas, in deliberando acies, in exequendo velocitas, in conſulendo maturitas, in periculis vigilantia, in proſperis moderatio, in adverſis conſtantia & tranquillitas, ſed plura virtutum tuarum decora ſub *Roſa*, quia *Roſea* vultûs tui modeſtia ac verecundia id mihi prohibet, quod fama poſthuma meliùs ſcribet, dicétque. Verum non tam flores quàm ſanas *Roſa Roſenbergina*. Poſtquam enim patria poſt defunctum genitorem tuum langueſcere ac deliquium Pati cæpit, ſtatim ad tuum in Regi-nem ingreſſum conſiliis, opibus

ac Pientiſſimo animi affectu provinciæ tibi concreditæ ſubditíſque proſpicere ac conſulere voluiſti eo beneficandi ſtudio & alacritate ; ut beneficia non dare, ſed accipere videreris, ut non tam Patronus ; quàm Patriæ pater nuncupareris. Hæc effecit tua magnanimitas & liberalitas ; quæ ſunt vera generoſiſſimi & Nobiliſſimi ſanguinis tui à majoribus tranſcripta lineamenta non tam hæreditaria , quam tibi propria & genuina. Ne ergo mireris Patrone gratioſiſſime tuo Nomini ac auſpiciis has Theſes à me conſecratas eſſe benignitas tua ; quâ leviſſima

quæ

quæque obſequiorum genera gratioſiſſimè dignaris, & cujus etiam jam Frater meus prorſus inſignia accepit argumenta, audaciam meam obfirmavit adeo, ut, ubi Theoricis laboribus nunc per functus ſum, ad praxim me accingam non alio tamen in terris, quàm *Roſæ* Patrocinio. Faciat Deus ter optimus maximus etiam meis itentidem votis exoratus, ut in annos plurimos incolumitate potiaris optatiſſima, ſubditi autem tui ac clientes, quos inter ego hodiè me infimum ad omnes nutus paratiſſimum ſiſto, quàm diutiſſimè fruantur, ac tandem *Roſa*

 hæc

hæc nunquam marcescat, sed sero ad Elysios hortos translata ibi vireat, & floreat in perpetuas æternitates.

Ita Precor

Excellentissimæ ac Illustrissimæ Dominationis vestræ,

Infimus

JOANNES FERDINANDUS RAMPICHLER.

AP-

APPROBATIO THEOLOGICA.

OFficiosus hic Medicus tantæ est Excellentiæ, ut Methodô, & doctrinæ claritate publicam omnino lucem mereatur: præsertim cùm nihil orthodoxæ fidei, aut bonis moribus contrarium contineat, sed aphorismos & arcana medica debitâ cum modestiâ ita proponat, ut, dum prodesse quærit corpori, animo nihil interim periculi, sed multùm potiùs honestæ afferat delectationis tam eruditâ lectione hauriendæ; præbendo simul doctissimo Domino Defendenti occasionem acceptam ab authore præclaram medicam doctrinam fortiter & gloriosè propugnandi. Ita censeo

GEORGIUS TONAUER S. J.
SS. Theol. Doct. & Profess. Ord. p. t. Decan.

Approbatio Medica.

VT ſedulus virtutum ſecta-tor, vitiorumque exſtirpa-tor Medicus, in morborum debellatione pariter ac ſanitatis conſervatione, Officio ſuo ritè defungatur, hunc ſub Medici Officioſi titulo Tractatum accipiat ductorem comitémque fideliſſimum. Venerabitur certe ejus Autorem, Prænobilem & Magnificum Incl. Facultatis Medicæ Seniorem, utpote plurimis, quibus charo Eruditorum orbi innotuit, ſcriptis clariſſimum. Quæ uti multis jamdudum prælucent, ita præſentem Tractatum veris innixum principiis, ſcientiâ firma, fidáque rerum experientiâ roboratum, judicio ex in ſolido, accuratâ methodo, & grata concinnitate compoſitum, cen-

ſeo

ſeo digniſſimum, qui non ſolum doctiſſimo & ornatiſſimo Domino Defendenti per publicum diſputationis certamen laudi, ſed & cunctis per impreſſionis lucem ſaluti cedat certiſſimæ.

THEOD. FRID. STATLENDER
Med. D. & Prof. Ord. ac
Phys. Oenip.

Ctavus propemodum effluxit annus, quo publicam in lucem edidi Enchiridion novum continens systema seu nucleum universæ Medicinæ practicæ, quod præter meritum apud Philiatros gratiam invenit, ut exemplaria ejus jam passim hinc inde distracta ad huc avidè à me expetantur Cùm verò in prædictis Thesibus nonnulli desiderarent remediorum formulas, quo ad dosim expressas (quòd à me tunc omissum, ne Enchyridion in librum excresceret, cùm artis Medicæ summa perfectio sit concinnata & debita formularum compositio, ac plurimum difficile sit, semper ex tempore Medicamentum gratum, ac debitè compositum & aptum præscribere præsertim Neo practicis & qui in praxi Medica non diu & multùm exercitati fuerunt, vel memoriam minùs firmam ac felicem obtinuerunt, ideo, ut & his satisfaciam, ac cunctis me officiosum exhibeam, præsentibus his Thesibus selectas remediorum formulas proponere volui non quidem dubias & incertas, sed diuturnâ experientiâ & longo usu veluti Canonizatas, quas tum propria viginti septem annorum tum peritissimorum Classicorũ & in arte Medica consumatorum Authorum praxis suppeditavit. Inter vivos honoris ac filialis gratitudinis ergo nomino Colendissimum Dom. Parentem meum *Paulum* olim Serenissimi Archiducis Ferdinandi Caroli &c. &c. Archiatrum, nunc excelsorum,

Dica-

Dicasteriorum Physicum , quem Deus post 80.
ætatis annum feliciter ac sanè modò consummatum ulteriùs sospitem & incolumem quàm diutissimè conservet, inter defunctos D. Patruum meum *Casparum Weinhart* olim Serenissimi Archiducis Sigismundi Francisci. &c. &c. Personæ Medicum: hinc pariter excelsorum Dicasteriorum Physicum post 68. ætatis annum è vivis ereptum. Item Auum meum *Paulum* quoque nomine olim Marchionis Burgaviensis, hinc Serenissimæ Archiducissæ Claudiæ, ac Serenissimorum Principum Ferdinandi Caroli, Sigismundi Francisci, Claræ Isabellæ & Leopoldinæ Protomedicum post. 75. ætatis annum piissimè in D. defunctum, tandem etiam avum meum Maternæ lineæ *Gerardum Schlairmacher* olim Serenissimi Archiducis Leopoldi ac Claudiæ Aulæ Medicum post 64. circiter ætatis annum è vita decedentem. Ne autem prædicta remedia Empyricè & promiscue in usum trahantur, addidi cautelas ac generalem & aphoristicam Methodum, quâ cuncta remediorum genera ex fonte chyrurgico, Pharmaceutico & diætetico derivata decenter, & juxta normam artis pro circumstantiarum varietate pro morborum depulsione usurpari possint. Non enim hîc exspectare oportet arcana & secreta (Nomina apud Medicos rationales, quibus apertæ & candidæ musarum Iannuæ exosa & incognita) sed vulgaria, & in praxi trita, quæ tamen, si debitè ac Methodicè applicaveris, & morbum cognoveris, in quibus duobus verum Medicinæ arcanum continetur,

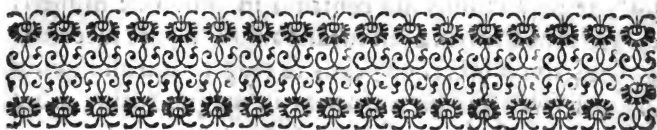
ab

abundè sufficient ad morbos quoscunque depellendos. Præmisi tandem in Principio Generalia quædam ad Medici Officium spectantia, quæ passim in libris Medicis haud obvia, à mè tamen tum per experientiã tum per frequentem lectionem in proprium usum conscripta & annotata, quæque singulariter virtutem, scientiam & prudentiam Medici, in quibus perfectio artis consistit, respiciunt, ut ad illam pro viribus aspirarem, ac in statu meo me perficerem, cùm autem ab eadem quàm longissimè me ad huc abesse ingenuè fateri necesse habeam, aliis interim conatum hunc meum communicare volui, ut saltem.

Fungar vice cotis. acutum,
Reddere quæ ferrum solet excors ipsa secandi.

Cedat qualiscunque hæc mea industria ad DEI solius Gloriam, Medicæ Iuventutis utilitatem, ac Proximi ægrotantis unicam salutem.

CAPUT I.

DE Officio Medici in genere.

§. I.

De Religione & Virtutibus Medici

I.

Um teste *Ecclesiast. c. 38. à Deo omnis medela*, & Medicus quidem ægrum curet, sed Deus sanet: sit etiam Medicina peculiare Paracleti donum teste Divo *Paulo ad Corinth. c. 12. alij quidem per spiritum datur sermo sapientiæ: alij autem sermo scientiæ secundum eundem spiritum: alteri fides in eodem spiritu: alij gratia sanitatum in eodem spiritu &c.* Medicus in primis divini Numinis cultor sit per veram & orthodoxam Religionem catholicam.

II.

UNica eius cynosura sit gloria Dei, ac salus proximi, lemma & suprema lex sit; *Deum colere, neminem lædere ac omnibus velle prodesse.* Provinciam suam Medicus à divina providentia per legitimam vocationem humeris suis impositam attentâ sollicitudine, ac sollicitâ attentione administret, ac divinum spectando obsequium sa-

 lutis

lutis ac perfectionis suæ centrum in officii ac muneris sui partibus ad divinæ voluntatis amussim purâ intentione peractis collocet, cogitans se redditurum aliquando desuper severissimam rationem in maguo totius orbis conventu ac sabbatho sempiterno.

III.

VEnereretur, ac imitetur Medicus pro Viribus S. S. Cælites Medicos, & quidem mense Januario die XXXI. *S. Cyrum Alexandrinum.* Februario die XXV. *S. Cæsareum* B. Gregorij Nazianzeni fratrem. XXVIII. *S. Dyonisium Diaconum.* Martio die X. *S. Codratum Corinthium.* XV. *B. Ioachimum Iapponensem.* Aprili die XIII. *S. Papilum Diaconum.* Maio die III. *S. Iuvenalem.* VI. *S. Ioannem Damascenum.* Junio II. *S. Alexandrum Martyrem.* XIX. *S. Vrsicinum.* XXVI. *S. Samsonem Presbyterum.* Julio XV. *S. Antiochum.* XVII. *S. Pantaleonem.* Augusto die XVI. *S. Diomedem.* XX. *S. S. Leontium & Carpopherum.* XXII. *S. Philippum Benitium Florentinum.* XXV. *S. Genadium.* Septembri die XXVI. *SS. Cosmam & Damianum.* Octobri die XVIII. *S. Lucam Evangelistam.* XXX. *S. Zenobium.* Novembri die II. *S. Theodotum.* IX. *S. Orestem.* Decembri die VI. *S. Æmilianum &c.*

IV.

LOquendo de virtutibus cardinalibus ac inprimis *de temperantia*, Medicus sit *castus* præsertim gynecæi, sequiorisque sexûs curam gerens, hinc apud Lacedæmonios Æsculapij simulachrum ex agno casto fuit. 2. Sit *sobrius*, ut ad invisendos ægros, eisque opem ferendam quacunque diei ac noctis horâ promptus, paratus, ac sui juris sit. 3. *Taciturnus*, ne vel occulta artis mysteria vel secretiora ægrorum mala aut alia extra limen minimè evulganda plenis buccis ubique effutiat, hinc Medicina *muta* dicitur, ac Ægyptij in *Isidis & Serapidis* templis præsidum Deorum Medicinæ apud ipsos *Harpocratem*

Pocratem silentij Deum labia digito comprimentem adorarunt. 4. Sit *modestus* ac moribus honestis elegans, cui pietas curæ, dilectio cordi, compassionis sensus carus, ac præcipuè *Mansuetudo* familiaris, ac humanus affectus suavis sit, hinc in Delô simulachro Apollinis charites additæ sunt citharam, tibias & fistulam manibus tenentes, non tantùm ad Musices & carminis inventionem denotandam, verùm etiam, quod deceat, Medicum esse humanum, gratiosum & affabilem.

V.

LOquendo de *fortitudine* Medicus. 1. Sit *fortis* ac intrepidus ad labores quoscunque tolerandos utpote ægrotantium saluti totus mancipatus. 2. Sit *fortis* ad momorum calumnias, ad artis osorum & contemptorum scommata, sarcasmos, ac commentitias cavillationes, aliáque Medicum ferientia ab infirmis, adstantibus aut alijs subinde Prolata æquo animo ferenda: gnarus celare cordis æstus, invitúmque multa dissimulare. 3. *Fortis* & cordatus in debellandis morbis, ut non agat vel nimis tumidè, vel nimis timidè, ut nec temerè audeat, nec inconsultè timeat: ut ingruentes difficultates ac periculorum & impedimentorum Iliadem generosè vincat. 4. *Fortis* tandem, ut sit communis Utilitatis amator, privatæ oblitus, Patientes vel sæpiùs impatientes visitando patiens, adversus mollia durus, in arduis fidens, in gerendis magnanimus, in gestis modestus, in adversis constans, in secundis temperatus, ac in omnibus invictus.

VI.

LOquendo *de Iustitia*, Medicus, quoque æquitatis fidissimus sit custos suum cuique tribuens, sitque. 1. Erga omnes comis, cunctis officiosus, nulli onerosus, affinibus facilis, socijs amabilis, reliquis urbanus, languentibus placidus, ad similes familiaris. 2. Sit devotus ad Deum, benignus in proximum, liberalis in

egenos, promptus ad concordiam, sobrius ad mundum. 3. Sit Domini servus, proximi socius, ac mundi Dominus superiora habens ad gaudium, æqualia ad consortium, inferiora ad servitium. 4. Laudet bonos, malos toleret, minori indulgeat, majori cedat, studeat omnibus prodesse: nocere nulli.

VII.

LOquendo tandem de *prudentia Galen. l. 8. meth. med. c. 9.* Medicum naturâ prudentem desiderat. Cùm autem à peritissimis sophiæ cultoribus duplex statuatur prudentia, quarum una ad vitam juxta virtutum ac rationis normam legitimè instituendam: altera verò ad artis præcepta prudenter, ac debito modo, loci, temporis ac Personarum circumstantijs, singulísque eventibus ritè accommodanda habilem ac idoneum reddit, utraque planè in medico Practico quàm maximè expetitur: prima, quia Virtutum ceterarum dux, princeps, moderatrix ac architecta & quia quasi complexus omnis perfectionis ac compendium omnis felicitatis: altera, quia hâc duce & luce utendum in difficili planè Microcosmi imperio, ne ceteroquin per vias tot occasionum variarum præcipitiis infestas, tot difficultatum sentibus obductas, tot arduarum quæstionum gurgitibus intercisas, tot millenarum circumstantiarum labyrinthis implicatas frequentiùs laborare, hærere, cespitare ac labi necesse habeat Medicus, unde haud immeritò apud Syros mos obtinuit, ut Apollo pingeretur barbatus ad innuendam nempe prudentiam, quæ in Medico requiritur, ac ætatis decursu inprimis possidetur, in quem finem etiam veneranda antiquitas simulachro Apollinis serpentem addidit pro symbolo nimirum prudentiæ.

VIII.

PRæter vitia Virtutibus supradictis opposita Medicus inprimis vitare studeat *invidiam* cavendo, ne alterius ingenium, doctrinam, eruditionem, praxim uberiorem,

riorem, feliciores inibi successus, frequentius auditorium, favorem civium, superiorum gratiam, fiduciam ægrorum, honores ac existimationem canino dente rodat: de libris ac thesibus sinistrè ac frivolè iudicet, collegæ sui votum præ livore sugillet, remedii formulam prudenter & ex lege artis præscriptam calumniosè improbet: eum morbum non intellexisse: in causa hallucinatum, nec legitimâ usum fuisse curandi methodo ægris & adstantibus clanculariè & nefandè instillet: sícque famam, eius virulentâ detractione laceret. Item ne arcana sua earumque singularem chyrotechniam invidiosè celet.

IX.

Vitet insuper *Avaritiam* cavendo, ne non tam Medeæ, id est, artis medicæ gratiâ, quàm propter vellus aureum vela faciat, ne Vulturis instar lucris ac rapinæ inhiantis ægros continuis suis petitionibus, ex actionibus & pactis ab insigni vel sorditie, vel plutophilia profectis fatiget ac exhauriat: ne lucri cupidine in extremam turpitudinem adactus largiora præmia ac stipendia sperans morbos ægrotantium protrahat, vel morbum levem ita periculosum exaggeret, extendat ac amplificet, ut sub facie auxiliandi, praxim depilandi, loculósque emungendi exerceat: ne experientiolas aliquas nullis forsan rationibus innixas, vel secreta opinativa & imaginaria empyrico supercilio ac hyperbolico preconio decantans per quàm studiosè velet, celet ac custodiat, ut ægri etiam dato copioso auro ab eo talia remedia velut ex captivitate redimere necesse habeant: ne cum Pharmacopæis concors partiatur lucrum levissimo in morbo pretiosissima præscribens medicamenta: ne tandem auri fulgore excæcatus eo protervitatis, petulantiæ ac perversitatis perveniat, ut Venena propinet, abortum procuret, sterilitatem inducat, falsimonium fide jurata probet, aliaque christiano Medico indigna & scelesta committat.

X.

TAndem detestetur Medicus *superbiam* cavendo, ne eò deveniat arrogantiæ, ut alios suos collegas tanquam volitantes umbras ex alto despiciat, ac se solum ceterorum exemplum, artis Hippocraticæ cannonem & archetypum vanâ ostentatione arbitretur, ne aliorum curationes vel consultationes reprehendendo, gloriam ac rixis & altercationibus unicam sibi laudem ac pompam comparare studeat: ne remedia levis licet pretii, nec adeo difficilis compositionis pro secretis singulari studio, diuturnis laboribus, vigiliis ac sudoribus, maxímisque sumptibus comparatis jactet, vendat, sícque popularem plausum ac fumum captet: ne flatulento superbiæ halitu distentus omnia celet, & non nisi arcana arcanissima crepet, ne plurimarum felicissimarum & inauditarum curationum à se factarum proprius ac vanus sit buccinator: ne tandem se uberioribus naturæ animi, fortunæque muneribus præcellere, veram Palladis artem agere, neque censore, neque alterius ope indigere falsò sibi persuadeat: sícq; nimium sibi fidens etiam in gravioribus periculis alios sibi adiungi non modo non postulet, verùm etiam oblatos repudiet.

§. II.

De scientijs ac Disciplinis Medico necessarijs.

I.

LInguâ *latiná*, quæ fidissima scientiarum interpres, basis ac radix, Medicus nec sine magna turpitudine, nec sine artis dispendio carere potest, cui, si comitem addiderit *gracam* ut saluberrimas doctrinæ Medicæ undas ex *Hippoc. Galen. Ætio, Paulo, Alexandro, Ægineta, Oribasio, Dioscoride &c.* aliísque velut ex originariis fontibus haurire, gustare, ac vim vocis, dictionis nucleum, latentémque energiam meliùs percipere

cipere valeat, imitabitur ingeniosissimum illum virum; qui Romam & Græciam dissidentes; manus tamen invicem jungentes pinxit addito lemmate, *conspirant amicè*.

II.

AD *Poësim* non quidem lascivam illam turpium morum Illicem, quæ venenum melle conditum lectitantibus nefandè instillat, sed castam & eruditam Medico subinde divertere licebit horis præcipuè succisivis, eamque non quidem ùt civem, sed peregrinam tractare tum ut animi laxandi causâ delectabile eius Viretum peragrando moralium flores & fructus carpat: tum, ut apud ægros atque etiam in Regum, principum, Magatúmque symposiis, ac sapientiorum quorumque congressu: quin & in diserto sacrorum, moralium, profanorúmque & philosophantium sermone, sententias eius magna cum laude, ac præsigni & efficaci ad bonam frugem exhortatione vel honesta delectatione proferre possit: tum ut eloquentiam suam, quæ *Marco Tullio* teste absque Poësi sicca & imperfecta est, uberrimis Poëtarum fontibus irrigare, sermonémque suum sententiis verbísque Poëticis non quidem affatim & ad nauseam, sed condimenti loco tantùm appositis ac in tempore prolatis quasi luminibus ac stellulis, illustrare possit.

III.

ELoquentia eruditione munita non tam decora & elegans est in Medico, quàm etiam suo modo necessaria tum in Cathedris ad artis decorem ostentandum: ad opes eius amplissimas in mediam lucem proferendas, & salutem ac sanitatem ægrotantium promovendam: tum in consultationibus publicis ineundis ad mentis concepta ornatè proferenda, ad sententiam suam argumentis acerrimis & exquisitis rationibus stabiliendam, ac adversarios erroneâ ac falsa hypothesi innixos de Ponte deiiciendos, tum ad ægros Medicis haud in paucis contradicentes persuadendos; ad Pœnitentiam contuma-

 ces

ces proposito dextrâ cum facundiâ prognostico de morbi periculo ad eam disponendos, ad ægros mæstos consolandos, timentes erigendos, diffidentes excitandos, iratos placandos, furentésque coercendos.

IV.

Philosophia Medicinæ soror germana & uterina est, facem ei præferens. Sine hac Medicina est potiùs cadaver quoddam exangue, quàm corpus vivens, est ramus divulsus ab arbore, hinc medicina rationalis dicitur a ratione nempe & dialecticâ, ac medici Physici ob Philosophiam denominantur, cùm Medicinæ principia sint intimiora Philosophiæ arcana, eáque aliud non sit, quàm particularis quædam Philosophia ac specialis & experimentalis Physica causas & affectiones corporum naturalium in specie exponens, easque ratione & experientiâ examinans. Sine Philosophia enervis est omnis doctrina Medica, omnis disquisitio à veritate recedit, oriuntur monstrosa opinionum portenta, novitatum quisquiliæ & paleæ, ac sententiæ vigilantium somniis haud absimiles, descriptiones sunt mutilæ & detruncatæ aut omnino nullæ, axiomata vix probabilia, propositiones obscuræ, probationes difficiles vel erroneæ, ordo confusus, ac methodus curativa innumeris penè errorum laqueis irretita. Cùm enim curatio fundetur vel in *indicatione*, quæ aliud non est, quam syllogismus seu unius ex altero per rationem illatio, vel in *experientia* aut *analogismo*, quorum primum suppeditat modum argumentandi ab inductione: alterum ab exemplo, clarè elucescit, quòd ille meliùs noverit curare, qui meliùs noverit Philosophari, hinc necessariò oportet esse, ut Medicus sit vel Philosophus vel stultus, cùm tertium, si detur, crassi bubulci vel asini genus sit.

V.

Astrologiam etiam Medico convenire, nullus est, qui ambigit, nisi cui auriculas ignorantia & pertinacia com-

commodavit cornua, nemo enim inficiari potest jucundum illud & fæcundum cælicum inferioribus conivgium ac commercium, virésque ac influxus luminarium in Vegetabilia, mineralia: immò & ipsum hominem, quod testantur melancholici, maniaci, Epileptici, aliíque circa constellationes graviores luminarium & lunæ inprimis, quæ non immeritò astrorum omnium speculum & infundibulum appellatur, peiùs habentes. Videmus etiam paulò pleniùs radiante Dianâ humidiorum morborum sævitiem exasperari, ac inpeiùs ruere paralyses, apoplexias, lethargos, hydropes & sex centa alia symptomata. Idem testantur epimenia ad easdem lunæ Phases recurrentia, dies Critici, Vulnera luminaribus conjunctis vel oppositis inflicta difficiliùs tardiúsque coalescentia, pericula ex V. S. in violentis aspectibus celebrata, Dysenteriæ, febres malignæ, pestilentiales, aliáque mala epidemica, quorum ex astris origines non maximus tantum Hippocrates, sed & complures alii tradidere: immò etiam ex astrorum secutis aspectibus prævisos prodiderunt.

VI.

Botannices & Anatomia maximè peritus sit medicus: illius non tam ad decorem, ut remediorum suorum actualem habeat notitiam, quàm ad necessitatem pro visitandis Pharmacopoliis: huius, cùm sit oculus Medicinæ in cimeriis difficultatum prælucens tenebris, sit lumen, quo homo in homine quæritur & invenitur: sit fenestra illa, quam Momus in humano corpore desiderabat, ut abditi morborum, causarum, partiúmque affectarum recessus patefierent: sit prima ac firmissima basis, super quam erigitur medendi methodus. Medicus sine Anatomia est cæcutiens, qui viam baculo examinans huc atque illuc miserabiliter cespitat.

VII.

Chymia Medico non minùs necessaria: non quidem illa

illa, quæ pro lapide omnia dilapidat, & ut aurum coquat, omnia decoquit, ſed illa, quæ utpore fidiſſima rationalis Medicinæ miniſtra & ſocia tum ad utilitatem, tum ad ſplendorem ac amplitudinem Reipublicæ Medicæ multùm confert, parando ac ſuppeditando lectiſſima omnis generis medicamenta ſapore etiam, doſis exiguitate ac vi energetica commendatiſſima, quibus immanes morborum hydræ potentiſſimè expugnantur, quorum contumacia Galenicorum auxiliorumq́ vim haud raro ſatis ſuperbè eluditq́, hinc plures cum *Matthiol.* in epiſtola quadam audent dicere, neminem Medicum abſolutum eſſe: immò nec mediocrem quidem, qui in hac nobiliſſima ſcientia non ſit exercitatus.

VIII.

MEdico honorificum eſt, ſi partem Medicinæ *Chironiaus* ita mente calleat, ut urgente neceſſitate etiam Miniſtrum & operatorem agere queat. Sicuti enim boni Imperatoris eſt, militis Gregarii partes ſuſtinere, ſi neceſſitas inſtet, ita dedecori non erit Medico, ſi pro re nata, pro rei gravitate ac data occaſione miniſtrum agat, cùm ſubmiſſio hæc & humilitas pro ſalute ægri in neceſſitatis anguſtiis conſtituti ſuſcepta exiſtimationis jacturam minimè inferat. Si verò adſint Miniſtri & artis peritiâ & manûs dexteritate inſignes, præſidem agat Medicus, atque inter eos ſplendeat, ùt dux inter milites, operationes eorum dirigendo, tradendo præcepta, reſcindendo errores, ac cavendo, ne ſolennis hæc medicinæ pars abeat in carnificinam.

IX.

MEdicum *Pharmacopæum* agere ac parare clyſmata, facere potiones & quævis magmata, vel etiam caplaſmata, unguenta aliáque leviſſima ægris porrigere, philargyriam, lucrúmque ſapit, ac medici famæ maculam haud levem inurit, cùm ſublimius atque excellentius medicorum munus ſitq́, quàm ut ad manuales has ope-

operationes, vilésque mercaturas sese demittat, præsertim si adsint artis Pharmaceuticæ periti, qui Pharmaca decenter ac rite paraverint ac dispensaverint, interim unum vel alterum sibi peculiare ac reservatum remedium, cujus usum & enchiresim illi solus novit, dispensare haud indecens erit præsertim si non lucrum, sed honorem, artis laudem & amicorum gratiam ancupari, eorúmque sanitati prospicere intendat.

X.

FAllacissima est *praxis*, quæ valida non est theoriæ basi munita, nam solida priùs, exquisita & firmissima principia jacienda, antequam ad practicæ perfectionis culmen assurgatur, crassis semper ignorantiæ tenebris sepultus jacebit Theoreticorum face destitutus, exercitandus priùs Medicinæ Tyro in Theoriæ Palæstra, antequam Athleta Medicus in praxeos descendat arenam nec audeat ægritudinis monstrum aggredi ac devorare, nisi priùs dente meditationis seu studio Theoriæ detriverit principia, ac mentis in ore voluerit generalia Medicinæ dogmata. Utilius est priùs cum mortuis, hinc cum vivis tempus terere, præsertim etiam, cùm singula ferè præcepta & recondita, quæ in praxi observantur, affluentiùs in Practicæ Medicinæ libris ac scriptis elutescant, quare animus priùs Theoriâ probè imbuendus, investiganda humani corporis elementa, principia, humores, temperamenta aliæque ejus proprietates & affectiones, perpendenda insignis affectuum varietas, numerúsque penè infinitus, considerandus ægritudinum mos, motus, magnitudo atque eventus: ruminandæ causæ sæpiùs abditæ ac pervestigatu difficillimæ, utendum signis diagnosticis, ac generali medendi Methodo, quæ omnia non sicco pede & per transennam peragenda, sed pluribus annis solida & eximia horum aquirenda eruditio. Nam teste *Hippoc. Vita brevis, ars longa.*

XI.

THeoriâ propè instructus Medicus noverit, non satis esse confusam animo tenere medendi effigiem & generales de arte medica contemplationes & notiones habuisse, sed ad tecmarsim & Particularia descendendum esse, cùm non homini sed Calliæ vel Socrati Medicina fieri debeat: noverit etiam praxim à Theoria distare, quantum æra lupinis: in Practica occurrere sæpiùs aliquid, quod nec dici, nec scribi potest; omnes etiam penè morbos curari in Cathedra & libris: non omnes verò in lectis, in quibus ægri sæpiùs moriuntur. Experientiam igitur, quæ est anima & mater Medicinæ: judex etiam & lapis lydius, ad cujus obrussam pleraque examinanda, sibi comparet Medicus ægrotantium lectulos indefessâ diligentiâ frequentando, juvantia & lædentia exactè considerando, cum Medicis practicis & præcipuè senioribus conversando & consultando, Pharmacopolia adeundo, libros practicos ac præcipuè eorum observationes perlustrando.

§. III.

De Officio Medici in ægris assumendis & visitandis.

I.

NOn decet medicum haud rogatum sua offerre officia, nam teste *Hippoc.* promptitudo & facilitas medendi effusè oblata ab ægris contemnitur, atque turpe est, imperium & potestatem in corpus ab ipsis ægris emendicare. Accedit contemptui non tam minor confidentia, quæ tamen haud modica est bonæ curationis circumstantia, quàm suspicio haud exigua vel quæsiti lucri vel jactantiæ & nimiæ ambitionis. Præstat igitur in suæ dignitatis cultum, in debitam sui artisq; me-

medicæ venerationem atque decorem propriâ virtute meritísque inclarescere medicum, & vocatum assistere ægrotanti, quàm se ipsum obtrudere, ac mulierculas, Pharmacopæos, chyrurgos, consanguineos, amicos, aliósque ægrorum assistentes ad id conductos habere, ut operam alicujus veluti buccinis undiqne deprædicent, ac pati ntes per fas & nefas procurent.

II.

SIcuti *Rudolphus* Primus Imperator asseruit, meliùs esse benè imperare, quàm Imperium ampliare, ita meliùs est pauciores infirmos suo Regimini commissos magna cum animi applicatiore, diligentia, studio, artísque Præceptis regere, quàm plurimis uno eodémq; tempore non posse satisfacere: cùm enim docente *Celso* optimus ac maximè idoneus sit artifex, qui non diu ab ægro recesserit, & qui ad omnes circumstantias sedulo attenderit, eóque ritè percontatus fuerit, impossibile erit, tot ægris decenter invigilare posse, & ferè non obvium accommodare medicamentum sine ulla percontatione, cognitione causæ & cum discrimine.

III.

ÆGros deploratos, & conclamatos solo prognostico relinquendos, eorùmque curam minimè suscipiendam esse *Hippoc.* jubet l. *de art.* dum ait. *Medicina est vehementes morborum impetus retundere & eorum, qui morbis victi sunt, curationem non aggredi*, ne teste *Galen.* fidissimo Hippocratis interprete infamentur apud vulgus remedia, quæ multis fuere saluti, quod tamen intelligendum esse judico de illis tantum morbis desperatis & conclammatis, qui per se & revera tales sunt nulla arte aut ope curabiles, vel ipsâ naturâ immedicabiles ut v. g. cæcitas & surditas congenita, hectica marasmodes, sphacelus, Phtysis consummata &c. non de his, qui plerumque saltem interimunt, & ex quibus aliquos

saltem

saltem ægros convaluisse observatum est, horum enim curatio generoso animo tentanda præmisso tamen in spe difficili prudenti præsagio, vel prædicto mortis periculo, cùm melius sit anceps experiri remedium, quàm nullum, ac Celso teste temeritas subinde restituit, quos ratio non sanat, & sicuti in bello sæpè longè violentiùs ex necessitate quàm virtute pugnatur, ita satiùs est aliquid cum periculo facere, quam spe adempta certo perire, præsertim cùm etiam *monstra* in arte subinde contingant, & monente *Philone* auxilium divinum maximè plerumque adsit, cùm deficit humanum.

IV.

IN medicam Potestatem haud recipiendos esse, qui confessionem Sacramentalem renuunt, jubet supremum Ecclesiæ caput *Innocent. III. in concil. Lateranens. tit. 37. c. 15.* quod jussum repetit *Pius V.* in sua bulla 8. Mart. 1566. in lucem edita. *cùm Medici, inquit ad infirmos in lecto iacentes vocati sunt, ipsos ante omnia moneant, ut confessori omnia Peccata sua iuxta ritum S. R. E. confiteantur, nec tertio die ulterius eos visitent nisi longiùs tempus confessor ob aliam causam infirmo concesserit.* quod eò intelligendum, ut Medicus teneatur ægrotantem periculi, vel per se vel per alium, prout necesse videbitur, admonere, cúmque ad exomologesim sacrúmque Viaticum suscipiendum adhortari minis etiam erga recusantem, quod deserere eum velit, adhibitis, eum autem nihilominùs renuentem omnino non invisere, sed ex toto deserere non suadent *Sanchez. Villalob. Barbos. Sylvest. Dian.* aliique ab eodem citati, cùm Medicus divinæ Pietatis æmulus, tentatis omnibus, quæ ipsi præcepta sunt, & quantum ex se est, pietatis opus ulteriùs prosequi, adhibitísque Præsidijs, ut forsan æger adhuc resipiscat, vitam prolongare possit, præsertim etiam, si metuendum, ægrum à Medico ex toto

dere-

derelictum magis obstinatum fore, & obsequia, quæ jam fortè parabat, omnino negaturum esse.

V.

MEdicum paulò graviùs periclitantem seipsum curare minùs tutum est ob judicium in re propria densâ Philautiæ ac affectuum inordinatorum nube magis obtenebratum: infirmis etiam frequentiùs sensualitati magis, quàm rationi obedientibus, hinc præstat vel alios simul in consilium adhibere, qui citra animi perturbationem de morbo judicent, & absque pavore remedia suggerant, vel si medicus ægrotans adeo sit debilis; ut mens etiam langueat, ijs omnem medendi provinciam concredere.

VI.

MEdicum non teneri cum extremo vitæ periculo peste correptis succurrere, nisi pacto se obligaverit, vel salario ad id conductus fuerit, in confesso est. Hostes & inimicos suos in curam medicam assumendos esse nonnulli dubitant, ne, si quid humanitùs accideret, eósque mori contingeret, suspicionem incurreret. Verùm sicuti Medicina etiam inimicis opem non denegat, sed odium benevolentiâ, damnum beneficentiâ, ac pessima quæque humanitate vincendo medelam adhibere non recusat, ita majori hoc in passu utendum cautela, ut etiam, si fieri possit, alter adsit Medicus vel alius doctus Virorum rationes curationis intelligens, receptis quoque in Pharmacopolio sedulò asservatis utpote incorruptis candoris & sedulitatis testibus.

VII.

NOnnulli Medicis inobedientes, Gulosos, qui Medicum & Medicinam infamant: ut etiam ingratos, qui jam olim vitæ discrimine erepti detestandâ ingratitudine beneficentiam Medici contempserunt, eúmque denuò

denuò ad opem ferendem impudenter accerfunt, operâ Medicâ haud dignos cenſent, verùm intemperantes ac inobdientes, qui vivunt, prout volunt, debent curari prout poſſunt; neutiquam vero omnino derelinquendi, quòd enim teſte *Galen.* intemperantiæ dediti nullis poſſint juvari præſidijs, potiùs de cura prophylactica quàm actuali morborum curatione intelligendum: præſertim etiam, cùm alijs remedijs & nova temperantia, quam infirmitate oppreſſi ſæpiùs ſectantur, juvari poſſint. Ingratos quoque haud omnino negligere oportet, ne avaritiæ aut crudelitatis accuſent Medicum, cujus ſuprema debet eſſe cura, ut nihil committat, quod vel Chriſtianæ charitatis jura frangere, vel nobilem & præclaram facultatem turpi pecuniæ exactione fædare poſſit.

VIII.

Cùm ſalus ægri ſuprema Medico lex ſit, eáque non minimùm dependeat à legitima Medici viſitatione, quæ eſt veluti anima felici curationis, hinc plurimùm intereſt, ut à Medico decenter inſtituatur, multùm enim præſtat ad morbi cognitionem: plùs ad ejus curationem: plurimùm ad errorum plurimorum, qui ab ægris & aſſidentibus in abſentia Medici committuntur, evitationem, ſic etiam quod vox viva Præceptoris: quod præſens Magiſtri auctoritas apud diſcipulos, hoc Medici præſentia apud ægros, ac tantum hoc ævo valet remedium, quantum de Medico ſperat æger, quantúmque in eo eſt opinionis & authoritatis, hinc promptum ſemper habens juvandi animum rogatus omnibus domi ſit oportet, neque triſtem à ſe quemque patiatur abire, laturus omnibns viſitando auxilium, vel quantum in ſe eſt, non denegaturus.

IX.

MEdicus ægrotum accedat opportunè, ſempérque illorum, qui periculoſiùs decumbunt, prius: reliquorum

quorum verò posterius curam gerat. Matutinum inprimis tempus eligat visitationi aptissimnm, sæpius etiam vespertinum huic labori impendat, interdum bis de die, si morbus præsertim acutus urgeat: subinde ter vel quater, si morbus acutissimus & præsertim rogatus, in levioribus & Chronicis quotidiè semel vel alternis diebus: immo quandoque post 3. 4. vel plures dies demum, prout opus esse videbitur, ita tamen, ut semper, quid ad reditum usque suum faciendum sit, reliquerit. Optimè faciet, si accessum moderatus fuerit juxta morbi conditionem, ægrotantisque affectionem. Sunt enim ægrorum aliqui, qui crebro se invisi maximoperè lætantur, & Medici non aliter quàm Angeli cuiusdam aut Numinis cælitûs delapsi adventum exspectant, alii econtra à sæpiùs invisentibus afficiuntur molestia, Medicúmq; quærendi lucri: se ipsos verò detestandæ arguunt avaritiæ.

X.

AD ægrum placidè ingressus lætabundus eum salutet Medicus, ac monente *Hippoc.* meminerit auctoritatis & sessionis, anima enim teste Philosopho *7. Phys. 2.* sedendo sapientior fit, & prudentior, ac Intellectio assimilatur quieti & statui magis, quàm motui, unde olim quoque sedere tenebantur consultantes & judicantes. Sedeat ex adverso vultûs ægrotantis, ut ex eodem velut ex speculo mala tum præsentia tum futura intueri valeat, & quidem paulò remotius præsertim in ægritudine maligna, vel quod tutiùs ex latere, ne miasmate venenato cum halitu ab ægrotantis corpore emisso inficiatur & ipse Medicus, quo in casu etiam ad ingressum suffitum parari; fenestras aliquatenus aperiri ad spatium aliquod jubebit, seque tum odoramentis, tum in ore detenta myrrha vel masticatâ rad. Zeduar. Angel. Cort. cit. rotul. aut morsell. aliisque alexi pharmacis, & breviori præcipuè visitatione ab imminente contagio imunem reddet.

XI.

SEdens pacatè ac modestè hilari facie ad ægrum con-
versa, gravitatéque comitati & humanitati conjuncta
cognita, visùque necessaria inspiciat, ea qnoque, de
quibus fas & opus est, interroget, ægrúmque vel adstan-
tes morbi Historíam referentes patienter, ac attentè au-
diat, sermocinetur de rebus Medico non naturalibus di-
ctis de cibo & Potu, eorumque vario præparandi & ad-
ministrandi modo & usu, de ægro ad confidentiam & ob-
edientiam disponendo, de remedijs debito tempore &
modo exhibendis, de alijs etiam rebus indifferentibus
ac opportunis juxta ægrotantium conditionem, capa-
citatem & genium, qnibus Medicus Prothei instar se
conformet, omnésque lucretur, modo à civilitatis ac
modestæ gravitatis limitibus non secedat.

XII.

AB initio Visitationis præsertim de morbi essentia,
causis vel exitu oraculorum more dubius respon-
deat, neq; ordinatorum semper rationem reddat præci-
puè coram vulgo & ignaris, aut ægris quibusdam hæ-
sitantibus & omnia secura metuentibus, ne majorem
hæsitandi occasionem nanciscantur]: benè tamen coram
peritis & scientificis agendorum, morbíque causæ sæ-
piùs manifestandæ, ut præceptis medicis magis obtem-
perent, & non respondeant, quod Aristotiles Medico
suo multa vetanti & non pauca citra morbi causam edi-
centi scitè respondisse fertur, *ne me cures, ùt bubulcum
vel fossorem, sed priùs causam edissere, atqne ita præce-
ptis tuis me facilé morigerum reddideris.*

XIII.

ÆGris non nimiùm familiaris sit Medicus, ne ip-
sum, ejúsque remedia parvi pendant, & contemnant
nec ministros sibi faciat socios, nisi debitam in se vene-
rationem

tionem posthabeant: nontamen inimicos sed benevolos potiùs, eorúmque acta collaudando ac celebrando sibi devinctos reddat. Procuret etiam, quantum ex se est, ut ægrotis adstantes & assidentes munere suo ritè fungantur, ut sint infirmis grati, gnari morum & consuetudinis & naturæ ægrorum, sint mundi, gratiosi, urbani, seduli, fideles, patientes, Dociles ac Medico obtemperantes, cavendo etiam, ne ægris vel iram concitent, vel tristitiam ex intempestivis nuncijs vel aliam offensam causentur.

XIV.

VIsitando Medicus diutiùs ægris, quàm par est, non adstet vel saltem rarò & quidem non nisi familiaribus; mulieres etiam non nisi cum aliorum adstantium præsentia & brevi intervallo visitet, illísque quasi transeunter accessionem quoddammodo fugitivam exhibeat: neque tamen etiam, nisi coactus nimiùm properet in omnes circumstantias diligenter inquirens, & inprimis, quomodo tulerint medicamenta, attentè notans, cùm ex juvantibus & lædentibus tutissima sumantur morborum remedia, hinc maximè hallucinantur, qui statim ac ægros intuiti sunt, pulsúmque tetigerunt, rigoroso, ùt decet, morbi, causarúmque examine neglecto inconsultò statim medicamenta dictant & Andebatarum more agenda præcipitant.

XV.

MEdicus ægrotos visitans honestè & decorè vestitus sit, sicuti enim sumptuosus valdè vestitus arrogantiam sapit, ac lividi dentis scommata vix evitat, ut taliter vestiti vel luxu perdita, levia, otiosa ac prodiga audiant ingenia, vel incurrant suspicionem ampullosi circulatoris & agyrtæ, ita sordidus aut nimium vilis vestitus vel quæstum exilem vel egestatem vel avaritiam denotat. Videat igitur, ut vestitus gravis sit, honestè

elegans, mundus, non lacerus aut labe vel spurcitie inquinatus, ut omnia ad optimam existimationem, prudentiam ac animi moderationem sint composita. Ad cultum & munditiem corporis quoque spectat, ut medicus manus quàm maximè purissimas habeat, faciémque mundam, & pilos in barba & capite decenter compositos cavendo quoque, ne tetro odore ex quacunque parte corporis emisso vel ex sordítie oriundo ægrotantibus molestiam: vel econtra etiam odoribus moschatis vel ambratis fæminis hystericos excitet Paroxysmos.

XVI.

TAndem Medicus visitans artem medicam adversus ejus osores & contemptores acriter tueatur, eam malè tractantes semel bísve tacitè correptos & non emendatos palam arguat: ægros inobedientes blande primùm, hinc severè corripiat, vel omninò deserere comminetur, præsertim verò apud potentiores sciat vi virtutis patientiæ & mansuetudinis Medico quàm maximè necessariæ multa connivere ferre, dissimulare ac calumnias, aliáq; innocenter, ac injustè sæpiùs illata vitæ sinceritate & oppositis actionibus aut amicorum, vel proborum aut eruditorum potentùmve laude abolere.

§. IV.

De Officio Medici in dignoscendis morbis eorúmque causis.

I.

QUo quis Medicus accuratior est in morbi cognitione, eò felicior in ejusdem curatione: asserente enim Hippoc. *de art.* si suffecerit Medicus ad cognoscendum, sufficiet etiam ad curandum, ut adeo non mirum, complures tantùm in medicinæ operibus aberrare, quantum in cognitione morbi falluntur, cùm igitur prima

prima basis curandorum morborum sit recta earundem cognitio, atque debitum unius ab alio discrimen, Medicum planè percontatorem esse oportet, qui necessarijs interrogationibus non parcere, sed artificiosá inquisitione morbi essentiam ejúsque causam investigare debet, antequam curatiouis methodum aggrediatur.

II.

HAud malè agunt illi Medici, qui in curatione morborum moram aliquam admittunt, ac primâ die toti sunt in examinando ad amussim ægro circa causas occasionales, omnésque morbi antecedentes ac præsentes circumstantias, quo tempore nihil remediorum imperant, ne per illorum usum ordinaria morbi perjodus signorúmque constantia perturbetur, aut morbus alienâ facie sistatur, vel salten generale aliquod & innoxium præscribnnt Medicamentum. Secunda die diligentiùs consideratis rebus ante dictis morbi speciem tandem decernunt, & exinde remedia opportuna præscribere incipiunt, latent enim sæpiùs in puteo Democriti profundissimè sepulta prima morborum stamina, densáque caligine circumfusa delitescunt, ut non nisi magno labore, summâque industria erui possint.

III.

ANtesignanus noster *Hippoc. L. de affect. tit. 36.* quinque interrogata Medico, cùm ad ægrotum devenerit, proponenda injungit inquirendo. 1. *Quid doleat?* 2. *Ex qua causa?* 3. *Quot diebus?* 4. *An alvus secedat?* 5. *Quo victu utatur?* plurimi quæstionum harum limites paulo angustiores agnoscunt, hinc etiam celeri cogitatione, linceâque mentis acie percurrere examinare & perpendere jubent ægrotantis *temperamentum, ætatem, sexum* & quo ad hunc sciscitando an mulier *gravida* & quot *mensibus* utero gerat? an *menses* in virginibus vel non gravida vel lochia inpuerperis ritè fluant? item quale anni tempus, aëris constitutio, loci ac

ac regionis mutatio, consuetudo in victu, exercitia, Idiosyncrasiæ ac singulares, occultæque nonnullorum proprietates. Item quærendo an & quibus hactenus usus fuerit remedijs? qualis eorum fuerit effectus? an prioribus jam annis tali morbo laboraverit, vel Parentes simili morbo detenti fuerint? an consuetam aliquam evacuationem neglexerit? &c.

IV.

PRædictis similibus quæstionibus pro re nata propositis, observatis simul ægri moribus, discursu, facie, oculis, ac lingua præsertim in morbis acutis pulsum tanget medicus, ex eóque virium vel robur aut debilitatem, vel effervescentiam febrilem aut naturalem œconomiæ corporis dispositionem dignoscet, ita tamen, ut; sicut in civilibus non uni testi, ita neque in foro medico huic soli signo tanquam fallaci subinde & incerto præsertim in affectibus capitis ut apoplexiâ, lethargo, febribus etiam malignis, facilique ex causa mutabili & in varijs individuis vario non fidat.

V.

IDem dicendum de Urina, quæ post pulsum cognitum inspicienda, quo ad substantiam, colorem & contenta scitè examinanda in morbis præsertim; qui Vroscopiæ subjacent, ac quorum causa in genere venoso, Epate, Liene, renibus, ureteribus vel vesicâ delitescit, hinc exsibilandi sordidi illi uromantes & lotio Physici qui nescio quot vaticinium omni ratione carens levi popello vendunt, & quidem non ut Apollo ex tripode, sed ex matulis oracula edunt, ac turpem lucri odorem venantur, noverit autem Medicus, urinam æquè ac pulsum ut signum coindicans tantùm considerandum esse: ita ut cætera quoque signa diagnostica ex alijs fontibus desumpta ad partes vocari debeant, ut ex omnibus simul certi quid decerni possit, cùm sola prothei instar mutabilior

bilior sit tum pro diversa individuorum varietate sanguinísque ac spirituum crasi, tum pro diverso vitæ genere pro Vigiliarum vel somni, repletionis vel inediæ, motûs vel quietis, regionis, anni temporis, assumptorum, aliarúmque circumstantiarum varia conditione.

VI.

SIcuti autem Vrinæ, ita etiam pro varietate affectuum, excretorum alvi, sputi ac sudoris habenda ratio, præterea quoque tam in morbis Chronicis quàm acutis *Hippoc.* in cognoscendo hypochondriorum statu, num eadem mollia, æqualia & sine dolore Medicum quotidie diligentissimum esse jubet, cùm ibi non tam potissima facultatis naturalis sit sedes, quàm etiam veluti Palæstra quædam, in qua omnes propemodum naturæ, morbíque fiant conflictus, ut adeò non tantùm multùm inserviant pro morborum diagnosi, verùm etiam non leve futuri præsagij evadant argumentum.

VII.

CUm ex dictis facilè elucescat, quantâ solertiâ, ingenij perspicacitate & vigilantiâ egeat Medicus ad ægritudinis ideam, speciem, causámque detegendam, ut adeo veteres haud frustra Palladis ac Æsculapij simulachro draconem veluti vigilantiæ symbolum, & quem acutissima pervigilique oculorum acie præditum esse tradunt, apponerent, fontes signorum partis affectæ morbi causarúmque quàm diligentissimè trutinandi & delibandi, quales sunt. 1. Essentialiter inhærentia, quo spectant partis temperies, magnitudo, situs, figura, morbus ipse sensibus obvius. 2. Cognitio causarum procatharcticarum & dispositivarum, vel hæreditariarum. 3. Actiones læsæ & quidem vel naturales, vel vitales vel animales. 4. Excreta, eorúmque substantia, qualitas, quantitas, sapor, modus ac ordo excretionis, 5. Qualitates mutatæ quo ad calorem, frigus,

gus, colorem, saporem, sonum. 6. Examen juvantium & lædentium. 7. Mutatio unius morbi in alium.

VIII.

QUòd, si verò, ùt subinde etiam omni adhibita diligentia & ab initio inprimis contingit, planè obscura fuerit morbi species, ut penitus cognosci & perspici nequeat, præsertim si quis vocetur ad curationem morborum vel complicatorum vel obscurè procedentium, vel similitudinem cum alijs morbis habentium, ut Medicum confundant, ac anxium & dubium reddant, ad magna saltem remedia non accedendum, sed inviolabile illud præceptum Hippoc. *6. epid. sect. 2. text. 50.* observandum *si non potes prodesse: vide saltem ne noceas.* hinc vel urgenti symptomati prospiciendum, vel debilia aut communia tentanda præsidia, ex quorum administratione nullum ægroto immineat periculum, vel res tota naturæ committenda confortantibus interim insistendo, tenuémque victum imperando, usque dum natura vel vincat, vel morbum detegat, cavendo tamen, ne æger aut adstantes propositum tuum agnoscant, ac te ex incerta coniectura remedia tentare, eáque cum alienæ vitæ discrimine experiri malè & perperam accusent.

§. V.

De Officio Medici in prognosticando.

I.

VIx ulla Medicinæ pars est, quæ excellentiam artis & Medici præstantiam adeo ostendit, quâm ea, quæ eventus præsagiendi rationem tenet. Hæc enim maximam medenti conciliat authoritatem, cùm Numinis instar

Quæ sint, quæ fuerint, quæ mox futura sequantur.

Prænoscat. 2. Futuris docet tempestivè occurrere, cùm

cùm oculati Argi instar veluti ex specula futuras affectiones, imminentiáque gravissimorum symptomatum pericula prævideat & præcaveat. 3. Apud ægros & adstantes parit admirationem: hinc admiratio fiduciam: fiducia obedientiam ac obedientia sanitatem. 4. Medicum infamiâ, calumnijs, ac crimine internecionis liberat. Cùm enim omnes sanari non possint, ac plurimi vel ob ægritudinis contumaciam vel ægri inobedientiam vel ejusdem debilitatem vel adstantium errores, vel rerum necessariarum defectum vel fati necessitatem vitali luce priventur, Medicus prudenti præsagio ab omni mortis culpa se reddet immunem. Officium enim ejus est, morbos sanabiles sanare, & insanabiles prædicere, ne, si fortè ars victa malo fuerit, vel ignorâsse vel fefellisse videatur.

II.

Sicuti autem scientia Prognostica nobilissima ac utilissima, ita pariter quoque obscurissima & difficillima, ut plures, vel peritissimi Medici subinde in præsagiendo cæcutiant, & vacillent. difficillima est, 1. Ob subitam crisium mutationem, quæ prædictionem multoties interturbat. 2. Ob velocissimum turgentis morbificæ causæ impetum nunc ad penitiora partis alicujus principis penetralia, nunc ab ijs ad ignobiliorem corporis partem, ut vel repentina salus, vel inopinatus sequatur interitus. 3. Ob plures morbos ex humoribus diversis & contrariis scaturientes. 4. Ob causas procatharcticas inopinatò supervenientes crisium certitudinem corrumpentes. 5. Tandem ob peculiares hominum proprietates & Idiosyncrasias Medico sæpènumerò haud compertas.

III.

Cùm igitur tanta Prognosis difficultas, ut etiam *Hippoc.* præsagiendi artis magister peritissimus *2. aph. 19.* pronuntiaverit, *acutorum morborum non esse certas*

Prædictiones neque ad salutem, neque ad mortem cautum semper Medici sit præsagium, ne, si res aliter ac prædixit, succedat; ægro & adstantibus risui & contemptui habeatur, vel commissi in curationis negotio erroris insimuletur, nihil enim juxta effatum Hippoc. *2. prorreth. & lib. prænot.* ineptius est, quàm Medicum in prognosi morborum frequenter falli. Sicuti enim nunquam hallucinari ferè supra captum hominis: ita rarissimè solius artificis, prout ingenuè fatetur *Cous* noster *l. 3. progn. 41.* & Galen. *in Commentar.*

IV.

MEdicus nunquam sanitatem; nisi infallibilis sit; certo promittat, vel ejusdem certos præfigat terminos: multò minùs agyrtarum & scurrarum more turpis captandi lucri causâ certitudinem talem juramento confirmet, cùm nunquam certus sit de suprema causa, à qua cuncta hæc inferiora diriguntur, neque etiam de obedientia ægri, vel diligenti applicatione, aut operatione remediorum, vel naturæ cooperatione aliisque pluribus casibus subitaneis atque fortuitis temerarias ejusmodi pollicitationes evertentibus; ut adeo non mirum tales sui dedecore, infamiæque dolore meritas errorum suorum pœnas luere.

V.

PAri ratione nunquam mortem certam; nisi certissima & infallibilia fuerint indicia, vel eam absque spei, si aliqua affulserit, mentione prædicat, ne fortè, quem moriturum infallibiliter falsò præsenserit magna cum hominis sui calumniâ non ita longè post quasi à mala sententia provocaret, supervivat. Non enim omnia adeo manifesta sunt circa ægros ob specialem uniuscujuscunque individui idiosyncrasiam, quin interdum hujus ratione miracula in Medicina fieri videantur, & ij, qui conclamati putantur præter spem subinde convalescant.

VI.

VI.

ÆGritudine incipiente aut parum invalescente Judicium suum suspendat Medicus, ac oraculorum more ambiguè de morbi exitu sermocinetur, illúdque Galen. *1. De dieb. decret.* 12. observet, si nihil in morbo firmiter præsagire possimus, satiùs est tacere quàm temerè pronuntiantem falli, quia 1. nonnulli videntur morbi ab initio salutares latente malignitate, qui postmodum ex insidijs erumpentes ad occasum insperatò tendunt cum dedecore benè præsagientium. 2. Medici nonnulli minùs cauti facilè decipiuntur, dum vel subitis ægrorum alleviationibus absque ratione & causa manifestè repentè factis cæcâ decepti fiducia, & ab omni suspicione remoti salutem statim spondent, dum non rarò, insperata supervenit mors, ac spei gaudium inopinatò vertitur in mærorem cum artis ignominia & medici infamia, vel mala pertimescuut, quæ tamen, sicuti præter rationem ac temerè eveniunt, ita non sunt formidanda utpote instabilia & minimè durabilia, vel tandem magnum & acutnm pronuntiant morbum, qui dein repentè evanescit superstite solùm Medici amusi & inexperti infamia. Nihil igitur temerè affirmandum: nihil etiam contemnendum.

VII.

MEdicus in Prædictionibus *Hippoc.* utpote hac in arte cautissimi & exercitatissimi apprimè versatus sit, & nocturnâ diurnâque manu ea versans illius *lethale, malum, periculosum & perversum* probè norit distinguere. Sciat etiam interdum à multis bonis indicijs unum malum vinci, & rursus è contrario à multis malis unum bonum, noverit quoq; fundamentum legitimum prognoseos cujuscunq; consistere in circumspecta consideratione roboris naturæ & violentiæ morbi, & utriusq mutuâ collatione, inprimis etiam ægri decubitum & faciem

veluti

veluti corporis & animi ſpeculum,& oculos, in quibus elucet vitæ noſtræ radius & Virium præcipuus Character, & nares, & linguam, quæ humorum qualitates ac in- flammationes internas ſiccitate ſua exprimit,& manus & pulſum & urinam, reliquáque excreta, ac præſertim ſigna coctionis in ijs apparentia vel deficientia lincea mentis acie contempletur, quæ cùm *Galen.* accuratiſſi- mè ſemper obſervaverit, ſe nunquam in prædictione deceptum fuiſſe gloriatus eſt, unde etiam *3. epid. com- ment. ult.* doctum in arte non valdè in prædicendo falli poſſe affirmat.

VIII.

SI Medicus dubiam naturæ victoriam ſagaci conjectu- râ prævideat, periculum adſtantibus maturè inſinuet, ut patiens proſpiciat conſcientiæ, domuíque ſuæ diſpo- nat, & affines curæ ſuæ & hæreditati cogitent. ipséque Medicus à mortis ſubſecuturæ culpa fiat immunis nihil interim ommittendo, quod ad opem naturæ ferendam, ad ægrotantis ſolamen, aſſidentium gratificationem, ſuæque operationi ultimum poſſe tribuendum accom- modatum videbitur: ſpei etiam, ſi aliquod adſit lumen oſtendendum, ſalúsque à remedijs & à viribus, ſi hæc conſtiterint, ac nullus obtingat error,ſperanda.

IX.

SI Medicus nullam ſupereſſe ſpem, ægrúmque prorſus conclammatum viderit, poſt exitum è cubiculo abſq; terrore ſubmiſſâ voce & apparenti ſaltem viſûs & animi triſtitia aſſidentibus judicium ſuum aperiat, nullatenus autem ægrotantem omnino deſerat,cùm multi ſæpè mi- rabiliter ſanentur, ac monſtra non tantum in natura, ſed etiam in arte contingant,ac interdum in deſperatis caſi- bus Benedictio divina præter omnem ſpem, dum ex offi- cio ſæpiùs extremè laborantibus ſuccurrimus, nobis affulgeat, hinc ſæpiùs à Medicis prognoſtico derelicti vel ſponte, vel obvijs oblatis remedijs convaleſcunt.

X.

X.

MEdicus animum decumbentis præsertim timidiorem quantum fieri potest, & animæ salus concedit, erigat, consoletur, spémque ejus dulciter nutriat, cùm ejusmodi confidentia spiritibus recreatis & in motum concitatis sæpiùs humores corporis faciliùs corrigantur, hísque se benè habentibus viscerum damna quoque promptiùs deleri possint, ita tamen, ne periculosis in morbis ægrum nimis hilarem ac bonæ spei plenum reddendo in multo majorem hinc conjiciat tristitiam, cùm in pejus ruit morbus, vel ultra ejus promissa producitur, aut in futura salute nimium confisus Medico, ut fas est, non obtemperet.

XI.

CAveat medicus, ne coram infirmis, qui oculis & auribus intenti in cubili detinentur, ac gestus, vocésq; Medici nondum elatas, & vix dum in labiis hærentes, circumspiciunt, mussitent, vel gestu assidentibus, ac multò minùs ipsis ægris ægritudinis periculum & acutiem manifestent, nisi vel occurrat æger animo fortis & prudens, qui plùs magni fecerit scire eventûs morbi veritatem, quàm exitum adversum extimuerit, vel ægri morosi ac Protervi remedia ad salutem utilia ac necessaria respuant, ut ea lubentiùs admittant, vel exposcant, vel Patientes permaneant ad Pænitentiam contumaces, & monita salutaria spernentes cras in crastinum differant, quo in casu Medicus zelo charitatis accensus suavi primùm cum dexteritate, hinc etiam hâc vanâ existente indignabundus propinquam iis mortem apertè præsagiat, ut saluti suæ provideant, & licet malevolentiam incurrat, generosè tamen eam contemnat, pro certo habens, gloriæ palmam sibi comparari, si quidquam adversum in recti muneris executione procedat.

§. VI.

§. VI.

De Officio Medici in consultando.

I.

COnsultatio Medica non tantùm ægroto maximè utilis, quàm medico honorifica. Vtilis, quia 1. cùm in rebus alioquin omnibus pluralitas tum votorum tum consiliorum tam sollicitè quæratur & expetatur, eadem minimè rejicienda in re maximi momenti, qualis est sanitas & vita nostra thesaurus longè omnium præstantissimus, ut adeo æger bonam recuperandæ valetudinis spem, ac singulare emolumentum sperare possit ex plurium Doctorum virorum colloquio, qui magnâ vigilantia & cura, sapienti consilio, fide egregia, mira dexteritate, & accuratissima providentia eidem assistunt, ac de ejus affectu curando disserunt. 2. Quia curatio & cognitio morborum utpote sæpiùs res arduæ & intricatæ multorum judicio ac voto magis enodantur, ut unus solus in tanta judiciorum difficultate, in tam magna experimentorum incertitudine, in tam præcipiti occasionum lubricitate, in tot millenis rerum circumstantijs sæpiùs haud sufficiat.

II.

HOnorifica Medico est consultatio, cùm in ea Medicorum Doctrina, judicium, modestia, aliæque virtutes præcipuè cognoscantur, sicuti enim plures ob consultationem indignè institutam famam via indirecta aquisitam derepente amiserunt, ita econtra multi rara eruditione conspicui, qui ob taciturnitatem & modestiam vel aliorum invidiam diutissimè latuerunt, facto sermone doctrina & eruditione pleno emerserunt, hominúmque benevolentiam & morem magneticè ad se rapuerunt: cùm præterea labores & curæ æquis inter se

parti-

partibus dividantur, ut vel plùs laudis, si ex communi voluntate res bene geratur. vel minùs invidiæ, si consilij dexteritatem speratus successus fefellerit, in medicos retundet, sicque vulgi calumniæ, imperitorúmque detractorum tela magis evitentur.

III.

SI igitur morbi gravitas id exigat, atque æger vel adstantes, aut consanguinei alios pro consilio proponant Medicus alacriter eos admittet, neque per hoc, prout venerandus senex *l. de præcept.* ait indecore quidquam aut contra authoritatem suam facturum aliquid unum illum affirmat, qui plures advocaverit. Siquidem hominem se fateri, nec unum omnia posse agnoscere apud sapientes nihil omnino præjudicat, aut de jam præconcepta existimatione dimminuit, cùm præsertim cujuscunque etiam doctissimo id evenire possit, ut, dum alterius curam peragit, continuis ipse etiam curis & sollicitudinibus obrutus, & quibusdam quasi tenebris circumfusus eo ipso reddatur perplexus, minúsque perspicax ad discernenda ea, quæ in præsenti casu magis forent necessaria, magísque conducibilia, hinc etiam laudabile hoc institutum habendi consultationes etiamnum viget in non paucis Hispaniæ, Galliæ & Italiæ locis Parisijs inprimis & Patavij, ac modo etiam Viennæ, ubi peraro morbus gravis curandus suscipitur, quin conjunctis plurimorum consilijs de agendis deliberetur si res postulare videatur.

IV.

UT ægro utilis ac Medico honorifica sit consultatio, primo consulentes sint eruditi, perspicaces, providi, curarum præsertim felicium experientiâ insignes ac Pacis præcipuè amantes, hinc olim Romani Medicos in templo pacis congregari jubebant, ut de ægri salute placidè, & absque altercatione conferrent, & ab exe-

crabili,

erabili, fædâque magis angue lernæa contentione abſtinerent. Ad ægrotantis enim ſalutem, veritatiſque centrum unicè collimandum: non ad gloriam, non ad lucrum, non ad privata commoda, alióſque affectus, qui peſſimi ſunt Conſiliarii; plures enim ægrotantes ob exorta inter Medicos diſſidia, dum privatis inter ſe gliſcunt odiis aut æſtuant ſimultatibus videntes quomodo calamitatem aut maledicta alteri afferant vel affingant; infauſtiſſimam ſortiti ſortem pereunt, dum occaſio nunquam reditura præterit, peſſumdata reſtat natura, morbus invaleſcit; ægérque internecione deletur: ſicuti igitur medicorum æmulatio, contentio ac diffidentia in ægrotantium periculum ac perniciem adſtantiúmque confuſionem, ita eorum conſenſio ac concordia in maximum ægrotantis & reipublicæ Medicæ emolumentum & honorem cedit.

V.

SEcundò conſultatio maturè inſtituatur, antequam proſternat, conculcet, vires atterat, ac prorſus enervet morbus, ægérque ſymptomatum violentia ac ſævitia ſuccumbens agonizet. Numerus conſulentium ad evitandam confuſionem non ſit nimius, hinc cùm in ore duorum vel trium ſtet omne verbum ac trium virorum unio ſit quaſi ſymbolum perfectionis, adeo ut cognitio, quæ à tribus eruditis non habetur, vix à pluribus obtineri queat, gemini vel tres ſufficiunt, licet etiam in aulis principum quatuor vel ad ſummum ſex non improbentur.

VI.

TErtiò conſultatio non ſit imparata; omnia enim ſubita probantur incauta, niſi ſubinde neceſſitas ob repentina, graviáque ac urgentia ſymptomata ſupervenientia gladiatorum more in arena ex tempore conſilium capiendum eſſe jubeat, hinc maximè ægrotis conſultum atque proficuum & exoptandum foret, ut Medicus

dicus ordinarius priùs casum seu speciem facti cum omnibus circumstantiis cæteris futuris consiliariis scripto mitteret, ut tanto paratiores, maiorique eruditione instructi accederent, sana enim consultatio, ut, inquit, Bias *apud Laert.* ex eruditione rerúmque peritia & experimento contingit.

VII.

QUartò consultatio sit ordinata, ita ut Medicus ordinarius omnium primò Historiam morbi, eiúsque originem, vehementiam, durationem, adhibitàque præsidia fide recta, mentéque sincera proponat: hinc doctoratu junior ascendendo ad seniorem usque conclusum ultimato formantem graviter, eruditè, liberè, benignè tamen ac modestè absque ullo existimationis suæ nævo de morbi genere, differentiis, causis, signis, indicationibus, ac materia remediorum, & quidem omnia lynceo mentis acumine penetrando disserat, sententiam suam validissimis rationibus stabiliat, præstantium & authenticorum scriptorum auctoritate fulciat, experimentis atque exemplis, quibus res clarior evadit, confirmet, aliorúmque opiniones, si minùs idoneæ & rationi consentaneæ videantur, modestè & absque zelo refutet, atque aliam magis tutam curationis viam persuadeat.

VIII.

SIcuti *Galen.* non reprobat Medicorum dissensum, sed amicitiâ plenum, ac doctam duorum Medicorum contentionem honestum consultantium certamen appellavit, quæ etiam in medicina, ubi multa conjecturabilia, quæ ambiguitate & controversiâ non carent inevitabilis: immò sæpiùs cotis instar ferríque mutuo attriti veritatis ignem elicit, atque ex dissonantium vocum, opinionúmque discordia gratissima, ægróque utilissima emergit harmonia, ita prudentis erit Medici sententiam adversariam, si necessitas urgeat, benevolè revellere, non

prorſus eam negando vel directè vehementiùs impugnando, ſed placidè diſtinguendo, ac contrariorum argumentorum vi modeſtè retundendo. Cordati enim Medici eſt revelli ſine pertinacia, & revellere ſine iracundia cavendo inſuper vel maximè, ne dicta & facta Ordinarij vel alterius ad ejus oppreſſionem. & contemptum, ſuíque ad aucupandum honorem carpat, ſua meliora importunè obtrudat, peccata in medendo obtendat, & omnia crebris contradictionibus peſſumdet.

IX.

QVintò conſultatio talis ſit, in qua ſuperflua omnia vitentur, nihil ad pompam, nihil ad oſtentationem proponatur, nihil etiam neceſſarium ad ſanitatem ægro redimendam ommittatur. Exulent igitur. 1. qui loquacitate ſua, dum de ægroti ſalute vel ſaltem de rebus ad eam pertinentibus ſermocinari deberent, turpiſſimè in devia ac inanium & importunarum quæſtionum labyrinthum incidunt, vel de non entibus prolixa verboſitate diſcurrunt. 2. Qui eloquentiam ſuam oſtendentes magnificis verbis, ſuperbíſque nominibus de morbo, ejúsque cauſis pronuntiant, hincque vel curam alij Prorſus morbo accommodant, vel in remedijs omninò jejuni & ſteriles frigeſcunt, cùm tamen laudabilius ſit fideliter curare, quàm ſubtiliter de morbo diſputare, & admirari morbos, non autem curare ſit hominis ſua arte & ingenio abutentis. 3. Qui ut boni Practici videantur, remedijs onerari ùt Mendicus laccinijs & aſinus ſaccis prodeunt, ac morborum eorúmq; cauſas ſicco pede tranſeuntes neſcio quibus ſecretis non tam è tripode Apollinis aut Jovis cerebro depromptis quàm propria ſpeculatione inventis morbum ſanaturos ſeſe promiſſis potiùs magnificis aures ſcalpunt magis, quàm effectu præſtant.

X.

X.

QVo ad locum consultationis, Patavij habetur in publico, ubi coram plurimis auditoribus, consanguinitate junctis alijsque magna cum gravitate de natura affectûs differitur & plerumque in potissimis consensus in parvis dissensus, sed amicitiâ plenus reperitur. Alibi semotis arbitris, alijsque affinibus ac ægrorum domesticis peragitur, ut sic liberiùs proferantur sententiæ, factáque â primo Medico, si correctione indigeant, liberè sine omni nota ignorantiæ, corrigi possint, in quem aliàs creduli adstantes si mors subsequeretur, ejus causam referrent. sive autem in publico sive in privato instituatur loco, nunquam tamen in præsentia ægri periculoso valde vel incurabili morbo laborantis, ne audita mentione infelicis exitûs turbetur animo, qui corpore jam ante languebat infirmo, vel priùs saltem de simulato prognostico conveniendum, ut ejus animus in bonam spem erigatur veritate rei interim amicis insinuata.

XI.

FActa consultatione Medicus ordinarius peritorum consultorum exequatur consilia, eorúmque decretis obtemperet, necesse est, sæpè enim accidit, ut hic consultorum dicta contemnat, laceret & præscripta eorum, postquam abierunt, rejiciat, lividis coloribus depingat, ad sua redeat, in sententia ac erroribus suis obstinatè perseveret, ægròque persuadeat, eos multa quidem dixisse, sed scopum non attigisse, se meliùs ægri naturam noscere, sicque meliùs sanitati suæ consulere posse sed sicuti talis, dum consultores ægro sunt præsentes in eodem loco, summè arrogans ac præsumptuosus, in socios perfidus & ægrotanti summè perniciosus jure merito habetur, ita si consulentes absint, scriptóque tantum sua communicent consilia, Medici adstantis ac Domestici potior habenda ratio tum quia autopsia Medicum do-

docet & confirmat tum quia, licet è longinquo expertissima præsidia medica præscribantur, sæpiùs tamen vel eorum mentem non semper rectè percipiunt ægroti, vel dubij sunt, an hæc ferre possint, vel nova inexspectata, nec prævisa superveniunt symptomata, vel remedia non statim eam, quam ægroti sibi pollicebantur, præstant operam, ut iam deserere sit animus, quibus in casibus necessarium est, ut ordinarius præscriptæ curæ clavum teneat, ac dirigat & pro ratione loci, temporis ægri ac morbi nunc addat, nunc demat.

XII.

QUisquis igitur vitam summopere zelans morbo pertinaci ancipiti, periculoso aut ex toto vel ex parte insanabili corriperis, & ad medicam consultationem, velut ad anchoram & asylum confugis, ut vel levamen vel integram exinde speres valetudinis restitutionem, ut eadem ritè & dicto modo peragatur, cura, vel si perniciosa consulentium dissidia & turbas timeas, eos seorsim accerse, velut separatim sententiam, atque rationes suas scriptis mandent, iube, eáque medico tuo adstanti & ordinario approbanda vel reiicienda vel ex Parte vel ex integro committe. Si enim vir probus sit & honestus, in cuius animo Charites, medicæ virtutes ac peritia conspirant, excitatus præsertim fiducia tua ad maiorem curam & sollicitudinem nihil quidquam in votis optatísque habebit, quàm ut boni principis instar, vel amantissimi patris aut tutoris valetudinem tuam regat, vitámque pro viribus tueatur, si autem eius scientiam ac peritiam suspectas habeas, eum prorsus cum emerito sostro dimmittas, aliique, cui libentiùs fidas, salutem tuam concredas, consulo.

§. II.

§. VII.

De Officio Medici in Methodo medendi.

I.

ROgatus olim à nonnemine *Capivacius* magni nominis & immensæ eruditionis præclarè de de universa Medentum republica meritus, ut arcana & secreta sua communicare vellet, scitè respondit, *Disce meam methodum*, *& habebis mea secreta*, hæc enim est arcanorum summum arcanum, hæc est basis ac firmissimum artis medicæ fulcrum, hæc est lapis lydius, quo veri rationales Medici à spuriis & adulterinis, Empyricis nempe & agyrtis discernuntur, hæc est vera ars, quâ per indicationes auxilia inveniuntur ad sanitatem tum conservandam tum redimendam. Nemo enim ùt Parens Medicinæ *Galen 9. method. 8.* testatur artis medicæ scientiam nancisci potest, nisi & methodum quandam habuerit per universalia Theoremata, & in particularibus se exercuerit.

II.

MEdici Methodici est curare *citò tuto & jucundè*. citò quidem tum ob celerem fugacitatem occasionis, quæ citatis alis properat ac fulguris instar fugit: tum ob corporis humani æconomiam variis mutationum vicissitudinibus obnoxiam, tum ob celerrimos haud raro causæ morbificæ motus, ut medicamenta, quæ antea erant proficua, hinc reddantur inutilia, tum ob vires quæ modo validæ ad remedium perferendum, postea dimminutæ & languidæ illud ipsum admittere nequeunt. Rectè igitur magnus *Hippoc. in epist. ad Crater.* meminit. Ab omni quidem arte aliena res est procrastinatio; verùm maximè in Medicina, in qua vitæ periculum parit: præcipuè autem occasio attendendo

denda in morbis acutis, qui vehementissimis stipati symptomatibus ocyssimè citato cursu ad statum properant.

III.

CAveat igitur Medicus, ne agyrtarum, & Pseudomedicorum instar turpissimi lucri causa morbos prolonget, ac momentum illud occasionis, quod est anima curationis, turpiter negligat: neque etiam imitetur meticulosos illos & superficiarios Medicos, qui famæ suæ nimis sollicitè consulentes, ac mulierculas, imperitum vulgus subinde etiam magnates nescio quid ultra artem sibi sapere visos timide respicientes nullum magnæ efficaciæ præsidium administrare audent, quod non ipsis adstantibus vel approbatum vel concessum fuerit, ne ex minus prospero eventu nocuisse potius, quam profuisse visi ægri incurrant contemptum, neque timidos illos lepores, quorum timore plures ægrotorum è vita discedunt, vel chronicos incurrunt affectus; dum vel ab initio non satis validè mox revellunt materiam aliquam in partem affluentem, vel purgationem saburra cacochymica in primis vijs hærente differunt, usque dum præternaturale præpulluletl fermentum totam inficiens massam sanguineam ac reliquas viscerum diggestiones corrumpens; vel dum ebullitiones febriles prætermissis venæsectionibus non restinguunt; vel in morbis gravibus quibuscunque ad generosum aliquod auxilium descendere reformidant, non perpendentes illud *Massaria.* vix *ullos magnos curari morbos, quia raro se exped.unt Medici à lenientibus* vel illud *Cels. satius est experiri anceps remedium quàm nullum.*

IV.

NOn tantùm *citò* curabit Medicus, cùm elapsa occasione causæ morbificæ repentè sumant aliam ideam, motum, ac morem, humores noxij dominentur morbus in-

invalescat, symptomata sæviant, vires collabascant, naturáq; oppressa succumbat, sed etiam celeritati jungenda est *securita* veluti media, & inter duas reliquas conditiones præstantissima. Licet enim in morbis chronicis faciles inducias concedentibus festinatio nimia sæpiùs periculum minetur, Medicus tamen eo semper intenta mentis acie, collimare debet, ùt *tutò* saltem medeatur.

V.

TVtò curabit Medicus, si utatur remedijs velut amicis, paucis nempe sed expertis, ac longissima annorum serie approbatis, & quasi canonizatis. Certa enim dubijs & incertis præferenda, hinc dum *Cels. l. 3. c. 9.* temerarijs subinde remedijs utendum esse innuit asserendo *quos ratio non iuvat, temeritas subindè sanat;* intelligendum hoc de morbis planè conclammatis & desperatis, in quibus melius est anceps remedium experiri quàm nullum. *Tutò* curabit, qui noverit remedia vulguria præ foribus nascentia viribus integris, faciliique pretio ubivis habenda sæpiùs præstare exotericis & peregrinis incertam subinde prosapiam mentientibus, suspectis, mangonizatis, nec raró situ, teredine, sentináque corruptis.

VI.

TVtò curabit, qui noverit æquè feliciter & faciliter curari morbos remedijs simplicissimis, evporistis ac vulgaribus, selectis tamen ac circumspectè, & cum judicio adhibitis, quàm per stupendam illam, & sesqui pedalem receptarum molem, aut per abstrusissima nonnullorum secreta, hinc teste *Helmont.* pauca sunt, quæ Medicum Nobilitant, ac aureum illud *Arnoldi de Villa nova* dictum probe observandum. *Dolus est, uti compositis: ubi simplicia sufficiunt*, sicuti enim simplex victus saluberrimus ac naturæ convenientissimus, ita pariter & Pharmaca, cùm in utrisque natura paucis con-

contenta sit. Pro re nata igitur medicus nec solis euporistis & simplicibus, nec semper compositis uti sciet.

VII.

TUtò curabit, qui didicit abstinere remedijs chymicis propriâ manu haud paratis, aut quorum experientiam nondum habet, præsertim si Galenica sufficiunt. Item qui purgantibus violentis præcipuè Mercurialibus & antimonialibus haud usus fuerit præsertim in jam senescentibus, lactantibus, cachecticis & debilibus aut Venæsectione nimis prodiga in ætate jam ingravescente, in non assuetis, in morbo inveterato, viriumque defectu, vel opiatis in asthmate, hydrope, infantibus, extremáque spirituum inopia exhaustis, vel dulcibus in affectibus tartareo acidis.

VIII.

TUtò curabit, qui omnes causæ morbificæ reliquias è corpore ad pulvisculum usque expellit, ne ijs relictis massa cruoris subinde ebulliat, fermentescat: sicque recidivam radice sua pejorem patiatur æger, qui insuper maximè studuerit eradicandæ causæ morbificæ, exsiccandoque fonti, unde tot symptomatum scaturigines propullulant, ita tamen ut subinde à regia via divertere, & symptomatibus præsertim urgentioribus occurrere possit, vel causæ simul & symptomatibus prospicere. Item qui morbis debilibus debilia, valentibus valentia adhibet remedia. Sicuti enim, quæ longo tempore sunt contracta, lentè curare oportet, ita quæ brevi breviter, ut creationis morbi & curationis paria quoddammodo sint temporum momenta.

IX.

TUtò curabit, qui auream illam venerandi *Coi* observaverit regulam. *Si non potes prodesse, saltem ne noceas.* Sæpiùs enim dum Chronicas ac profundâ radice inveteratas ægritudines curare præsumimus, hydram ler-

lernæam ostendimus, ac non solùm non juvamus, sed magis lædimus: hinc noverit optimum sæpè medicamentum esse non uti medicamento. Quiete namque & abstinentiâ præcipiente *Celso* gravissimi curantur morbi; immò neglecti subinde morbi teste Ætio fiunt leviores, frustranea enim sunt medicamenta exhaustâ naturâ vel obtento jam fine, vel ubi ipsa natura sufficit. *Tutò* etiam curabit, qui topica, nisi aliquid adsit, quod curationem prævertere possit, ante universalium remediorum usum non applicaverit: qui medicamenta temerè non mutaverit, cùm crebrior eorum mutatio, vel ignorantiam vel diffidentiam innuat, qui tandem vel diætâ subinde sola vel saltem nunquam sine illa medebitur, nam sine clavis & remis navigat, qui nullâ victus ratione observata Medicinam facere conatur, hinc verum illud magni Sennerti effatum. *Medicamenta vel efficacissima in cassum propinantur, ubi justum & conveniens diætæ regimen fuerit neglectum.*

X.

JUcundè tandem, quæ ultima medendi conditio, medebitur medicus, si remedijs utatur suavibus, & quoad fieri potest colore, odore & sapore gratis, lubentius enim tinctura vel essentia dulcis & odorata vel paucæ & insipidæ pillulæ vel exiguus assumitur pulvisculus, quàm longum & ingratum apozema, aut potiones amaræ vel prodigiosæ & theriacales compositiones & nauseabunda variorum simplicium commistio, quæ insuper certa ignorantiæ filia, periculosa etiam & sumptuosa.

XI.

JUcundè curabit, qui sine dolore vel absque insigni molestia ægrotum tractaverit vitando omnia, quæcunque vel animum vel sensus ejus offendere possunt: concedendo econtra, quæ visui jucunda oculos delectant: quæ tactui grata & attingenti mollia, quæ in

cibo & Potu palato suavia in ijs præsertim, quæ parùm nocere valent, aut quorum levis illata noxa facilè reparari potest, curando etiam ut omnia sint munda, mundísque vasculis excipiantur. Nullus adsit ministrorum, nisi quem æger libenter viderit: nemo adstantium vel amicorum cubiculum introeat, nisi cujus adventus & præsentia ægro fuerit gratissima. jucunditatem augebit per omnia, Medicus, si lenitatis, dilectionis & beneficentiæ affectibus excitatus erga ægrum fuerit humanus, affabilis, suavis & gravis.

XII.

DVm autem ægrorum genio gratificari conatur Medicus, caveat, ne nimia promptitudine in præstandis ægro obsequijs excedat, quemadmodum enim facilitas mediocris jucunda est, & nihil detrahit de authoritate Medici, ita, si nimia non tam sæpè cedit in Medici contemptum quàm ægri perniciem, si peræsertim concedantur, quæ curationis cursum retardare, vel morbi periculum augere possunt, ùt medicastris adulatoribus haud infrequens, dum vel in gratiam ægrorum causâ morbificâ multùm adhuc in corpore luxuriante dolores Narcoticis sedant, sicque ùt cum Rhase loquar, rem magni terroris componunt, vel appetitui ægrorum unicè lenocinantes nunc frigidam, nunc vinum, nunc cibos solidiores, ubi non deberent, porrigunt: nunc servorum ritu quibuscunque jussis parent, cùm tamen Medici ex Æsculapij progenie exorti ægris dominari, iisque præesse debeant, sicuti duces exercituum militibus ac Reges subditis, & certè quàm multi blanda aurium gargarizatione per deceptorios hos susurrones institutâ ad superlunares ablegati fuerunt, qui sub rigidis verorum Medicorum præceptis convaluissent.

XIII.

JUcundè tandem curabit Medicus, qui minoribus, quoad fieri potest medebitur expensis, haud imitando illos, qui ægros in maximas inutiles ac supervacaneas expensas præcipitant, præscribendo ad ostentationem potiùs vel inscitiam suam multitudine & pretio medicamentorum tegendo, vel Pharmacopolas, cum quibus subinde pacta quædam circumventiosa instituunt, ditando præscribentes remedia tam cara quam rara, quæ ægrum è morbo convalescentem in novas pro tot debitis persolvendis angustias & ægritudines deturbant, ut deinceps mori potiùs cupiant absque medicamentorum ope, quam cum tanta Pharmacorum supellectile ac hæredum suorum dispendio perire.

XIV.

FElix igitur ille Medicus, qui *tutò*, *citè* ac *iucundè* medebitur. Licet autem reperiantur quidam casus, inquibus hæc 3. requisita in curatione conjungi nequeunt, non enim in morbis chronicis semper citò, nec in illis, qui vomitum desiderant, alijsq; semper jucundè mederi valemus, unde spectandum ad id, quod magis urget, anteponendáque securitas celeritati & jucunditati maximè ubi mortis impendet periculum: satiùs etiam est morbum cum minori jucunditate citò curare, quam ægrorum Palato & voluntati abblandiendo affectum prolongare & exasperare.

§. VIII.

De Officio Medici in petendo & recipiendo Sestro.

I.

MEdicis ac præceptoribus non rei, quam communicant, sed operæ quam locant, pretium solvi

solvi elegantissimo loco exprimit *Senec. l. 6. de benefic. c. 14. emis*, inquit *à medico rem inæstimabilem vitam ac valetudinem bonam: à bonarum artium præceptore studia liberalia & animi cultum itaque, his non rei pretium, sed opera solvitur: quod deserviunt: quod à rebus suis avocati nobis vaccant, mercedem non meriti, sed occupationis suæ ferunt.* Meritò igitur Medico convenit Honorarium tam pro visitationibus, quàm Itineribus, formularum præscriptionibus, tædio, labore. lectione ac meditatione &c. cùm illud *honora Medicum* non de verbali tantùm, ut ita dicam, sed reali etiam honore intelligendum sit, si enim juris consultus non tenetur gratis consilium ferre, nisi pauperibus, si advocatus pro labore honorarium postulare potest, multò minùs Medicus gratis haud mederi tenetur utpote saluti hominum unicè intentus.

II.

Licet verò Medico competat honorarium pro suo labore & diligentia, etsi etiam moriatur æger, dummodo juxta artis præcepta medicinam fecerit, ut nihil ipsi imputari possit, quod vel maximè observavit *Socrates*, cujus morientis ultima vox erat. *O Crito Crito! Æsculapio gallum debemus, quem reddite nec negligatis.* Tamen de mercede cum ægro pacisci præsertim in morbis dolorificis & acutis videtur esse res nobilissimâ arte medicâ indignissima ac mos potiùs Empyrciorum & agyrtarum, qui, dum dolor est & occasio viget, quidquid possunt, arripiunt, quod tamen, sicuti impium, ita arti potissimùm ignominiosum. Pacta hujusmodi honestis viris avaritiam & sorditiem: Jurisconsultis extorsionem sapiunt, quid enim non largiretur in periculo constitutus? *pellem pro pelle*, ùt legitur *in lib. Iob. & omnia, quæ possidet homo, dabit pro anima sua.* Sicuti igitur de mercede cum ægro pacisci indignum, de illa deliberare durante morbo indecorum & avarum, ita impium urgente eodem magno & acuto.

III.

III.

CAveat ingenuus Medicus, ne tacito quodam postulandi genere apud ægrotum hanc aut illam vestem, clinodia, equum, libros aliámve supellectilem domesticam nimiùm commendet, nevè ab eodem, si mercator fuerit, quidpiam emere tentet, ne aliquam inferat cogitationem hominibus alioquin suspiciosis, & de lucro semper cogitantibus velle, ut sibi offeratur id, quod emit aut collaudat, & artificio quodam id extorquere, quod ipsum oblaturum non confidit, multo minùs quidquam ex domo Patientis assumere detestandæ avaritiæ indicio, quàm summopere improbat divinus *senex* dum *lib. de dec. ornat.* sapientem Medicum argenti contemptorem debere esse dicit, idem iñuit *Seneca*, ac laudatissimo exemplo re ipsa testatus est *Hippocr abderites*, qui nunquam se pro usu medicinæ accepisse mercedem scribit, quia Medicina libera est & Deorum munus, quam laudis partem Patri quoque suo Medico attribuit hoc disticho *Ausonius*

Obtuli opem cunctis poscentibus artis inemptæ.
Officiúmque meum cum pietate fuit.

IV.

SIcuti laudabilis mos est nonnullorum locorum, quo certum pretium certis Medicorum laboribus determinatur: ita si nihil certi statutum sit, æquum exigere potest sostrum Medicus cavendo, ne vel nimio rigore incurrat suspicionem avaritiæ, vel abjecto nimis pretio suspicionem negligentiæ, quasi non adhibuisset ea omnia, quæ è re ipsius ægri fuissent, cum contemptu etiam nobilissimæ artis, potissimùm autem illuc respiciet, quid conditio ægrotorum ferat, quid mores postulent, & quid morbi essentiæ conveniat. Sunt enim alij morbi periculosiores malignitate sua, alij diuturnitate tædiosi: alij curatu magis jucundi &c.

V.

V.

CVi Medico honor curæ est, cautum se gerat in hoc negotio, neque facilè sostrum ab ægro exigat, quia grati spontè dant, ingrati verò ne coacti quidem, est enim longè satiùs, ùt asserit *Hippoc.* à morbo servatis ingratitudinem exprobare, quàm malè habentes emungere, aut miseros sine ope relinquere. Nullus enim Medicorum est, qui non experiatur multos etiam gratos: subinde autem horridam illam, terribilémque faciem, si præmia laboris poscat, vel ægros, qui vano verborum sacculo, & turgidis promissionum, gratiæq; ampullis medicum dimmittunt: hinc verborum obliti elegantissimum *Balthas. Zahnii* tractatum de mendacijs di capite vèl paragrapho adaugent, quasi Jure quodam divino vel naturali obstrictus teneretur Medicus, ut largos illos non in unum sed complures studiorum annos, in libros cariores, in peregrinationes quoque impensos sumptus, in gratiosi tantùm aspectûs spem, aut vanæ promissionis exspectationem summo privatæ rei cum damno impenderit, & tandem id lucri habeat, ut miserrimum servorum servum se exhibeat.

VI.

NOn decet Medicum esse mercenarium, sed nobilem & ingenuum, ut ejus liberalitatem & promptitudinem studiorum, officiorumq; ægri magis experiantur, quàm de collatis in illum beneficijs aut larga beneficentia eidem exhibita gloriari possint. Sublimior, & supranaturalis medentis debet esse intentio ac spes æternæ Mercedis ex obsequio exinde Deo præstito. Stolidus enim jure meritò haberetur ille Medicus, qui in morbis præcipuè malignis sub vili forsan uno vel altro imperiali totâ die venalem circumferret animam: qui dum per annum: sæpè etiam complures plurima præstitit officia, vel nihil, aut vix & ne vix quidem imperialium

rialium aliquot munusculum ex rejectæ non rarò monetæ quisquilijs accipit, qui pro exiguo subinde salario tot aëris excretorúmque corruptelas, tot Itinerum pericula, tot æstus, tot algores, nimbos, nives, inundationes, tot ægrorum visitationes in varias partes distributorum aut longa locorum intercapedine dissitorum, tot prandiorum interruptiones, tot juges vigilias, somni interruptiones, vel maturas ad gallicinium expergefactiones, tot sollicitudines & curas sustineret, nisi perenne quoddam officio suo ritè functis superesset præmium,

VII.

IN accipiendo sostro Medicus eam moderationem observare potest quam *Severus* & *Antoninus* Imperatotores prudentibus & advocatis ex publico, ùt moris olim erat, salariatis in acceptandis xenijs & Donativis à clientibus præscripserunt. *neque omnia, neque semper, neque ab omnibus.* nam valdè inhumanum est à nemine accipere, passim vilissimum, omnia avarissimum. Præcipuè autem pauperibus gratis succurre studeat. non enim lucri, sed sanitatis & charitatis causâ medendum: immo lucrum tunc maximum esse credendum est, si lucrum negligatur in tempore, quod enim ad superos transit, nos ne sentientes quidem divites reddit & locupletes. hinc placet, quod summo cum laudis & honoris titulo de Hieronymo Fabricio ab Aquapendente refert *Polyhistor Rhod.* in elogijs virorum Illustrium, laudatum Medicum constantissimè omne oblatum munus recusasse, seque eodem planè animo erga pauperes quo erga divites se exhibuisse; id verò eo ipso effecisse eum, ut tot muneribus aureis alijsque pretiosis & rarioribus ornatus fuisset, ut amplum satis cubiculum ijs exornare potuerit, quibus inibi omnibus benè dispositis hanc foribus addidit inscriptionem

Lucri neglecti lucrum.

CA-

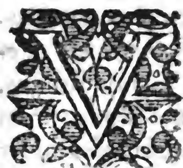
CAPUT II.

DE
Officio Medici in ſpecie & primò quidem in affectibus requirentibus Venæſectionem.

§. I.

Quibus in morbis Medici officum ſit ſecare venam?

I.

Enæſectio cùm ſanguinis plenitudinem ad mediocritatem reducat, corpus gravi onere liberet, illúdque calorem nativum liberiùs ven[illegible]ndo, arctioresque vias & meatus reſerando alacrius & expeditius reddat: ejus etiam orgaſmum & efferveſcentiam ſiſtat: humores ipſi permixtos per efferveſcentiam, conflagrationem & aduſtiorem corruptos vel omnino in putredinem degenerantes evacuet, ulteriorem que putredinem arceat, ſanguinem ventilando, circulationemque liberiorem reddendo: præterea ſanguinem è vaſis p. n. elabentem vel ferociori impetu in partem aliquam irruentem vel potiùs in parte quadam ſtagnantem revellat, derivet, eum promptius ad partem ab affecta diſtantiorem moveat, ſtagnationis incrementum inhibeat, ſanguinémque priſtino motui & circulationi reſtituat, clarè eluceſcit, eam indicari in morbis excitatis à vitio ſanguinis vel *in quanto*, vel *in quali*, vel *in motu*.

II.

II.

HIs præsuppositis officium Medici erit, eam ceu primarium maximè necessarium & utilissimum remedium administrare in omnibus inflammationibus, tam internis ùt *Phrenitide*, *angina*, *ophtalmia*, *pleuritide*, *peripneumonia*, *Hepatitide*, *inflammationibus Ventriculi*, *Intestinorum*, *Mesenter. lien. ren. vesic. uteri &c.* quàm etiam externis: neque sanguis tantum mittendus ratione præsentis, sed etiam ratione futuræ inflammationis præcavendæ ùt in *fracturâ*, *luxatione*, *contusione magna*, *vulneribus majoribus*, *ictu*, *casu*, *doloribus* cujuscunque Partis *vehementioribus*, in quibus *Galen.* se nullum majus invenisse remedium fatetur, quàm venæsectionem usque ad animi deliquium administratam, nisi viribus jam collapsis & debilitatis.

III.

VEnæsectionem quoque administrari curabit *in febribus continuis*, ubi nimius urget, vel metuitur æstus, aut nimia turgescentia, vel impetus sanguinis ad caput, pulmones vel alia membra, præsentibus præsertim coindícantibus, cùm depletis hâc ratione vasis, laxatâque quasi sanguinis massa via sternatur Diaphoreticis, purgantibus, aliisque præcipitantibus in statu morbi exhibendis. *In Intermittentibus* præsertim sub hoc climate non adeo necessariam judicabit, nisi adsit plethora, vel urinæ rubræ, crassæ, ingens cephalalgia, vel metuatur futura febris continua vel inflammatio alicujs visceris.

IV.

IN febribus *malignis* quàm cautissimè procedet Medicus observando præcipuè statum sanguinis febricitantis, an ad dissolutionem, orgasmum & nimiam ebullitionem inclinet, an verò ad coagulum, lentorem ac majorem malignitatem: in posteriori casû parcè adhibenda, vel eâdem omnino supersedendum præsertim

D etiam

etiam, si ab experientia pluribus nocuisse quàm profuisse constiterit: in priori verò, ubi malignitas mitior cum febre ardente vehementiori juncta in subjecto præsertim juvenili vel Plethorico, & si Visceris inflammatio adesse vel imminere videatur, confidentiùs & largiùs administrabit.

V.

APparentibus *Petechiis*, *bubonibus* vel *Parotidibus* intermittet Medicus Venæsectionem, si ex hisce evacuationibus natura potentior reddita sit, ac victricis naturæ signa deprehendantur, ùt pulsûs æqualitas, vehementia, dilatatio plenior, febris ac symptomatum remissio cum veris coctionis signis: cautè tamen & parciùs administrabit, si erumpant symptomaticè ex ingenti sanguinis ebullitione & humorum malignorum ac putrescentium fervore, admotis paulò post v. s. cucurbitulis, cùm levatâ sic subinde naturâ post talem v. s. copiosos sudores, eosque criticos erumpere observemus. Idem ferè observabit Medicus in *Varriolis* abstinendo à v. s. eisdem erumpentibus, si eruptio fiat per ebullitionem *depurativam*, & ex eorum eruptione febris & symptomata remittant: administrando econtra, si sit eruptio per ebullitionem *corruptivam* cum febre intensiori, anxietate, difficultate spirandi, urina rubra, crassa aliisque gravioribus symptomatibus ac minor etiam adsit malignitas. Ante eorum eruptionem Medicus eam administrabit, si sanguis nimium ferveat, ebulliat copiâ turgescat, cum impetu caput petat, immineant inflammationes viscerum, adsint deliria &c. nam hæmmorrhagia narium in principio copiosa morbum imminuit, ac natura oneris parte levata reliquum faciliùs expellit, & vincit.

VI.

MEdicus v. s. quoque instituet in omni fluxu & evacuatione sanguinis copiosiori, ùt *hæmmorrhagia narium*,

narium, vulnerum, Hæmophtysi, vomitu sanguinis, mi-ctu cruento, Dysenteria nimium cruenta, immoderato fluxu mensium, Hæmorrhoidum &c. viribus nondum extremè debilitatis maximè etiam si oriantur ex copia & orgasmo sanguinis. Idem faciet in affectibus ex consueta sanguinis suppressione exortis ùt in *suppressione mensium, Hæmorrhoidum* &c. nisi affectus jam sint omnino inveterati.

VII.

SAnguinem præterea mittet *in Cattarrhis* ac *defluxionibus calidioribus* sero cum cruoris massa ebulliente & turgescente affectibus *Rheumaticis*, *Arthritide* universali, *mania, Melancholia, apoplexia sanguinea*, id est, à stagnatione sanguinis circa vasa capitis producta cum faciei rubore & venarum turgentia, quæ nullo alio remedio citiùs curatur, quàm per v. s. in ipso curationis vestibulo statim institutam. Item in *Palpitatione* cordis, in qua *Galen. 5. de loc. affect. c. 2* fatetur, se nunquam inutiliter in hoc affectu venam secasse. In *Dyspnæa*, quæ fit sine stertore, & uno verbo in omnibus alijs affectibus, qui vel à sanguinis copia, vel ejusdem vitiosâ qualitate, vel præpostero ejus motu oriuntur; sicuti econtrario nullo horum urgente omittitur ùt in *Phtysi, hectica, paralysi, ascite, tympanitide &c.*

VIII.

ULtimò tandem pro cura prophylactica venæsectionem suadebit Medicus semel vel bis in anno administrandam, qui sanguine abundant, & quibus nec integrum, nec commodum est exactam servare diætam & clinicam agere vitam, cùm nulla alia suppetat ratio valetudinem suam tuendi & vitam in longam senectutem producendi, quàm vel per exactissimam diætæ rationem vel per purgationem, & v. s. semel vel bis in anno vere nempe & autumno institutam. Qui enim so-

sobriè exactè haud vivunt, singulis diebus aliquid crudi humoris addunt, qui sensim & sensim adauctus ac putrescens lethales excitat affectus, ut adeo plures fere hac de causa pereant.

§. II.

De Officio Medici in observandis coindicantibus & contraindicantibus venæsectionem.

I.

IN venæsectione præcipuè observabit Medicus permittentia vel prohibentia, cùm Thesaurus vitæ in sanguine sit reconditus, ac *Helmontio* teste vires vitales & sanguis sint correlativa, hinc oculus dexter præcipuè ad vires: sinister ad morbum dirigendus. Intelligguntur autem per vires præcipuè vitales, quæ sunt debiles, vel per *resolutionem* seu ab immodicâ evacuatione, seu à morbi diuturnitate vel doloris atrocitate, vel labore, inedia, vigilijs &c. & cognoscitur per pulsum continuum, parvum, languidum ac valde frequentem, vel per *suffocationem* seu *oppressionem* ab humorum copia, & cognoscitur ex pulsu vario, confuso & inæquali, & quòd nulla causa externa resolvens præcesserit. Sicuti igitur viribus non resolutis, sed suffocatis & oppressis convenit v. s. & quidem larga: ita viribus nonnihil imbecillibus mediocris: resolutis verò & planè prostratis nulla, cùm non deceat exhaustos spiritus vitales magis exhaurire.

II.

CÙm vires insignem à rebus secundùm naturam, præter naturam, & non naturalibus mutationem patiantur, de ijs etiam considerationem instituet Medicus & primò

primò quidem *de ætate.* Ex ætatum numero ſanguinis miſſionem coindicat *ætas florens* inter pueritiam & extremam ſenectutem media. Pueris *Galen.* venæſectionem prohibet, eamque ante 14, annum non vult administrari, Medicus tamen in ſeptennibus, octennibus, decennibus &c. detentis morbis acutis à ſanguinis copia, ejusque effervescentia exortis tutam & neceſſariam iudicabit, præſertim ſi validiores venis amplis ac copia ſanguinis præditi. In admodum natu parvis tutiùs eſt abſtinere his in locis, quia vires in tam tenella ætate debiles, fermenta viſcerum in primo flore, unde facile exhauriuntur, habitus corporis tener ac facilè reſolubilis, & perſpirabilis, ac aliud eſt in Gallia, aliud in Italia, aliud in Germania Medicinam facere.

III.

IN ſenibus idem *Galen.* poſt annum *60.* venæſectionem prohibet quia ſenes frigidi, ſicci, debiles & ob ſanguinis ac ſpirituum penuriam eius noxam vehementer ſentiunt. Interim tamen eam admittet Medicus morbo acuto id exigente, ac validioribus viribus exiſtentibus, quæ non ſemper dependent ex numero annorum, ſed ex muſculoſo, & benè habito corpore cum pulſu magno & venis amplis, cavendo tamen ne decipiatur Medicus inflatis in ſenibus venis, cum ſæpè à flatibus oriri poſſit talis venarum diſtenſio. Sicuti autem permittitur v. ſ. morbis acutis eam exigentibus, ita eadem in ſenibus limitatur, ut parcior fiat eiusdem evacuatio.

IV.

MUlier molliore habitu & frigidiori temperie prædita v. ſ. minùs tolerat, quàm Vir. In gravidis fætus in utero etiam non impedit v. ſ. urgentibus præſertim morbis acutis vel aliis abortum minitantibus, eam tamen moderatur ratione quantitatis. Ex *Hippoc.* enim *5. aph. 31. Mulier utero gerens venæſectâ abortit* (intellige venæſectionem largiorem & antiquis ad libras conſue-

tam, ut fætui alimentum subtrahatur) sicuti autem urgentibus morbis acutis venæsectio in gravidis permittitur, & teste experientiâ innoxiè administratur præcipuè à primo mense usque ad 5. tum: cautiùs verò medijs & postremis, & quidem in partibus superioribus ut medianâ vel salvatella, ita eam pro præcavendo abortu circa medium gestationis tempus vel ultimis temporibus pro facilitando partu non temerè & ex consuetudine tantùm, sed consideratis probè indicantibus & prohibentibus administrandam curet Medicus nempe in plethoricis tantùm & copiosos aliàs menses habentibus, ubi abortûs periculum imminet à copia sanguinis fætum obruente & suffocante, quo in casu præsentissimum est remedium v. s. sæpiùs etiam quandoque repetita, hinc etiam accidentia gravidis supervenientia, ut inappetentia, vomitus &c. cùm ex sanguine retento, impuro & caccohymo (meliore fætui in alimoniam cedente) oriantur, à venæsectione sublevantur: immò in totum aufferuntur, si usque ad solutionem symptomatum singulis mensibus iteretur, cùm econtra à purgatione magis exacerbentur.

V.

QVoad *temperamentum* v. s. magis coindicat *sanguineum* minùs *biliosum*; omnium minimè *Melancholicum* & *Pituitosum*, quod ad habitum corporis eum magis coindicat *carnosus*, venisque latis præditus: sicuti econtra difficulter v. s. sustinet *præpinguis* & obesus, uti & habitus omnino raræ & *gracilis* naturæ cum venarum exilitate. Gracilitas enim corporis cum venarum latitudine magis permittere solet v. s. Quo ad anni tempus, eam magis coindicat *vernum*: hinc *autumnale*, minùs *hyemale*, ac omnium minimè *æstivum* ac caniculare. Quo ad regiones, largiorem v. s. tolerat *temperata*, hinc *calida & sicca* minimè autem *frigidior* hinc in Germania cautiùs, quàm in Italia, Gallia,

Gallia, Hispania &c. venasecanda, quâ copiosori homines etiam apparenter robustos in animi deliquium cachexiam hydropem vel alios morbos incidere observamus.

VI.

QVoad *consuetudinem* alacriùs & leviùs venæsectionem perferunt *assueti* quàm non assueti & hæmophobi. Licèt autem non tanta sit vis consuetudinis, ut semel detractus sanguis necessariò dein singulis annis subtrahi debeat: præsertim si altero anno non adsit idem indicans, ac causa venæsectionis sublata sit, tamen ejusdem multa habenda ratio, cùm experientia constet, v. s. assuetos statis vicibus in vena pungi solita titillationem sentire naturâ quasi ad solitas evacuationes monente. Quoad *victum* magis evacuandi utentes eodem *pleniori* & liberaliori: parciùs *frugaliter* victitantes. Quoad animi Pathemata venæsectionem impediunt *ira*, *tristitia*, *timor*, quo etiam reducuntur *vigiliæ* ac nimius *venereorum* usus: sicuti econtra eam indicat *terror* subitaneus pro suffocatione cordis ex cruoris stagnatione impedienda.

VII.

EVacuationes tempore v. s. coincidentes, si sint *sanguinis*, & accedant pro quantitate causæ, ut sint veluti criticæ *perfectæ*, nihil innovandum teste *Hippoc. 1. aph. 20. si dimminutæ*, adjuvandæ & v. s. administranda, evacuando tantum, quantum conjunctis evacuationibus causa morbifica requirit. Si nimiæ, priùs sistendæ, in quem finem etiam locum habere posset v. s. revulsoria. Si sint evacuationes *aliorum humorum* seu per *alvum*, vel *vomitum*, vel *habitum corporis*, vel *abscessum &c.* eodem ferè modo procedendum & criticæ perfectæ naturæ relinquendæ: dimminutæ per loca conferentia adjuvandæ: hinc pro exigente necessitate vena secanda.

§. III.

De Officio Medici in considerando loco, & quantitate venæsectionis.

I.

Locus venæsectionis administrandæ specificatur tum ab affectu exigente vel revulsionem vel derivationem vel evacuationem tum à situ partis affectæ huius vel illius venæ apertionem requirentis. *Revulsio*, quæ est sanguinis in quadam parte stagnantis in contraria vel opposita evacuatio, si sit *universalis* contrarietatem observat respectu totius corporis, & in eo contrarios terminos respicit, vel à capite ad pedes, vel à dextris ad sinistram & vicissim: ita tamen, ut non simpliciter pars distantissima requiratur, sed attendenda origo fluxionis, tum vasorum communio cum parte affecta. Si *particularis* & *localis* in uno membro contrarios terminos respicit, & quidem vel à parte posteriore ad anteriorem, vel ab interna ad externam & vicissim, licèt hæc potiùs ad derivationem referenda, nec facilè in principio corpore pleno instituenda. Sicuti autem revulsio sanguinem stagnantem in contraria distantiori evacuat, dum reliquus sanguis promptiùs ad venam apertam fluit, & imminuta ejus quantitate sanguis stagnans à vicinis vasis depletis resorbetur ac motui circulari restituitur: ita derivatio in proximiori, & evacuatio ex ipsa parte affecta evacuat.

II.

Circa venarum electionem stante circulari sanguinis motu non ampliùs superstitiosus sit Medicus. Nulla enim hîc ordinis prærogativa specialis, neque ulla vena datur, cuius sectio specialiter medeatur determinatæ alicui parti vel morbo. Communiter in praxi pro evacuatione in febribus secatur *mediana*, die Median

negat. varices

dian-Ader utpotè tutissima, cui arteria non subiacet, vel *Basilica* die Leber-Ader / cui tamen arteria subiacat. *Cephalica Brachij* die Haupt-Ader auff den Armb ramus ceteris exilior est, minúsque in praxi observabilis interim una vel altera non apparente altera magis conspicua aperienda, cùm omnes hæ venæ æquales sint rivuli ex eodem flumine sanguinem haurientes: eadem Mediana vel basilica evacuationis causa secatur in affectibus omnium illarum partium, quæ sunt sitæ inter claviculas & renes, ùt Cordis, pulmonum, Epatis, lienis, ventriculi, renum &c. uti etiam revulsionis gratia in omnibus affectibus partium inferiorum, ac etiam superiorum supra claviculas ùt Colli, faciei, capitis &c.

III.

AN *dextra* vel *sinistra* secanda, desumitur ex habita ratione vel revulsionis, vel derivationis vel evacuationis, sic v. g. in plevritide dexteri lateris, ut vera fiat revulsio, si Medicus inprincipio vocetur, & adsit insignis plethora in sinistro latere utpote parte opposita vena secanda. Secus & ordinariè per derivationem potiùs ex brachio partis affectæ, unde statim insigne doloris emergit levamen. Evacuationis causa dextra magis aperiri solet, nisi in affectibus lienis, ubi sinistra præfertur, ut servetur rectitudo & vasorum communio. In venæsectione præservativa verno tempore dextri: autumno sinistri brachii vena tundi solet, non autem necessario debet.

IV.

V*Ena cephalica manûs* die Haupt-Ader auff der Hand *& Salvatella* die Salvatell incidi solent, si vel in brachio nulla vena sit conspicua, quæ tundi possit, vel virium adsit minus robur, cùm tardiùs, & minori cum debilitate evacuent, aut majus immineat periculum ex v. s. largiori ùt in gravidio. Apertio Salvatellæ in febre

quartana pluribus experimentis laudata solido caret fundamento, & nulla ratione fulciri potest. *Vena frontis* die Gestirn-Ader derivationis gratiâ secari solet in affectibus capitis ut *Phrenitide, mania, dolore capitis, ophtalmia* &c. Venæ *sublinguales* seu *ranina* die Adern unter der Zungen / ejusdem causæ gratia aperiuntur, præsertim si turgidæ sunt, *in dolore capitis, prunella* seu *inflammatione* & *ardore linguæ*, in qua maturè aperiendæ, item in *angina*, in qua etiam, ubi febris haud adeo magna, nec corpus plethoricum, vel solæ apertæ præcavent faucium angustiam, dum anginæ sentitur principium.

V.

VEna sub genu utriusque cruris die Brand-Ader secari solet in pedibus ulceratis. *Saphena* die Rosen Ader in suppressione mensium, & exinde oriundis affectibus, licet in plethoricis & suppressione antiquiori plures priùs ex brachio: hinc ex pede mittant medici. *Ischiatica* die Gicht-Ader in coxendicum dolore. *Cephalica pedis* ad pollicem die Haupt-Ader auff dem Fuß/ vel quæ est *ad minimum pedis digitum*, die Viertl-Ader/ in affectibus capitis pro revulsione, in febribus quoque continuis, si adsit æstus & dolor lumborum cum urinis rubris crassis, vel materia caput petat cum cephalalgia, vigilijs, imminentibus delirijs, quo in casu post unam vel alteram Phlebotomiam in brachio administratam hæc vena pedis secanda. Convenit etiam derivationis gratia in affectibus renum ac partium infra eos existentium ut Vesicæ, uteri &c. interim quod de venis Brachij, hoc etiam de venis pedis dicendum, parùm nempe interesse vi sanguinis circulationis, quæcunque tandem tangatur, cùm omnes sint ramuli unjus trunci, licèt Medicus subinde accommodare se debeat vulgari praxi.

VI.

QVantitas emittendi ſanguinis deſumitur ex morbi magnitudine ac virium robore , tantumque evacuandum , quantum morbus exigit , & vires tolerant. Ratione Magnitudinis morbi *Galen.* in febribus ardentiſſimis, maximis Phlegmonibus , & doloribus vehementiſſimis ſanguinem ad animi deliquium mittendum eſſe ſuadet ; modo vires ſint validæ, quod tamen hoc tempore obſoletum; ejusque loco repetita commendatur v. ſ. præſertim in paucitate ſanguinis , debilitate corporis , & ubi magis revellendum, abſtinendum etiam à v. ſ. *Neroniana* dicta, ſeu apertione duarum vel trium venarum ſimul & ſemel eodem tempore.

VII.

IN *Inflammationibus Hippoc.* ſanguinem ad coloris mutationem usque mittendum eſſe jubet, ſi in prima vel ſecunda v. ſ. appareat crudus , pituitoſus & aquoſus, eadem continuanda usque dum appareat rubicundus & viciſſim , cujus præcepti obſervatio licet in praxi ſæpè optimè ſuccedat, pertinaciter tamen coloris mutatio exſpectanda non eſt, cùm vires priùs deficere poſſent; Nonnulli ſanguinis emittendi quantitatem ex labaſcente fluxionis impetu ac pulsûs mutatione colligunt , quæ tamen non ſemper exſpectanda , cùm in robuſtioribus non niſi plurimâ ſanguinis jacturâ factâ ſuccedant.

VIII.

TVtò procedet Medicus in quantitate ſanguinis emittendi detrahendi , ſi largiorem adhibeat , vel eam pro neceſſitate repetat , ubi major ſanguinis efferveſcentia , major ſanguinis copia , ætas florens , temperamentum ſanguineum , venæ latæ & amplæ , regio ac tempus anni calidius ; parciùs econtra , & præſertim in Germania

nia licentiosa illa & prodiga venarum apertio, nonnisi urgente admodum indicatione instituenda, idque saltem permittentibus, nec contraindicantibus viribus, cùm sanguis sit vitæ thesaurus, & copiosior v. s. spiritus exhauriat, calorem innatum dissipet, viscera languefaciat, cruditatésque generet, hinc testatur experientia, aliquos ex phlebotomia copiosa in morbos incidisse longos, nonnullos in reliquum vitæ tempus frigidos aut decoloratos ac cachecticos redditos fuisse: alios incidisse in morbos exitiales ut hydropem, dispnæam, Epatis ac Ventriculi imbecillitatem vel tremorem, paralysim, apoplexiam. Tutissimum igitur est à Mediocritate non recedere: & in ventilatoria v. s. **ein Cuffs Cäßl** ad Unc. 4. 5. & in evacuatoria ad Unc. 6. 8. 9. &c. pro una vice emittere.

§. IV.

De Officio Medici in considerando tempore v. s.

I.

Cùm tempus v. s. aliud sit *commoditatis*: aliud *necessitatis*, vel aliud ratione *therapeutica*: aliud ratione *prophylactica* ambo quàm maximè considerandа. Ratione curæ therapeuticæ urgente necessitate ùt in angina, pleuritide vehementi, contusione magna, casu, hæmmorrhagia enormi, apoplexia, Cattarrho suffocativo &c. nulla habenda ratio diei, horæ & temporis, sed quantocyus administranda etiam neglecto prævio clystere vel laxativo, cùm hi morbi ita sint comparati, ut nisi ijs v. s. subitò occurratur, æger in præsentaneum conjiciatur vitæ periculum.

II.

EOdem modo acceleranda v. ſ. in febribus continuis, ac ab initio ſtatim, vel ſecunda aut tertia die ſanguis detrahendus eſt, modo ventriculus vel primæ viæ nullâ humoris corruptelâ vel cruditate refertæ ſint, quo in caſu clyſter vel laxativum præmittendum. Nam 2. *aph. 29. incipientibus morbis, ſi quid movendum videatur: move, cùm verò conſiſtunt ac vigent, quieſcere meliùs eſt.* Principio neglecto etiam in augmento venam ſecare licet, modo abſit malignitas, viresque non ſint reſolutæ, nec proximè immineat criſis. In febribus *intermittentibus* ùt v. g. tertiana etiam poſt tertium: immò quartum Paroxyſmum & ultra commodè ac tutò venam ſecabit Medicus, quia in his febribus interdum cacochymia multa & ſanguis paucus: interdum ſanguis à principio copioſus, & cacochymia in maſſa ſanguinea cum urina rubra craſſa, turbida: interdum e contra, unde pro horum varietate vena nunc citiùs, nunc tardiùs ſecanda: nunc prorſus v. ſ. intermittenda.

III.

IN febribus continuis legitimum tempus v. ſ. eſt remiſſio febris, ſi autem nulla ſit, ut in febribus ſynochis, eligenda hora matutina, quia tunc omnia corpora magis vegeta. In Intermittentibus tempore apyrexiæ vena ſecanda. Si v. ſ. ſit reiteranda, & quidem evacuationis cauſa præcipuè in acutis & morbis univerſalibus, eadem die fiat. In his enim ſubitò corpus in alium ſtatum transferendum, ac ſæpè evenit, ut morbus mox principium percurrat, ut poſtmodum v. ſ. ambigua fiat: ſi revulſionis cauſa, diverſis diebus repetenda eſt, ut natura contrario motui diverſis vicibus & intervallo interjecto aſſueſcat magis. Si in uno eodemque affectu & purgatione, & v. ſ. opus ſit, præſtat v. ſ. purgationi (intelligitur autem radicativa: non lenitiva) præmittere.

IV.

IV.

Ratione curæ prophylacticæ seu in v. s. electa: in qua commodum tempus exspectare possimus inter anni tempora ob temperatam ejus qualitatem opportunissimum est *vernum* teste *Hippoc. 7. aph. 53.* ubi ajt. *Quibus sanguinem è venis detrahere convenit, iis vere secanda est vena.* Hinc *autumnale* quod etiam aliquid de calore remittit. Eligenda dies serena, minimeque turbida. Horæ etiam antepomeridianæ aptissimæ, quia tunc temporis peracta concoctio, & solis ortus animum reddit hilariorem. Eligenda dies, in quibus non occurrit violenta quædam constellatio, aut ipsum novi lunium vel plenilunium, aut quadraturarum aliqua. Quoad lunam in augmento ejus instituta efficacior, & commodior est, quam in ejusdem decremento, quia natura pristinas tunc temporis vires citiùs recolligit.

V.

VUlgò etiam attenditur ad signa *Zodiaci*, ex quibus pro administranda v. s. faventia ponunt *arietem*, *libram*, *arcitenem* & *amphoram* minùs faventia *taurum*, *gemminos*, *leonem*, *virginem* & *caprum* medio modo se habentia *cancrum*, *scorpionem* & *pisces*, sed multis præstantibus viris hæc signa ne minimùm quidem valent ad legitimum Phlebotomiæ usum, cùm jam aliquot viginti gradus à pristina sua statione recesserint, in quo olim venæsectionis usui fuerunt destinata. Sic pariter partitio corporis humani in diversa Zodiaci signa, dum *arietem* capiti, *taurum* collo &c. adscribunt absurda est, & Phantastica, hinc metus in v. s. in dictis signis contrarijs celebrata de nihilo est, cùm omnia sint contra rationem & experientiam,

VI.

NOn approbet Medicus tabellam hanc infra appositam phlebotomicam den Juden-Calender mendacissimam

cissimam & impostoriam principio stolidissimo numerorum nempe delirio & chymericæ calculationi innixam, ac plurium penè manibus, & multorum calculis oberrantem. Sicuti autem Medicus tabellæ hujus fautoribus fungum pro cerebro, ac peponem pro corde relinquat, ita subinde connivere potest, ne ob validam nonnullorum impressionem solus metus idem efficiat, quod in Morione illo aulico, qui per jocum à lictore sic instituto virga percussus gladium tamen esse ratus nihilominùs exanimatus cecidit.

TABULA GENERALIS

Secundum quam v. s. pro recepta superstitiosa vulgi consuetudine instituitur, ubi prima dies à novilunio numeranda, ita tamen, ut si novilunium horis ante meridianis incidat, illa dies pro prima accipiatur: si autem horis pomeridianis, insequens pro prima numeretur.

Dies		Dies		Dies	
1	mala	11	bona alijs mala	21	bona
2	mala	12	bona	22	bona
3	mala	13	mala	23	bona
4	mala	14	mala	24	bona
5	mala	15	bona	25	bona
6	bona	16	mala	26	bona
7	mala	17	bona ālijs mala	27	extremè mala
8	mala	18	bona	28	bona
9	mala	19	mala	29	mala
10	mala	20	mala	30	mala

§. V.

§. V.

De Officio Medici in, ante, & post v. s.

I.

VT venæsectio ritè instituatur, quædam ante, quædam in, & quædam post eam consideranda. præparatio eam præcedens consistit in hoc, ut 1. præcedentibus aliquot diebus vires crapula aut forti exercitatione non opprimantur. 2. Primarum Viarum præcedat evacuatio morbo inducias ferente, vel si ventriculus ciborum ingluvie, aut crapula obrutus vel alvina regio excrementis onusta. 3. Animus patientis excitetur, ne per mœrorem vel consternationem motus sanguinis impediatur. 4. Patiens reficiatur, cui præsertim eximius oris ventriculi sensus per succum acidiusculum limon. Granat. vel ovum recens sorbile hausto desuper vino generoso, vel jusculum evpeptum non tamen longè à venæsectione assumptum. 5. Moderata fiat deambulatio & commotio membri, in quo v. s. instituitur. Sic præsertim altiores & profundiores habentes venas brachium priùs commoveant, frictiones in eo instituant. vel grave quoddam pondus manu gestent.

II.

PRæterea 6. Si in manibus vel pedibus instituatur Phlébotomia partes hæ in aquam calidam imponendæ, ut probè incalescant, rubescant, & venæ magis conspicuæ evadant. 7. Venæ brachij ordinariè anteprandium nisi aliud suadeat necessitas: sublinguales & pedum 3. vel 4. horis post prandium secari solent. 8. Non fiat v. s. statim à somno: sed hora ante pomeridiana eligenda nona Nempe vel 10.ma &c. 9. Situs ægri supinus sit sedens vel decumbens in valde languidis vel debilibus, aut nimium meticulosis, vel animi deliquio obnoxijs.

III.

III.

IN ipsa v. s. 1. pars incidenda prona collocanda. 2. Eadem pars liganda tribus supra locum incidendum digitis (in sublingualibus ac vena frontis collum moderatè constringendum) ligaturâ nunc leviori venâ satis apparente, nunc strictiori in casu contrario, nunc dupla, ita ut una etiam infra locum incidendum instituatur vena existente tremula ac inconstanti. 3. Vena oculis haud apparens mollitie & digitorum attactu præterfluentem sanguinem sentiente exploranda, notanda ac modestè ferienda, pertransversum in venis brachij & sublingualibus: per rectitudinem in vena frontis & reliquis. 4. Major fiat apertura, ubi sanguis copiosior & crassior evacuandus ut in Melancholicis & pituitosis: minor, ubi subtilior, tenuior & magis biliosus. Instrumentum Phlebotomicum venarum varietati, situi & foramini nunc ampliori, nunc minus amplo faciendo respondeat. Tutissimè aperitur vena scalpello mit der Lanzett hinc mit der Fliedten oder Schnapperlein.

IV.

PRæterea 5. antequam vena aperiatur, cavendum tactu præcipuè ante ligaturam explorando, ne vel arteria sub basilica latens secetur, & sanguis arteriosus, tenuis, rubicundus saltatim eggrediatur cum maxima virium debilitate ac metu anevrismatis vel nervus sub mediana, vel tendo sub utrisque, unde dolor ingens, tumor, stupor, resolutio, convulsio &c. 6. Venâ apertâ superius vinculum laxandum, sanguinis segnior fluxus pugno arctiùs adducto vel compresso halitu aut excitatâ tussi vel screatu promovendus. 7. Sanguis viribus constantibus una vice: eis non constantibus iteratis vicibus oppresso interdum venarum osculo emittendus. 8. Si sanguis crassus, niger, putridus effluat, fluxus minus impediendus & sistendus quàm si subtilior, tenuior & colore magis rubicundus virium tamen semper habitâ ratione.

V.

INſuper. 9. dum ſanguis emittitur, 3. ſaltem pelviculis ſtanneis, terreis vel vitreis excipiendus, reponendusque loco, quo nec ventus, nec fumus, nec pulvis aut ſol eum afficere poſſit. 10. Imminens quandoque animi deliquium ex timore vel majori evacuatione oriundum & cognoſcibile ex remiſſiore ſanguinis fluxu, pallido faciei colore, oſcitatione, oculorum vertigine, aurium tinnitu, pulsûs mutatione, ſingultu, nauſea &c. tum prohibendum vena digito ſubinde obturata, ſal ori indendo, labia eodem fricando, vel aquam frigidam ore geſtando, eamq; ſæpiùs expuendo, tum præſens removendum ſupino decubitu, ac injecto ex inſperato in faciem aqua frigida, vel acet. roſ. ſuaveolentibus nari adhibitis, exhibitione juſculi, vel vin. generoſ. cum confect. alk. vel julep. vit. parati ex 2. vitell. ov. cum unc. 6. vin. alb. & ſacch. fin. unc. S. & 3. gutt. ol. deſt. cinam. vel Cochl. aqua cinam. bugloſ. vel cum vin. parat.

VI.

SI loco venæ caſu aperiatur arteria, Illico foramen claudendum ac lamina ſaturni, vel numus argenteus inter 2. linteola apponatur cum forti ligatura, vel applicetur Catapl. ſtegnot. *Galen.* ex *thur. alo. pil. lepor. cum album ov.* hinc membrum diu extenſum ſervandum ac in oppoſita parte pro revulſione vena ſecanda, ſi nervus vel tendo lædatur, mox *ol. deſtillat. therebint.* vel ol. *deſtill. cer.* calidum vulnuſculo inſtillandum vel accipiendo ad unc. 1. *ol. deſt. thereb. ſpirit. vin. drach.* 1. & *euphorb. dr. S.* appoſito deſuper emplaſt. *ex thereb. cer. & modico Euphorb.* ſi vena pertuſa intumeſcat, apponatur *ol. frut.* vel *ruta oleo cocta* vel *vin. calid. cum ſal. mixt.*

VII.

POſt ſanguinem ſufficienter emiſſum vinculum enodandum, manus dilatanda, brachium extendendum, vul-

vulnus detergendum ac deligandum superimposito gossypio oleo tincto, si v. s. ex eodem vulnere ea die reiteranda. Wann man die Ader noch sprengen soll / vel splenio vino madido, si vena magis coarctanda vel etiam numo argenteo inter 2. linctola applicato, si sanguis difficulter sistatur, quo in casu etiam prodest *crepit. lup. vitriol. ust. gossyp. ust. lanug. cydon &c.* Factâ deligatione brachium in media figura detinendum, quiescendum, omnisque tam animi, quàm corporis contentio vitanda. Vulgus post v. s. somnum tota die prohibet, tum ne foramen nondum coalitum in somno aperiatur, tum ne calor exiguus interiora petens in somno suffocetur, sed quia primum diligenti adstantium cura & probè facta deligatione præcaveri potest: posterius verò verum non sit, nisi forsan immodica fuerit sanguinis evacuatio, aut timiditas accesserit, quæ animi deliquium inferre possit, ideo nihil obstat quin saltem post cibum vel paucis à v. s. horis somnus iniri possit.

VIII.

Hora una aut altera elapsa alimentum euchymum temperanter sumendum, ne coctio lædatur, & ansa novæ vitiosorum humorum saburræ administretur. Brachium eo die vehementi motu haud agitandum, vitetur aër intemperatus, moderentur animi Pathemata, animus sit hilaris, tranquillus, seponantur labores, & seria negotia, ac judicium sanguinis pro conservatione ulteriori sanitatis non negligatur.

 §. IV.

§. IV.

De Officio Medici in sanguine per v. s. emisso judicando.

I.

Quoad judicium de sanguine emisso ferendum, officium Medici est considerare ejus colorem, consistentiam, ac serum. Optimus erit sanguis, qui benè fibrosus, æqualis ac unius substantiæ epatis parenchyma repræsentat, ruborem cum splendore floridum exhibens supernatante serosa materia in debita ac proportionata quantitate & qualitate.

II.

Quoad *colorem*, *ruber* & *floridus* pauca aqua superfusus bonam valetudinem indicat. Interim in acutis sanguinem impensè coloratum morbi maligni signum esse plures asserunt, hinc etiam teste *Baglivo* olim Romæ observatum, omnes ferè ab acutis morbis evasisse, quorum sanguis v. s. extractus crusta alba atque gluttinosa præditus erat, econtra mortuos, quorum sanguis valdè rutilans erat cum superficie nimium rubicunda. *Ruber & spumosus*, nisi spuma per accidens ex defluxu sanguinis excitetur, copiam, fervorem, Orgasmum ac ebullitionem sanguinis denotat. *Nigricans* vel maculis *nigris* spectabilis ejus per lentam Phlogosim adustionem ac humorem melancholicum, *albus* pituitam, & si simul *spumosus* multam ejus progeniem tusses, raucedines, & Catharrhos excitantem innuit. *Flavescens*, *viridis* flavam aut retorridam bilem, *lividus*, & *caruleus* dolores circa lienem, ac humoris Melancholici, aliorumque peccantium abundantiam. *Variegatus* instar marmoris insignem humorum in M. S. confusionem putredini obnoxiam significat. Color *cinereus* extremam adustionem significat.

III.

III.

QUoad *consistentiam* sanguis, qui *lentè* effluit (quod nonunquam etiam provenit, vel ob foramen non satis amplum, vel sanguinis copiam aut paucitatem, vel timorem, aut venas flatu turgidas) & picis instar digitis adhærescit, uti & fundo pelvicularum, ac celerrimè concrescit, concretúsque difficulter finditur *crassior* est ac obstructiones indicat. *Tenuior* econtra, qui tardiùs concrescit, faciliúsque finditur, & ad Bacilli attactum diffluit, hic imperfectam Hæmathosim, viscerúmque eidem inservientium debilitatem significat. Qui *Variegatus* multùm pelliculam duntaxat de se emittit tremulam & mobilem sub eâ continens substantiam fibris prorsus destitutam, vel minùs cohærentem, ut attactus in partes diffluat, *putridus* est, ac sanguinis corruptelam denotat. Qui *crustâ, albâ, gluttinosâ viscida* & quandoq; *densa* ac *diaphana* ruptu & fissu difficili præditus est, *crudior* est denotans portiones fermentabiles in M. S. in statu cruditatis existentes, perfectámque coctionem nondum adeptas.

IV.

QUoad *serum* si illud *modicum* & colore *pallidum* conveniens est ac naturæ proportionatum. *Nimis copiosum* massâ sanguinis veluti Insulâ aqua circumdata eidem supernatante arguit, vel prægressum potum liberaliorem vel obstructionem aut imbecillitatem renum, vel viscera sanguificationi dicata infirma, vel insufficientem per urinas aut insensibilem transspirationem excretionem: *Paucissimum* aut *nullum* causas contrarias indicat. *Nimis flavescens* bilem vel salium lixivorum copiam arguit. *Ceruleum* & *lividum* splenis affectuum comes. *Album* & *lacteum* vel alimenta intempestivè & præproperè ante v. s. assumpta, & in chylum conversa, vel viscerum Hæmathosi dicatorum, & sanguinis intemperiem ac debilitatem innuit. Sanguis *malè olens* licet

rarus sit, putredinis ac corruptionis index ac mortis prodromus. Probitas sanguinis in pedis vel manûs sectione in calidam effusi dignoscitur tum ex laudabili ejus colore, tum ex fibris sanguine virgula conquassato apparentibus, & quidem inter se cohærentibus, neque tractu facilè disrumpendis.

§. VII.

De Officio Medici in præscribendis remedijs post Judicium v. s. pro cura vernali vel autumnali.

I.

SAnguine probè considerato officium Medici erit, pro varia ejus constitutione curam prophylacticam instituere, & si humores pituitosi, biliosi, melancholici, putridi abundent, eos per epicrasim evacuare per decocta, vel nodulos laxativos &c. si obstructiones adsint, eas tollere per brodia alterantia, de obstruentia. Si fervor bilis aut sanguinis, eum temperare per usum acidularum, aut seri lactis vel Brodiorum alteratorum, si debilitas viscerum sanguificantium, ea roborare, prout ex sequentibus magis apparebit Remediorum formulis.

Brodium alterans. ℞. *herb. acetos. endiv. cichor. petrosel. cum tot. charefol. fl. Borrag. pimpinell. sangivsorb. an q. pl. M.* S. species zur Kräuter-Brühe / darvon ein gute Hand-voll in einer Fleisch-Brühe zu sieden / alsdann durchzuseichen / und eintweder mit einem Limoni-Safft säurlicht zu machen / oder folgendes Pulver darein zertreiben.

℞. *pulv. epat. rub. vel chryst. tart. unc.* S. subinde etiam addi potest aliquid de *sal. absinth.* vel alijs salibus diggestivis. S. Pulver zur Kräuter-Brühe / darvon

von 3. gute Messer-Spitz voll darein zu thun. Continuentur hæc brodia ad unc. vi. per 14. circiter dies.

Species pro vino. ℞ *Herb. recent. acetos. charefol. dracunc. hort. pimpin. sanguisorb. fl. Borrag. meliss. an q. pl. absinth. parùm* M. S. species oder frische Kräuter zum Wein / darvon 2. Hand voll in ein Maß-Krueg mit weissen Wein darein zu thun / ein Zeit darinnen stehn lassen / vnd jederzeit den ersten Trunck den May hindurch zu thun.

Nodulus laxativus. R. *fol. senn. s. unc. S. agar. crud. incis. & conquass. rad. mechoac. crassè pulveris. an unc. S. z. z. incis drach. 1. S. herb. card. b. agrim. ceterach. sumit. absint. fl. borrag. anth. an. p. 1. cort. cit. incis. drach. 1. S. M. incis. & contus. dentur ad nodul. ex sind. alb.* S. Kräuter-Laxier-Sackl auff anderthalb Maß weissen Wein / vnd ein halb Maß Brunnen-oder destilliert Cichori-oder Boratsch-Wasser anzusetzen / darvon Morgends ein Fraggele zu trincken / nachdeme man zuvor etlich Löfel voll Fleisch-Brühe oder Dotter-Suppen genohmen.

Alius. R. *rad. cichor. dr. iij fænic ennul. polyp. q. an. dr. ij. herb. absinth. rom. card. b. chamæd. cent. min. adj. ant. ut an. p. 1. fol. senn. s. unc. 1. S. Rhab. el. agar. troch. an. dr. iij. Gial. dr. ij. passul. min, unc. 1. cinam. vel galang. min. dr. j. sem. anis scrup. iv. crem. tart. dr. ij. s. M. incis. & contus. ad saccul. ex sind. rub.* S. Kräuter-Laxier-Sackl / daran anderthalb Maß weisser Wein vnd ein halb Maß Wasser siedheisser daran zu giessen / vnd in einem warmen Orth 12. oder 24. Stund stehn zu lassen: Alsdañ in ein Keller oder Gewölben zu thun / vnd täglich Morgends ein Fraggele oder was minders darvon zu trincken.

Decoct. laxativum *R. pulp. tamarind. unc. 1. Rhab. fol. senn. s. an. dr. vj. passul. min. unc. iii. sem. fænic. contus dr. i. S. coq. in aq. font. lib. iv. ad lib. ii. Col. detur ad usum.* S. Laxier-Tranck das Blut zu reinigen / darvon

von Morgends ein Fraggele / oder deß Tags zwey-mahl etwas mehr als ein halbes Fraggele zu nehmen.

Pulvis diggestivo-laxativus. *R. crem. tart. vel pulv. epat rub. scr. 1. sal. absinth. gr. vj. scam. sulph. gr. viij. x. xij. &c. ol. dest. mac. gut. ij. M. f. pulv. dentur 4. dos.* S. Aufflesende Laxier-Pülverlein / darvon täglich oder ein Tag umb den anderen Morgends nüchter in einer Brühe / oder Glaß Saur-Brunnen ein Fla-schen darvon nachzutrincken eines zu nehmen.

Alius *℞. fol. senn. s. tart. alb. an. unc. 1. sem. anis. charyoph. cinam. galang. an. dr. j. diagrid. dr. ij. M. f. pulv.* S. Blut-reinigendes Laxier-Pulver ein halb oder gantzes Quinti schwer darvon zu Zeiten zu neh-men. potest etiam vino infundi & assumi.

Serum lactis. *℞. ser. lact. cum succ. cit. vel tamarind. vel crem. tart. vel acet. parat. depur. & clarif. unc. vj. viij. x. lib. 1. &c. essent. cit. q. s. pro grato odore. detur per 14. dies vel 3. septim.* S. Gaiß-Jutten deß Morgends nüchtern zu trincken / und ein Stund darauff spatzieren zu gehen.

Serum lactis magis compositum. ℞. *rad. cichor. Scorz. herb. endiv. acetos. fumar. cuscut. cochlear. beca-bung. charefol. pimpin. sanguis. fl. Borrag. an. q. pl.* M. S. species zur Kräuter-Gaiß-Jutten / darvon 1. oder 2. Hand voll in einem Trinckl Gaiß-Milch zu sieden / und mit einem Essig oder Limoni-Safft zu rennen / und durchzuseichen.

Serum lactis Fonsecæ magnatibus familiare & gustu gratum. *℞. Tamarind. unc. iij. aq. frag. (vel alterius destillat. vel aq. font. lib. ß.) terantur in mort. lapid. ut nuclei denudentur, & aufferantur aquam sensim affunden-do: hinc R. lact. capri lib. ß. ebull. tum affund. dilutum tamarind. coque simul parum sine agitatione olla in vase terreo vitreato, donec partes caseosa sequestrentur hinc re-frig. col. per lint. hinc depur. 2. album ov. ac ultimò fil-tretur per chart. aromatiz. ess. cit. q. s. ad grat. odor.*

CA-

CAPUT III.

DE
Officio Medici in affectibus requirentibus arteriothomiam, cucurbitulas, scarificationem, hirudines, Vesicatoria, & fonticulos.

§. I.

De Officio Medici in adhibenda arteriothomia, & cucurbitulis sine & cum scarificatione.

I.

Icet aliàs ex communi Practicorum experientia assuetum tantùm sit, aperire venas, factum tamen, ut etiam aperirentur *arteriæ, sic Galen.* earum incisionem commendat in capitis calidis affectibus ut v. g. in diuturnis capitis doloribus calidis, & spirituosis ut cephalalgia, hemicrania, in calidis & acribus oculorum defluxionibus ac ophtalmijs contumacibus, in vertiginosis, phreniticis, in fluxionibus à temporibus ad dentes, & à dentibus vicissim ad tempora, præsertim si adsint dolores temporum fixi cum pulsu arteriarum notabili.

II.

UT autem Medicus hoc in passu cautus sit, ac ritè suo fungatur officio, cùm res periculo non careat, tum ob metum insignis hæmmorrhagiæ, tum ob difficilem

ratione pulsûs consolidationem, & anevrismatis superventum, observabit. 1. *Arteriothomiam* nonnisi in difficillimis, & inveteratis morbis, qui alijs non cedunt auxilijs, esse exercendam, & nonnisi urgente necessitate, ac præmissis universalibus. 2. Arterias tantùm minores aperiendas esse, ut v, g. propè aures vel in temporibus, cùm in majoribus prædicta pericula magis metuenda sint. 3. Eam non instituendam in debilibus, quos præstat alijs auxilijs curare, quàm partibus sanguine & spiritu privatis in certum periculum deducere. 4, Tantum ex secta arteria emittendum sanguinis, quantum effluit, nisi sit nimium, hinc vulnus consolidandum apposito Emplast. *ex alo. thur. sarcocoll. Bol. arm. pil. lepor. cum album. ov. Except.* vel *terra vitriol. dulc. cum terr. sig. album. ov. except.* 5. Arteriothomiam inveteratos, aliósque præternaturales affectus citiùs curare quàm v. s. tum quia arteriæ omnem omninò distribuunt sanguinem, sicque natura omnem sarcinam per arterias expellit, & quidem multò velociùs, tum quia à flatulento & calido sanguine arterioso plurimi producuntur, & foventur morbi.

III.

C*ucurbitulæ* vel applicantur cum scarificatione incisâ cute vel integræ sine scarificatione. Sine hac locum habent 1. in nimio fluxu mensium infra mammas appositæ ex *Hippoc. 5. aph. 50. mulieri si placet menstrua sistere, cucurbitulam quàm maximam ad mammas appone.* 2. Ad femur & crura pro ciendis mensibus, in quem finem etiam frequentius scarificatæ simul prosunt. 3. Contra urinæ suppressionem renalem, & in calculo jam in ureterem delapso ubi juxta ductum ureterum applicatæ, & versus inguina tractæ calculum subinde transferunt, dolores leniunt. & urinæ fluxum cient.

IV.

IV.

PRæterea 4. locum habent in Hæmmorrhagia narium hypochondrijs applicatæ sed cautè, ne sequatur inflammatio. Item supra pedes ex observat. *Forest:* usitata etiam admodum, & proficua in hoc casu ventosa magna ad nucham applicata. 5. Valent ad dolorem stomachi, & intestinorum à flatibus oriundum, quo in casu, teste *Galen.* incantamenti instar subinde juvant. 7. Ad motum ciendum stagnanti sanguini, ùt dum in apoplexia futuræ coronali applicantur. Affigi solent aqua calida priùs madidæ, & ad ignem candelæ calefactæ præmissâ frictione partis per lintea calida.

V.

CVcurbitulæ cum scarificatione, cùm sanguinem ex cute evacuent, eoque effuso alius è vasis majoribus in capillaria effundatur, hoc modo totum quoque corpus evacuant, sicque haud immeritò v. s. vicariæ appellantur, & applicari solent. 1. Vbi v. s. locum non habet, vel ratione virium ægri ùt in pueris, gravidis, senibus aut morbo longinquo vel acuto fractis, cùm non confertim sed paulatim & sensim evacuent, vel ratione lipothymiæ imminentis, vel ratione difficultatis secandi venas. 2. In partibus gangrænâ affectis pro humoribus impactis, & corruptis eliciendis. 3. In partibus acri fluxione tentatis. 4. Pro veneno a cane rabido, aut alijs animalibus venenatis immisso, extrahendo. 5. Pro mensibus ciendis. 6. Pro oculis fluxione tentatis. 7. In febribus malignis petechialibus.

VI.

LOca frequentiora applicandarum cucurbitularum sunt in dorso regio interscapularis & lumbi. In brachio humero: in pedibus femori & suris affigi solent. Quantitas sanguinis extrahendi variat pro morbi vehe-

vehementia, & causæ morbificæ ratione. Parva, & minima est ad unc. ij. vel iij. mediocris ad unc. iv. v. summa ad unc. x. xij. Ubi morbi magnitudo urget, applicandæ cucurbitulæ copiosiores & majores, & jam dum sanguine repletæ iterum atque iterum removendæ ac denuo post repetitas scarificationes imponendæ, & foramina altius infligenda: in minori affectu minores & paucæ cucurbitulæ sufficiunt, nec eas cum scarificatione repetere opus est.

VII.

SCarificatio nunc est superficiaria, nunc profundior. Quando crassior ipsa cutis, sanguisque evacuandus profundius delitescit, perficitur phlebotomo seu scalpello parte priùs fomentata aquâ tepidâ, aut propè fornacem calefacta admotis postmodum cucurbitulis vel solum calefactis, vel juxta Belgas cum flamma, quæ potentius quidem trahunt, sed majorem ægris causant timiditatem. Eadem peracta loca scarificata abluenda aquâ tepidâ, & plagulæ pauco sevo obliniendæ.

VIII.

SIcuti scarificationem menstruatim ex consuetudine tantùm institutam tam prodigaliter vitæ nostræ inæstimabilem thesaurum, sanguinem nempè profundentem Medicus nullatenus approbet: ita moderatum ejus usum urgente præsertim necessitate minimè damnet, cùm experientia testetur multos provectæ ætatis homines sine ullo damno hoc præsidio genere usos fuisse, neq; verum est, ùt vulgo dici solet, illum scil. qui semel scarificaverit, per totam vitam illud continuare necesse habere, nisi in vitæ periculum se præcipitare velit, cùm experientia contrarium testetur, hinc etiam *Mab. in hist. de feb. petech.* testatur puerum 8. annorum crebrioribus ophtalmijs, & fluxionibus oculorum obnoxium suasu periti cujusdam Medici scarificationibus per singulos menses bis usum fuisse, easque ad 10. ætatis annum feliciter

liciter continuâsse: cessantibus autem his affectibus abhinc cessâsse etiam ab ipsarum usu absque ulla morborum invasione.

§. II.

De Officio Medici in præcipienda applicatione Hirudinum.

I.

H*Irudines* seu *sanguisugæ* (die Egel) non secus, ac scarificationes capillaria pariter venarum, & arteriarum aperiunt vasa, sicque sanguinem evacuant, eas tamen in hoc antecellere videntur, quod paulatim & sensim evacuando minorem creent molestiam: plùs insuper afferant emolumenti, cùm hirudines sanguinis sint appetentes: cucurbitulæ verò sæpè loco sanguinis aquosos tantum, & serosos humores evacuent.

II.

APplicari solent hirudines, vel totius corporis evacuandi gratia, vel ob morborum membri alicuius privati. Quoad primum veteres præsertim in gravidis, pueris, senibus acuto morbo detentis venæsectionis usu contraindicato, applicabant eas ad venas majores ùt medianam, basilicam &c. Quoad alterum hirudinibus usi fuerunt tanquam vero topico remedio, hinc præmissis universalibus imponebant has in omni arthritide supra locum affectum, coxæ in doloribus Ischiaticis, in abscessibus, cutis fæditatibus, malignis tumoribus, vulneribus, morsibus venenatis, item ad illas partes, ubi v. s. & cucurbitulæ nequeunt applicari ùt v. g. naribus, labiis, pudendis &c.

III.

HOdie usus earum non adeo frequens, cùm, si sanguis universaliter sit evacuandus, id fiat per v. s. si particulariter, per scarificationem, nisi applicatio ad venas hæmmorrhoidales, quæ frequentissima ad imitationem naturæ in nonnullis corporibus eas sponte & periodicè summo cum sanitatis emolumento aperientis. Ex *Hippoc.* enim in *epidem.* ij, quibus Hæmmorrhoides profluunt, neque pleuritide, neque pnlmonis phlegmone, neque phagadæna, neque furunculis, neque terminthis, neque lepra, neque vitiliginibns albis corripiuntur, immò ex eodem 6. *aph.* ij. *Melancholicis & nephriticis hæmmorrhoides supervenientes bonum sunt, & 6. aph. 21. insanis si varices, vel hæmmorrhoides appareant, insania fit solutio.* Præterea præservare dicuntur à morbis à Melancholia vulgo derivatis, ac dantur etiam exempla plurium virorum longævorum ex periodico hæmmorrhoidum fluxu, ut adeo venæ Hæmmorrhoidales non sine ratione quibusdam dicantur *vena aurea.*

VI.

Cùm igitur natura sponte sua venas Hæmmorrhoidales cum emolumento reseret, æquum est, ut ars imitatrix idipsum efficiat, quare earum apertio cum utilitate præscribenda erit à Medico in mania, melancholia, affectione hypochondriaca, scorbutica, palpitatione cordis, scirrho lienis, affectione arthritica, Nephritica, affectibus etiam Pectoris, cum suppressus illos excitet teste *Hipp.* 6. *aph.* 12. dum ait. *diuturnas curanti hæmmorrhoides, nisi una quæpiam servetur aperta periculum aqua inter cutem aut tabis impendet.* Item in suppressione mensium, dum sanguinem in vasis uteri propter copiam & crassitiem infarctum ad orificia venarum sedis trahunt vi vacui.

V.

V.

SIcuti autem ex *Galen.* non adeò tutum est, naturam evacuationi per hæmmorrhoides assuefacere, cùm periculosus sit excessus seu sanguis supra modum excernatur, seu supprimatur, ita, licèt earum apertio in multis magnis morbis prosit, nunquam tamen eadem temerè tentanda, sed diligenter advertendum, num priùs fluere consuetæ fuerint, & modo suppressæ morborum causa existant, vel sanguis alias affectet vias & exitus, vel an natura eo tendat, quod per earum intumescentiam, dolorem, pruritum, vel aliquot guttulas sanguinis effluentis innotescit, quo in casu earum apertio majori cum emolumento celebrabitur.

VI.

PArs, cui applicandæ hirudines linteis aquâ nitrosâ madidis abstergenda, hinc aqua dulci eluenda, & siccanda, denique aliquot guttulis sanguinis columbini irroranda, vel sacchаro pulverisato fricanda: postmodum hirudines, & quidem non venenosæ, sed præparatæ, & ritè electæ, seu per fistulam, seu per cucurbitulam, seu manu ipsâ mediante linteo albo, & mundo comprehensæ parti applicantur, & quidem in ano posteriùs coccygem versus in affectibus lienis: exterius vero magis, ubi venam cavam deplere animus. Applicatæ hirudines priùs non removendæ, nisi per se decidant, maturato tamen, si placet eorum casu per aspersionem nitri, salis vel cineris. Postquam ceciderunt pars spongia aquâ calidâ imbuta fovenda, vel in vapore aquæ continenda, ut sanguis per foramen apertum fluere possit per 2. vel 3. horas, pro viribus ægroti collocando v.g. patientem supra solium ferventis aquæ, cui vasculum innatet sanguinem destillantem recipiens.

VII.

EVacuandus sanguis ad unc. iv. v. si mediocriter agendum: ad unc. x. si ad summum. Si foramen casu ante tempus coalescat, fluxus promovendus, vel per alias substitutas hirudines, vel cucurbitulam ano affixam, cujus ope sanguis in debita copia excerni possit, si nimium fluat, sistitur *linteo combusto* parti benè abstersæ applicato vel *Gallis ust.* aut *gossyp. combust.* vulnusculum quandoque consolidatu difficile. *theriac.* vino commista crebrius detergendum, hirudo, si fortè casualiter anum irrepserit, digito statim eruenda, vel aqua salsa calida clysteris modo aliquoties injecta eluenda & elicienda.

§. III.

De Officio Medici in præcipienda administratione Fonticulorum.

I.

C*Auteria*, *Fonticuli* seu *Fontanellæ* **Fontanell** licèt per se tantùm pus plorent ex sanguine & nutrimento rorido loci fonticulo exulcerati in pus mutato, nihilominus tamen præter hoc etiam varia salia, sanies ac sordes vitio vel læsæ in sanguine fermentationis, vel depravatæ cujusdam partis nutritionis emergentes simul evacuant, & revellunt, idque non raro cum sensibili in morbis Chronicis præsertim ex colluvie serosa, ac lymphæ vitijs natis ægrorum levamine materia ichorosa, & serosa acri sale imbuta sensim educta.

II.

COnveniunt igitur Fonticuli in cephalæa, epilepsia, præservatione ab apoplexia, & affectibus soporosis, vertigine, paralysi, læsione visûs, auditûs, defluxionibus Cattarrhalibus ad oculos, nares, palatum, dentes, fauces,

fauces, pulmones, unde etiam in Thoracis affectibus ut Raucedine, asthmate, tussi perniciem minitantibus commodè excitantur, uti etiam in Phtysi incipiente prophylacticè pro humorum salsorum, & acrium affluxu à capite divertendo. Præterea in morbis lieni vulgo adscriptis teste experientia ut mania, Melancholia, palpitatione cordis, affectione hypochondriaca, scorbutica, affectibus Hæmmorrhoidum summum afferunt levamen, ut si hujus tetri humoris motum è cerebro ad inferiores partes ignobiles revellere volueris fontanella in lævo crure aperienda sit.

III.

Licet cauteria maximè prosint, ubi serum seu latex plùs nimiùm abundat, cùm archæus à restagnante latice oppressus ab evacuatione per cauteria melius vivificatus vires insperato reassumat, sicque etiam in hydrope videantur esse proficua, tamen cautè his utendum. Nam ex *Hippoc. 6. aph. 8. aquâ inter cutem laborantibus exorta in corpore ulcera non facilè sanantur*; hinc ijs utendum, ubi crura nondum sunt tumida. Præterea conveniunt in affectu Ischiatico, in affectibus uterinis vitio mensium exortis, fluore albo, passione hysterica, pedibus ulcerosis pro affluxu intercipiendo, ac uno verbo omnibus alijs affectibus, in quibus vel totalem cruoris massam vel laticem minuere, aut revellere, vel derivare decretum est.

IV.

In horum administratione observet Medicus. 1. Fonticulos sensim, & sensim operari, sicque magis tantum convenire in morbis Chronicis. 2. Cùm ustio sit inter remedia extrema, non deveniendum esse ad fonticulos, nisi ubi præsidia mitiora nihil profecisse videmus, aut non profutura existimamus. 3. Corpus priùs per purgationem, & v. s. si opus disponendum, & præparandum esse. 4. Ratione anni temporum, si mor-

morbus inducias ferat, vernum esse omnium maximè aptum. & quidem declinante lunâ. 5. Ratione ætatis pueros tenellos, & senes decrepitos non facile tolerare fonticulos, nisi urgeat morbus valdè gravis ùt Epilepsia, apoplexia, Cattarrhus suffocativus, 6. Eosdem minus convenire emaciatis, & morbo depressis magis verò obesis, edacibus &c.

V.

QVo ad loca fonticulorum demonstrantur hæc à scopo, vel evacuationis, vel revulsionis, vel derivationis observata tamen ubique rectitudine vasorum partis affectæ cum loco fonticuli. Sic v. g. in nucha inter 2. & 3. vertebram loco molestissimi veterum setacei poni solet pro capite & oculis. In brachio, & quidem in Interstitio inter musculum deltoidem, & bicipitem 5. Digitis à flexura pro affectibus capitis, vertigine, apoplexia, affectibus oculorum, aurium, faucium & laryngis &c. In cruribus vel supra vel infra genu in parte interna, ubi fasciæ crurales ligantur in affectibus uteri, mensium, lienis, Hæmmorhoidum malo Ischiatico, aliarumque partium medij & infimi ventris R. R. etiam in bregmate, seu sincipite aliquod ponunt pro humoribus à cerebro ad exteriora evocandis, item intra scapulas. Item intra septimam thoracis vertebram intra costas pro vomica pulmonum, sed hi minùs usitati.

VI.

EXcitatur fonticulus vel *ferro*, dum simpliciter cutis elevata scalpello inciditur foramen debitæ magnitudinis faciendo quod ad suppurationem deductum fonticulum suggerit, vel *igne actuali* per ferramentum ignitum ad debitam profunditatem intruso, vel *igne potentiali* seu medicamento *corrosivo*, vel alcalino ex cineribus, quod tamen non ita comodum, quia facilè liquescendo

locum

locum exulcerationis mutat, vel acido v. g. per chrystallos lunares quantitate pisi, vel butyr. antimon. ad gut. v. vel vj, pennæ anserinæ loco, ubi excitandus est fonticulus impositæ, vel globulo ligneo hora una ante fonticuli parationem aqua forti imprægnato.

VII.

EXcitato fonticulo eschara & caro mortificata butyro vel unguento diggestivo separanda, & si exciderit, ac ulcus satis dilatatum fuerit, globulus ex ligno Hederæ, vel cera vel radice Ireos, vel pisum majus, aut galerus argenteus aut inauratus imponendus superimposito Empl. diapalm. vel sparadrapo: hinc locus dedeinceps lamina Fontanell-Blech subdito minuto pulvinari arctius constringitur, quo profundior fiat fonticulus. Si non sufficienter ploret, globulus indi potest ex *rad. gentian.* vel fortior ex *rad. Elleb. nig.* vel ex hedera inuncta *Balf sulph.* vel ex cer. & pauco Mercur. præcipit quo etiam nihil meliùs sordidos, & putridos fonticulos mundificat, vel ex *cera & Cantharid.* caro in fonticulis luxurians optimè absumitur insperso *alumine ust.*

VIII.

FOnticulus nunc excitatur unus tantùm, nunc simul duo in affectibus præsertim contumacibus, ubi Practicorum aliqui asserunt ein Fontanell kein Fontanell/ quo in casu communiter observant, ut vel decussatim applicentur, id est, v.g. unus in brachio dextro: alter in crure sinistro vel vicissim. Præstant subinde etiam duo in quovis latere, ne unum magis exinde debilitatum totum humorum impetum eo trahat, ac hemiplexia quandoque excitetur. Ad cauterij diu jam gestati clausuram non facilè Medicus consentiat, nisi vel æger ætatis magnum habeat adminiculum, vel membrum fonticulum gerens gracilescat, vel fluxione copiosiori tentetur, ac ulcus evadat sordidum, aut malignum,

vel si supra articulum descendat, vel sponte exliccetur &c. Tum vicariæ singulis mensibus subrogandæ evacuationes, seu per purgationem, seu per sudorem, seu per alia loca.

§. IV.

De Officio Medici in præscribendis remedijs pro usu, & administratione fonticulorum usitatis.

LApis septicus ruptorius. *R. ciner. clavellat. calc. viv. ciner. fag. vit. an. p. aq. f. lixiv. fort. & inspiß. ad formam lapid. S.* **Corrosiv-Stein zum Fontanell.**

Lapis infernalis, seu chrystall. lunar. *R. limat. argent. unc. ij. aq. fort. duplum vel triplum, solu. solutio abstrahatur in cucurbita, caput mortuum, quod formam salis repræsentat, calcinetur in crucibulo amplo, donec materia non amplius ebulliat, hinc ignis parum augeatur, ac materia effundatur in vas calidum. Refrigerata quasi lapidem repræsentat, sed friabilem asservandum in* loco *calido & sicco. S. ut supra.*

Lapis causticus Heurnij sesqui horæ spatio cutem perforans. *R. vitriol. ust. un. ij. sal. armon. unc. 1. calc. viv. ciner. è face vin. an. unc. iij. tritis atque permixtis affunde lixivium ficulneum, vel tithymalinum, quod subinde colatur, dum istorum materia ferè dissoluta sit. Lixivium dein in olla nova aperta coquitur, ac fervescit, dum crassescat ac lapidescat. Recondatur in loco sicco in ampulla vitrea & obturata.*

Unguent diggestivum. *R. thereb venet. unc. S. vitelli ov. dr. ij. croc. orient. scr. S.* M. S. **Maturier-Salbl in Anfang deß Fontanells zu gebrauchen/biß der Butzen herausgefallen.**

Sparadrapum. *R. cer. flav. unc. ij. ol oliv. unc. 1. S. thereb. unc. 1. fluant in tigillo inspergendo ceruss. dr. S. obser-*

servando, ne materia nimis ferveat. S. Durchzug oder Fontanell-Pflaster.

Aliud. *R. ol. ros. unc. ij. S. cer. alb. vel citrin. unc. ij. sev. cerv. dr. x. M. F. sparadrap.*

Aliud. ℞. *ol. oliv. lib. 1. min. lb. S. coq. super lento igne semper agitando, donec incipiat fusco colore tingi: hoc facto in alio cacabo liquefiat cer. citrin. lb. S. M. cum priori materia, & coq. omnia ad justam consistentiam, amotis ab igne add. camph. rasa unc. S. tege. donec camphora liquefiat, nec odor evanescat. Ultimo scindantur ex charta papyracea longa 3. transversorum digitorum lata, ducantur per dictum cerat. liquid. & f. cum forfice emplast. debita magnitudinis.*

Aliud viride. ℞. *seu. hirc. cer. cit. an. unc. 1. S. ol. ros. dr. vj. coloph. unc. S. virid. ar. scrup. 1. M. intingatur tela quartarium ulna lata & 6. longa.* Quidam loco sparadrapi utuntur Empl. *Noribergensi.* alij sola. *cera alba,* & si fonticuli sordes. & putredinem contrahant *addita cera viridi.*

Globuli caustici fonticulos apertos servantes, earumque fluxum promoventes. ℞. *virid. ar. gr. xxij. rad. gent. canthar. pulv. an. gr. xvj. cum. cer. alb. dr. 1. S. f. globuli ut Pisa majora.* S. Sondere Fontanell-Kügelein solche offen vnd mehr fliessend zu machen.

Cerat. sculteti fonticulos ab omni symptomatum injuria vendicans. ℞. *cerat. de ceruss. seu alb. coct. unc. xij. pulv. ceruss. unc. iv. thur. tragac. an. dr. vj. In flor. benz. an dr. v. stirac. liq. ol. spic. odorat. an. dr. ij. sapon. ven. unc. ij. cer. unc. ij.* M. S. Besonderes Fontanell-Pflaster / solches von allen Zufall zu bewahren.

Aliud magni Ducis Hetruriæ. ℞. *succ. heder. lib. 1. nuotian. unc. iv. thereb. resin. pin. ung. ros. mel. cer. cit. an. un. iv. pulv. cyper. odorat. drach. ij. S. ceruss. ol. unc. iv. M. f. cerat. S. ut suprà.*

§. V.

De Officio Medici in præcipienda applicatione Vesicatoriorum.

I.

QVod fonticuli pedetentim, hoc Vesicatoria faciunt confertim, adeoque ferè urgentiori in malo, & ubi præsentaneum magis indicatur auxilium, hæc ipsa in usum vocantur. Exserunt vim suam tum revellendo, tum evacuando, & quidem tum excitando dolorem, quatenus acribus suis particulis, fibras, irritant, unde ex fibrarum concitatiore tremulatione & fibratione provocatur eo, ac citiùs fertur spirituum impetus, unde in loco priùs male habente per spirituum à dolore vesicante alio avocatorum motum fit alteratio & successiva correctio causæ morbificæ, atque ita per accidens prioris symptomatis curatio, tum evacuando, quatenus salinæ Cantharidum paiticulæ hinc inde pungunt, vellicant, & rorem partis nutritium, aut etiam M. S. penetrant, attenuant, & colliquefaciunt, sicque etiam particulas Heterogeneas, & excrementitias eidem non ritè permiscibiles ibidem ex arctatis poris & constrictis meatibus hærentes evacuant.

II.

QVàm maximè igitur conveniunt vesicatoria in diathesi sanguinis crassa, viscida & ad coagulationes, & stagnationes disposita, ac affectibus inde oriundis, veluti in cephalalgia, apoplexia, & affectibus soporosis, paralysi, epilepsia, in morbis convulsivis, & affectibus nervosis sine febre ad ardentem inclinante, in oculorum Pathematibus ut suffussione, gutta serena, Ophtalmia &c. In dolore dentium, in Cattarrhis ac defluxionibus irruptionem comminantibus inpulmones,

nes vel aliam nobiliorem partem, vel in nares, oculos, fauces, pectus &c. in doloribus fixis, chronicis, & acriter partem aliquam divellentibus; ùt v. g dolore Ischiatico. Item in Petechijs, vel varriolis retrocedentibus.

III.

IN febribus continuis & malignis non promiscuè statim applicanda, sed observandus status sanguinis. Sicuti enim in diathesi ejus crassa, viscida & ad coagulationes, stagnationesque disposita, quæ exilissimo pulsu, extremitatibus frigidis, anxietate, ad morbos soporosos propensione, aliisque coagulationis indicijs stipata est, maximè proficuos afferunt effectus, & quidem multò magis, si tempus hyemale, temperies ægri ad humidum inclinans, habitus pinguis &c. Ita econtra in constitutione sanguinis acri, & colliquativa, ubi febris plùs minùs ardens, ac magna adest sanguinis agitatio, & impetus; quàm maximè nocent, dum accedunt convulsiones, deliria majora, febris maximum incrementum, ac tandem mors, eoque magis, si habitus ægri gracilis ac tempus adsit æstivum, hinc delitantes cum febre acuta, & lingua arida ex usu vesicatoriorum plerique moriuntur, & quidem convulsi.

IV.

EX observatione *Georg. Bagliv. de usu & abus. vesicant. c. 3.* in Plevritide, ubi circa quintam vel septimum; vel alijs intermedijs diebus apparet magna spirandi, & expectorandi sputi difficultas patientem in summum vitæ discrimen conjiciens, irritis alijs a. Vesicantia tibijs, vel cruribus admota non solum expectorationem (quæ primaria crisis morborum pectoris) promovent ad stuporem ferè, sed etiam spirandi difficultatem leniunt cum morbi mutatione in melius acri cantharidum sale incipientes coagulationes [sol-

vente ac humores pristinæ circulationi restituente. Idem sentire videtur, *Hippoc. l. 2. progn. 67.* dicens, *in Pulmoniis, quicunque tumores fiunt ad crura boni, nec potest aliud quidquam melius accidere, præsertim si mutato sputo sic appareant.* Fatetur prædictus author ex centenis ejusmodi ægrotantibus vix paucissimos obiisse præfata methodo tractatos, ac insuper observâsse post adhibita in plevritide vesicantia diarrhæam, si aliqualis aderat, imminutam vel prorsus suppressam esse, atque subinde copiosiorem successisse Urinam.

V.

LOcus applicationis vesicatoriorum est vel universum caput juxta Willisium, quod tamen rarò practicatur, nisi in apoplecticis, vel ponè aures in cephalalgia, dolore oculorum, dentium, aurium, vel ad nucham seu intra scapulas in ijsdem affectibus, uti & soporosis minoribus, aut supra carpum in parte Musculosa brachii & in cruribus seu prope inguina, seu quod frequentiùs 4. digitis supra malleolum interiorem in febribus malignis, affectibus soporosis maioribus &c. Prout animus vel revellendi, vel derivandi, vel evacuandi, parantur vel ex Emplast. vesicator. vel ubi fortiùs agendum in subiectis præcipuè durioribus ex ferment. veter. aceto forti & pulvere cantharid.

V I.

APplicata vesicatoria parte priùs aceto calido fricatâ & rubificata (plùs minùs prout levius vel fortius agendum, cùm acidum figat sal. vol. Cantharidum) 7. 8. vel ordinariè 12. horis relinquenda, hinc removenda, vesicas forficè inscindendas, locumque leniendum folio brassicæ per aquam bullientem priùs tracto, vel in eam intincto, & butyro non salito incrustato, vel diachylo simplici singulis 8. horis illud renovando. si animus, diutius vesicatoria in fluore conservandi, cùm aliàs vix ultra 4. vel 6. dies ita humida observentur, utilè

est

est Empl. desperm. ran. vel albi coct. 3. partes & unam Emplast. vesicator exactè mistas applicare vel Empl. diachyl. cum pingued. leporin. vel addere parùm pulv. Cantharid. Si verò locus exulceratus nimis doleat, aut inflammationis metus adsit, aut animus consolidandi, optimum usum præstat Emplast. de sperm. ran.

VII.

VEsicatoriis applicatis sitis, & linguæ ariditas supervenit: subinde etiam observantur motus tendinum veluti subsultorii, & convulsivi, quandoque sudores plùs minùs copiosi, pulsus etiam veluti obscurantur, quæ tamen omnia, si res benè succedat per triduum circiter durant, usque dum acres cantharidum sales sanguini inhærentes eliminati: subinde mictum sanguineum, vesicæ inflammationem, urinæ ardorem, aliaque gravia excitant symptomata præsertim dorso applicata, vel in gracili habitu, æstivo tempore, sub ardore caniculæ non nisi multis emulsionibus ex seminibus frigidis maioribus cum aliqua sem. fænic. cantharidum alexi pharmaci quantitate curabilia. Subinde ulcera à vesicatorijs excitata desinunt in gangrænam, vel in difficillimam eorum cicatrizationem, præsertim si maligna aëris accedat constitutio vel in subiectis cachecticis, atro-Melancholiis, valetudinariis, & lue gallica detentis, quo in casu pro mundificatione commendatur mel. ros. si bis vel ter de die eodem obliniantur, & pro cicatrizatione inspersus pulvis tutiæ in subtilissimum alcoal. redact. vel fila carpta in decoct. alum crud. ebullita, exsiccata, atque hinc applicata.

VIII.

VEsicatoria non conveniunt, sed contraindicantur à summa virium resolutione, in gravidis, instante fluxu menstruo, in urinæ ardore, incontinentia, mictu sanguinis, ulcere sphincteris vesicæ item ijs, qui lue venerea semel laborarunt, cùm ab adhibitis vesicantibus

summopere lædantur, in quocunque tandem morbo adhibeantur, hinc nonnisi in maximis coagulationibus & morbis soporosis præscribenda. Item non conveniunt, ubi acrior & colliquativa sanguinis constitutio præsertim in habitu gracili &c. in febribus acutis nonnulli aliqua signa coctionis exspectant, antequam applicentur; in chronicis verò morbis nervosi generis phases lunæ, ut die uno vel altero ante novi - vel pleniluninm applicentur. Lethale signum est, si in gravioribus morbis nullam faciant operationem vesicationis, cùm etiam in cadavere nihil operentur.

§. VI.

De Officio Medici in præscribendis Vesicatorijs.

EMplast. Vesicator. R. *emplast. Vesicat. augustan. dr. 1. S. ÿ. iij. unc. S. detur ad chart.* S. Pflaster vor ein vesicatori auff ein jeder / in der Grösse eines grossem Thalers oder Handflache auffzustreichen / und auffgelegter mit Hefft-Pflasteren wohl zu verwahren.

Aliud pro 4. vesicator. R. *emplast. vesicat. august. unc. 1. vel R. empl. de melil de mucilag. an. unc. S. canthar. pul. dr. ii. M. S.* Vesicatori-Pflaster auff Händ und Füß / wie bewust auffzulegen.

Aliud in Dolore dentium valde proficuum. R. *cantharid. præp. pul. dr. ÿ. therebinth. dr. j. myrrh. mast. camph. an. gr. xv. ol. ros dr. ÿ. cer. dr. iij. M. f. Emplast.* S. Zahn-Vesicatori-Pflaster darvon / so vil vonnöthen / hinter die Ohren / oder auff das Genück auffzulegen.

Cataplasma pro 2. Vesicat. R. *canth. præp. scrup. iv. euphorb. scr. j. ferment. accerrimi unc. 1. acet. squill. q. S. M. f. past pro 2. vesicat.* S. Blater-ziehende Pflaster für 2. Vesicatori.

Aliud

Aliud. R. *canth. præp. scr. iv. sinap. pyreth. an. scr. j. ferment. dr. vj. acet. squill. q. S. M. f. mass. inducenda torio pro 2. vesicat.*

Aliud pro uno. *R. ferment. parum, caricam ping. No. 1. canth. præp. gr. vj. cum acet. squillit. S. q. M. f. mass.*

CAPUT IV.

DE

Officio Medici in affectibus indicantibus balnea & acidulas.

§. I.

De Officio Medici in considerandis differentijs Balneorum tam in genere quàm specie.

I.

BAlneum. 1. aliud est *aëreum*, quod *laconicum* Schwitz-Baad vocant; aliud *aqueum*, de quo in præsenti, aqueum 2. Aliud est *naturale* & simplex: aliud *artificiale*, quod arte ex incoctis pluribus ingredientibus ad diversos fines ordinatur. 3. Naturale, vel est *Balneum aquæ dulcis*, vel solius, vel additij subinde simul butyri, olei, lactis &c. ad majorem humectationem, qui liquores subinde etiam seorsim apud ditiores balneum constituunt in doloribus partium nervosarum, dolore Iliaco, Nephritico convulsione à siccitate, urinæ suppressione &c. vel *Balneum aquæ mineralis* virtute mineralium imprægnatæ. 4. Balneum minerale, vel est *actu frigidum* vel *calidum* è sua

sua scaturigine profluens, ut statim sinè alio ignis admi-niculo usurpari possit, propriè *thermale* dictum, quale v. g. fabariense, seu piperinnm **das Pfeffer-Baad/** Castaneense **Das Kasteiner-Baad/** Badense **Baaden Baaden** &c. utrumque pro varietate ingredientium mineralium, quorum vires & naturam æmulantur, aureum, argenteum, ferratum, plumbeum, salsum, nitrosum, aluminosum, sulphureum, bituminosum vel ex variis hisce; mixtum.

II.

PRobantur aquæ minerales eas probè considerando, vel quatenus manent integræ contemplando saporem, odorem, colorem, qualitatem tactilem, contenta, vires atque effectus, perpendendo quoque simul extra aquam loci naturam, ostium scaturiginis, canales, ahenum &c. vel quatenus consumuntur seu per insolationem, seu per euaporationem in loco calido, seu destillationem, seu decoctionem, vel examinantur per præcipitationem ponderando ac trutinando postmodum residuum præcipuè gustu & olfactu. Ut autem aquæ mineralis probatio ritè instituatur, eadem haurienda recens ac pura ex scaturigine, & quidem m. vel v.

Aquæ sulphureæ v. g. tam calidæ quàm frigidæ dignoscuntur 1. Ex odore sulphureo notabiliter nares feriente. 2. Ex pinguedine quadam in superficie innatante. 3. Quòd in defluxu talium aquarum, dum aëris injuriæ subjiciuntur, cernatur corpus aliquod viscosum, album & læve inter se cohærens simile lacti sulphuris. 4. Quod omnes tales aquæ argentum in ijs suspensum instar communis sulphuris jam citiùs, jam tardiùs denigrent. 5. Quod æstuantes præbeant flores sulph. inflammabiles in cryptis reperibiles.

III.

BAlneum *aquæ dulcis*. 1. Mundificat, & sordes strigosas à sudore, pulvere & excrementis Massæ sanguineæ

guineæ ad peripheriam latis abstergit atque eluit, hinc in scabie præsertim sicca, fætore alarum, inguinum & pedum, aliisque impuritatibus corrigendis, atque abigendis utile. 2. Poros aperit, per eos sese insinuat transpirationem promovet, & excrementa in ambitu corporis hærentia discutit. 3. Totum corpus refrigerat, ac viscerum, & epatis præsertim fervorem, atque intemperiem calidam corrigit: humectat quoque ac serum restituit, hinc aridis, squallidis, strigosis ac tabidis maximè convenit, & præsertim Melancholicis à totius corporis habitu talibus. 4. Fibras tensas laxat, emollit, ac paregoricum est, hinc quoque utile in doloribus colicis, nephriticis, facilitando partu ultimo præsertim mense gestationis usurpatum.

IV.

BAlnea *mineralia*, & præsertim *Thermæ* agunt in nostrum corpus calefaciendo, humores pituitosos, congelatos quasi, aut ad minimum gelatinosos, & segnes calore suo colliquando, fluxiles, & ad motum quemcunque non solùm circularem, sed & fermentativum, dum activas eorum particulas caliditate sua excitant, inutiles dissipant: singulariter verò spiritus vitales serenant, ac à particulis excrementitijs expurgant, aptos reddendo, superfluas quoque serositates extirpando, ut natura postmodum sic adjuta mediante circulatorio sanguinis motu, & sedes movere, & urinam pellere, ac sudores elicere valeat; Partium etiam laxitatem, remissumque fibrarum tonum contrahendo, firmando ac roborando, ut adeo pateat, aquas thermales potissimùm convenire cacochymiæ pituitosæ ac serosæ, affectibusque frigidis pituitosis & serosis sine omni intemperie calida, hinc etiam in universum mulieribus magis quàm viris salutares existunt, utpote frigidioribus, & magis pituitosis.

V.

quacunque, & omnibus affectibus cutaneis, omni
dem cutis immunditie, inveteratis atque exedenti-
ulceribus, fistulis, vulneribus & læsionibus minùs
curatis, lepra incipiente Arabum, tumoribus Pe-
n ædematosis &c.

VII.

uti autem in paulò ante memoratis affectibus ap-
rimè conveniunt: ita nocent econtra Phtysicis,
yicis, Vomicâ, aut alio abscessu interno labo-
bus, corporibus etiam nimium repletis sanguine
cochymia ob humorum colliquationem, ac fu-
n varios excitantem morbos, cattarrhosis etiam,
rias fluxiones patientibus, ictericis quoque, hy-
cis, viscerum scirrho, vel ulcere detentis, obno-
quoque suffusioni, Erysipelati, ac abundantibus
ribus acribus, biliosis, scorbuticis &c. Præ-
es etiam à quàm plurimis excluduntur, quia ex
ermarum sæpiùs moventur catamænia, vel su-
nit purgatio aut alvi fluxus fætui nocivus, diffi-
etiam thermarum fontes adeunt, quin aliqua
lia creetur, quæ tamen omnia intelligenda de gra-
iam longo tempore nempe 7. vel 8. mensium, vel
ibus, macris, vel jam ante abortui obnoxijs,
xperientia contrarium testetur, gravidas primis
mensibus thermas sine ullo damno usurpasse, li-
utelâ hîc opus, & mulieres tales constitutionis
rosæ, aut serosæ sint, necesse sit. Metuitur qui-
nimia prolis accretio, vel ejusdem suffocatio,
men contrarium exempla probent; & absque hoc
innatet fætus.

VIII.

veniendo tandem ad aquas minerales in specie hic
oci circa tractum Oenipontanum reperibiles, ca-
quidem thermis propriè sic dictis, & per se cali-
dis,

dis, & æstuantibus, ut ignis ad miniculo non indigeant, sulphureas tamen frigidas, & limpidas habemus, & primò quidem extra civitatem Hallensem *Balneum ad S. Crucem*, **das Baad beym H. Creutz** / quod æstate præsertim haud exiguum sulphuris odorem spirat, fortiùs est, *Minsterense* infra Schwazium, **das Münster-Baad.** His efficacius, & ad Thermas proximè accedens, utpote tepidum, & nonnihil fumosum, quod in monte *Brenner* invisitur, **das Brenner-Baad** in affectibus præcipuè externis ulcerosis nempe fistulosis maximè præcellens. His balneis sulphureis omnes prædicti effectus plùs minùs conveniunt, in subjectis tamen magis pituitosis, & serosis quàm calidis, siccis & biliosis. Minùs etiam comodè hæ aquæ potantur viscera interna nimis calefacientes, siccantes, & sitim tantaleam excitantes. Balneum etiam minerale habemus in *Seelrain* ad fontem rubrum, **das Seelrainer-Baad beym rothen Brunnen** copioso croco martis imprægnatum. Hoc mulieribus eorúmque affectibus præcipuè dicatum utilissimum in suppressione mensium, nimio eorum fluxu, obstructionibus viscerum, & uteri passione hysterica, abortûs præcautione, debilitate & laxitate uteri, fluore albo &c. interim minùs convenit admodum calidis gracilibus, siccis & biliosis. Aliud Balneum frequentatur in *Valle Volders*, **das Baad im Volder-Thal** nitro, alumine, vaporibus Martialibus, & paucissimo sulphure imprægnatum, hinc calefacit, siccat, roborat, effectusque jam ante in genere propositos edit. Temperatiora, mitiora subiectis debilioribus, ac calidioribus magis apta balnea sunt: illud quod est **in Egger-bach** / & illud **zu Pamkirchen** infra halam nephriticis, & hypochondriacis multum proficua. Reliqua Balnea **in dem Venusberg** / **in dem Offenloch** / **in dem Kerschen-Thal** minùs de mineralibus participant, sicque magis ad dulces accedunt,

§. II.

§. II.

De Officio Medici in, ante & post Balneorum usum.

I.

UT balnea utiliter instituantur, quædam ante quædam in, & post illius usum observanda sunt Medico. 1. Igitur pro exigente necessitate corpus purgandum, & quidem magis per Epicrasim lenioribus ut v. g. nodulo laxativo quàm fortioribus & drasticis ac vena, si opus fuerit, secanda. 2. Quo ad tempus anni, commodissimum præbent menses non eRRati, quia & dies magis protracti, tempus hilarius, ac homo ipse ad omnes curas magis dispositus, hisque temporibus nocentissima illa antiperistasis, ne ex balneo calido exeuntes lædantur frigido immediato præcavetur. 3. lunà decrescente, si fieri possit, illud inchoandum.

II.

RAtione temporis diei optimum est tempus matutinum: non exclusis tamen horis pomerdianis. Anteprandium jejunè si fieri possit balneandum: secus jusculum ex decocto. carnis vel Gallinæ in aqua thernali concedendum. Post prandium aquis non insidendum nisi 3. vel 4. horis à prandio, ne lædatur diggestio, & variæ cruditates generentur. Consultum est, manè hora quarta vel quinta surgere, balneum frequentare hora quarta vel quinta, ac post prandium hora tertia. In principio nec calidè, nec profundè insidendum, ita tamen, ut calor successivè aliqualiter intendi possit, cavendo tamen, ne quid nimis. Ex intensiori enim calore balnei succedunt vigiliæ, sitis, dolor capitis, defluxiones, lassitudines, appetitus prostratus asthmata &c. dignoscitur autem calor intensior, si corpus ad introi-

tum

tum quasi aduratur, si facies more Galli indici ex candescentis rubeat, aut corpus ipsum quasi sudore diffluat, intendatur sitis &c.

III.

INsessus non sit nimis profundus, ac pluribus ad umbilicum tantum usque suadetur, in quo tamen certa haud potest dari regula: Profundius enim insidere possunt seniores, Melancholici, Phlegmatici, ventriculum frigidiorem habentes, qui etiam majorem calorem ferunt, vel affectibus colli, scapularum vel brachiorum detenti: minùs Juvenes Cholerici, æstuantem habentes ventriculum. Labrum semper sit mundum, tegendum mediâ parte versus collum asserculis ligneis: ex altera verò parte tapete, vel alijs integumentis, caput etiam linteis mundis circumligandum, & à calidis balnei ascendentibus vaporibus defendendum. Si aqua mineralis non per se sit calida, per trihorium priùs spumosa ebullitione coquatur, & singulis insessionibus renovetur.

IV.

LOngitudinem & horas Balneandi quod attinet, communiter balneum primo die per horam: altero per duas vel unam & dimidiam, & sic singulis diebus per horam, vel dimidiam crescendo pergitur usque ad horas 5. 6. 7. tum per 12. 15. vel etiam 20. dies in eodem consistendum, vel eousque, donec quis se alleviatum senserit, & balneum quasi nauseaverit, quod signum perfectæ curæ, atque hinc denuo eo, quo ascensum est modo & tempore descendendum. Ante prandium semper plùs temporis insumendum adeo, ut si de die per 5. horas balneetur balneum manè per 3. cum dimidia: vesperi per 2. & dimidiam partem horæ balneandum sit, alij sequentem observant tabellam.

In-

Instructio fundamentalis

Qua ratione horæ insessûs balnei sint observandæ.

Modus ascendendi, & descendendi.

Die.	Horis antemeridianis.	Horis pomerdianis.
1	1	½
2	1½	1
3	2	1½
4	3	2
5	3	2
6	3	2
7	3	2
8	4	3
9	4	3
10	4	3
11	4	3
12	4	3
13	4	3
14	4	3
15	3	2
16	3	2
17	3	2
18	2½	2
19	1½	1
20	1	½
21	1	½

summopere lædantur, in quocunque tandem morbo adhibeantur, hinc nonnisi in maximis coagulationibus & morbis soporosis præscribenda. Item non conveniunt, ubi acrior & colliquativa sanguinis constitutio præsertim inhabitu gracili &c. in febribus acutis nonnulli aliqua signa coctionis exspectant, antequam applicentur: in chronicis verò morbis nervosi generis phases lunæ, ut die uno vel altero ante novi- vel plenilunium applicentur. Lethale signum est, si in gravioribus morbis nullam faciant operationem vesicationis, cùm etiam in cadavere nihil operentur.

§. VI.

De Officio Medici in præscribendis Vesicatorijs.

EMplast. Vesicator. R. *emplast. Vesicat. augustan. dr. 1. S. ij. iij. unc. S. detur ad chart.* S. Pflaster vor ein vesicatori auff ein Leder / in der Grösse eines grossen Thalers oder Handflache auffzustreichen / und auffgelegter mit Hefft-Pflasteren wohl zu verwahren.

Aliud pro 4. vesicator. R. *emplast. vesicat. august. unc. 1. vel R. empl. de melil. de mucilag. an. unc. S. canthar. pul. dr. ii. M. S.* Vesicatori-Pflaster auff Händ und Füß / wie bewust auffzulegen.

Aliud in Dolore dentium valde proficuum, R. *cantharid. præp. pul. dr. ii. therebinth. dr. j. myrrh. mast. camph. an. gr. xv. ol. ros. dr. ii. cer. dr. iij. M. f. Emplast.* S. Zahn-Vesicatori-Pflaster darvon / so vil vonnöthen / hinter die Ohren / oder auff das Genück auffzulegen.

Cataplasma pro 2. Vesicat. R. *canth. præp. scrup. iv. euphorb. scr. j. ferment. acerrimi unc. 1. acet. squill. q. S. M. f. past. pro 2. vesicat.* S. Blater-ziehende Pflaster für 2. Vesicatori.

Aliud

Aliud. ℞. *canth. prep. scr. iv. sinap. pyreth. an scr. j. ferment. dr. vj. acet. squill. q. S. M. f. mass. inducenda torio pro 2. vesicat.*

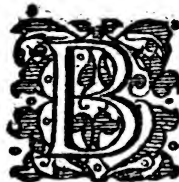
Aliud pro uno. ℞. *ferment. parum, caricam ping. No. 1. canth. prep. gr. vj. cum acet. squillit. S. q. M. f. mass.*

CAPUT IV.
DE
Officio Medici in affectibus indicantibus balnea & acidulas.

§. I.

De Officio Medici in considerandis differentijs Balneorum tam in genere quàm specie.

I.

Alneum. 1. aliud eſt *aëreum*, quod *laconicum* Schwitz= Baad vocant; aliud *aqueum*, de quo in præſenti, aqueum 2. Aliud eſt *naturale* & ſimplex: aliud *artificiale*, quod arte ex incoctis pluribus ingredientibus ad diverſos fines ordinatur. 3. Naturale, vel eſt *Balneum aquæ dulcis*, vel ſolius, vel additi ſubinde ſimul butyri, olei, lactis &c. ad majorem humectationem, qui liquores ſubinde etiam ſeorſim apud ditiores balneum conſtituunt in doloribus partium nervoſarum, dolore Iliaco, Nephritico convulſione à ſiccitate, urinæ ſuppreſſione &c. vel *Balneum aquæ mineralis* virtute mineralium imprægnatæ. 4. Balneum minerale, vel eſt *actu frigidum* vel *calidum* è ſua

sua scaturigine profluens, ut statim sinè alio ignis admi-niculo usurpari possit, propriè *thermale* dictum, quale v. g. fabariense, seu piperinnm **das Pfeffer-Baad/** Castaneense **Das Kasteiner-Baad/** Badense **Baaden Baaden** &c. utrumque pro varietate ingredientium mi-neralium, quorum vires & naturam æmulantur, aure-um, argenteum, ferratum, plumbeum, salsum, nitro-sum, aluminosum, sulphureum, bituminosum vel ex variis hisce mixtum.

II.

PRobantur aquæ minerales eas probè considerando, vel quatenus manent integræ contemplando sapo-rem, odorem, colorem, qualitatem tactilem, conten-ta, vires atque effectus, perpendendo quoque simul extra aquam loci naturam, ostium scaturiginis, cana-les, ahenum &c. vel quatenus consumuntur seu per in-solationem, seu per euaporationem in loco calido, seu destillationem, seu decoctionem, vel examinantur per præcipitationem ponderando ac trutinando postmo-dum residuum præcipuè gustu & olfactu. Ut autem aquæ mineralis probatio ritè instituatur, eadem hau-rienda recens ac pura ex scaturigine, & quidem m. vel v.

Aquæ sulphureæ v. g. tam calidæ quàm frigidæ di-gnoscuntur 1. Ex odore sulphureo notabiliter nares ferientе. 2. Ex pinguedine quadam in superficie inna-tante. 3. Quòd in defluxu talium aquarum, dum aëris injuriæ subjiciuntur, cernatur corpus aliquod visco-sum, album & læve inter se cohærens simile lacti sul-phuris. 4. Quod omnes tales aquæ argentum in ijs suspensum instar communis sulphuris jam citiùs, jam tardiùs denigrent. 5. Quod æstuantes præbeant flores sulph. inflammabiles in cryptis reperibiles.

III.

BAlneum *aquæ dulcis.* 1. Mundificat, & sordes stri-gosas à sudore, pulvere & excrementis Massæ san-guineæ

guineæ ad peripheriam latis abstergit atque eluit, hinc in scabie præsertim sicca, fætore alarum, inguinum & pedum, aliísque impuritatibus corrigendis, atque abigendis utile. 2. Poros aperit, per eos sese insinuat transpirationem promovet, & excrementa in ambitu corporis hærentia discutit. 3. Totum corpus refrigerat, ac viscerum, & epatis præsertim fervorem, atque intemperiem calidam corrigit: humectat quoque ac serum restituit, hinc aridis, squallidis, strigosis ac tabidis maximè convenit, & præsertim Melancholicis à totius corporis habitu talibus. 4. Fibras tensas laxat, emollit, ac paregoricum est, hinc quoque utile in doloribus colicis, nephriticis, facilitando partu ultimo præsertim mense gestationis usurpatum.

IV.

BAlnea *mineralia*, & præsertim *Therma* agunt in nostrum corpus calefaciendo, humores pituitosos, congelatos quasi, aut ad minimum gelatinosos, & segnes calore suo colliquando, fluxiles, & ad motum quemcunque non solùm circularem, sed & fermentativum, dum activas eorum particulas caliditate sua excitant, inutiles dissipant: singulariter verò spiritus vitales serenant, ac à particulis excrementitijs expurgant, aptos reddendo, superfluas quoque serositates extirpando, ut natura postmodum sic adjuta mediante circulatorio sanguinis motu, & sedes movere, & urinam pellere, ac sudores elicere valeat; Partium etiam laxitatem, remissúmque fibrarum tonum contrahendo, firmando ac roborando, ut adeo pateat, aquas thermales potissimùm convenire cacochymiæ pituitosæ ac serosæ, affectibúsque frigidis pituitosis & serosis sine omni intemperiè calida, hinc etiam in universum mulieribus magis quàm viris salutares existunt, utpote frigidioribus, & magis pituitosis.

V.

V.

A Generalibus ad ſpecialia deveniendo conveniunt Thermæ in Paralyſi, modo affectus non ſit nimis radicatus in cerebro, peſſimè diſpoſito, ac ſpiritus animales adhuc ſint activi, nec omnino ſuperabundanti humiditate abſorpti, aut nimia viſciditate irretiti, item quàm maximè in Paræſi, quæ etiam balneatione acidularum tollitur in Chyragra, Podagra &c. non conveniunt, & quidem nec in Paroxiſmo, in quo motus veluti criticus, neque extra eum cùm cauſam ac radicem ejus in ſtomacho ac liquore gaſtrico hærentem non tollant, hinc teſte Timæo, Thonero, pluribusque alijs vix ullus horum uſu ab inſultibus Podagricis liberatus: plures tamen in vitæ periculum, vel graviora incommoda præcipitati fuerunt humoribus, vel magis attenuatis, fluxilibùsque redditis, vel ijs ad partes nobiles ex robore articulis conciliato refluentibus, vel articulis magis exinde laxatis, emollitis, & ad receptionem magis diſpoſitis.

VI.

PRoſunt ulterius Thermæ quàm maximè in mulierum ſterilitate orta ex intemperie frigida, & humida, in chloroſi, in menſium ſuppreſſione vaſis uteri obſtructis à mucilagine pituitoſa, vel dependente à cruditate M. S. In nimio etiam eorum fluxu, ſi oriatur à nimia ſanguinis fluxibilitate ſeroſa, aut nimia ejus aquoſitate: non verò ſi à ſanguine bilioſiori, & acriori, item in fluore albo, nephritide, Iſchuria laxando, emolliendo ſpaſmos, ac contracturas ureterum ſiſtendo, ſicque vias, & meatus Patentiores reddendo, ut calculi, atque alia poſtmodum excerni valeant Item in urinæ incontinentia, ubi unicum & ſummum ſunt remedium. Quoad affectus externos conveniunt Thermæ in corpulentia nimia tum potatæ, tum pro Balneo adhibitæ in ſcabie

bie quacunque, & omnibus affectibus cutaneis, omni tandem cutis immunditie, inveteratis atque exedentibus ulceribus, fistulis, vulneribus & læsionibus minùs ritè curatis, lepra incipiente Arabum, tumoribus Pedum ædematosis &c.

VII.

SIcuti autem in paulò ante memoratis affectibus apprimè conveniunt: ita nocent è contra Phthysicis, Empyicis, Vomicâ, aut alio abscessu interno laborantibus, corporibus etiam nimium repletis sanguine vel cacochymia ob humorum colliquationem, ac fusionem varios excitantem morbos, cattarrhosis etiam, ac varias fluxiones patientibus, ictericis quoque, hydropicis, viscerum scirrho, vel ulcere detentis, obnoxijs quoque suffusioni, Erysipelati, ac abundantibus humoribus acribus, biliosis, scorbuticis &c. Prægnantes etiam à quàm plurimis excluduntur, quia ex usu thermarum sæpiùs moventur catamænia, vel supervenit purgatio aut alvi fluxus fætui nocivus, difficulter etiam thermarum fontes adeunt, quin aliqua molestia creetur, quæ tamen omnia intelligenda de gravidis jam longo tempore nempe 7. vel 8. mensium, vel gracilibus, macris, vel jam ante abortui obnoxijs, cùm experientia contrarium testetur, gravidas primis saltem mensibus thermas sine ullo damno usurpasse, licet cautelâ hîc opus, & mulieres tales constitutionis pituitosæ, aut serosæ sint, necesse sit. Metuitur quidem nimia prolis accretio, vel ejusdem suffocatio, cùm tamen contrarium exempla probent; & absque hoc aquæ innatet fætus.

VIII.

DEveniendo tandem ad aquas minerales in specie hic loci circa tractum Oenipontanum reperibiles, caremus quidem thermis propriè sic dictis, & per se calidis,

dis, & æstuantibus, ut ignis ad miniculo non indigeant; sulphureas tamen frigidas, & limpidas habemus, & primò quidem extra civitatem Hallensem *Balneum ad S. Crucem*, **das Baad beym H. Creutz** / quod æstate præsertim haud exiguum sulphuris odorem spirat, fortiùs est, *Minsterense* infra Schwazium, **das Münster-Baad.** His efficacius, & ad Thermas proximè accedens, utpote tepidum, & nonnihil fumosum, quod in monte *Brenner* invisitur, **das Brenner-Baad** in affectibus præcipuè externis ulcerosis nempe fistulosis maximè præcellens. His balneis sulphureis omnes prædicti effectus plùs minùs conveniunt, in subjectis tamen magis pituitosis, & serosis quàm calidis, siccis & biliosis. Minùs etiam comodè hæ aquæ potantur viscera interna nimis calefacientes, siccantes, & sitim tantaleam excitantes. Balneum etiam minerale habemus in *Seelrain* ad fontem rubrum, **das Seelrainer-Baad beym rothen Brunnen** copioso croco martis imprægnatum. Hoc mulieribus eorumque affectibus præcipuè dicatum utilissimum in suppressione mensium, nimio eorum fluxu, obstructionibus viscerum, & uteri passione hysterica, abortûs præcautione, debilitate & laxitate uteri, fluore albo &c. interim minùs convenit admodum calidis gracilibus, siccis & biliosis. Aliud Ballneum frequentatur in *Valle Volders*, **das Baad im Volder-Thal** nitro, alumine, vaporibus Martialibus, & paucissimo sulphure imprægnatum, hinc calefacit, siccat, roborat, effectusque jam ante in genere propositos edit. Temperatiora, mitiora subiectis debilioribus, ac calidioribus magis apta balnea sunt: illud quod est **in Egger-bach** / & illud **zu Pamkirchen** infra halam nephriticis, & hypochondriacis multum proficua. Reliqua Balnea **in dem Venusberg** / **in dem Offenloch** / **in dem Kerschen-Thal** minùs de mineralibus participant, sicque magis ad dulces accedunt.

§. II.

§. II.

De Officio Medici in, ante & post Balneorum usum.

I.

UT balnea utiliter instituantur, quædam ante quædam in, & post illius usum observanda sunt Medico. 1. Igitur pro exigente necessitate corpus purgandum, & quidem magis per Epicrasim lenioribus ut v. g. nodulo laxativo quàm fortioribus & drasticis ac vena, si opus fuerit, secanda. 2. Quo ad tempus anni, commodissimum præbent menses non eRRati, quia & dies magis protracti, tempus hilarius, ac homo ipse ad omnes curas magis dispositus, hisque temporibus nocentissima illa antiperistasis, ne ex balneo calido exeuntes lædantur frigido immediato præcavetur. 3. lunà decrescente, si fieri possit, illud inchoandum.

II.

RAtione temporis diei optimum est tempus matutinum: non exclusis tamen horis pomerdianis. Anteprandium jejunè si fieri possit balneandum: secus jusculum ex decocto. carnis vel Gallinæ in aqua thernali concedendum. Post prandium aquis non insidendum nisi 3. vel 4. horis à prandio, ne lædatur diggestio, & variæ cruditates generentur. Consultum est, manè hora quarta vel quinta surgere, balneum frequentare hora quarta vel quinta, ac post prandium hora tertia. In principio nec calidè, nec profundè insidendum, ita tamen, ut calor successivè aliqualiter intendi possit, cavendo tamen, ne quid nimis. Ex intensiori enim calore balnei succedunt vigiliæ, sitis, dolor capitis, defluxiones, lassitudines, appetitus prostratus asthmata &c. dignoscitur autem calor intensior, si corpus ad introi-

tum quasi aduratur, si facies more Galli indici ex candescentis rubeat, aut corpus ipsum quasi sudore diffluat, intendatur sitis &c.

III.

INsessus non sit nimis profundus, ac pluribus ad umbilicum tantum usque suadetur, in quo tamen certa haud potest dari regula: Profundius enim insidere possunt seniores, Melancholici, Phlegmatici, ventriculum frigidiorem habentes, qui etiam majorem calorem ferunt, vel affectibus colli, scapularum vel brachiorum detenti: minùs Juvenes Cholerici, æstuantem habentes ventriculum. Labrum semper sit mundum, tegendum mediâ parte versus collum asserculis ligneis: ex altera verò parte tapete, vel alijs integumentis, caput etiam linteis mundis circumligandum, & à calidis balnei ascendentibus vaporibus defendendum. Si aqua mineralis non per se sit calida, per trihorium priùs spumosa ebullitione coquatur, & singulis insessionibus renovetur.

IV.

LOngitudinem & horas Balneandi quod attinet, communiter balneum primo die per horam: altero per duas vel unam & dimidiam, & sic singulis diebus per horam, vel dimidiam crescendo pergitur usque ad horas 5. 6. 7. tum per 12. 15. vel etiam 20. dies in eodem consistendum, vel eousque, donec quis se alleviatum senserit, & balneum quasi nauseaverit, quod signum perfectæ curæ, atque hinc denuo eo, quo ascensum est modo & tempore descendendum. Ante prandium semper plùs temporis insumendum adeo, ut si de die per 5. horas balneetur balneum manè per 3. cum dimidia: vesperi per 2. & dimidiam partem horæ balneandum sit. alij sequentem observant tabellam.

In-

Inſtructio fundamentalis

Qua ratione horæ inſeſſûs balnei ſint obſervandæ.

Modus aſcendendi, & deſcendendi

Die.	Horis antemeridianis.	Horis pomerdianis.
1	1	$\frac{1}{2}$
2	1$\frac{1}{2}$	1
3	2	1$\frac{1}{2}$
4	3	2
5	3	2
6	3	2
7	3	2
8	4	3
9	4	3
10	4	3
11	4	3
12	4	3
13	4	3
14	4	3
15	3	2
16	3	2
17	3	2
18	2$\frac{1}{2}$	2
19	1$\frac{1}{2}$	1
20	1	$\frac{1}{2}$
21	1	$\frac{1}{2}$

Interim tamen hæc tabula non est universalis, sed habenda est ratio naturarum, sexus, ætatis, temperamenti &c. multi enim de die ultra 4. vel 5. horas non tolerant præsertim biliosi, sicci, Melancholici: alij plures ut robustiores, & durioris texturæ homines, ut etiam ad 4. 5. vel 6. septimanas balneum continuare possint. Quilibet pro regula habeat vires, earumque conservationem, ac balnei tolerantiam, qui enim læditur balneo, ac cui appetitus dejicitur, abdomen inflatur, ac alia perversa accidentia, quæ ordinario à balneo non procedunt, patitur, satius est, ut vel abstineat, vel cautè balneo utatur. Interim nephriticæ, colico dolore laborantes, hystericæ in principio Balnei alterationem sentientes, non statim desistere debent, sed cum certiori spe valetudinis pergere juxta vulgare illud. **Was das Baad bringt/ nimbt das Baad wieder hinweck.**

V.

Finitâ lotione corpus detergendum, lecto per dimidiam saltem horam committendum, ac sudor forte superveniens non impediendus, si durante balneatione superveniat excoriatio, pruritus, maculæ, scabies &c. quod tamen non est necessarium, balneum tam diu continuandum, donec cutis lævigata priorem formam receperit, sit autem aqua tepidior, neque diutiùs eidem immoretur, sed sæpiùs de die in & exeat, oportet. Consultum etiam est, si nimis diu hoc malum protrahatur, indusia quædam in aqua thernali sæpiùs intincta, & per se ex siccata peractâ balneatione perpetuo gestare ac m. & v. partes excoriatas vino calido lavare.

IV.

Aër vitetur frigidus, &, si talis sit, hypocaustum moderatè calefaciendum, vel corpus sufficientibus vestimentis etiam pelliceis tegendum, neque tamen etiam radijs solaribus exponendum, prandium & cæna semper æqualibus instituantur horis, ac quo parciùs commeditur,

ditur, & bibitur thermarum tempore, eo meliùs eſt. Extra paſtus vini uſus vitandus. Urgente ſiti vel aliàs etiam circa medium balneandi tempus potus aquarum thermalium frigidarum poſt prandium, vel calidarum ante prandium cum incoctione ſem. fænic. coriand. vel cinam. concedendus eſt.. Longa menſa in prandio nocet: minùs in cæna. caveatur à varietate ciborum, à ſatietate, ab acetarijs, infumatis, fructibus Horarijs, lacticinijs, frixis, ex paſta coctis, nimium aromatizatis, ſaccharatis, ſalitis, flatulentis, cibi ſint boni ſucci, ac laudabilis concoctionis, & paucorum excrementorum, ùt carnes vitulinæ, hædinæ, capreol. leporin. juniores, capon. pull. gallinac. gallin. galli indic. avicul. mont. ex piſcibus trut. thymal. gobij, fundul. lucii minores, hordeacea, ova ſorbilia &c. pro potu utendum vino albo diluto, pro cuiusque natura, & conſuetudine. Alvus ſervetur laxa. Vitandi vehementiores corporis & animi motus.

VII.

TAndem etiam accidentium morboſorum uſui thermarum ſubinde ſupervenientium habenda ratio, & 1. *cephalalgia* per clyſter. lotiones pedum, laxantia, frontalia, & unguenta &c. *Vigiliarum* per hordeata, emulſiones, pediluvia, frontalia: *Somnolentia* per clyſteres acriores, frictiones, caput purgantia, vel ceſſationem à balneo, ſi notabilis ſit. *Defluxionum* per diætam exquiſitam, & aëris correctionem, vel ceſſationem à balneo, ſi gravis donec remittat. *Febris* per ceſſationem à balneo, & abſtinentiam vini. *Sitis* per Julepos accidulos, emulſiones &c. *Inappetentia* per evacuationem, appetitum excitantia. *Alvi conſtipationis* per ſpinachium, pruna dulcia, poma cocta, ova ſorbilia, pilulas Francofurt. vel Emanuel. clyſt. vel ſuppoſitor. *exulcerationis ſeu efflorescentia cutis* per continuationem balnei blandioris & tepidioris, vel ſi etiam maior per v. ſ. purgationem, ſudorifera &c. *menſium* per ceſſationem, ſi vehementiùs fluxus inſtaret; ſecus non.

§. III.

De Officio Medici in præscribendis nonnullis balneis artificialibus.

BAlneum Thermale expertissimum Pauli Sorbaith. ℞. *sulph vir. apyr. calc viu an. lib. 1. M. f. pulv. qui aliquot ebullitionibus coq. cum aq. font. mens. viij. hinc ab igne removeatur, ut subsideat & refrigescat per noctem, altero die fiat balneum plenum ex aqua font. calida, ad cuius refrigerinm decantetur lixivium pridiè ex speciebus extractum remanente in fundo ollæ pulvere. Post usum balnei ex eiusdem aqua tantundem reaffundatur ad ollam, in qua pulvis ille subsedit, servetúrque reliqua balnei aqua in cupa benè tecta. Altero die eadem aqua calefiat, & altera in olla existens iterum ad refrigerium reaffundatur per decantationem remanente semper in fundo pulvere. Taliter, quater procedi potest, hinc nova species recipienda* balneum hoc ɛevporillon thermis vix cedit, omnibus nervorum, & articulorum doloribus, matricis affectibus, paralysi, calculo &c. accommodatissimum. Ab experientia arthriticis eximias excoriationes creat, quibus copiosus evacuatur ichor cum levamine.

Balneum in Nephritide. ℞. *herb. veron. pariet. mercurial. malv. cum tot. saxifrag. ononid. an. mij fl. cham. m. ij Sambuc. m. ii. rad. alt. petrosel. fænic. an unc. j. S. sem. lin. unc. ij fænugræc. an. unc. j. bacc. Iunip. unc. ij. M. incis. dentur S. species* zum Baad.

Aliud. ℞. *Stramin. aven fl. calend. an. q. S. M.*

Balneum in scabie. ℞. *rad. oxylap. unc. ij. ennul. camp. malv. an. unc. i. herb. saponar. nepeth. fumar. agrim. veron. an. m. ii fl. chamom. m. ii. herb. 5. emoll. an. m. i. bacc. laur. unc. i i. sulph. viu. nit. alum. an. unc. ss. M.*

Aliud

Aliud. ℞. *rad bryon. unc. i. oxylap. irid. flor. an. unc. i. ennul. camp unc. ii. herb. fumar. scabios mercurial an. mi. alum dr. vi. sulph. dr. x. tart. unc. i. S. M. S.* Kräuter und species zum Baad.

Balneum in fluore albo. ℞. *herb. arthemis. calam. puleg. meliss. ment satur. hyssop. serpill thym. orig. absinth. ros. rub. cham. melil. an. mi. rad. c per. long. calam. aromat an unc. S. Irid. flor. unc i. S. Gumm. ladan. unc. i. sacculo inclus. coq. in S. q. aq. pro Baln.* herbæ singulis tribus diebus renoventur ut sinum muliebrem intimiùs penetret, per syringam annexa vesica suilla aqua intropellatur, vel lana eadem aqua benè madida in uteri collum intrudatur.

Balneum in suppressione Mensium. ℞. *rad aristol. lil. alb. arthemis. alth. rub. tinct. aa. unc. iii. sem. lin. unc. vi. fænic. unc. i. carv. cumin. petrosel. an. unc. i S. bacc. laur. unc. iii. Iuniper. unc. vi. herb. malv. melilot. puleg meliss. mercurial. an. m. ii. fol. sabin. m. iv. fl. cham. m. iii cent. min. m ii. incis & conquass. includ. saccul. qui ex aq S. q. coq. pro insessu & fotu muliebrium.* prodest etiam hoc balneum in partu difficili, fætu mortuo, retentis secundinis &c.

Aliud efficacissimum teste Riverio. ℞. *rad. alth. lil. alb. ennul. camp. bryon. cucum agrest. an. lib. ii. fol. malv. violar. Mercurial. puleg. matricar. meliss. an. m. iv. sem. lin. fænograc. leviter contus. an. unc. ii. coq. in aq. S. q. pro Baln.* usu hujus balnei aliquando in tertio vel quarto balneo profluxerunt menses per longum tempus retenti.

Balneum adstringens in procidentia uteri. ℞. *fol. beton. agrim, salv. laur. roris. myrt. puleg. orig. fl. stach. arab. balaust. an. mi. rad. consolid. m. unc. iii. bistort. torment. aristol. long. an. unc. S. alum. roch. unc. ii. M. incis. dentur ad chart coq. in aq. fabr. pro Balneo.*

Aliud. ℞. *herb ment. puleg. orig. hyssop. rut. meliss. serpill. salv. maior. lavend. an. mi. nuc. cupress. ros. rub.*

spic. nard. cort. gran. capul. gland. an. unc. j. mespil. immat. acac. an. mj. scob. lig. Iuniper. quaiac. an. unc. iv. sal. nit. sal. commun. an. lib. S. alum. lib. j. M.

Balneum contra atrophiam Hecticam. ℞. *Amygdd. cum cortic. grosso modo contus. lib. ij. farin. hord. lib. vj. indantur sacco ampliori, & coq. in ahen. cum aq. pluv. S. q.* tertio die renovetur.

Balneum Hordeaceum Gersten-Baad. ℞. *Hordei. crud.* si simul abstergendum, vel *excorticat.* si magis refrigerandum, & humectandum 2. oder 3. grosse Maßl. *saccul. indit. coq. in S. q. aq. pro Baln.* Tertio vel quarto Balneo renovetur *hordeum.*

Balneum articulos, nervos & ligamenta roborans. ℞. *herb. absinth. arthemis. orig. hyper. serpill. lavend. an. mij. rorism. maior. an mj. rad. alth. asar. lil. alb. an. unc. S. fl. cham. sumit. aneth. an. mij. turrion. abiet. conor. seu strobil. eiusdem an. miij. sem. lin. fanug. an. unc. S. M. incis. & contus. pro Balneo.*

Aliud in hunc finem parari solet ex solis *sumitatibus, & baccis Iuniper.*

Balneum formicarum. ℞. *Formicarum integrum cubile, quod sacculo inclus. coq. in S. q. aq pro Baln. addendo subinde alias herbas, vel etiam Mineralia.* prodest in Paralysi, dolore Ischiatico. &c.

Balneum antiparalyticum. ℞. *Alum. sulph. bacc. laur. an. lib. j. bacc. & sumit. Iuniper. an mij. vel iij. salv. nob. mj. M.*

Aliud. ℞. *Herb. maior chamad. chamapyth. fol. primul. ver. an. miij. rorism. salv. an. mij. fl. lavend. primul. ver. an. mj. bacc. Iuniper. mij. sulph. lib. iij. nit. lib. i.* M. pro Baln.

Balneum expertum in sterilitate. ℞. *Rad. bryon. imperat. valerian. ireos, ennul. camp. an. unc. iij. fol. maior. arthemis. nepet. puleg. mercurial. salv. laur. an. mv. bacc. laur. Iuniper. an. unc. i. coq. in S. q. aq. pro semicup.* alii etiam addunt *acervum formicarum.* Sedeat in hoc balneo noctu cubitum itura per 1. horam: hinc egressa,

gressa & absterса calidis pannis in sellam perforatam sedeat ac fumum excipiat *ex thur. mast. succin. benz. gumm. tacamach. gumm. anim. troch. alipt. mosch.* &c.

Balneum Carminativum, & anodyn. in Colica. ℞. *Herb. orig. calam. rut. an. mij. fl. chamom. miij. malv. cum tot. miß. melil. mj. sumit. aneth. mii. sem. lin. unc. ii. fænug. unc. i. aneth. unc. i. S. bacc. Iuniper. unc. iii. incis. & conquass. coq. in. S. q. aq. pro Baln.*

§. IV.

De Officio Medici in considerandа vi & effectu acidularum tam in genere, quàm specie.

I.

ACidulæ (quæ nihil aliud sunt, quàm vitriolum martis dissolutum: fit autem vitriolum martis, quando minera martis dissolvitur, à spirit. sulph. acido) varijs etiam modis probari solent, ut supra dictum de thermis. Optimus est per præcipitationem: fallax econtra, quæ fit per destillationem, & evaporationem tum quia multum de volatili substantia evanescit, tum quia remanens mediante igne alteratur, ac aliam aquirit texturam. decoct. Gallar. infusum acidulas nigrore tingit, si *de marte* participent. Infusâ aquâ salsa turbantur, & quasi lactescunt, si *de nitro* quid participent. Si quid *de alumine* optimè evaporatione, dignosci potest. Nobis hìc Oeniponti in usu practico sunt *Bruzenses*, der Brutzer-Saurbrunnen / & *Ægranæ seu Ægrenses*, der Eger-Saurbrunnen. Illæ martiales, vitriolicæ, sulphureæ & aluminosæ: hæ prioribus magis efficaces, licet minùs gratæ nitrosa salina sulphurea aciditate præpollent.

II.

VIm suam in corpore exercent acidulæ suaviter calefaciendo humiditates superfluas absumendo, & exsiccando, salia sylvestria sanguinis contemperando: hinc æstum viscerum corrigendo, Scorias tartareas ex latice & tota massa sanguinea everrendo, & elutriando tum per alvum, tum per urinam & sudores, viscerum, ac vasorum infarctus detergendo, discrasiam viscerum emendando, ac partibus tandem debitum tonum restituendo: Præterea salia acida vitiosa in corpore absorbendo, & per inferiora eliminando. Dum enim potatur aqua acidula fermentum stomachi acuit, atque exaltat, hiuc singulatis fames: hinc ventriculum à quisquilijs elutriat, tonum fibrarum restaurat, & dum ad intestinum duodenum defertur, vi bilis alcalina pars metallica martis præcipitatur, quæ postmodum iterum apta est ab omni acido præternaturalem alterationem suscipere, acidum in tertium quasi salsum immutare, illud destruere, absorbere, & hinc excrementa nigro colore plerumque tinguntur, ut illud postmodum per alvum: sæpè etiam per urinam & sudorem eliminetur.

III.

EX dictis patet, quòd, sicuti thermæ magis prosunt in cacochymia pituitosa & serosa, ita accidulæ magis in cacochymia biliosa, & Melancholica. Vt autem ad specialia deveniamus, sciat Medicus acidulas prodesse. 1. In affectibus capitis non quidem essentialibus, sed per sympathiam partium inferiorum excitatis à corruptis & vitiosis humoribus ibidem stabulantibus, ùt v. g. in Cattarhis calidis, acribus, salsis, vigilijs, vertigine, tremoribus, convulsionibus, ac epilepsiijs, si fomes morbi sit mesenterium, lien, uterus, ventriculus, vel causæ sint lumbrici. Item in

co-

cephalalgijs, & hemicranijs ex vitio sanguinis, aut chylificationis oriundis. In metu apoplexiæ caute ijs utendum. Pareses & contracturas, si non omninò inveteratæ fuerint radicitùs extirpant tam potatæ quàm Balneo adhibitæ.

VI.

PRætera quoque aufferunt ruborem faciei, oculorúmque; singulariter verò fermentum ventriculi erigunt, unde appetitum procurant, diggestionem promovent, ructus ejiciunt, cardialgias, sodas & vomitum maximè matutinum materiæ pituitosæ, & aqueæ quàm vulgo, das Hertz-Wasser appellant, compescunt, inflationes ejus sopiunt, & mineram flatuum evacuant; præterea prosunt in veterum antipraxia, vel R. R. chylosi læsa, obstructionibus viscerum, Icteritia, chlorosi, & specialiter in Colica convulsiva vomitibus infestante, ac malo hypochondriaco, cujus sunt quasi sacra anchora, ac alter Rhizotomus.

V.

ITem maximè conducunt, in Nephritide, Gonnarrhæa Arrhritide Rheumatismo, Scabie, fluore albo, suppressione mensium, eorum superfluitate, vermibus quoque, quorum certissima sunt antithodus, sterilitatibus quoque multoties opitulantur, febres omnis generis intermittentes tollunt non tam Potæ diluendo cruditatem nidorosam, ac infringendo acidum volatile oleosum etiam corrosivum, verum etiam, si in ijs balneetur præsertim imminente rigore. Malignis quoque febribus prosunt diluendo, inflammatos spiritus potenter ligando ac pacando. eosque sua vitriolacea, ac quadatenus anodynavi sopiendo, ac causam occasionalem irritantem emendando.

VI.

VI.

QUo ad affectus externos juvant acidulæ præsertim omnis generis arthriticos, Ischiaticos, Podagricos, ophtalmicos, & singulariter Paralyticos ex colica per modum Balnei adhibitæ. Tollunt calidè gargarizatæ scorbutum oris. Virtus quoque illis adscribitur medendi ozænæ, vermiculis aurium &c. Balneo usurpatæ conducunt, etiam in pruritu, Scabie, Serpigine, ulceribus sordidis, corrosivis Rheumaticis, Phagadænicis, & disepuloticis, fluore albo, sterilitate, suppressione mensium &c.

VII.

SIcuti autem acidulæ in modo dictis affectibus prosunt, ita necesse est, bibentes præditos esse stomacho robusto, pulmonibusque validis cùm omnibus ad Phtysim pulmonalem inclinantibus acidulæ insensissimus hostis sint: hydropici quoque ex eorum usu plerumque intereant, nocent quoque magis, quàm prosunt, ubi viscera haud integra, ac vel scirrho vel abscessu, aut tuberculis detenta. Omnia igitur priùs benè examinanda, causæque morborum perpendendæ antequam ægroto acidularis cura præscribatur.

§. V.

De Officio Medici in, ante, & post usum acidularum.

I.

ANte usum acidularum corpus evacuandum non quidem fortioribus M. S. exagitantibus, & turbantibus, partesque solidas lædentibus, sed potione quadam mannata, vel Rhabarbarina, vel pilul. Emanuel. aut nodulo laxativo, &, si opus, licet ut plurimùm

rimum necesse non sit, vena secanda. Tempus optimum bibendi acidulas est *Majus*, *Iunius*, *Iulius*, *Augustus* nam

Mensibus in quibus R. non debes bibere VVasser.

Licet urgente necessitate etiam hyeme concedi possint, dummodo vasculum aquæ potabilis adhuc obturatum lente ad fornacem calefiat, vel per noctem in hypocausto calido steterit, vel aquæ calidæ immergitur, vel dum scyphus argenteus retinetur in aqua ferventi, & infunduntur unc iij. vel iv. pro vice mox exhauriendæ.

II.

IN loco scaturiginis bibens manè hora 4. vel 5. surgere debet, excrementa per meatus convenientes excernere, ac una vel altera hora post solis exortum fontem sine violento motu frequentare, & quidem jejunius nisi esset tenerioris constitutionis, ac humoribus præditus tenuibus, fibrisque satis raris, & exilibus, quo in casu vel jusculum carnis, aut ovum sorbile, si confortantia ex officinis non videantur sufficere, concedi potest: immo in hoc passu, ne ventriculus ita debilis à frigore fontis lædatur, conducibilius est, calidiusculè modo supra dicto lymphas potare.

III.

Bibiturus ac prædispositus, dum ipsum fontem adiit, vel eò vectus est, aquarum potum incipiat inchoando à 2. 3. vel pluribus vitris successiivè ebibitis, prout appetitus exigit, ac natura non gravatur, hinc singulis diebus unum, 2. vel 3 vitra addendo, usque dum deveniatur ad eam quantitatem, quam quis haurire poterit absque ullo incommodo ùt v. g. gravitate, dolore, flatibus, vomitu &c. habita tamen semper ratione ætatis sexûs, constitutionis fortis vel debilis, capacitatis ventriculi, ac consuetudinis, maximè autem respiciendum ad tolerantiam. In acidulis Bruzensibus 4. 5. 6. 8. &c. mensuræ bibuntur. In Egranis quotidie ampulla terrea

K iij

Ein Eger-Saurbrunnen-Flaschen ebibitur, Eorumque vel 8.9. ein halbe Truch, ein halbe Cur vel 16. aut 18. ein gantze Truch / ein gantze Cur absumuntur. Non autem una vice acidulæ actu frigidæ affatim, & præcipitanter ingurgigandæ, sed 2. vel 3. vitra pro una via interpositis dein discursibus, levibus deambulationibus, assumptis stomachicis ùt *confect. sem. anis. fænic. condit. z. z. vel calam. arom. cort. cit. araut. morsell.* &c. ita tamen, ut tota mensura intra horam & dimidiam ebibatur.

IV.

Potus acidularum continuandus per dies 10. 15. aut 20. immo per mènsem, & ultra pro morbi magnitudine & longitudine. In morbis contumacibus etiam anno sequenti frequentandæ: secus in levioribus, & prophylacticè tantum bibitis, ficuti autem in summa dosi, quæ intra triduum haberi potest, per aliquot dies perseverandum, & præsertim eousque, donec quis sese alleviatum (quod signum erit perfectæ curæ) sentiat, ita rursus gradatim denuo descendendum, nisi quis unam vel alteram tantum biberet mensuram, ubi descensione opus non est, olim etiam vesperi acidulæ methodicè bibebantur: hodiè verò ad sitim duntaxat, si fortè urgeat tollendam unum vel alterum vitrellum potari solet, vel in affectibus externis acidulæ antè prandium potari, post prandium pro Balneo usurpari solent.

V.

Operatio acidularum diversa, & pro varia corporis complexione, ac humoribus in eo prædominantibus, hinc motus naturæ observandus, ac per convenientia loca adjuvandus. Optima est operatio, si primò per alvum; hinc per urinam, ac tandem per sudorem operentur. Si per alvum, ut meliùs operentur,

con-

consultum est, ut æger vel noctu hora. 1. Ante cœnam sumat, vel pilul. alœticas, ff. vel Emanuel. vel in primo vitro acidularum dissolvat syr. ros sol. vel fl. persic. vel ita simpliciter in majori quantitate, vel pulv. syr. aut rad. Gial. acuatum, vel Crem. tart. acuat. vel sumatur manè morsul. purg. &c.

VI.

HAustis acidulis neutiquam violentis exercitijs utendum, cùm etiam in lecto subinde non sine fructu sumantur, sed reliquum tempus ad prandium usque levibus deambulationibus, discursibus, ludis &c. transigendum ad aliqualem lassitudinem, & eruptionem sudoris. Prandium etiam non accedendum, nisi hora xi. vel saltem 4. horis ab assumpto potu, donec tota vel potissima ejus pars sit excreta, ac urina priùs alba: hinc nonnihil colorata fiat. Interim aquas initio potûs, vel etiam in ascensu ægrè reddens, non tamen statim desistere debet, sed animosè perseverare, & sumitatem curæ exspectare, modo etiam intra 2. horas transeat.

VII.

EFficaciores sunt acidulæ sudo, serenóque, quàm nubiloso, & pluvioso cælo, hinc etiam alio transportandæ hauriri debent tempore sereno existente, & quidem omni anni tempore. Bruzenses nostræ mense Martio Collectæ optimæ, antequam nix colliquescens intimiora terræ penetrando fontem inquinet. Vitandus igitur in cura acidulari aër intemperatus, frigidus, pluviosus, nebulosus, hinc tali existente acidulæ domi in hypocaustis calidis bibendæ, aut lectus petendus. Interim etiam vitandi radij solares.

VIII.

VIII.

IN Diæta vitanda ſatietas, multa ciborum varietas, edulia ſalſa, nimis aromatizata, craſſa, viſcoſa, dura, lacticinia, legumina, acetaria, fructus Horarij, caro ſvilla, infumata &c. econtra convenit bubula junior, caro vitulina, vervecina, leporina, Hædina, volucres montanæ, caro pull. gallinac. capon. columb. piſces ſaxat &c. pro potu vinum alb. merum, vel rubellum tenue non tamen acidulis dilutum. Fugiantur ſomnus meridianus, exercitia violenta, ludi intenſi, mœror, triſtitia, Ira, venus, alvus quotidie ſit aperta, ſecus vel enemate ſerò iniecto, vel infuſione ſennæ ante potum ſumpta, vel Crem. tart. acuato in primo cyatho ſumpto laxanda.

IX.

TEmpore curæ acidularum ſymptomatum emergentium quoque habenda ratio ùt v.g. *retentionis aquarum* per laxantia ùt Rhab. Gial. crem. tart. acuat. ſyr. roſ. ſol. acuat. vel per ceſſationem curæ. *Vomitus* per clyſteres, roborantia interna & externa, vel ceſſationem curæ. *Colica* per clyſteres, vel ceſſationem. *ſuppreſſionis alvi* per paſſulas, pruna, poma cocta, ſpinach. ber. pilul. Emanuel. clyſt. crem. tart. acuat. *Diarrhæa* vires dimminuentis per abſterſiva, tam per os aſſumpta quàm clyſteres injecta & roborantia. *Commotionis humorum* excitantis quandoque dolores dentium, lumborum, Podagram &c. per continuationem curæ, & abſtinentiam à vino. *Fluxus menſium* per defenſionem genitalium à frigore. & potationem acidularum calidarum.

X.

FInitâ acidularum curâ mediantibus conviviis, & poculis non valedicendum, iter domum verſus citra feſtinationem inſtituendum diætæ deinceps exactè ſervanda, aliquid acidularum domi adhuc ſi placet, bibendum,

bendum purgatio, si quis ex retentis aquarum reliquijs gravatum se sentiret, instituenda: secus eadem abstinendum. Sicuti autem acidulæ efficaciores sunt ad scaturiginem potæ, quàm alio delatæ, ita etiam acidularis cura domi instituta (quod nonnull faciunt, vel ut sumptibus parcant, vel quod iter exhorrescant, vel ob occupationes urgentes domo abesse nequeant) ratò singulari cum fructu instituitur præsertim in ijs, qui manè acidulas ad plures libras ingurgitant: postmodum seriis negotiis hinc inde irretiti spiritibus alio avocatis, & dissipatis ventriculum debilitant, vel ante prandium lymphis, post prandium verò Baccho litant, unde his magis consultum, ut ommissa solenni cura manè lib. 1. vel. 1. S. bibant leviter desuper obambulando, & exactam diætam servando: post prandium etiam rursus vitrum acidularum hauriant, atque sic curam ad 30. dies, & ultra continuent.

§. VI.

De Officio Medici in præscribendis remedijs pro debito usu acidularum.

R. *Confect. sem. anis. vel fænic. aut coriand. præp. lib. 1. detur ad scatul.* S. Aniß-Fänichl- oder Coriander-Zucker unter dem Trincken deß Saur-Brunnens zu gebrauchen.

Morsell. ℞. *spec. diarrhod. abb. aromat. ros. complet. an. dr. ij. cort. arant. condit. minutim incis. citr. an. dr. iij. nuc. mosch. in ind. condit. dr. ii. confect. sem. anis. fænic. coriand. an. scr. 1. S. cardam. min. scrup ij. sacch. in aq. ceras. nig. & cinam. dißol. q. S. M. f. morsul.* S. Magen-Stritzelen unter den Saur-Brunnen trincken ein oder anders zu gebrauchen.

Alij. ℞. *spec. pro Morsul. Imperat. unc. 1. condit. z. z. chinens. cort. cit. nuc. ind. condit. an. unc. S. cardam. dr. i. S. cubeb. dr. ii. ol. dest. cinam. gut. v. mac. gut. iii. cha-*

 riophs.

rioph. gut. iv. cit. gut. iij. sacch. albiss. in aq. sasaph. cum cinam. destill. solut. lib. 1. M. f. morsell. S. ut supra.

Alij magis temperati pro hypochondriacis. ℞. *cort. cit. recent. minutissimè quadratim incis. dr. iij. sacch. albiss. in aq. spirituos. cinam. dissol. unc. iv. M. f. Morsul.*

Tragæa. ℞. *spec. aromat. ros. diaxyloal. diarrhod. abb. an. scr. j. cinam. elect. dr. i. nuc. mosch. dr. S. mac. charyoph. an. scr. S. sacch. albiss. unc. iii. M. f.* trag. S. Magen-Trisets unter wehrenden Saurbrunnen-Cur nach dem Essen mit Wein und Brodt zu nehmen.

Pilulæ laxativæ. ℞. *Mass. pilul. FF: vel Emanueli dr. ii. formentur ex scr. 1. No. vii. aspergantur cinam.* S. Franckfurter- oder Emanuel-Pillulen / darvon 7. ein Stund vor dem Nacht-Essen zu nehmen.

Pulvis pro transitu acidularum promovendo. ℞. *Crem. tart. dr. S. rad. Gial. scr. i. M. f. pulv. dentur 8. dos.* S. Laxier-Pülverlein / darvon eines in den ersten Glaß Saur-Brunnen zertribner einzunehmen.

Alius. ℞. *pulv. Epat. rub. scrup. i. diagrid. rosat. vel sulphurat. gr. viii.* (plùs minùs) *M. dentur 8. vel 10. dos.* vel ℞. *Crem. tart. dr. i. tart. vitriolat. sal. absinth. an. dr. S. ocul. canc. prap. dr. i. S. sacch. albiss. dr. ii: M. f. pul. ad scatul.* S. vermischter Weinstein / darvon ein halb Quintl in dem ersten Glaß Saur-Brunnen zu nehmen.

Syrupus pro eadem intentione ℞. *syr. ros. sol. aur. vel fl. persic. lib. S. detur ad fictil.* S. Rosen- oder Pfersich-Blühe-Safft / darvon 3. oder 4. Löffel voll in den ersten Glaß einzunehmen.

Alius. ℞. *syr. ros. sol. unc. iv. crem. tart. scr. i. S. pulv. syr. sem. mel. subact. scr. i. M. S. a. vel R. syr. de cich. cum Rhab. diaser. ros. sol. aur. an. unc. i. pulv. rad. Gial. dr. ii. M. S.* Laxier-Safft / darvon zuvor wohl auffgerührter 1. oder 2. Löffel voll in den ersten Glaß zu nehmen.

Morseli. pro eadem intentione. ℞. *mag. Gial. gr. xiv.*

xiv. Gum. gott. gr. viii. conſ. cit. borrag. cort. cit. condit. an. ſcr. i. ol. cinam. gut. ii. ſacch. albiſs. in aq. borrag. & cinam diſſol. q. S. M. f. morſul. N. 2. vel ℞ *pulv. rad. Gial. dr. ii. ſpec. pro morſul. Imperat. craſſ. uſculè inciſ. flaved. cort. cit. rec. an. dr. i. ſacch. in aq. roſ. ſol. unc. ii. f. morſul.* N. *viii. æqual. magnitud.* S. Purgier=Morſellen / darvon eine vor Trinckung deß Saur=Brunnens zu nehmen.

Electuar. ad eundem finem. ℞. *pulp. tamarind unc. i. caſs. extract. dr. vi. conſ. roſ unc. i. rad. Gial. dr. ii. magiſt. ſcamon. dr. S. M.* S. Purgier=Latwergen einer kleinen Nuß groß mit den Saur=Brunnen zu nehmen.

CAPUT V, DE Officio Medici in affectibus indicantibus purgationem.

§. I.

De Officio Medici in humorum evacuandorum præparatione.

I.

Cùm experientia teſtetur, ac medicis in praxi notum ſit in quartana, ſcorbuto, affectione hypochondriaca, cachexijs, aliisque morbis chronicis, & lentis purgationes fieri quandoque graves cum torminibus, varijs ſpaſmis, violenta humorum agitatione, inteſtinorum exulceratione, deliquio, paſſione hyſterica &c. quæ omnia ſymptomata, cùm contingere ſoleant, vel ex acrimonia nimia & corroſivitate humorum evacuandorum, vel quod ijdem nimium craſſi, viſcidi, fixi, immorigeri & archæo re-

resistentes sint tactis etiam viarum impedimentis, ac exinde natis obstructionibus, indicant remedia præparantia, quæ nempe alterando vitiosas humorum qualitates apparant, & quasi præparant subsecuturæ eductioni. Nam ex *Hippoc. 2. aph. 9. corpora ubi quispiam purgare vult, fluida faciat oportet.* Vocantur etiam *diggestiva* quasi pepasmum, & coctionem humoribus inducentia.

II.

PRæparantia seu diggestiva alia dicuntur *universalia*, quæ generaliter motui humorum promovendo, conveniunt, quæ sunt polychresta, & maximè infimi ventris cruditatibus corrigendis debita, ùt v. g. crem. tart. tart. vitriolat. &c. Alia *Particularia* seu *specialia*, quæ diversos humores peccantes respiciunt, & quadruplici cacohymiæ corrigendæ destinata sunt. Sic *bilem* præparant, quæ sal. vol. urinosum plùs minùs oleosum temperant, amaritiem ejus ac acrimoniam infringunt, obtundunt, saliáque diluunt, qualia sunt nitrata, aquea, acidula, & subamaricantia. *Melancholiam* quæ acidum fixum absorbent, in salsum mutant, obtundunt, diluuntque, qualia sunt terrea, urinosa, martialia, antiscorbutica, aquea, humoresque adustos diluentia. *Pituitam*, quæ ejus visciditatem corrigunt incidendo, attenuando, eamque fluxilem reddendo, qualia sunt aperientia, salsa, acida, amara, acria, aromatica. *Serum*, quæ salsum & acre ejus corrigunt, illudque nimis tenuè incrassant, qualia sunt gluttinosa, mucilaginosa, oleosa, dulcia, terrea, & papaveracea.

III.

PRo legitima præparantium administratione Medici officium erit observare. 1. Ea potiùs convenire in morbis chronicis quam acutis. 2. Ex præparantibus seligenda, vel saltem admiscenda esse specifica, & appropriata, quæ vel huic aut illi visceri specifica ùt v. g. in

in suppressione mensium hysterica, in inappetentia stomachica, in affectibus capitis cephalica &c. Vel texturam fomitis morbifici specificam contraria specifica textura destruunt. ejusque saporem p. n. emendant ùt v.g. si acidum non in genere, sed austerum, acerbum &c. corrigatur 4. Sensim ac sensim a debilioribus ad fortiora progrediendum esse.

I V.

PRæterea. 5 Notabit Medicus, præparantia non nimis diu continuanda esse, & subinde interpolanda purgantia, ut, quod separatum ac digestum capitis mortui instar abstergatur, & evacuetur, unde in Germania, ubi longiores curæ haud tolerantur, præparantia & purgantia simul miscentur, ùt contingit in nodulis laxativis, ut una fidelia duo dealbentur parietes. 6. Dulcia ut syrupos, qui in Italia præsertim præparantium vices obeunt, in brodio carnis vel aquis destillatis dissolutos plùs nocere quàm prodesse, cùm saccharata sint fermentativa, erodentia, stomacho hostilia, ac quosvis etiam succos corporis viscidiores, & minùs activos reddant, hinc utiliora sunt diggestiva in forma pul. decoct. succ. essent &c. 7. In ægris calidioribus. siccioribus vel atrophiâ laborantibus temperatiora, humidiora & liquidiora eligenda, ùt brodia alterantia, serum lact. decoct. &c.

§. II.

De Officio Medici in præscribendis præparantibus, seu diggestivis.

I.

PUlvis diggestivus in affectu hypochondriaco. ℞. *crem. tart. dr. j. chryst. tart. dr. S. sal. absinth. scolopend. frax. an. scr. I. ol. mac. scr. S. M. f. pulv. S.*

Diggestiv-Pulver / darvon ein grosser Messer-Spitz voll ein Stund vor dem Mittag- vnd Nacht-Essen auß einer Peterzimbl-Suppen zu nehmen.

Alius. ℞. *chryst. tart. vel. pulv. Epat. rub. scr. iv. sal. absinth. cich. an. scr. i. pulv. mac. scr. S. M. f. pulv. divid. in 4. p. æq.* S. Diggestiv-Pülverlein auff 4. mahl.

Alius in febribus intermittentibus. ℞. *crem. tart. dr. i S sal absinth. cent. min. tamarisc. an. scr. 1. S. frax. scr. ii. flor. armon. cum marte sublimat. scr. 1. M. f. pulv. divid. in ix. p. æq.* S. Fieber-Diggestiv-Pülverlein. Detur unus ex brodio decoct. rad. petrosel. cichor fænic &c.

Alius in Cachexia. ℞. *crem. tart. dr. i. tart. vitriolat. sal. absinth. an. dr. S. ocul. canc. præp. scr. i. M. f. pulv. divid. in 4. p æq.*

Alius in scorbuto. ℞. *tart. vitriolat. sal. genist. absinth. an. scr. i S. ocul. canc. facul. an. scr. i. eleosacch. cit. anis. an. gut. ii. cinam gut. i. M. f pulv. divid. in 4. p. æq* detur una dos. ex seq. Brodio. ℞. herb. rec. cochlear. nasturt. aquat. acetos. Hispan. an. p. i. contusis affund. Brod. carn. non salit. & fervid. unc. iv. Col.

Pulvis absorbens VVedelij. ℞. *vitriol. mart. gr. vi. conch. præp. ocul. canc. corrall rub. præp. antim. diaph. Cinnab. antim. an. scr. S. laud. op. gr. i. ol. dest. Charyoph. gut. i M. f pulv. divid. in 6. p. æq. S.*, Absüß-Pülverlein auff 6. mahl. Utiles sunt in cardialgia, affectu hysterico, hypochondriaco &c.

Julepus diggestivus in affectibus capitis frigidis. ℞. *aq. fænic. hyssop. an. unc. iv beton. salv. an. unc. ii. syr. de hyssop. unc. ii. de stæchad. de beton. an. unc. i. oxymel. squillit. unc. i. S. essent. rorism. dr. ii. M. S.* Diggestiv-Tranckl / darvon Morgends vnd Abends ein halbes Fraggele zu nehmen.

Alius in affectibus mulierum frigidis. ℞. *aq. hyssop. fænic.*

fænic. arthemiſ. meliſs. puleg. an. unc. iv. cinam. unc. ii. ſyr. aperit. minderer. unc. iii. de arthemiſ compoſ unc. iii ſpirit. ſal. gut. xxx. M. S. Diggeſtiv-Julep auff 6. oder 7. mahl einzunehmen.

Alius antiſcorbuticus. ℞. *Syrup. ſceletyrb. Foreſt. unc. iii ſyr. de cort. cit. de pom. ſ. an. unc ii. aq. Scorz. q. s. clarif & aromatiz. cum. aq cinam.*

Apozema diggeſtivum in affectibus pectoris frigidis. ℞. *rad. fænic. ennul. glych. an. unc. S. Ir. flor. dr. ii. herb. marrub. capill. ven. hyſſop. agrim. beton. an. m. S. ſem. fænic. dr. ii. urtic. dr. i. ſic. N. v. paſſul. min. dr. vi. incis. coq. in S. q. aq. font. in col. lib. i. S. diſſol. ſyr. depraſſ. de hyſſop. de liquir. an. unc. i. oxymel. ſ. unc. i. S. ſquillit. unc. S. aq. aſthm. unc. i. S. cinam. dr. vi. M. S.* Diggeſtiv-Tranck auff 6. oder 8. mahl.

Aliud in affectibus Melancholicis. ℞. *rad. cichor. bugloſi. an. dr. vi. polyp. q. unc. S. liq. dr. ii. herb. borrag. bugl. an. mii. capill. ven. meliſs. ceter. an. m. S. fol. ſenn. dr. x. ſem. cit. fænic. aniſ. coriand. præp. an. ſcr. i. fl Borrag. bugl. anth. an. p. ii. paſſul. unc. i. S. coq. in S. q aq. font. ad unc. xv. in Col. diſſolv. ſyr. de fumar. de lupul. de cort. cit. an. dr. vi. M. f. apoz. pro. 3. doſ.*

Succi diggeſtivi cum brodijs alteratis in affectu hypochondriaco. ℞. *ſucc. depurat. & per aren. traiect. cichor. borrag. endiv. vel agrimon. an. unc. i. Iuris pulli vel Gallin in quo coct. ſint malv. endiv. meliſs. lupul. unc. iv. M. pro una doſ* & ſic pro ceteris interjectis ſubinde lenitivis.

Mixtur. & Eſſentiæ in obſtructionibus. ℞. *ſpirit. ſal. ſpirit. tart. an. ſcr. ij. Elix. vit. matth. propriet. p. an. ſcr. i. M. ad vit. S.* Diggeſtiv- oder eröffnende Mixtur oder Eſſentz/ darvon Morgends vnd Abends bey 15. oder 12. Tropffen auff einer Peterzimbl-Brühe zu nehmen. Vel ℞. *Elix. prop. p. ſcr. ii. ſpirit. ſal ſpirit. tart. aperit. penot. ſal. armon. an. ſcr. i. M. S.* ut ſuprà.

Alia. ℞. *Mixt. S. unc. S. Essent. cent. min. cochl. ani. ʒiij. scolopend. dr. ij. tinct. mart. dr. i. S. M.* S. ut supra.

Atque hæ formulæ sufficiant, ut pro varietate affectuum mutatis paulisper mutandis Neoptacticus has imitari possit.

§. III.

De Officio Medici in evacuatione corporis lenitiva.

I.

Cùm catharsis, seu evacuatio per alvum alia dicatur *selectiva*, quæ è secunda vel tertia regione humores vi selectiva evacuat: alia *lenitiva*, quæ leniter, & sine vi primæ regionis quoscunque humores educit, de hac præsenti loco mentio facienda. Intelligitur autem per primam regionem ventriculus, intestina, mesenterium, pancreas, lien, & pars concava Epatis, sicuti per secundam epatis pars convexa, vena cava, arteria aorta, & quidquid inter alas, & inguina situm est: per tertiam verò musculi, ossa, omnisque corporis moles ad extimam usque superficiem.

II.

Indicantur medicamenta lenitiva, in quavis cacochymia, vel potiùs cacochylia primæ regionis, succis vitiosis jam a sanguinis commixtione separatis præsertim, ubi alvus non est aperta, & quando vel ob virium debilitatem, vel ob acidi excessivi copiam, aliorúmque humorum fermentescibilem qualitatem, & effrænem spirituum excandescentiam ipsa purgantia vera exulare jubentur, ùt v. g. in colica, hypochondriaca, affectu hysterico, scorbutico, Pathematibus convulsivis, spasmodicis, morbis acutis, febribus inflammatorijs. Morbis acutis puerperarum, gravidarum, Hæmorrhagijs, tabe, Hectica, Phtysi &c.

§. III.

III.

MEdicamenta lenitiva (dicta etiam laxativa, minorativa, eccoprotica, benedicta) virtutem suam in corpore exserunt, vel emolliendo & lubricando, qualia sunt *aquea*, *mucilaginosa*, *oleosa*, *unctuosa*, & *pinguia*; vel sordes detergendo, qualia sunt *salina*, *acidula*, *terrea* ùt tartarea, nitrosa, salsa, vel leniter irritando & stimulando, qualia sunt purgantia tum *leniora*, tum alia *minori dosi* exhibita.

IV.

PRo debito usu remediorum lenitivorum observet Medicus. 1. Ea semper exhiberi posse, ubi alvum apertam esse bonum est sine etiam præcedente coctione. 2. Ea vel per os assumi, vel per clysteres infundi. 3. Lenitiva lubricantia magis convenire in siccitate intestinorum: stimulantia & detergentia in eorum repletione. 4. Lenientia à multis commodissimè exhiberi hora una ante prandium v.g. *pruna cocta* superbibendo parùm vini lymphati: ab alijs hora unâ ante cænam ùt v.g. *pilul Francofurt.* 5. Pilulas lenientes aloëticas obesis magis convenire, quam gracilibus, & hypochondriacis, in quibus pro nuncquidem juvant alvum aperiendo: in futurum autem nocent nimium exsiccando & calefaciendo, hinc major postmodum alvi stipticitas.

V.

PRæterea 6. notabit, cavendum esse, ne natura frequentioribus clysteribus assuescat. 7. Remedia passulata in alvi siccitate cum viscerum fervore & calore ceteris omnibus præferenda esse. 8. Pruna subinde ob acidum occultum, præsertim in colicis affectibus minùs profuisse. 9. Purgantia seu lenitiva plantis pedum, vel umbilico illita incerta & infida esse tormina sæpiùs excitantia, 10. Huc quoque spectare suppositoria, vel mellea, die Hönig-Stul-Zäpflein / vel globuli, die

die Wind-Kuglen / Bisam-Kuglen / irritando alvum moventia.

§. IV.

De Officio Medici in præscribendis formulis remediorum lenientium.

PRuna laxativa facilè Parabilia. ℞. *fol. senn. s. scr. ii. z. z. incis. scr. sacch. unc. S. ligata in linteolo coq. cum prun. dulc. N. xiii. in s. q. aq. addendo in fine Mann. dr. vi. M. S.* Laxier-Zwetschen 1. Stund vor dem Essen zu nehmen.

Alia. ℞. *fol. senn. s unc. ii. z. z. cinam. an. scr. ii. aq. endiv. vin. alb. an. unc. vii. infund. per hor. 10. bull. ad consumpt. 3. part. in express. prun. Hungaric. enucleat. ad lib. S. coq. ad syrup. consist. cum sacch. unc. ii. add syr. ros. sol. unc. i. S. aq. cinam. dr. ii.* M. S. Laxier-Pflaumen.

Alia. ℞. *Prun. damasc. enucleat. lib. S. coq. ex S. q. aq. simpl. de Colat ferventiss.* ℞. *lib i S. fol. senn. sel. unc. i. crem. tart. dr. ii. S. cinam. acut. dr. ii. stent. in infus per hor. 4. in loco calido, hinc ebull. semel. atque iterum, exprim. & col. colatura affundatur prunis. S.* ut suprà.

Passulæ laxativæ paratu faciles. ℞. *passul. corinth. vin. alb. lot. unc. vi. fol. senn. S. in linteolo ligat. unc. i. vel i. S. affund. aq. q. S. ut tegantur passul. leniter ebulliant, stent vase probè tecto in loco calido. 5. vel 6. horis: hinc abiecto sacculo utere passulis pro ætate & viribus patientis* S. Laxier-Weinbeerlein.

Aliæ. ℞. *fol. senn. s unc. ii. coq. in aq. lib. i. ad consumpt. 3 pars. in Colat. infund. passul. min. exacinat. lib. S coq. ad mollit. add. syr. ros. sol. dr. vi. M. S.* Laxier Weinbeerlein / darvon 2. Löffel voll 1. Stund vor dem Nacht-Essen zu nehmen.

Aliæ

Aliæ. ℞. *fol. senn. ſ. unc. ii. zz. dr. ii. cinam. mac. galang. an. ſcr. ij. coq. in aq. font. lib. ij. ad conſumpt. med. ſtent. in loco calido per noct. m. col. cum expreſſ. diſſolv. ſacch. alb. unc. vi. coq. ad conſiſt. Iulep. cui inijciantur paſſul. vin. alb. lot. unc. vi. repone in vaſe fictili* S. Laxier-Weinbeerlein / darvon 2. groſſe Löffel voll gleich vor dem Mittag-Essen zu nehmen.

Aliæ fortiores. ℞. *paſſul. min. mund. lib. S. vin. alb. opt. lib. i. ſtent. in infuſ. per noct. m. ad ſacch. albiſs. unc. iv. coq. ad conſumpt. vin. hinc. inſperge reſin. Gial. ſubtiliſſ. pulv. ſcr. iij. M. exactiſſime.*

Vinum paſſulatum Timæi. ℞. *paſſul. mai. min. an. unc. ij. fol. ſenn. ſ. unc. i. cinam acut. dr. ij. contund. in mortar. ad paſt. affund. vin. Rhen. opt. lib. iv. ſtent. in infuſ. per diem & noct. Colat. exprim. & col. per chart. emporet.* S. Weinbeerlein Laxier-Wein / darvon ein Stund vor dem Essen ein gutes Tiſch-Glaß voll zu trincken.

Aqua paſſulata ejusdem. ℞. *paſſul. min. mund. unc. ij. ceraſ. nig. exſiccat. una cum nucleis unc. i. contund. in mort. marmor. ut fiat quaſi paſta affundendo aq. fluv. lib. iv. S. coq. ad remanent. lib. iij. in colat. ferventiſs. infund. fol. ſenn. S. dr. vi. fl. viol. p. i. cinam. acut. dr. ii. ſtent in loco calido per hor. iv. Col. & filtretur per Chart. emporet.* S. ut ſupra.

Alia vulgaris, & facilè parabilis. ℞. *fol. ſenn. ſ. unc. i. paſſul. min. unc. iv. cinam. dr. iii. fl. viol. m. i. Crem. tart. dr. ii. his ſuper affunde aq. fervent. lib. iii. ſtent. per noctem, hinc Col.*

Decoct. Prunor. *tum fol. ſenn. crem. tart. ſem. aniſ. cinam.* &c. idem præſtant.

Brodium Mannatum. ℞. *Mann. el. ab. unc. i. ad 2. ſucc. cit. rec. expreſſ. dr. i. S. vel. ii. vel crem. tart. dr. i. M. diſſol. in ſ. q. Brod carn. vel Gallin. Col.*

Aqua laxativ. Vienn. ℞. *aq. laxat. Vienn. unc. iii. vel iv. ſucc. cit. rec. expreſſ. dr. ij. vel crem. tart. dr. S.*

aq.

aq. cinam bugl. vel. fl. nymph. dr. ij. M. S. Wiennerisches Laxier-Wasser auff einmahl einzunehmen.

Alia vulgaris. ℞. *aq. laxat. commun. lib. S. nit. præp. gr. xij.* M. vel ℞. *aq. laxat. vulg. unc. iv. muchar. vel syr. rof. sol unc. i. S. crem. tart. scr. i. nit. præp. scr. S. M. S.* Gemeines oder vermischtes, ordinari Laxier-Wasser auff einmahl einzunehmen.

Julepus laxativus. ℞. *fol senn. s. scr. iv. liquir. raf. scr. i. cinam scr. ij. contus affund. aq. fervent. lib. i. stent. per horam dimidiam. Colat. sine express. ada. syr. viol. unc. S. M. bibantur unc. iij. vel. iv. subfrigide.*

Pilul. laxat. ℞. *Mass pilul. f. f. vel Emanuel. dr. ij. formentur ex scr. i. N. vij viij vel ix. S suo nomine* Dare von 7. 8. oder 9. ein Stund vor dem Nacht-Essen zunehmen. Ad idem valent. pilul. Clariss. d. Gten. bilj vel aqua pendent.

Pulvis laxativ. ℞. *crem. tart. dr. ij. divid. ad. 2. p. aq. S.* Præparierter-Weinstein / darvon ein Pülverlein auff einmahl ein Stund vor dem Essen auß einer Brühe zu nehmen.

Alius. ℞. *crem. tart. dr. ij. diagrid. scr. i. M. f. pulv. S.* Geschärpffter oder vermischter Weinstein / darvon ein oder anderer grosser Messer-Spitz voll auß einer Fleisch-Brühe zu nehmen.

Alius. ℞. *z.z. tart. alb. an. dr. i. facch. albiß. fol. senn. s. an. dr. ij. M. f. pulv. in jusculo carnis vel hausto vini exhibendus.*

Alius Rhabarbarinus. ℞. *crem. tart. dr. iij. Rhab. el. dr. ij. cort. flav. arant. dr. i. M. f. pul. cujus dos. dr. i.*

Bolus- ℞. *caß. rec. extr. unc. S. vel dr. vj. detur semel vel bis in septimana.*

Electuar. lenitiv. Borri. ℞. *mann. el. unc. iij. syr. de alth. fernel. rosar. sol. violar. solut. pom. redol. caß. extract. pulp. tamarind. fol. senn. sel. pulv. an. unc. j. manna. contusa immisce syrup. & his adde reliqua. S.* Laxier-Latwergen/

werden / darvon 2. oder 3. Quintl / oder einen halben Löffel voll zunehmen.

Aliud. ℞. *cass. rec. extr. pulp. tamarind. an. dr. vj. mann. el. cum aq. viol. dissol. unc. i. S. pulv. fol. senn. dr. ij. S. cum S. q. syr. viol. M. f. Elect. moll.* vel *R. pulp. passul. min. mund. tamarind. fl. cass. an. unc. S. condit. cort. arant. dr. iij. pulv. rad. Gal. dr. i. S. cum syr. de cich. cum Rhab. S. q. M. f. Elect.* S. ut supra.

Clyster Domesticus simplicissimus. ℞. *brod. carn. lib. i. mell. crud. cochl. v. ol. oliv. cochl. vi. sal. comm. dr. i. M.*

Alius. ℞. *Brod. carn. non salit. lib. i sacch. rub. unc. ij. ol. oliv. vel. lin. unc. ij. vel iij. cum vitell. ov. & pauco sale M. f. Clyst.*

Alius magis compositus. ℞. *herb. malv. mij. fl. chamom. mj. sem. carv. dr. ij. coq. in s. q. aq. font. in Col. lib. i. dissolv. sacch. vel mell. crud. vel mell. ros. aut Mercurial. unc. ij. ol. oliv. vel sem. lin. violar. chamom. lil. alb. unc. ij. vel iij. vel loco horum. butyr. rec. sal. scr. i. M.*

Alius lacteus. ℞. *lact. vaccin. rec. mulct. lib. i. vel. i. S. sem. carv. dr. ij. subinde & fl. cham. m. i. coq. ad lib. i. add. sacch. rub. unc. ij. ol. sem. lin. unc. ij. butyr. rec. unc. i. vitell. ov. N. i. M. f. Clyst.*

Alius. ℞. *decoct. emoll. lib. i. dissolv. cass. extr. pro clyst. dr. vj. sacch. rub. unc. i. S. ol. amygd. lil. alb. chamom. an. unc. i. vitell. ov. dr. i. sal. scr. i. M. f. clyst.*

Suppositorium. ℞. *Suppositor. ex melle parat. N. 2.* S. Hönig-Stuhl-Zapflein / eines nach dem andern zu gebrauchen.

Aliud fortius. ℞. *Vitell. ov. ad durit. coct. N. i. fell. bov. liquid. q. s. M. f. supposit.* quod Viennæ. Das Kayser-Zapfl. Appellant, vel paretur ex sapone, alumine, &c.

Plura vide infra de purgantibus.

§. V.

§. V.

De evacuatione per alvum selectiva.

I.

PVrgatio per alvum propriè sic dicta ex secunda & tertia regione evacuans indicatur à *cacochymia*, quæ est redundantia humorum vitiosorum à sanguinis consortio separatorum, vel eidem supernatantium, ut adeo pateat, purgantia in omnibus morbis convenire, qui dependent à saburrâ vitiosorum humorum sanguini haud intimè commixtorum, sicuti autem non tantùm indicantium, sed etiam coindicantium, vel contraindicantium habenda ratio, ita etiam in purgatione hæc consideranda; vires nempe, temperamentum, habitus corporis, ætas, sexus, consuetudo, clima, &c.

II.

QVo ad *Vires*, sint hæ ad purgandum semper validæ vel saltem mediocres; præsertim autem à vehementibus purgantibus cautè abstinendum, nam ex *Hippoc. 1. aph. 3. evacuationes, quæ ad extremum ducunt, periculosæ* & *2. aph. 51. plurimùm & repentè evacuare periculosum.* Habent enim fortiora purgantia virulentiam quandam nocivam, ac malignitatem absconditam, quâ indiscriminatim tam recrementosi, quàm alimentitij corporis succi resolvuntur, colliquantur, ac in sordes convertuntur, hinc vires maximè debilitant, tormina spasmodica subinde in manifestas convulsiones terminantia excitant, hypercatharses tetras & perniciosas creant, ac mortem sæpè inferunt.

III.

III.

QVo' *ad Temperamentum* faciliùs purgationem ferunt, qui sunt temperamenti calidi & humidi, habitûsque evsarchi & carnosi, quàm corpora calidiora, sicciora, graciliora, vel nimis pinguia. Quo *ad ætatem* facillimè fert purgationem ætas media, difficillimè infantia & senectus, & non nisi benigniorem. Tempore *Menstruationis* mulieres minimè purgandæ, neque etiam, si mox instent, *gravidæ* ex *Hippoc. 4. aph. 1.* tutiùs à mense 4. ad 7. evacuantur, dum ait. *Prægnantes purgabis, si materia turgeat, quadrimestres, & usque ad septimum mensem, sed has parciùs.* Quia tunc temporis fætus utero fortiùs adhæret sumptâ similitudine à fructibus arborum primò, & ultimo tempore faciliùs decidentibus. Hoc seculo purgationes lenitivæ, & blandiores quolibet ferè graviditatis mense exhiberi solent in morbis à cacochymia oriundis, seu turgente, seu concoctâ materiâ, ubi majus impendet periculum ex parte cacochymiæ morbum producentis, quàm ex commotione à purgante excitata, licet tutiùs medijs, cautiùs verò primis & ultimis mensibus procedendum sit: immò, nisi cacochymicæ quædam gravidæ evacuentur, sæpiùs statim à puerperio in morbos graviores incidunt. *Puerperæ* lochijs naturaliter fluentibus nunquam purgandæ, benè tamen, si quantitate dimminuta, vel qualitate vitiosa peccaverint, non tamen in principio, sed materiâ coctâ transactis 8. 10. vel 12. diebus à partu, & quidem eò tutiùs, quo longiùs puerpera distat à partu. Teste enim experientiâ mulieres laborantes suppressione lochiorum, si post septimum, vel nonum fluxu alvi corripiantur, ùt plurimùm liberari: si verò primis diebus, puta. 2. 3. vel 4. ùt plurimùm interire.

VI

IV.

QUo ad *aëris* statum, purgationi maximè conveniens est *temperatus Vernalis*, hinc *autumnalis*. de priore *Hippoc. 6. aph. 47.* ait, *quibus Venasectio, aut medicamentum purgans confert. ijs Verno tempore sanguinem detrahere, aut medicamenta purgantia exnibere oportet.* Minùs frigidior & æstivus ex *Hipp. 4. aph.* 5. ubi ait. *sub canicula & ante caniculam difficiles ac molestæ sunt purgationes.* Feliciori successu etiam exhibentur lunâ decrescente quàm crescente, in qua humores & tumores augentur, interim hæc coindicatio aut contraindicatio desumpta ab astris, vel anni temporibus attendenda tantùm absente urgentia in purgatione præservativa. Quo ad reliqua *assueti* faciliùs purgantur, quàm *inassueti*: morbi *calidi* etiam minùs tutè admittunt purgantia validiora. Qui pravo etiam utuntur alimento, in purgationibus facilè in animi deliquium incidunt ex *Hippoc. 2. aph. 36.* tandem quibus *alvus* nimis *suppressa* catharcticum exhibere minùs tutum est, nisi præmisso enemate.

V.

QUo ad *tempus* morbi purgationi aptissimum, illud est ejus principium vel declinatio. Nam ex *Hippoc. 2. aph. 29. in principio morborum, si quid movendum, Videtur move, cùm Verò consistunt, ac Vigent, quiescere meliùs est.* *Item 2. aph. 30. circa initia & fines morborum remissiora sunt omnia, in Vigore Vehementiora.*

Ut autem Medicus hoc in passu ritè suo fungatur officio, observabit. 1. Purgationem lenitivam utpote evacuantem succos primæ regionis à sanguinis commixtione jam separatos semper fieri posse etiam sine præcedente coctione. 2. Purgationem selectivam etiam fieri posse non exspectatâ coctione in principio omnium morborum descendentium ex vera cacochymia humoribus pravis à sanguine, vel jam omnino separatis, vel eidem

eidem saltem supernatantibus, dummodo absit febris continua. 5. In morbis acutis cum febre ùt v. g. febribus continuis, malignis, viscerum inflammationibus purgationem non convenire, nisi existente materiâ coctâ, vel turgente, & de his præcipuè intelligendus est *aphoris. Hippoc. 1. aph. 22. quæ cocta, maturáque sunt, medicamento purgante educere convenit, non cruda, nec per initia morborum. nisi humores turgeant, plurimi verò non turgent.*

VI.

UT autem allegatus *aphorismus* ritè intelligatur, sciendum materiæ *cruditatem* in alio non consistere, quàm in tali humorum statu, quo sanguini uniti, & intimè permisti naturalem ejus fermentationem turbant, & eam in effervescentiam febrilem concitant: *coctionem* seu *pepasmum* econtra in debita separatione, & quasi præcipitatione per motum fermentativum, quo recrementa, & heterogenea salia ceu fæta instar capitis mortui à sero imbibita per viscerum cribra, & quasi filtra secerni, & per consuetas vias evacuari solent. Sicuti enim cerevisia novella, seu mustum turbidum per quæcunqne instrumenta colatum non redderur clarum, benè tamen quod fermentando depuratum fuit, ita quàmdiu fæces recrementosæ per fermentationis motum separatæ, aut præcipitatæ non sunt, tam diu inutilis. immò perniciosa erit purgatio, nihil aut parùm educens, vel humores simul utiles evacnans, corpus liquefaciens: humores magis turbans, hinc tormina, animi delequia, vertigines, convulsiones ac sudores syncopticos excitant. *Turgescentia* tandem, seu *orgasmus* materiæ consistit in humoribus impetuosè in corpore discurrentibus, partésque lacessentibus, & in vias evacuationis vergentibus, seu in impetuosa effervescentia, dum materia morbifica abundans immoderatè nimis effervescit, & rapidè per vasa movetur instar musti ex vino generoso impetuosè nimis ebullientis, & vasa ni-

mis arctè conclusa rumpentis, hinc observamus in tali casu in principijs, vel augmentis morborum quandoque excitare vomitus, diarrhæas, aut hæmmorrhagias symptomaticas. Cùm tali turgescentia *Hippoc.* purgationem admittit statim instituendam, dum *4. aph. 10.* ait. *purgandum in valdè acutis, si ad sui excretionem invitet materia, eodem ipso die, differe enim in talibus malum est.* Cùm periculum sit, ne humores mobiles impetu illo concitati in partem aliquam principem ruant, interim & hîc magna cautela, & circumspectione opus est, ne intempestivè irritentur crabrones, hinc multi in hoc casu præferunt purgationi venæsectionem.

VII.

Sicuti verò materia morbifica febrilis cruda de *cura regulari* evacuari non debet, ita de *cura coacta* eam subinde tollere oportet per purgationem *minorativam*, dum nempe humores pravi ita copiâ luxuriant, ut venæsectione tolli nequeant omnes, ut à natura sint veluti incoctiles vel insuperabiles, immineátque magnum vitæ periculum, nisi per minorativam aliqua portio priùs tollatur, & natura allevietur. Vomitoria hoc in passu optima sunt sequente dein leni abstersivo cathartico de quibus infra. Præterea quo ad tempus purgationis in morbis exacerbationes vel Paroxysmos habentibus convenit purgatio die remissionis, vel intermissionis, vel ipso die Paroxysmi, ita tamen, ut effectum suum ante Paroxysmi invasionem compleat, quâ ratione *Pet. Monav. apud Craton. l. 2. consil. fol, 417.* apparente aliqua coctione plurimas febres intermittente sustulit.

VIII.

Locus, per quem instituenda purgatio, demonstratur tum à natura humorum, tum ab eorum subsistentia seu vergentia. Nam ex *Hippoc. 1. aph. 21. quæ educere opor-*

oportet, quo maximè vergunt, eo ducito per loca conferentia. *Quantitas* purgationis ostenditur à quantitate humoris peccantis, cùm omnis sit evacuandus. nec si minùs, cammarina tantùm commoveatur, vel si plùs hypercatharsis excitetur. Evacuandus simul & semel totus humor, si materia pauca & vires robustæ, vel levioribus æger non moveatur, vel assuetus sit purgantibus, aut corpus habeat durius, & laboribus exercitatum: econtra partitis vicibus, & per epicrasim, si materia multa, etsi vires robustæ, vel si vires debiles, aut æger à quovis assumpto facilè purgetur, vel sit inassuetus, aut habitu corporis molli præditus. In dubio præstat naturam, haud satis perspectam, & cognitam mitioribus explorare, quàm valentioribus temerè aggredi.

IX.

Signa perfectæ purgationis sunt appetitus rediens, urina denuo naturalis reddita, corpúsque insigniter alleviatum. Sic *Hippoc.* quoque duo proponit signa, & quidem primum *1 aph. 23. si talia evacuentur, qualia oportet, & si plurima sint, & æger benè ferat.* (id est, utilitatem ex purgatione recipiat. Alterum *4 aph. 19.* ubi ait: qui *potione medica, dum purgantur, non sitiunt, ipsorum purgandi finis non fit, donec sitiverint*, oriatur autem sitis non ob calorem, sed ex aliquali humiditatis ventriculi, partiúmque vicinarum absumptione.

X.

Medicamenta purgantia, licet ab humoribus, quos evacuare credebantur, veteribus alia dicantur *Phlegmagoga*, quæ pituitam, alia *Cholagoga*, quæ bilem, alia *Melanagoga*, quæ Melancholiam, alia *Hydragoga*, quæ humores serosos, alia *mictagoga* quæ mixtos, alia *Panchymagoga* seu *catholica*, quæ omnes humores evacuant, probabilius tamen est juxta RR.

 nullum

nullum catharcticum selectivè purgare, id est, specialem aliquem humorem educere, sed ab omnibus primò per irritationem fæces alvi ordinarias seu scybala crassiora, hinc aquosa vel saltem liquida bilem nempe, ac succum Pancreaticum, tandem mucosa, variáque heterogenea quæcunque in sanguine contenta eliminari, ita tamen, ut fæces seu sordes tam variæ, & subinde tam horridæ, & fætentes non semper formaliter in corpore ita existant, sed tales evadant, nunc ex actione medicamenti colliquativa, & quasi putrefactiva, nunc ex ipsis remedijs tingentibus, & nauseosum aspectum excrementis conciliantibus, nunc etiam ex mutua sordium miscela tum inter se, tum etiam cum bile & succo Pancreatico.

XI.

Licet autem purgantia nullum selectivè humorem purgent, nihilominus tamen non promiscuè usurpanda, sed distinctio inter eadem facienda tum quia purgantia nonnulla præter vim laxativam alias proprietates certas conjunctas habent, tum quia subjectum purgandum nunc facilioris, nunc difficilioris est laxationis, nunc certis affectibus obnoxium, qui per purgantia vel irritantur, vel exasperantur, tum quia materia evacuanda nunc plùs, nunc minùs obsequens, variúmque situm, & subsistentiam habet.

XII.

Vim suam catharcticam exercent purgantia tum suâ acrimoniâ salino-sulphureâ irritando tunicam membranaceo-glandulosam ventriculi, & intestinorum, ac orificia ductûs Pancreatici, & choledochi, ac vermiculationes crebriores, & repetitas spasmodicas contractiones, atque contentorum excretiones concitando, tum vi fermentativa humores, seu massam sanguineam resolvendo, ejúsque contenta nunc excrementitia, nunc etiam quandoque alimentitia alterando, eo-

tum

rumq; texturam dissolvendo, fundendo, ac in liquaminis serosi consistentiam colliquefaciendo, ut adeo actus purgationis sit instar actus cujusdam febrilis, cùm sanguis in sua mixtione turbetur, nova & insolida inducatur fermentatio, contextus glandulosi & fibrillæ intestinales irritentur, humores quasi à febre colliquativa, colliquentur, symptomata febrilia ùt sitis, nausea, inappetentia, lassitudo, dolor capitis &c. excitentur: immò per abusum etiam horrendæ convulsiones, ac ipsa quandoque mors.

XIII.

Quo ad usum & regimen purgationis, observet Medicus. 1. In libera & electiva purgatione eligendam diem temperatam, ac vitandas esse lunæ quadraturas. 2 Assumendum esse purgans manè jejunè, nisi vel Paroxysmus manè infestet, vel urgens impellat affectus, vel animus sit sumendi pilulas, quæ, si leviores commodiùs hora una ante cœnam, si fortiores, duabus post cœnam assumuntur. 3. *Purgantia* potulenta calidè, vel potiùs tepidè propinata citiùs actuari: difficiliùs autem sumi & retineri ob nauseam, pro qua tollenda & Vomitu impediendo nares obstruendæ, linteolum vel panis tostus aceto madidus naribus admovendus, buccella cydoniati sumenda, vel cortex cit. aut amygdalæ, aut aliud saporem medicamenti obscurans masticandum, vel vino ac spiritu ejus os colluendum. 4. Aërem ac potum frigidum hoc tempore cane pejùs & angue vitandum. 5. Si purgans nullam vel parciorem post 4. vel 5. horas operationem eliceret eadem promovenda erit suppositorijs, clysteribus, exhibitâ desuper aquâ laxativâ, moderatâ deambulatione, & commotione, uti constat ex *Hipp. 4. aph. 14. & 15.* sicuti econtra si modum excedat purgatio, eadem sistitur somno, quiete, frictionibus, sudore, applicatis, & exhibitis adstringentibus, Theriacalibus & opiatis.

XIV.

PRæterea considerabit 6.to sumpto benigniori, & mitiori cathartico non desuper dormiendum esse: benè tamen quandoque post fortiora, quæ difficulter in actum deducuntur, ac vim purgantem fixiùs & tenaciùs inhærentem habent. 7. Duabus vel tribus horis post assumptum purgans Brodium abstergens, & abluens. addito, si libet crem. tart. immò ad secundam vel tertiam operationem cochleat unum vel alterum brodij assumendum esse. 8. Purgantia in forma liquida præsertim ex infusione parata citiùs, & cum minori molestia operari, ac inprimis convenire in temperamentis naturis, & affectibus biliosis ac melancholicis, uti etiam in tollendis obstructionibus. 9. Purgantia in forma pulveris vel pilularum minùs convenire in sicciorib⁹, tabidis, hecticis, Melancholicis febre detentis &c. econtra feliciùs operari in obesis, succulentis, torosis & carnosis subjectis utpote humidioribus. 10. Vinum generosum purgantium vim cohibere; hinc etiam utile est post purgationem circa noctem assumere parùm theriac. cum hausto vini generosi, ut omnia iterum in paratum statum redeant.

§. VI.

De Officio Medici in præscribendis varijs remediorum purgantium formulis.

In forma Potionis.

MAnna Julepata. ℞. *crem. tart. dr. ij. dissolv. in aq. tarax. vel viol. unc. vj. hinc lento igne dissolv. Mann. El. unc. iij. col. per pann. linn. hinc clarif cum alb. ov. addendo parùm aq. cinam. vel flnamph. M.* est potiuncula visu & gustu suavis Magnatibus

bus familiaris. *S.* Klares Larter-Manna-Wasser auff einmahl einzunehmen.

Alia acuata & fortior. ℞. *crem tart. dr. i. coq. in aq. font. unc. vi. in col. unc. iv. dissolv. Mann. el. unc. ij. vel iij. S. clarif cum album ov. & colat. add. pulv. syr. cum sem melon subact. gr. v. vi. succ. cit. aq fl. namph. an dr. i. S. M. S.* Stärckers Manna-Larter-Wasser Morgends nüchter einzunehmen/ vnd in 2. Stund hernach ein Brühe zu nehmen.

Potio lenitiva ex Manna. ℞. *Mann. el. dr. vi. vel unc. i. dissolv. in aq. destill. vel laxat. S. q. add. syr ros. sol. aur. de cich. cum Rhab. duplic. unc. i. S* vel horum loco syr. *diascr. de mann. laxat. Horst. aq. cinam bugl. dr. i. S. M. f. pot irroranda vapore cort cit rec.* S. ut suprà.

Alia utilis in febribus. ℞. *Mann. calab. unc. i. syr. ros. sol. unc. ij. Elect. lenit. flor. dr. ij. crem. tart. scr. ii. cum S q. aq. Scorz. vel laxat. M f. pot. aromatizanda cum succ. expres. cort. cit.*

Alia ubique ferè usualis. ℞. *fol senn. S dr. ii. agar. vel mechoac dr i S. (Rhabarb. etiam si placet dr. S. vel tamarind unc. S.) sem. anis. z. z. an. scr. i. rad. liq. dr. i. passul. unc. S coq in aq. S. q. ad unc. iii. m. in col. dissolv. mann. el. unc. i. S. vel unc. ii. aq. cinam. parùm. M.*

Potio mannata cum extractis. ℞. *Mann. el. unc. i. S. extract. diacarth. scr. ii. vel dr. i. mag Gial. gr. iii. aq. laxat. unc. iii. cinam. dr. i. M.* Vtilis est in affectibus catharralibus, vel ℞. *Mann. el. unc. i. vel dr. x. extr. diacarth. scr. ii. de Rhab. vel de citro solut. scr. i. M. f.* potio brevis aspergenda *od. cort. cit. rec.*

Aqua laxativa Viennens. acuata. ℞. *aq. laxat. Vienn. unc. iii. vel iv. crem. tart. dr. i. vel S. aut huius loco succ cit. rec. express. dr. iii. pulv. syr. à gr. v. ad x. xii. aq. cinam bugl. vel fl. namph. dr. ii. M. f. pot.* loco pulv. syr. etiam sumi possent *mag. Gial. vel spec. diagia-lap. Mins ad dr. i. dr. S. vel scr. i.*, est potio suaviter, & energeticè purgans.

Alia vulgaris. ℞. *aq. laxat. vulg. unc. v. much. ros. unc. i. vel much. ros. syr. ros. sol. an. dr. vi. pulv. syr. à gr. vi. ad x. nit. præp. gr. xii. M. S. a.*

Potio ex infuso. ℞. *fol. senn. sel. dr. ii. agar. vel mechoac. dr. i. S. Rhab. dr. i. cinam. opt. scr. ii. mac. ser. S. f. inf. in S. q. aq. tot. cit. in Col. dissolv. syr. ros. sol. aur. mann. calab. an dr. vi. vel unc. i. M. f. pot.*

Alia Phlegmagoga. ℞. *crem. tart. dr. i. rad. mechoac. dr. ij. vel iii. sem. fænic. vel cit. ex cort. dr. S. incis. bull. in S. q. aq. ad consumpt. 3. p. in colat. infund. fol. senn. S. dr. iii. Rhab. dr. i. schan. scr. i. in col. dissolv. mann. el. unc. i. extr. diacarth. scr. iv. vel dissolv.* (si bilis magis evacuanda) *elect. de tamar. de succ. ros. à dr. ii. syr. ros. sol. unc. i. mann. el. unc. S. vel dissolv. mann. el. syr. ros. sol. an unc. i. scam. sulph. gr. iv. M.*

Potio cholagoga. ℞. *Tamarind. unc. S. fol. senn. S. dr. ii. Rhabarb. dr. S. vel dr. i. sem. anis. scr. i. coq. in S. q. aq. font. ad unc. iii. in col. dissolv. Mann. El. syr. ros. sol. an. unc. i. elect. de succ. ros. dr. ii.* (si serum simul evacuandum) *syr. de spin. cerv. unc. S. vel dr. vi. M.*

Potio Phlegma-hydragoga. ℞. *Rhab. el. dr. i. agar. troch. dr. i. S. spic. ℨℨ. calam. aromat. an. gr. vii. inf. per noct. in S. q. aq. font. vel destill. appropriatæ. manè facta levi ebullit. & expreß. dissolv. mann. el. unc. i. pulv. mechoac. scr. ii. vel dissolv. mann. el. vel syr. de spin. cerv. an. dr. vi. vel unc. i. pulv. Gial. chryst. tart. an scr. i. aq. cinam. bugl. dr. ii. M.*

Potio Melanagoga. ℞. *fol. senn. S. dr. ii. S. agar. opt. dr. i. cort. Elleb. nig. scr. ii. sem. anis. ℨℨ. an. scr. i. mac. cinam. an. gr. vii. fl. cord. an. p. i. passul. unc. S. coq. in S. q. aq. Borrag. ad consumpt. 3. p. stent. per noct. in col. expres. dissolv. Mann. el. unc. i. S. vel ii. chryst. tart. scr. ii. M. vel mann. el. syr. ros. sol. an. unc. i. M.*

Potio mictagoga ex Electuarijs & extractis pro cura vernali vel autumnali usitata. ℞. *Elect. de succ. ros. dr. iii. diacarth. dr. ii. extr. Rhab. scr. i. vel enicopharm. scr. ii.*

ii. mann. el. unc. i. aq. lax. q. S. M. f. pot. irror. Vap. cort. cit. rec.

Alia. ℞. *Elect. hier. cum agar. diacarth. an. dr. ij. Vel elect. diacathol. aut lenit. florenz.. de succ. ros. an. dr. iij. Mann. el. Vel much. ros. aut syr. ros. sol. Vel de Cich. cum Rhab. duplic. unc. i. extr. diacarth. agar. Vel de cit. solut. ZVVelf. an. scr. i. M.*

Potio purgans in fluxibus alvi. ℞. *aq. laxat. Vienn. unc. iij. Rhabarb. leviter tost. & pulv. dr. S. syr. de cich. cum Rhab. triplicat. Vel de mirobal. cum Rhab. unc. i. aq. cinam bugl dr. ij. M.*

Alia. ℞. *Rhab. el. pulv. & Vino albo irrorat. dr. i. i. S. Vel ij. inf. in S. q. aq. plantag. manè in col. cum express. dissolv. mann. el. unc. i. Vel i. S. pulv. Rhab. scr. i. Vel dr. S. syr. de myrob. cum Rhab. Vel de cich. cum Rhab. 4. druplic. dr. vj. M.*

Alia in Diarrhæa & Dysenteria utilis. ℞. *Tamarind. dr. ij. fol. senn. s. dr. iij. cort. arant. dr. S. passul. min. p. ij. mac. scr. S. coq. in S. q. aq. ad 3. in colat. inf. per noct. Rhab. opt. dr. i. S. spic. gr. iij. mane colat. dissolv. mann. el. unc. i. syr. de myrob. cum Rhab. dr. vj. aq. cinam. dr. i. M.*

Potio in fluxibus sanguinis. ℞. *Mann. el. unc. i. S. dissolv. in aq. plantag. unc. iij. add. Rhab. pulv. dr. S. Vel scr. ij. syr. de cich. cum Rhab. Vel de myrob. unc. i. M.* hæc eadem usurpari potest in gravidis.

Potio Cholagoga. ℞. *Rhab. el. cort. myrob. cit. an. dr. i. S. pulp. tamarind. unc. S. fol. senn. sel. dr. iij. inf. per noct. in S. q. aq. destill. cich. manè facta levi ebullit. in col. dissolv. mann. el. unc. ij. fl. nit. gr. vj. crem. tart. dr. S. M.*

Alia. ℞. *Mann. el. unc. i. S. elect. de succ. ros. dr. ij. iij. pulv. Gial. chryst. tart. an. scr. i. aq. lax. q. S. M. f. pot.*

Potio Mictagoga. ℞. *agar. rec. troch. mechoac. an. dr. ii. Rhab. el. dr. i. S. fol. senn. S. dr. iij. z. z. scr. ij. mann. el. unc. i. S. his superaffund. aq. bull. unc. V. stent in infus. per noct. manè facta levi ebullit. in colat. cum album. ov. clarif. dissolv. Elect. de succ. ros. dr. ij. Vel i. S. Crem. tart. scr. i. spirit. mac. Vel essent. cit. scr. S. M.*

Alia. ℞. *Tamarind. unc. S. fol. senn. S. dr. iij. Rhab mechoac. an. dr. i. S. cort arant. dr. S crem. tart. scr. iv. fl. cord. an pi. sem. anis dr. S coq. in S. q. aq. font. stent in infus per noct. in col. express. dissolv. Mann. El. dr. x. pulv. mechoac scr. i. aq. cinam cochl. S. M.*

Atque hæ formulæ selectæ sufficiunt, ut mutatis pro varietate circumstantiarum mutandis millenæ formulæ ex arte concinnari possint.

In Forma Pulveris.

PVlvis Cornachinus cholagogus. ℞. *Crem. tart. à scr. i. ad ii. scamon. sulph. à gr. viii. ad xii. xv. antim. diaph. gr. vi. viii. M. f. pulv. S.* Gall-Purgier-Pulver Morgends nüchter in einer Brühe zu nehmen / und 2. Stund darauff zu fasten.

Est pulvis in omni cacochymia summè utilis, si simul vomitum conciliare animus, add. *gr. i. vel i. S. tart. emet. Minsich.*

Pulvis hydragogus. ℞. *rad. Gial. rec. pulv. scr. i. S. vel scr. ii. scam sulph. vel Gumm. gott scr. S. vel magist. Gumm. gott. gr. v vi. tart. vitriol. gr. vii. M. fiat pulv.* S. ut suprà.

Alius Mictagogns. ℞. *rad. Gial. rec. pulv. vel spec. de Gialapp. Mins scr. i. diagrid sulph. gr. ix. crem. tart. scr. S. ol. destill. cinam vel fenic. gut. iii. M. f. pulv* S. ut suprà.

Pulvis Arthriticus; ℞. *rad. hermodact. turb. alb. gummos. Gial. scam. sulph an. scr. i. gumm. gott. gr. xvi. sal. prunell gr. xii. M. f. pulv. divid. in 4. p. aq. S.* Glieder-Purgier-Pulver auff 4. mahl.

Alius. ℞. *Oss. human. calcin. vel rasur. cran. hum. turb. hermodact. Gial. senn. crem. tart. diagrid. charyoph. an dr. i. M. f. pulv. subtiliss. cujus dos. à dr. i. ad scr. iv.*

Pulvis purgans anthelminticus. ℞. *spec. diaturb. cum*

Rhab.

Rhab. scr. ii. scam. sulph. gr. ix. vel troch. alchand. gr. vi. vii. crem. tart. gr. xii. ol. destill. cort arant. gut. iv. M. f. pulv. S. Purgier-Wurm-Pulver in einem Möth einzunehmen.

Alius. ℞. *rad. Gial. rec. pulv. scr. i. vel dr. S. Mercur. dulc. gr. xv. sal. absinth. gr. iv. sacch. fin. vel cand. scr. i. M. f. pulv. S.* ut suprà.

Pulvis cholagogus. ℞. *sal. absinth. crem. tart. an scr. i. diagrid. sulph. gr. xii ol destill. mac. gut. ii. M. f. pul.*

Pulvis laxativus. ℞. *Pulv senn. Montagn. scr. ii. spec. diaturb. cum Rhab. scr. i. diagrid. gr. iii. magist. Gumm. gott. gr. i. ii. ol. cinam anis. an gut. i. M. f. pulv.*

Pulvis antihydropicus. ℞. *Rhab. opt. scr. ii. pulv. exter. cort. Gial. scr. i. gumm. gott. gr. xiii. sp. vitriol. gut. v. M. f. pulv.*

Alius. ℞. *rad. Gial. pulv. dr. S mercur. dulc. ritè præp. gr. xvi. vel magist. Gial. gr. xii. ol. dest. mac. gut. ii. M.*

Pulvis purgans in fluxibus alvi. ℞. *Rhab. leviter test. à dr. S. ad dr. i. myrob. citr. scr. S. nuc. mosch. vel lign. aloes pulv. gr. viii. ol. dest. mac. gut. i. M. f. pulv.*

Pulvis purgans carminativus. ℞. *pulv. cort. flav. arant. Rhab. chryst. tart. an. dr. ii. ol. mac. gut. v sacch. ros. tabul. ad pondus omnium M. f. pul.* S. Laxier-Wind-Pulver / darvon 2. oder 3. grosse Messer-Spitz voll ein Stund vor dem Essen zu nehmen.

Pulvis solutivus usualis. ℞. *resin. Gial. dr. ii. sem. melon. excort. scr. iv. misceantur exactissimè in mortario lapideo add. crem. tart. unc. S. confect. alk. dr. i. M. f. pulv. cujus dos. dr. S. ex brodio carnis.*

In

In Forma Pilularum.

Pilulæ Cephalicæ. ℞. *extr. coch. dr. i. troch. alchand. gr. xij. pulv. syr. gr vj. ol. destill. fænic. gut. iv. cum S. q. aq. beton. M f. pilul. No. xxxiij.* S. Haupt-Pillulen / darvon xj. auff einmahl 2. Stund nach dem Nacht-Essen in ein Löffel voll Wein / oder brattnen Apffel / oder Panatell / oder in einem Safft / Saltzen / außgeholten Zwetschen / oder nassen Oblat eingewickleter zu nehmen.

Aliæ. ℞. *extract. pilul. coch. aur. panchym. Croll. an. scr. S. troch. alchand. gr. v. cum ol. succin. S. q. M. f. pilul. No. xix. deaur.* S. ût suprà.

Pilulæ Cattharrhales. ℞. *maß. pilul. de succin. craton. dr. i. mag. Gial. gr. xij. ol. destill. succin. gut. iv. cum S. q. aq. beton. M. f. pilul. No. xxxiij. deaur.* S. ût suprà *dos N. xi.*

Aliæ usuales. ℞. *maß. pilul. de Succin. crat. dr. i. S. maxocost. minderer. dr. S. troch. alcand. scr. S. cum ol. succin. S. q. M. pilul. No. c. xxx. deaur. dentur ad scatul. cum pulv. ros. rub.* S. Cathar- oder Fluß-Pillulen / darvon die Wochen ein- oder zweymahl N. xj. auff einmahl einzunehmen.

Pilulæ ophtalmicæ. ℞. *extract. coch. vel luç major. scr. i. panchym. scr. S. troch. alchand. vel magist. Gial gr. iv. v. sal. euphras. gr. iij. ol. destill. fænic. gut. ij. cum S. q. aq. betou. M. f. pillul. No. ix. deaur.* S. Augen- und Haupt-Pillulen auff einmahl.

Pilulæ Catholicæ. ℞. *extract. panchym. vel cathol. scr i. troch. alchand. pulv. syr. magist. Gial. (vel unius aut duorum simul commixtorum) â gr. v. ad vi. viii. ol. destill. fænic. vel lig. Rhod. gut. ij. cum syr. ros. sol. S. q. M. f. pilul. N. xi. deanr.* S. Purgier-Pillulen.

Pilulæ simul anthelminticæ. ℞. *maß. pilul. de nit. Trall. scr. i. S. extract. colocynth. gr. vi. vel mercur. dulc. scr. S. ol. destill. sabin. gut. ii. cum.* S. *q. aq. vel succ. absinth. M. f. pilul. No. xi. deaur.*

Pilulæ

Pilulæ antihypochondriacæ. ℞. *maſs. pilul. tartar. querc. ſcr. i. de ammoniac. eiusdem ſcr. S. extr. Elleb. nig. gr. vi. reſin. Gial. vel ſicum ſulph. gr. vi cum S. q. aq. fumar. vel tinct. tart. M. f. pil. N. xij. deaur.* S. Miltz⸗Purgier⸗Pillulen auff einmahl einzunehmen.

Aliæ. ℞. *maſs. pilul. tartar. Schröd. ſcr. i. extr. cent. min. croc. an gr. iv. Gumm ammon. gr. viij. pulv. ſyr. gr. iv. v. cum S. q. ſyr. de fumar. vel de pom. N. f. pil. No. xi. deaur.* S. ùt ſuprà.

Aliæ uſuales. ℞. *Aloes ſuccotrin. ſcr. i. S. Gummi ammon. croc. mart. aperit an ſcr. i. mag. Gial. gr. xv. cum Elix. prop. S. q. M. f. Maſs. f. pil. No: c. inaur. pro pluribus doſibus,*

Pilulæ hydragogæ. ℞. *Magiſt. Gumm. gamaud. gr. v. reſin. Gial. gr. vij. extr. ennul. gr. vi. ol. deſt. mac. gut. ij. M. f. pil. N. ix. deaur. ac ſumantur ex aq. cinam.*

Aliæ. ℞. *Magiſt. Gial. gr. x. elater. gr. v. ol. mac. gut. ii. cum S. q. ſyr dr. cinam M. f. pil. N. vii. deaur.*

Pilulæ Melanagogæ. R. *Extract. panchym. vel melanagog. quercet. vel maſs. pilul. tart. quercet. aut Schröd. ſcr. i. extr. Elleb. nig. ſcr. ß. ol. deſt. cit. gut. ii. cum ſyr. de fum. S. q. M. f. pilul. N. xi. deaur.*

Pilulæ purgantes in lue venerea. R. *extr. panchym. Croll. Elleb. nig. an. ſcr. S. reſin. Gial. gr. vii. vel mercur. dulc. ſcr. S. ol. deſtill. cit. gut. iii. cum S. q. ſyr. de fumar. M. f. pilul. N. xi. deaur.*

Pilulæ antiarthriticæ. R. *extr panchym. ſcr. i. hermodact. gr. vi. diagrid. ſulph. gr. iii. ol. fænic. gut. iv. cum S. q. ſyr. roſ. ſol. M. f. pil. N. xxi. deaur. vel R. Maſs. pil. de hermodact. diagrid. ſulph. an gr. vii. troch. alchand. gr. ii. extr. calam. arom. gr. i. tart vitriol. gr. ii. ol. anis. gut. ii. cum S. q. aq. arthrit. M. f. pil. N. ix. deau.*

Aliæ uſualel. R. *Extract. pil. coch extr. troch. alchand. extr. Turb. an ſcr. i. extr. Elleb. nig. gr. xxv. extr. lign. aloe. paon an gr. vi. tart. vitriol. ſcr. i. ol. nuc. moſch. ſalv. aniſ. an gut. iv. cum S. q. aq. epil. lang. & ſalv. M. f. pil. ex ſcr. i. N. vi. Sumantur 3. diebus ante & poſt novi lunium, ita*

ut

ut prima die dua: secunda tres, & tertia 4. manè Ieiunè assumantur.

Pilulæ sanguinem mundificantes in scabie, & similibus affectibus. ℞. *extract. panchym. Croll. mercur. dulc. an. scr. S. mag. Gial. gr. vii. ol. dest. mac. gut. ii. cum S. q. aq. ceras. nig. M. f. pilul. No. xxi. deaur.*

Pilulæ Emanuelis uterinæ. ℞. *mass. pilul. emanuel. dr. iii. extr. croc. gr. ix. castor. gr. iii. cum S. q. aq. melifs. M. f. pilul. N. LX. dentur ad scatul. cum pulv. cinam dos. N. vii. vel viii.* si lubet potest addi stimulus de pulv. syr. vel magist. Gial.

Pilul: stomachicæ. ℞. *Mass. pilul. aggregat. vel angel. vel. emanuel. dr. i. mag Gial. vel pulv. syr. gr. xii. ol. dest. absinth. gut. vi. cum S. q. aq. absinth. M. f. pil. N. xxxix. deaur. dos N. xiii.*

In Forma Boli.

BOlus Melanagogus. ℞. *conserv. fumar. dr. ii. confect. alkerm. scr. i. extr. Elleb. nig. scr. i. resin. Gial. gr. iv. M. f. Bol. aspergendus: facchar. S.* Larier=Brocken auff einmahl einzunehmen.

Bolus Hydragogus. ℞. *rob. sambuc. vel ebul. dr. ii. confect. alkerm. scr. i. resin. Gial. gr. ix. xii. ol. destill. cit. gut. ii. M. f. Bol. asperg facch. S. ùt supra.*

Alius. ℞. *conser. ros. vel viol. vel fl. persic. dr. i. vel i. S. resin. Gial. gr. ix. vel xii. vel pulv. rad. Gial. gr. xv. Gumm. gott. gr. vii. vel viii. ol. destill. anis. vel fænic. gut. ii. cum facch. S. q. M. f. Bol.*

Boluscholagogus. ℞. *cons. ros. vel pulp. tamarind. aut passul. vel cass. dr. ii. iii. pulv. syr. gr. viii. ol. dest. anis. gut. i. M. f. Bol.*

Bolus in lue venerea & gonnorhæa. ℞. *cons fumar. dr. i. vel. scr. iv. pulv. Gial dr. S. mercur dulc gr. viii. syr. de cich. cum Rhab. parùm M. f. Bol. vel.* ℞. *pulp. cass. rec. extr. unc. S. vel dr. vi. Rhab. el. pulv. scr. ii. vel*

vel huius loco pulv. syr. vel mag. Gial. gr. vii. Mercur. dulc. scr. S. ol. dest. fænic. gut. iv. M.

Bolus purgans & anthelminticus. ℞. *conf. fl. persic. dr. i. Mercur. d. a. gr. xv. ad scr. i. scam. sulph. vel mag. Gial. gr. v. vel rad. Gial. aut spec. de Gial. Mins. gr. ix. x. cum S. q. syr. fl. persic. m. f. Bol.*

Bolus purgans minutissimus. ℞. *extr. diacarth. dr. S. resin. scamon. scr. S. sacch. qs. M. f. Bol.*

Alius. ℞. *rad. Gial. rec. pulv. scr. i. gr. v. vel dr. S. Essent. cit. vel aq. aut syr. cinam. q. S. M. in mort. plano in bolum minutulum involvendum nebulis* in einer nassen Oblat.

His Bolis apud principes & Magnates delicatulos & nauseosos *Rolfinkius* magnam obtinuit sui commendationem. Idem fieri potest cum spec. hier. pic. Galen. spec. diagialap. Mins. &c.

Bolus purgans ex Electuarijs. ℞. *Elect. de tamarind. vel lenit. vel diaprun. laxat. aut cass. dr. ii. pulv. syr. tart. vitriolat. an gr. vii. cum S. q. syr. viol. M. f. Bol.* vel si serum magis evacuandum adde *Electuar. pulv. Gial gut. gamand. gr. iv. ol. dest. anis. vel cinam vel cit. gut. i. M.*

In Forma

Julepi, syrupi, spiritûs vini, morsellorum emulsionis &c.

JVlepus purg. ℞. *mag. Gial. gr. xii. pulv. syr. gr. iv. nucl. pin. N. ii. probè subact. add. Iul. ros. dr. iii. aq. cinam vel. ceras nig. unc. S. M. S. a.* S. Purgier-Julep auff einmahl einzunehmen.

Syrupus purgans. ℞. *syr. de cinam vel rib. dr. iii. pulv. syr. a. gr. viii. ad xii. aq. cinam bugl. dr. i. S. M. S. a.* S. Purgier-Safft auff einmahl nüchter einzunehmen.

Alius.

Alius. ℞. *Syr. rub. ida dr. ii. confect. alk. compl scr. i. mag. Gial. vel pulv. syr. sem. mel. subact. vel in sp. vin. dissolut. gr. viii. xii. &c. aq. cinam. bugl. dr. i. S. M.* S. ut suprà.

Spiritus vini purgans. ℞. *Mag. Gial. gr. xij. spirit. terras. nig. dr. ij. Iul. ros. vel viol. dr. S. M.* S. Purgier-Brandwein auff einmahl.

Alius, ℞. *Elix. vit. Matthiol. dr. ii. mag. Gial. gr. xii. vel pulv. syr. mag. Gial. an. gr. vii. Iul. ros. scr. ii. M. S.* ùt suprà.

Morsuli purgantes. R. *pulv. rad. Gial. dr. ii. diagrid. dr. i. crem. tart. unc. S. sem. anis. integ. dr. ii. sacch. in aq. cinam dissol. unc. iii. M. f. morsul. obliniendi ol. cinam charyoph. an gut. ii. M.* S. Purgier-Morsellen/ darvon ein halb-Loth/ oder 6. Quintl auff einmahl zu nehmen.

Alij magis Hydragogi. R. *Magist. gumm. gott. dr. i. laevigetur in marmore cum ol. destill. mac. add. resin. Gial. S. a solut. dr. ii. cinam acut. scr. iv. chariophy. scr. ii. mac. scr. i. aromata grosso modo incid. & cum Sacch. in aq. cinam Sol. S. q. M. f. morsell.*

Morsuli Imperatoris purgantes. R. *Sem. melon. ex cort. unc. S. aq. ros. opt. unc. iiii. S. M. f. emuls. in qua dissolv. Sacch. albiss. lib. i. resin. Gial. dr. v. add. spec. pro morsul. Imperat. dr. vi. M.*

Morsulus purgans pro una vice. R. *spec. diaial. mins. vel rad. Gial. rec. pulv. gr. xv. magist. Gumm gott. Scamon. an gr. ii. condit. cort. cit. minutim incis scr. i. S. vel conserv. cit. borrag. an scr. i. ol. cinam gut. ii. Sach. canar in aq. cinam dissol. q. S. vel dr. vi. M. f. Morsul.* S. Purgier-Morsell auff einmahl.

Emulsio purgans. R. *Sem. melon. excort. a dr. S. ad dr. i. resin. Gial. a scr. S. ad gr. xii. scam. sulph. gr. ii. M in mort. marmoreo affundendo sensim Iul. ros. unc. i. M. f. emuls.* S. Purgier-Milch auff einmahl.

Alia. R. *amygd. ex cort. N. iii. resin. Gial. gr. viii. x. xii.*

xij. conterantur simul; hinc affunde aq. ros. unc. S. syr. de cinam dr. i. M.

Alia. ℞. *Amygd. excort. dr. i. nuc. pinear. dr. S. resin. Gial. gr. ix. aq. ros. ceras. nig. an dr. vj. cinam bugl. dr. i. S.* M. F. Emulſ. S. ut ſupra.

Atque hæ formulæ maximè inſerviunt pro delicatis, & nauſeoſis ceteras purgantium formulas reſpuentibus.

In Forma

Noduli aut ſacculi laxativi.

Nodulus laxativus v. g. in febribus intermittentibus. ℞. *rad. cichor. dr. iij. fænic. polypod. q. an dr. ij. Herb. absinth. Rom. card. b. cent. min. chamad. adiant. utriusque an pj. fol. senn. S. unc. i. S. agar. rec. troch. Rhab. el. an. dr. iij. Gial. dr. ij. passul. min. unc. i. cinam. vel galang. min. dr. i. sal. tart. dr. ij. M. incis. & contus. ad sacul. ex sind. alb. S.* Laxier-Kräuter-Säckl auff anderthalb Maaß weissen Wein/ vnd ein halb Maaß destillierten Cichori-Waſſer anzuſetzen.

Nodulus in obſtructionibus viſcerum Hypochondriacis. ℞. *rad. gram. cichor. bugloſs. vel filic. asparag. vincetox &c. an. dr. ij. herb. meliſs. m. i. cuscut. adiant. alb. philitid. ceterach. vel chamad. nob. agrim. absinth pont. cent. min. an. M. S. fol. senn. S. unc. ij. Rhab. el. fibr. elleb. nig. an unc. S. agar. troch. dr. vj. cinam acut. dr. i. sem. anis. fænic. cit. an. scr. ij. cort. flav. arant. dr. S. crem. tart. dr. ij. M. incis. & contus. ad nodul. S.* Kräuter-Laxier-Säckl / daran anderthalb Maaß weiſſen Wein / vnd ein Maaß Waſſer / ſiedheiſſer daran zu gieſſen / zudeckter in einem warmen Orth 12. oder 24. Stund ſtehen laſſen / alsdann in einen Keller oder Gewölben zu thun / vnd täglich ein Fraggele oder minders darvon nüchter zu nehmen.

Nodulus in suppressione Mensium. ℞. *rad. bryon. dr. iii. aristol. rot. hirundinar. asar. an dr. ii. Herb. meliss. matricar puleg. chamed. nob. à mi. fol senn. S. unc. ii. Rhab. el. unc. S. agar. troch. dr. vi. fibr. Elleb. nig. dr. iii. croc. orient. mac. an scr. ii. sem. anis. fænic. an dr. i. cort. flav. arant. dr. ii. cinam acut. scr. iv. passul. unc. i. sal. tart. dr. iii. interdum etiam addi potest limat. mart. aut chalyb. prap. unc. S. vel i. M. incis &* contus. ad nod. für anderthalb Maaß weissen Wein/ und ein Maaß Wasser. *dos. unc. v. vel vi. post aliquot cochlearia assumpta offe.*

Vinum medicatum purgans ordinarium. ℞. *fol. senn. S. unc. ii. agar. troch. unc. S. turpeth. opt. pulv. dr. ii. zz. incis. dr. i. S. nuc. mosch. ras dr. i. herb. beton. card. b. agrim. ceterach. sumit. absinth fl. borrag. anth. an pi. incisa excipiantur sindone pro lib. iii. vin. alb. & lib. i. aq. borrag.*

Vinum hydragogum probatissimum. ℞. *fol. senn. S. unc. ii. rad. Gial. unc. S. troch. de eupat. de Rhab. an dr. ii. cort. ebul. median. sambuc. an dr. i. S. rad. Ir. rost. lapp. mai. an dr. ii. scyl. prap. dr. i. fol. gratiol. soldanell. an mi. tart. crud. venet. unc. S. passul. min. mund. unc. i. M. incis. & contus. ad nodul. pro mens. ii. vin.*

Aliud antihydropicum. ℞. *herb. absinth. card. b. cent. min. agrim. veron. Epat. nob. an. M. S. cort. tamarisc. median. frax. an dr. i. bacc. laur. Iuniper. an dr. ii. rad. raph. mar. bryon. ebul. asar Elleb. nig. Irid. nost. polyp. Gialap. an. dr. ii. Rhab. nost. fol. senn. S. an dr. vi. zz. alb. dr. i. crem. tart. dr. ii. chalyb cum sulph. prap. unc. S. sem. anis. fænic. an. dr. S. dentur ad nodul. pro mens. i. & dimid. vel 2. vin. Necarin.*

Nodulus laxativus antiasthmaticus. ℞. *herb. salv. rorism. maioran. Hyssop. veron. marrub capill. ven.*

ven. an pi. rad. ennul. fænic. calam. aromat. chariophillat. an dr. ii. Rhab. el. dr. iii. fol. senn. S. unc. i. agar. troch. turb. el. scamon. Elleb. nig. præp. pol p q. an dr. ii. cinam opt. dr. i S. mac scr. i tart. alb. crud. dr. iij. sem. anis fænic. an. dr. S. M. incis. dentur ad saccul. pro lib. iij. vin. alb.

Nodulus in affectibus capitis. ℞. *rad. pæon calam. arom. Ir. flor. charyophillat. an dr. ii. herb. absinth. pont. card. b. beton. salv. meliss. puleg. maior. rorism. an pi. fl. anth. til. stæch. an pi. Rhab. el. dr. iii. fol. senn. S. unc. i. Gial. agar. troch. turpeth. polypod. an dr. ii. cinam opt. dr. i. mac. nuc. mosch. an scr. i. cubeb. cardam. an scr. S. incis. dentur ad nodul. pro lib. vj. vin. alb.*

Nodulus in affectibus uteri. ℞. *rad. ennul. camp. rub. tinct. aristol. rot. an dr. i. herb. absinth. puleg. meliss. sumit. cent. min. an M S. fl. cordial. calend. an pi. fol. senn. S. unc. i. S. Rhab. el. mechoac. an dr. ii. agar. troch. dr. i. S. galang. dr. i sem. anis fænic an scr. iv. mac. scr. ii passul. min. mi incis & contus. dentur ad nodul. pro mens ij. vin alb.*

Nodulus anticachecticus. R. *rad. cich. ennul. fænic. an dr. i, bryon. dr. ij. herb. melis. hyssop. card. b. an pii. fl. calend. M. S. cordial. cent. min. an pii. Rhab. mechoac. turb. agar. troch. an. dr. ii. chalyb. præp. unc. i. crem. tart. dr. ij. S. cinam scr. ii. zz. zeduar. sem. anis. fænic. coriand. præp. an scr. i. M. ad saccul. pro lib. iiii vin.*

Nodulus anteictericus. ℞. *rad. cich. asparag. an dr. ij. chelidon. M. polypod. querc. an dr. i. S. fol. senn. S. unc. ij. Rhab. sel. dr. vi. fibr. Elleb. nig. turb. alb. gummos. an dr. iij. herb. cuscut. chamæd. nob. chamæpyth. cent. min. marrub. an pij. S. curcum. dr. ii sem. cit. scr. ij. coriand. præp. anis. an scr. i. galang. min. cinam el. an scr. i. S. croc. scr. i. tart. crud. dr. iij. M.*

 incis.

incis. & contus. ad nodul. pro mens. i. S. vin. alb. & mens. S. aq. font.

Nodulus ex solo Rhabarbaro. ℞. *Rhab. el. unc. S. vel dr. iij. cort. flav. arant. dr. S. contusa grosso modo ac nodulo ligata inf. in aq. destill. cichor. & vin. alb. an. lib. S. vel lib. i. vin. alb. dos. unc. iv. vel v.*

Bocchetum Rhabarbarinum. ℞. *aq. font. mens. ij. ebull. per med. quadrant. hora infund. Rhab. el. dr. i. sant. cit. dr. S. cinam & sacch. parum. Col. pro potu ordinario.* Utile hoc præsertim infantibus in cachexia, contumacibus obstructionibus viscerum, morbísque chronicis exinde oriundis.

Nodulus pro Infantibus. ℞. *rad. gram. fol. senn. S. an dr. i. tamarind. unc. S. in petia ligatis superaffund. aq. calent. lib. iv. detur pro potu ordinario* infantibus 4. 5. vel 6. annorum., quo plurimos cachecticos, & hydropicos restituit Sorbaith.

In Forma Clysterum.

Cùm purgantia per os assumpta sæpè contraindicentur, sic eorum loco clysteres evacuantes præscribi solent nunc lenitivi, nunc mediocriter, nunc fortiter purgantes & revellentes, quorum aliquæ selectæ hîc proponuntur formulæ ad imitationem. Clyster lenitivus. ℞. *decoct. emoll. lib. i. vel emoll. & carmin. an lib. S. sacch. rub. unc. ij. Elect. diacathol. vel cass. pro clyst. dr. vi. ol. viol. chamom an unc. i. cum sale & vitell. ov. M. f. clyst.*

Alius in febribus usualis. ℞. *herb. malv. alth. mercur. violar. acetos. an mi. hord. m. S. fl. viol. chamom. an pij. sem. anis. dr. ij. coq. in S. q. aq ad 3. in Col. unc. x. dissolv. Elect. lenit. unc. i. cass. pro clyst. unc. S. ol. viol. chamom. an unc. i. S. vitell, ov. No. i. cum pauco sale M. f. Clyst.*

Alius.

Alius. ℞. *rad. alth. dr. iij. herb. malv. violar. pariet an mi. sem. lin. fanug. an dr. ij. fænic. dr. j. S. hord. ex cort. m. i. incis. & contus. coq. ad consumpt. 3. p in col. lib. i. dissolv. sacch. rub. unc. i. S. elect. lenit. vel diacathol. dr. vi. ol. viol. amygd. d. an unc. i. cum sal. & vitell. ov. M. f. clyst.*

Clyster paulo fortior. ℞. *fol. rut. branc. urs. mercurial. parietar. malv. cum tot. an M. S. fl. cham. mi. sumit. aneth. fl. melil. an M. S. rad. alth. unc. S. sem. aneth. carv. an dr. ij. coq. ex aq. S. q. in col. unc. x. dissolv. Elect. lenit. dr. vj. bened. laxat. unc. S. hier. S. vel elect. de succ. ros. dr. ij. ol. aneth. rut. an unc. S. sal. gemm. dr. i. M.*

Clyster mediocriter à capite revellens. ℞. *rad. alth. dr. vi. lib. alb. dr. iij. herb. meliss. beton. rut. hyssop. salv. rorism. an M. S. fl. cham. malv. cum tot. an mi. cent. min. pi. sem. carv. fænic. an dr. ij. coq. in S. q. aq. S. in Col. unc. x. dissolv. elect. diaphan. hier. S. an. unc. S. mell. anthos. dr. vi. ol. rut. chamom. an unc. i. sal. gemm. dr. i. M. f. Clyst.*

Alius fortior. ℞. *herb. mercurial. orig. cent. min. puleg. calaminth. beton. an M. S. sem. cartham. in pet. lig. dr. vi. agar. in pet. lig. dr. ij. fl. stæch. arab. dr. ij. incis. coq. in S. q. aq. font. in col. unc. x. dissolv. elect. hier. S. logad. vel hier. cum agar. bened. laxat. an dr. iij. ol. rut. unc. i. cham. aneth. an unc. S. sal. gemm. dr. i. M.*

Alius clyster acris utilis in affectibus soporosis. ℞. *herb. absinth. cent. min. rut. an mi. rad. pyreth. dr. vi. pulp. colocynth. in pet. lig. dr. ij. incis. & conquass. coq. ex S. q. aq. S. in col. unc. x. dissolv. elect. hier. S. logad. bened. lax. an dr. iij. ol. rut. unc. i. cham. aneth. an unc. S. sal. gemm. dr i. M.*

Clyster simplicissimus fortiter revellens, ac utilissimus in affectibus soporosis, asthmate, colica contumaci &c. ℞. *pulp. colocynth. in pet. lig. à. dr. i. ad dr. iij.*

iij. coq. in S. q. brod. carn. in col. lib. i. dissolv. sacch. rub. unc. ij. vitell. ov. No. 1. si mitiùs agendum, add. ol. viol. vel chamom. unc. i. S. M.

Clyster in gravida. ℞. *Brod. gallin. vel carn. alterat. malv. alth. pariet. unc. viij, vel x. ol. amygd. d. cham an dr. vj. vel unc. i. mell. anthos. unc. i. S. sacch. rub. dr. v. vitell ov. No 1. M.*

Clyster laxativus anticolicns. ℞. *herb. 5. emoll. an. M S. fl. chamom. sumit. aneth. an M. S. rad. alth. lil. alb. an dr. ij. sem. lin. fænug. an dr. iii. f. decoct. in S. q. brod carn in Col unc. x. dissolv. elect. lenit. diacathol an dr. vi mell. ros sol. unc. i. ol. viol. unc. i. vitell. ov. No 1. salis parùm M,*

Suppositorium acre in affectibus soporosis. ℞. *pulv euphorb. scr. S. colocynth. gr. iv. Elleb. gr. ii. sal. dr. S. mell. coct. unc. S. M. f. suppos.* S. Starck ziehendes Stuhl-Zäpflein.

Aliud. R. *spec hier. pic. Gal. scr. i. troch. alch. scr. ii. sal. gemm. scr. S. mell. coct. q. S. M. pro supposit.*

Aliud mitiùs; R. *spec. hier. pic. dr. i. sal. comm. scr. i. mell. coct. q. S. pro supposit.*

§. VII.

De Officio Medici in evacuandis humoribus per vomitum.

I.

Cùm humores pravi, vitiosi & cacochymici non tantùm per alvum, sed etiam per vomitum evacuari soleant; observet Medicus, vomitum non tantùm indicari à materia vitiosa in primis vijs, ventriculo nempe; duodeno; Mesenterio Pancreate; liene, cava epatis parte existente; verum etiam & quidem potis-

potissimùm ab ejus tenuitate, proclivitate ac mobilitate sursum versus. Nam teste Coo. 1. aph. 21. *quo natura vergit, eo ducenda est*, non autem solùm humores tenues biliosi, spumescentes, aquei, volatiles ac facilè mobiles evacuantur, sed phlegma quoque viscosum, & tunicis ventriculi firmiter impactum excutitur, unde emeticorum ope contumaces morbi ad miraculum sæpiùs eradicantur, & cum impetu frequentiùs evellitur, quod communia purgantia non attingunt, hinc teste Galen. vomitus omnium purgantium saluberrimus modo facilè fiat, & moderatè, Licet autem principaliter primam: tamen mediatè, & consecutivè etiam secundam & tertiam regionem expurgat.

II.

Conveniunt igitur vomitoria. 1. In continuarum & malignarum febrium principio, vel etiam augmento, si vires nondum attritæ fuerint, præsertim si adsit nausea, vel inanis vomendi conatus, sapor & ructus amari, cardialgia, præcordiorum anxietates, vel haustum contagium prodens se nauseâ & anxietatibus, cùm per hæc non tantùm æger præmuniatur à diarrhæa, anxietatibus, delirijs, aliisque gravissimis symptomatibus, sed etiam sæpiùs morbus in ipsis incunabulis suffocetur, & unâ quasi falce demetatur. 2. In febribus intermittentibus, & præcipuè quartana duabus vel tribus horis ante paroxysmum exhibita. 3. In inappetentia, cardialgia, affectu hypochondriaco, & morbis chronicis ex acido primarum viarum ex ortis præsertim, si bilis acido jungatur, aut acidum tenuiùs ac mobilius sit, & quidem non tam præservativè, quàm etiam curasivè.

III.

PRæterea. 4. Prosunt in capitis dolore sympathico, vertigine biliosâ, si primi ejus natales in ventriculo, & partibus vicinis delitescant. In apoplexia *positiva*, aut ex ingluvie orta, dum nervorum oscula validè concutiunt, ac impedimenta spirituum, & causam morbificam tollunt. 5. In Mania, Melancholia, asthmate humoroso, & præcipuè stomachali, cùm per ea magna pituitæ copia rejiciatur tum ex stomacho, tum ex pulmonibus per constrictionem pectoris simul concurrentem, vel saltem concussione illa humor ille tenax è tubulis pulmonum, & alijs partibus abraditur, ejicitur, fluxilis redditur, ut denuo cum sanguine circulari, corrigi, vel ad ignobilem partem deponi possit. 6. Tandem conveniunt in præcautione arthritidis Podagræ Nephritidis, ac irritis etiam alijs in partu difficili &c.

IV.

COindicatur Vomitus. 1. Ab habitu corporis, unde *Hippocrates 4. aph. 6. ait: Graciles* (intellige naturâ tales ob humores magis mobiles, vias patulas ac fibras magis fluxiles) *& ad movendum faciles per superiora purgare convenit, nisi hyems adsit.* 2. à tempore anni, hinc præservativè vernum magis & æstivum eligendum, unde etiam prædictus senex *4. aph. 4.* ait. *Æstate quidem superiorem magis ventrem: hyeme inferiorem purgare convenit.* 3. à consuetudine, a natura ad vomitum prona ac facili. 4. a ventriculi & viscerum robore, ac præcipuè à viribus, cùm in hoc viscera validè concutiantur, ipsæque fibræ non rarò insigniter convellantur, ut spiritus animales in impetus inordinatos adacti gravissima sæpè inducant symptomata. 5. Ab ætate, juvenili nempe & Virili ac ultimò tandem à symptomatibus quibusdam & accidentibus, de quibus *Hipp. 4. aph. 17.* ait. *non febricanti cibi fastidium, cordis dolor,*

dolor, vertigo tenebricosa, & oris amaritudo per superiora purgandum opus esse significat.

V.

E Contra contraindicatur Vomitus. 1. à constitutione corporis inepta ùt v. g. gibbosa, schrophulosa, aut quibus pectus angustum, vel depressum, vel quibus obesi, aut aliàs ad vomitum difficiles, unde Hippoc. 4. *aph.* 7. ait *agrè vomentes, & modicè carnosos, quos Græci eusarchos appellant per inferna purgato &c.* 2. à procidentia quadam corporis in abdomine ùt Intestinorum uteri &c. 3. à graviditate. 4. à capitis affectione per essentiam systemate præsertim nervoso debili existente. 5. Ab oculorum affectu & præsertim inflammatione. 6. In pulmonum læsione essentiali, ac præsertim hæmophtysi, nam ex *Hippoc. 4. aph. 8. tabi obnoxios supra ne purgato.* 7. Ab affectibus abdominis convulsivis, ac Dolorificis, tumoribus abdominis inveteratis, abscessibus internis, mensium defectu ex vitio uteri, atrophia, virium languore ægris præsertim lypothimiæ obnoxijs existentibus.

VI.

MEdicamenta Emetica alia sunt *primaria*, & propriè talia, quæ vim suam exserunt irritando, dum nempe acrimonia sua salino-- sulphurea, & quidem volatiliori, quam habent purgantia per inferiora, particulisque suis aculeatis profundiùs sese insinuant, ac fibrillas nervorum per ventriculum copiosè disseminatorum, tracto etiam in consensum intestino duodeno cum ductu choledocho, & Pancreatico inordinatè movent, ac vellicant, ut spiritus animales copiosiùs in fibras irruant, motum peristalticum invertant, & veluti motu convulsivo contenta in ventriculo sursum expellant: Alia *secundaria* impropriè vomitoria dicta, quæ laxando, lubricando, & ventriculum gravando, & resupinando vomitum cient ùt v. g. ol.

comun. vel amygd. dulc. sperm. cet. & butyr. liquefact. cum cerevisia, Jusculopingui &c. ac locum tantum habent in excernendis per vomitum venenis corrosivis, vel ubi vomitus vomitu curatur ut v. g. in Cholera.

VII.

QVo ad Regimen & usum Emeticorum observet Medicus. 1. Ea exigente necessitate quovis anni tempore exhiberi posse præservationis tamen gratia maximè vernali. 2. Meliùs etiam suam operationem exercere assumpta in forma liquida. 3. Antimoniata & mercurialia tutiùs in infuso colando ea per chartam emporeticam, quàm in substantia exhiberi, cùm secus ventriculi tunicis ac plicis adhærescentia subinde cieant lethales hypercatharses, vel enormes vomitus, qui tonum ventriculi destruunt, ac viscera impensè debilitant, hinc licet talia exempla, & formulæ apud Rolfink. & VVillis. prostent, non tamen facilè & tutò imitandæ. 4. In horum infusione non tantum considerandum esse, quantum sumatur de vomitorio, quàm quantum accipi debeat de menstruo nempe ab unc. S. ad unc. 1. vel 1. S. ad summum. 5. Eadem etiam tutiùs præscribi in dosi refracta, præsertim in febribus malignis, in quibus aliàs fluidiora sunt contenta. 6. Vomitoria liquida tepidè sumenda esse, cùm sic faciliùs nauseam concitent, & expulrricem ad expulsionem molestent. 7. Si forma boli exhibeantur, post dimidiam vel integram horam elapsam liquorem aliquem tepidum desuper bibendum esse. 8. Horam exhibendi vomitivi in morbis chronicis esse matutinum jejuno ventriculo: in febribus intermittentibus subinde exhiberi unâ horâ ante paroxysmum; in noxia quavis re assumpta, vel exhibito veneno quamvis horam idoneam esse. Si humores sint crassi, viscidi, lenti post cibum expeditiùs & minori cum labore evomuntur.

VIII.

VIII.

Subinde vomitus ab assumpto emetico nullus vel parcus nimis excitatur, quod contingere potest, vel ob mucum viscidiorem parietes ventriculi incrustantem, ac sic eum, quasi sensûs expertem reddentem, vel ob vomitorium acidis nimis fixum redditum, hinc quartanarij ac Melancholici difficulter vomunt, vel ob robur ventriculi omnia deorsum potius promoventis, vel ex sensûs defectu in morbis lethalibus, si igitur subinde non operentur, vel non satis, formidandum non est, cum subinde utiles sequantur salivationes; vel purgationes per alvum, interim promoveri potest, si consultum videatur assumpto Jusculo calido benè salito, vel intrusione digiti in fauces, vel extremitatis plumosæ calami scriptorij oleo imbutæ, sicuti econtra, si nimius fiat, sistendus vino generoso tepidè propinato, & si prima vice rejiciatur reiterato cum buccella panis, opiatis aromaticis sociatis, & speciatim theriac. cum laud. op. in vino assumpto uti etiam exteriùs cum spirit. vin. crocato applicata.

§. VIII.

De Officio Medici in præscribendis Emeticorum Formulis.

Potio Emetica ex vitriol. mediocriter sine multa molestia vomitum ciens, & ex solo ventriculo evacuans. Nam vitriolum ob mitem agendi operationem Manna vomitoriorum à nonnullis intitulatur. ℞. *vitriol. alb. præp. dr. S. vel scr. ii. oxymel. S. dr. iii aq. dest. cich. vel ment. unc. i. M. S.* Brech-Wässerlein auff einmahl einzunehmen.

Pulvis Emeticus maxime usualis. ℞. *Crem. tart. vel sal. armon. gr. xv. sal. absinth. gr. v. tart. emet. mins.*

minſ. gr. i. ii. iij. M. f. pulv. S. Brech-Pulver. Si ſimul per inferiora purgandi animus add. *ſcam. ſulph. gr. viij. x. ol. deſt mac' gut. ij. M.* notandum eſt hodiè apud ſelectiores Practicos optimum, & uſitatiſſimum vomitorium conſtituere tart. emet. qui ratò fallit, adeo ut etiam infantibus quarta vel ſexta pars grani à nonnullis exhibeatur

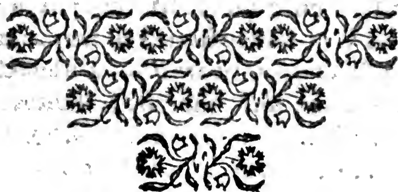
Potio Emetica ex infuſo croc. metall. valida ſed tuta ſatis. ℞. *croc. metall. ritè prap. à gr. vi. ad viij. xii. ebull. parumper in S. q. vin. alb. col. per Chart. emporet.* S. Brech-Wein.

Alia ex vitro antimon. vel mercur. vit. ℞ *Mercur. vit. vel vit. antim. vel croc. metall. gr. v. infund. in vin. Rhen. q. S. ſtent in loco tepido per noct. mane* ℞. *de filtratura per chart. emporet. facta unc. S. i. vel i. S.* eodem modo procedi poteſt cum numis, annulis, globulis, & ſcyphis ex *regulo antimonii* paratis.

Potio ex ſyrup. Emet. ℞. *ſyr. emet. Angel. ſal. dr. ii. iii. unc. S. Iulap. roſ. unc. S. aq. cinam dr. ii.* vel ℞. *aq. card. b. ſyr. emet. Ang. ſal. ritè prap. an dr. iii. aq. cinam dr. ii. M.*

Bolus Emeticus. ℞. *conſ. fl. tunic. à ſcr. i. ad dr. S. tart. emet. minſ. gr. ii. iii. crem. tart. gr. v. M. f. Bol.* S. Brech-Zucker.

Pilulæ Emet. ℞. *extr. aſar. vel panchym. gr. vi. tart. emet. gr. ii. ol. deſtill. zeduar. gut. i. M. f. Pilul. No. vii.* S. Brech-Pillulen auff einmahl.

CA-

CAPUT VI.

DE

Officio Medici in affectibus indicantibus sudorifera, diuretica, salivantia, Errhina, sternutatoria, apophlegmatizantia, & expectorantia.

§. I.

De Officio Medici in præscribenda evacuatione per sudorem.

I.

Cùm sudor in corpore humano soleat contingere, dum occasione vel causæ externæ ùt v.g. exercitij, caloris ambientis &c. vel medicamenti interni attenuatur sanguis, magis fluxilis redditur, plusque minùs liquescit, & resolvitur, hincque velociùs circulatur, intensiùs fermentatur, & incalescit, cum sanguine etiam serum à calore attenuatum imbibit copiosè particulas minùs reliquis cohærentes seu permistas, & in specie salinas, ac cum illis varias sordes, & fermenta, quæ simul absterguntur, hinc successivè circa corporis habitum subintrat copiosissimè glandulas intercutaneas, ex quibus per vasa excretoria corporis poros constituentia emanat. Cùm igitur sudor tali modo contingat, Medicus exinde colliget. 1. In sudore sanguinem, & omnes humores attenuari,

tenuari, in motu suo debito ac cirulatione optimè conservari, stagnationes tolli, ac partes heterogeneas, & fermenta peregrina optimè sic eliminari, atque adeo sudorem esse universale sanguinis, & partium solidarum purificativum, abstersivum, uti etiam particulare peripheriæ ipsius corporis morborum nempe cutaneorum. Colliget 2. sudorem sæpè maximè necessarium esse, quod elucescit, tum ex ipsa cutis, quæ tot millibus spiraculorum abundat structura ad sudores eliciendos aptissima, tum ex plurimis morbis, qui sudoribus criticè solvuntur, tum ex sensibili transpiratione, quæ alijs evacuationibus teste *sanctor. in sua statica* copiosior est, unde ex hac impedita tot morborum oriuntur genera, quæ omnia tolluntur sudore, ut adeo nonnulli censeant, tertiam morborum partem curari sudoriferis, quæ etiam purgantibus magis tutiora.

II.

EX præsuppositis patet, sudorem convenire. 1. In omnibus febribus exceptâ Hecticâ, & quidem tam intermittentibus, quâm continuis, & præcipuè malignis, quarum nulla ferè sinè sudore perfectè curata dicitur. 2. In inflammationibus, doloribus, tumoribus tanquam effectibus circulationis impeditæ. 3. In cruoris extravasatione, vel revera tali in vulneribus, contusionibus, vel quasi tali ùt in Plevritide, erysipelate, arthritide, affectu Ischiatico &c. 4. In morbis omnibus ex humoris serosi colluvie oriundis, ac in specie defluxionibus Catarrhalibus. 5. In grumescentia & coagulatione sanguinis, ùt in palpitatione cordis, scabie, scorbuto &c. 6. Tandem non tam evacuationis, quâm alterationis gratia ut nempe viscida attenuent, aut humores coagulati, & stagnantes resolvantur in morbis Chronicis, & contumacibus, quorum causæ altiores egerunt radices ùt v. g. epilepsia,

Para-

Paralyſi, arthritide, malo Iſchiatico, lue venerea, doloribus ac fluxionibus capitis inveteratis, cattarrhis, cachexia &c. qui purgantibus atque alijs alterantibus curari haud potuerunt.

III.

SIcuti autem coindicantur ſudorifera à viribus conſtantibus, ætate habili, & loco calido: ita contraindicantur ab aëre & loco frigidiori. ac viribus præcipuè exſolutis, cùm per ſudores præcipuè largiores ſpiritus exhauriantur, corpus emacietur, colliquetur, rosque nutritivus nimis reſolvatur. Item ſubjecta calida & biliosa minùs, & non diu ferunt ſudores præſertim à ſudoriferis calidioribus excitatos, item contraindicantur ubi vel ſerum deficit in Maniacis, cholericis, gracilioribus, ſenibus, ſquallidis, ad maraſmum & Phtyſim inclinantibus, vel ubi ſerum nimis abundat, ut in hydropicis, ubi ſimul eſt extravaſatum.

IV.

MEdicamenta *ſudorifera* nonnullis etiam dicuntur *diaphoretica & hydrotica*, licèt ab invicem diſtinguantur. illa enim ſenſibilem magis humidam, & rivuloſam ſeri evacuationem perficiunt; hæc udorem vel madorem potiùs cient evacuando magis inſenſibilem materiam vaporoſam, & halituoſam. Vim autem ſuam exſerunt Medicamenta ſudorifera, & diaphoretica vel *poſitivè* calore, & tenuibus ſuis particulis humores M. S. attenuando, incidendo, colliquefaciendo, ac ad cutis glandulas cum alijs obvijs propellendo in guttas ibidem condenſandos vel inſenſibiliter evaporandos, vel *privativè* acidum coagulativum abſorbendo, imbibendo, & quod ſerum ligat, ac fixius reddit reſolvendo: & ſic per accidens ſanguinem reſolvendo. Hæc locum magis habent, ubi reſolutio virium timetur, & fræno potiùs eget ſanguis & ſerum, quàm

quàm stimulo: illa ubi sanguis ad motum & fermentationem magis ciendus. Motus igitur naturæ observandus, quæ, si ipsa officio satisfaciat, & in sudores promptè solvatur, modicè juvanda est, non pellenda: si deficiat stimulanda, si excedat restænanda.

V.

PRo debito usu sudoriferorum sequentes Medicus observabit cautelas. 1. Primas vias debere esse primò emundatas, & à vitiosorum humorum illuviè liberatas. Nam in materia nimis copiosa minùs tuta sunt sudorifera, cùm metus sit, ne vel cutis spiracula occludantur, vel commoti ad partes principes ruant humores. 2. Exhibenda esse ventriculo jejuno existente seu propinentur in forma liquida, quæ citiùs, seu solidâ, quæ tardiùs operantur. 3. Sumptis sudoriferis corpus plùs solito esse tegendum, ut pori magis pateant, humoresque magis fundantur, ac tegumenta circumcirca potiùs, quam supra ponenda, cùm pori cutis ab onere stragulorum, & tegumentorum nimis pressi sudores difficillimè transmittant. Nonnulli, ut ægri in lecto meliùs sudent, sudorem lagenis aqua calida plenis, vel lateribus calidis linteo involutis sub axillas ad latera ægri positis, promovent. In Diæta sudorifera in der Holtz-Schwitz-Cur/sic dicta per synechdochem, quod in ejus usu exacta & accurata vivendi ratio sit observanda, decoctum lignorum exhiberi solet in robustioribus corpore in stupha seu laconico existente ac excitato vaporoso calore per affusionem alicujus decoct. vel spirit. vin. super lateres vel silices ignitos, ut sudor meliùs proficiatur. 4. Melius esse, si ægri non violenter cogantur ad sudorem præsertim si corporis textura, & sanguinis dispositio non respondeant. Minùs enim sudant, quibus sanguinis status magis condensatus, ac fibræ, pori & meatus cutanei adstricti, & contracti, hinc præstat sæpè præsertim etiam in febribus malignis & expellendis variolis diaphoresim continuare, & naturæ

turæ tempus concedere, quàm eandem cogendo persundare, cùm sic seri proportio nimis absumatur, sanguis ipse ad fermentationem magis cieatur, & naturæ benè agentis conatus interrumpatur, præstat igitur naturam sequi, & ducere, quàm pellere, cùm præster sæpè tenuis udor, quod non præstat sudor.

VI.

PRæterea. 5. observabit Medicus sudorem ad horam unam vel dimidiam, raróque ultra duas horas continuandum esse, præsertim si satis rivulosè fluat, cùm ad vires maximè respiciendum sit. In cura lignorum sudorifera una vice de die frequentiùs, & quidem mane ad unc. vj. calidè ebibito decocto sudor prolicitur, licèt subinde in robustis, valdè pituitosis & copiosis excrementis refertis etiam circa vesperam idem usus decocti reperi possit. In febribus continuis, malignis, varriolis bis vel etiam ter de die; si magna adsit malignitas, sudorifera exhiberi possunt. 6. Cavendum esse, ne fluente adhuc vel etiam absterso sudore aër frigidus per poros adhuc patulos admittatur hinc post sudorem linteamina & indusia (calidè priùs corpore absterso) mutari & alia tepida indui possunt. 7. Durante sudore, si æger sitiat, potum largiorem concedi posse, cùm sudorem coadjuvet, præsertim si calidus sit, cùm frigidus magis eum impediat maximè confertim haustus, licet magis recreet. Post sudorem moderatè acidula conveniunt, ut sanguis attenuatus & resolutus blandè iterum coeat.

VII.

ITem advertet Medicus. 8. In diæta sudorifera pro majori vel minori morbi vehementia, & contumacia per dies 15. 20. 30. & ultra persistendum esse (nisi vires deficiant) ac talem victûs rationem observandam esse, ut æger utatur assis potiùs quàm elixis, aviculis nempe montanis, pullis columbinis, Gallinaceis &c,

L   pane

pane bis cocto, passul. amygd. tost. &c. pro potu Böcheto, id est, decocto lignorum secundario, ut alvus si fuerit obstructa clystere emolliatur & quod optimum singulis 6. vel 8. diebus purgatio instituatur ommissâ illa die potione sudoriferâ, ut etiam crassior materia, quæ absumptis partibus tenuioribus restagnare solet, per alvum deturbetur. 9. Decoctum hoc sudoriferum etiam usurpari citra sudorem pro solo scopo alterativo in affectibus chronicis, & præsertim exulcerationibus internis additis vulnerarijs, ut quotidiè bis vel ter haustus de eo sumatur. 10. Tandem quoad tempus in febribus notandum, quod, nisi febres nimis sint malignæ aut erysipelati, vel pleuritidi junctæ, meliùs sit coctionis signa exspectare, ut materia excrementitia non cruda sit, ac vitiosè in sanguine ebulliat, sed præcipitata & separata sit, aliàs enim vel nullus sequitur sudor, vel nudus latex aquosus cum spirituosis halitibus tantùm exhalat sine ephoria ægri cum insigni potiùs ejusdem damno, cùm nihil separari possit ex liquore, cujus porulis intimè unitum est, hinc ad imitationem naturæ, vel in declinatione universali morborum, vel particulari Paroxysmorum tantum sudores movet, ac eadem varriolas, petechias non nisi post aliquot dierum febrim salubriter, & sufficienter expellere solet, ut adeo aphorismus Hippoc. de coctis evacuandis non tantum de purgantibus, sed etiam sudoriferis & diureticis intelligendus sit.

§. II.

De Officio Medici in præscribendis formulis remediorum sudoriferorum.

DEcoctum sudoriferum famosum in lue venerea multis pro arcano habitum. ℞. *rad chin. sel. lib. S. add: sarsapar. non carios. lib. S. sasaph. unc. ij.*

ii. antim. crud. pulv. & aq. font. prius lot. ad separationem pulveris nigricantis unc. i. aq. font. lib. iv coq. ad consumpt. mediet. post refrig. col. S. Holtz-Schwitz-Wasser / darvon ein Fraggele Morgends nüchter warmer zu trincken / vnd darauff zu schwitzen.

Aliud Zvvölfferi. ℞. *lign. quaiac. torno deras. unc. vi. sasaph. rec. unc. iii. rad. chin salsapar. an unc. S. liq. ras. unc. i. passul. min. unc. iv. mercur. viv. antim. crud. contus. in pet. ligatorum an unc. iii. aq. font. lib. xxiv. incis. infund. per 14. horas, post coq S. art. ad remanent. lib. xvi. Colat. detur ad vas vitreum vel terreum, nullo modo autem metallicum. Dentur quottidie unc. v. vel vi. vel manè hora sexta & vesperi hora quarta unc. iv. calidè.*

Pro Potu. ℞. *chin. opt. sarsapar. an unc. ii. lign. sasaph. rec. unc i S. rad. liq. ras. unc. i. passul min. unc. iii. aq. font. lib. xxiv. incis stent. per hor. 24. hinc coq. S. a. ad reman. lib. xviii. col. S.* Nachwasser zum trincken in der Schwitz-Cur.

Aliud in gonnorrhæa virulenta. ℞. *rasur. lign. quaiac. sarsapar. an. unc. iiii. cort. lig. sanct. dr. vi. infund. in aq. puriss. lib. vi. stent in loco calido per 24. horas coq. in diplom. ad consumpt. 3. p. add. in medio coct. rad. liq. ennul. an unc. S. cinam acut. dr. iii. sem. anis. fænic. an dr. ii. col. dos. unc. vi. provocatis in laconico sudoribus.*

Aliud. ℞. *lig. sanct. unc. x. cort. unc. i. sarsapar. unc. iii. inf. in aq lib. xii. decoq. ad mediet. col. resident. affund. lib. xii. coq. ad consumpt. 3. p add. passul unc. ii. liq. dr. ii. M.*

Diæta sudorifera in Paralysi vera. ℞. *lig Guaiac. ver. unc. iv. cort. eiusdem dr. ii. lig. sasaph. dr. vi. rad. Paon. ennul. Ir. an unc. S. incis stent in infus. in loco calido per 24. horas coq. ad remanent. lib. iv. S. add. in fine fl. salv. primul. ver. anth. lavend. stæch. arab. an dr. ii. cinam acut. unc. S. ebull. semel atque iterum col. sudetur*

 in

in laconico suscitato vapore ex decocto herbarum cephalicarum scoriis vel lapidibus ignitis affuso.

Alia in suffusione. ℞. *rad. sarsapar. unc. ii. lign. sanct. unc. i. sant. rub. unc. S. rad liq. dr. vi. asperge sp. sulph. scr. i. inf. per hor. 24. in aq. lib. vi. add. passul. min. unc. iii. cubeb. unc. i. S. herb. euphras. cum fl. mi. fl. cyan. beton. an m. S. sem. coriand. fænic. an dr. i. S. coq. S. a. ad reman. lib. iv. Col. dos. unc. iv. vel v.*

Decoctum sudoriferum temperatum in Cattarrhis & affectibus Capitis. ℞. *rad. chin. sel. incis. unc. i. salsapar. vino purgat. à pulvere & contus. unc. i. S. sasaph. limat. dr. i. S. inf. in lib. xii. aq. font. stent per horas 24. coq. ad consumpt. medietat. col. addi etiam posset aliquid de visco querc.*

Decoct. sudoriferum in Podagra. ℞. *scob. lig. Guaiac. rad. sarsapar. an unc. ii. lig. sasaph. crassè limat. dr. i. S. affund. aq. font. lib. vi. coq. in B. M. per hor. 6. col.* subinde decoctum fieri potest ex solo ligno sasaph.

Decoctum sudor ferum in scabie. ℞. *scob. lig. sasaph. guaiac. an unc. vi. rad. chin. salsapar. an unc. S. cinam acut. dr. i. fic. liq. an unc. S. passul. min. unc. i. sem. anis. fænic. an dr. S. coq. in aq. font. lib. xv. ad tertias Col.*

Decoctum alterans, putredinem inhibens, exsiccans & consolidans in ulceribus & abscessibus internis usuale sine sudoris provocatione ℞. *rasur. lign. sanct. unc. iii. rad. sarsapar. unc. ii Scorz. unc. i. S. fragrar. consolid. m. min. glych. an dr. vi. herb. veron. mii. coriand. prap. dr. ii. passul. min. unc. iv. coq. in aq. lib. xv. ad med. col. S.* außhäylendes Wund-Tranck / darvon Morgenes / Abends und Nachts 4. oder 5. Untzen zu nehmen.

Aliud magis temperatum. ℞. *rad. chin. ponderos. unc. iii. sarsapar unc. i. S. Scorz. unc. ii. charyophillat. unc. i. macerata per noct. bull. m. in S. q. aq. font. add. herb. scabios. alchimill. heder terrest. an mi. fl. ros. rub. mi. violar.*

M.

m. S. sem. fanic. dr. i. passul. unc. ii. decoct. traisc. per manic. Hippoc. Col. S. ut suprà.

Brodium columbinum exsiccans, & sudoriferum in Cattarrhis, & incipiente Phtysi utile vulgo die Tauben-Cur. ℞. *rad. chin. sel. in talleol. sciß. dr. ii lig. lentis. dr. ii mac. scr S. m. ad chart. S. speices* zur Tauben-Brühe mit einer halben Tauben in zudeckten Geschier sieden zu lassen / biß das Fleisch von den Bainlein fallt. *Et sic pro ceteris dosibus per 14. vel plures dies.*

Aliud Brodium Cattarrhale suave & proficuum in Cattarrhis diuturnis viscera corroborans, & materiam serosam absumens. ℞. *chin. sel. unc. i. lign. lentisc. dr. vj. rad. Rhod. dr. ii. incid. & infund. aliquamdiu. hinc coq. cum Gallin. Iuvene in lib. v. vel vi. aq. font. ad debitam cocturam. cap. m. vinc. vi. vel viii. aromatiz. cum pauco mac. singulis tribus diebus paretur recens.*

Potio sudorifera in febribus continuis & malignis. ℞. *Elect. diascord. fracast. scr. iv. pulv. rub. panon. vel spec. de hyac. aut liberant. scr. i. lap. bez. orient. vel sal. vol. cc. gr. vi. syr. acetos. cit. unc. S. aq. card. b. vel scorz. unc. ij. S. acetos. vel tot. cit. aut cordial. frig. unc. S. M. S.* Gifft außtreibendes Schwitz-Tränckl auff ein-mahl einzunehmen.

Alia. ℞. *aq. scabios. card. b. scord. an. unc. i. acet. bezoart. dr. iii. diascord. fracast. dr. i. vel midrith. confect. alk. an scr. i. cc. philos. prap. antim. diaph. terr. sig. vel unicorno fossil. an scr. i. nit. perlat. gr. vi. syr. descord. vel rub. ida. dr. vi. vel unc. i. M.*

Alia ℞. *mixt. s. scr. ii. antim. diaph. cc. phil. prap. an scr. i. aq. fumar. card. b. an. an unc. i. S. syr. acetos. cit. unc. S. M.*

Emulsio sudorifera in varriolis & febribus malignis. ℞. *semin. aquileg. nap. cit. an dr. ii. Paon. dr. i. aq. fumar. card. b. galeg. scorz. an unc. i. cordial. frig. dr. vi. M. f. emuls. add. cc. phil. prap. scr. i. antim. diaph. scr. S. sacch. perlat. parum. S.* Schwitz-Milch auff einmahl einzunehmen.

Alia. ℞. *sem. mel. dr. ii. card. b. aquileg. an. scr. iii. aq. acetos. fl. calend. fumar. an unc. i. vel decoct. cc. rasp. unc. iii. add. cc. phil. præp. scr. i. vel dr. S. Iul. ros. unc. S. M. S. ut suprà.*

Bolus sudoriferus in Erysipelate, scabie &c. ℞. *rob. sambuc. unc. ii. cc. phil. præp scr. i. bezoart. mineral. vel antim. diaph. gr. xv. vel pulv. rub. panon. cc. phil. præp. an scr. i. lap. bez. gr. v. M. S.* Schwitz-Latwergen auff einmahl einzunehmen/ und ein oder 2. Löffel voll Holer-Blühe-Wasser darauff zu trincken.

Alius. ℞. *theriac. vel midrith. opt. scr. i. S. confect. alk. scr. i. cc. phil. præp. scr. i. antim. diaph. scr. S. syr. de card. b. parùm M.*

Bolus sudoriferus in febribus malignis. ℞. *Diascord. fracast. scr. ii. confect. hyac. scr. i. cc. phil. præp. scr. S. lap. bez. orient. gr. vi. M. S.* Außtreibende Schwitz-Latwergen auff einmahl.

Electuarium sudoriferum pro pluribus dosibus. ℞. *rob. Iuniper diascord. fracast. an unc. i. S. ther. androm. midrith an dr. ii. terr. sigill. siles. dr. i. syr. acetos. cit. q. S. M. f. Elect. S.* Schwitz-Latwergen darvon einer Nuß groß auff einmahl einzunehmen.

Pulvis sudoriferus & expulsivus in varriolis & febribus malignis. ℞. *pulv. rub. pannon: dr. S. spec. de hyac: scr. i. lap. bez orient: gr. xv. vel orient. gr. vi. occidental: gr ix vel loco bez: sal. vol: cc. gr xv. M. f. pulv. divid: in 3. p. aq. S* Außtreibende Schwitz-Pülverlein auff dreymahl einzunehmen.

Alius. ℞. *spec liberant. de hyac: unicorn: foss. an scr. S. sal. vol. cc. vel lap. bez. orient: gr vi. M. f pulv.* subinde unum vel alterum *gr. camphoræ* addi potest.

Alius. ℞. *unicornu ver: antim: diaph: cinnab: antim: sal. vol. viper. vel cc. an gr. viii. M. f. pulv:* detur ex aquis *è typh. cerv. card. b. scorz. fumar: &c.*

Pul-

Pulvis alexipharmacus & sudoriferus Minderer. ℞. *sacch. cand: dr. iii. z. z. alb. dr. ii. camph. dr. i. M. fi pulv. cuius dos. dr. i.*

§. III.

De Officio Medici in instituenda evacuationem per urinam.

I.

Cùm cacochymiæ curatio non tantùm purgantibus, & sudoriferis, sed etiam quandoque perficiatur evacuatione per urinam, quod clarè patet ex perfectis crisibus, quas natura subinde in plevriticis, Empyicis, alijsque morbis detentis instituit per urinam, ea hîc etiam inter evacuationes universales consideranda, dum remediorum diureticorum ope salia massæ sanguineæ, aut superflua, aut vitiosa, tartarea & peregrina sub lixivij urinosi forma per renum tubulos in eorum pelvim præcipitant, ac per vias urinarias eliminant, quæ evacuatio eo jucundior & tutior, quod nec vires prosternat, nec sanguinem aut corpus conturbet, sed cum ephoria humores ex secunda aut etiam tertia regione evacuet.

II.

Cùm igitur hæc sanguinis depuratio per urinam locum sibi vendicet, ubi vel tartareæ, salinæque particulæ in corpore abundant, ac massam sanguineam, & speciatim serum inquinant, vel colluvies serosa hinc inde in visceribus, seu etiam in insigni aliqua corporis cavitate delitescit, in usum trahenda erunt diuretica.
1. In vitijs urinæ ùt ejus defectu, Ischuria, dysuria &c.
2. In sero peccante', in quantitate vel motu, ùt in Cachexia, hydrope, & præsertim ascite anasarcha &c.

3. In sero in qualitate peccante ùt Ictero, scorbuto, affectione hypochondriaca, & quibuscunque alijs lienis affectibus vel revera talibus, vel ipsi saltem attributis, In quibus urinæ quandoque atramento similes, vel cum copiosis arenulis, vel potiùs salibus concretis & præcipitatis cum insigni levamine rejiciuntur. 4. In gonnorhæa, fluore albo, arthritide, nimia obesitate, calculo, declinatione febrium, alijsque pluribus affectibus.

III.

OPerationem suam exercent diuretica vel abstergendo, qualia sunt tum aquea & liquida serum substantialiter augentia ac uberem, aquosamque materiam suppeditantia, ùt acidulæ, serum lactis, Thermæ &c. Tum aquosa mucilaginosa acrimoniam seri temperantia ùt Glych. althæ. sem. 4. frigid. m. &c. quæ diuretica frigida & impropriè talia vel potiùs uretica dicuntur, vel sanguinem attenuando, resolvendo & speciatim laticem serosum in eo fundendo, & ita lotij copiam è toto corpore proliciendo, qualia sunt sale volatili prædita, ac omnia salsa tartarea & nitrosa, hinc sal primum esse diureticum rectè scribunt chymici, hinc etiam acida & terrea alcalina in alium saporem plùs minùs sallum convertuntur, ut fiant diuretica vel serum acrius, indeque abstersivum, & viscidorum plùs minùs attenuativum, ac nonnihil colliquefactivum, & hinc renum stimulativum reddendo, qualia sunt herbæ diureticæ, alcalinæ, ocul. canc. &c. vel acrimonia volatili renes irritando & ad frequentiorem excretionem stimulando, qualia sunt cantharid. & raphanacea. Vel tonum renum conservando, & vim trauscolatoriam non absque aliquali stimulo promovendo, qualia sunt Iuniperina, therebinthinata, vel tandem præcipitando, & sic separationem partium serosarum à sanguineis facilitando.

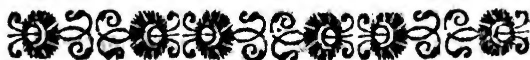
IV.

IV.

IN usu remediorum diureticorum Medicus observabit. 1. Ante eorum usum præmittenda esse universalia, tum quia in principio plerumque materia crassior & copiosior est, ut frustra per urinam duci possit, tum quia metus est, ne copia sua, dum ad angustas vias ruit, eas obstruat, ac sibi & alijs viam intercludat. 2. Diuretica magis convenire in morbis chronicis quàm acutis & calidis ùt v. g. in febribus ardentibus, hectica, Phtysi &c. nisi aquea sint & temperantia. 3. Eodem in genere magis convenire in subjectis cusarchis, & succulentioribus, phlegmaticis nempe & sanguineis; quàm acrioribus, cholericis & Melancholicis, cùm in talibus continuo usu ad atrophiam & tabem disponant. 4. Eadem magis convenire in statu & declinatione, quàm in principio & incremento.

V.

PRæterea. 5. observabit, eadem jejuno ventriculo longè ante pastum exhibenda, nec cibis tam facile permiscenda esse, cùm citiùs quàm par est, chylum in vasa præcipitent. 6. Ipsis vasis & visceribus urinæ excretioni velificantibus affectis ac detentis v. g. inflammatione, ulcere &c. cautiùs danda esse diuretica, vel non nisi terrea, alcalina, vel temperantia & simul travmatica usurpanda esse. 7. Eadem in calculo renum præsertim etiam in paroxysmo Nephritico minùs tuta esse, nisi præmissis emollientibus, lubricantibus, ac oleosis, cùm vel impuritates corporis magis deducant ad partem affectam, vel ijsdem calculus præcipitetur, ac deturbetur in vasa cum lethali sæpè Ischuria.

§. IV.

De Officio Medici in præscribendis Formulis Diureticorum.

DEcoctum diureticum experientiâ probatissimum. ℞. *sem. malv. alth. an dr. iij. cic. rub. unc. iij. 4 fr. m. an dr. ij. hord. mund. mj. caric. ping. No. viij. sebest. No. vij rad liq. ras. dr. vj. incisa indantur nodul. ex serico alb. & coq. in aq. font. lib. iij. S. ad tertias Col.* S. Harn-treibendes-Wasser / darvon Morgends / Abends und vor dem Schlaff ein Fraggele zu trincken.

Subinde uno haustui indi possunt *spirit. sal. gut. vj. vel vij.* Forestus huic decoct. addit. *rad. ononid. fænic. petrosel. an unc. S.*

Julepus Diureticus. ℞. *Decoct. Forest. lib. S. vel aq. ononid. fragor. petrosel. an unc. ij. syr. de alth. fern. unc. i. S. sp. sal. q. S. M.* posset etiam addi *ocul. canc. dr. S.* S. Harn-Wässerlein / darvon Löffel-voll-weiß zu nehmen.

Therebinthina liquida. ℞. *thereb. cyp. cum vitell. ov. dissolv. dr. v. brod. carn. vel vin. Rhen. opt. unc. iij. M. super lento carbonum igne. alij etiam addunt succ. lim. dr. vj. vel unc. j.*

Alia. ℞. *resin. therebinth. cyp. unc. S. dissolv. cum vitell. ov. S. q. addendo paulatim syr. de alth. fernel. unc. ij. vin malv. unc. vj. M. dos. unc. i. S.*

Potio diuretica suavis & efficax. ℞. *succ. limon. succ. express. ex corticibus raph. acut. v. n. malv. aq. frag. an unc. ij. sacch. q. S. pro dulcorat.* ℞. *vin. alb. unc. iij. succ. lim. unc. i. spirit. thereb. scr. ij.*

Mixtura diuretica. ℞. *aq. broomd. petrosel. saxifrag. an unc i spirit. juniper. dr. ij. ocul. canc. prap. scr. i. Bals. sulph. thereb. scr. i. syr. de alth. fernel. unc. S. M.*

detur

detur cochleatim cum gutt. xv. sequentis Balsami Diuretici. ℞. *spirit. sal. tart. Bals. sulph. therebinth. an scr. ii. sal. vol. succin: gr. vi.* M.

Lixivium Diureticum hydropicis per quam proficuum. ℞. *ciner. genist. vel sumit. Iuniper. lib. i. vin. Rhen. lib. iv. infunde frigidè addendo sol. absinth. vulg. pi. vel pii. de colatura m. v. & sero unc. iv. potentur usque dum tumor dimminutus sit. vel* ℞. *de colat. unc. iv. succ. cit. dr. vi. syr. de alth. fernel. unc. i.* M.

Vinum Diureticum. ℞. *gr. alkek. unc. i. rad. eryng. ononid. an unc. S. bacc. iuniper. matur. unc. S. incis & in sindone ligat. affunde vin. alb. lib. iii. dos. unc. v. præmisso Iusculo decoct. petrosel. cic. rub. cum butyr. & modico sal.*

Brodium Diureticum. ℞. *cic. rub. cochl. i. rad. petrosel. alth. an dr. ii. halicdcab. gr. x. coq. cum quarta parte Gallin. vel media pulli columbin. Col. subinde additur succ. lim. vel cum eo sumuntur gut. viii. vel x. spirith. therebinth.*

Emulsio Diuretica. ℞. *sem. violar. unc. S. lithosperm. contus. dr. ii. aq. fragor. q. S. M. f. emuls. dulcor. sacch.* S. Harn-treibende Milch auff einmahl einzunehmen.

Alia. ℞. *sem. melon. dr. vi. papav. alb. dr. i. violar. dr. i. S. nucl. persic. unc. S. aq. petrosel. alkek. frag. an unc. iii. M. f. emuls. add. ocul. canc. præp. dr. i. sacch. cand. q. S. pro edulcorat.*

Boli ex Therebinthina. ℞. *therebinth. cyp. aq. malv. sæpius lot. unc. S. troch. de alkek. S. op. scr. i. pulv. subtiliss. glych. gr. xv. cum sacch. S. q. M. f. bol. 3. minores M. v. & nocte sumendi.*

Pilulæ Diureticæ. ℞. *ocul. canc. præp. dr. S. sal. ononid. scr. i. vol. succin. scr. S. thereb. aq. malv. lot. & coct. dr. iii. M. f. pilul. pisi magnitudine. dentur ad scatul. cum pulv. Glych.* S. Harn- und Grieß-treibende Pillulen / darvon 10. oder 12. auff einmahl einzunehmen.

Pul-

Pulvis Diureticus. ℞. *chryst. tart. dr. iij. magist. ocul. canc. sal. ononid. an scr. iß. M f. pulv.* S. Vermischter Harn-treibender Weinstein 3. Messer Spitz voll auff einmahl zunehmen.

Alius. ℞. *ocul. canc. prap. dr. i. sem. mil. sol. scr. i. ß. tart. vitriolat. gr. xv. M. f. pulv. divid. ad 3. p. aq. sumendas ex brodio cic. rub. vel aq. ononid. petrosel. malv. cum spirit. sal.*

Alius fortior. ℞. *Milleped. prap. scr. i. ocul. canc. gr. xv. sal. vol. succin. gr. v. vel vj. M. f. pulv.*

Clyster Diureticus Therebinthinatus. ℞. *herb. malv. parietar; mercurial. beton. an mj. fl: chamom. melilot. summit. aneth. an M. S. sem. anis. fanic. carv. an dr. ij. lin. dr iij. coq. in aq. S. q. ad ℥. in col. unc. x. dissolv. elect. lenit. vel caß. pro clyst. dr. vj. hier. S. bened. lax. an dr. ij. ol. scorp. chamom. an unc. i. thereb. vitell. ov. dissolv. unc. S. mell. anthos. dr. vj. sal. parum M. f. clyst.*

Unguent. ad renes & vesicam. ℞. *ung. de alth. rosac. infrigid. Gal. an unc. S. ol. scorp. unc. i. succ. lim. dr. vj. M.* S. Lenden-Sälbl.

Aliud. ℞. *ung. de alth. dr. vj. ol. amygd. scorp. an dr. ij. pingued. cunic. dr. ij. petrol. alb. dr. j. ol. destill. spic. Iuniper. an dr. S. M.*

Cataplasma foresti expertum in Ischuria vesicali. ℞. *pariet. mij. charefol. mj. S incis. coq. in S. q. aq. vel lact. ad mollit.* Alij etiam addunt *cep. sub cineribus coct. add. butyr. rec. unc. ij. ol. scorp. unc. i. S. M. applicetur calidè.*

Aliud fortius. ℞. *cep. alb. crud. No. vj. capit. allij No. ij. contus. in mortar. add. pingued. anser. & ol. scorp. q. S. cum guttis paucis ol. destill. Iuniper.* M. pro Catapl. applicando renibus & vesicæ.

§. V.

§. V.

De Officio Medici in evacuatione salivali, ac ordinandis remedijs salivantibus.

I.

INter hactenus dictas universales corporis evacuationes postrema est *salivatio* seu universalis *Ptyalismus*, quo mediante per copiosiorem salivæ effluxum veluti per universalem apophlegmatismum universa massa sanguinea sero suo una cum vitiosis fermentis in eo contentis liberatur. Indicatur hæc evacuatio principaliter à lue venerea, & ea præsertim quæ sudoriferis non cedit: ossa tamen nondum exesit, sed ubi ulcera, serpigines, tubercula faciei, aut penis & corporis totius sicca, membrorum lancinationes, & secundario verò etiam ab alijs morbis rebellibus & contumacibus ex vitio graviori seri oriundis, ùt v. g. lepra seu Elephantiasi Græcorum, Epilepsia, arthritide contumaci, scabie maligna, ulceribus crurum cacoethicis, affectibus cutaneis gravioribus, asthmate humoroso, cancro, scorbuto frigido, idque eo magis quando in his malis quid venerei intercurrit

II.

MAteria remedij salivatorij est potissimùm *Mercurium*, qui ob partes suas volatiles, elasticas ac summè evaporabiles, & sulphur peregrinum arsenicale succum alimentosum, seu massam sanguineam lymphaticam colliquefaciendo, ac coagulata fluxilia reddendo, serúmque turgescens reddendo, ut torulis suis consistere haud valens exitum affectet, in causa est, ut illud cum absorptis vitiosis fermentis venereis, alijsque ad os & fauces continuò confluens & affluens sub forma salivæ evacuetur. Modus hunc Ptyalismum excitandi duplex est, unus, qui per interna peragitur, dum in usum trahitur *mercur. dulc.*

dulc. vel *turbith. mineral. Croll.* vel *arcanum corrallinum:* alter, qui per externa ùt *uguenta, suffitus*, qui tamen periculosi, *Emplastra* quæ tamen, sicuti gummata, dolores ac tumores venereos potenter resolvunt, ita ad salivationem excitandam segniora sunt, liceteam promovendi gratia, subinde in usum trahi queant. Idem fermè dicendum de *cingulo sapientiæ*, quod nihil aliud est, quàm pannus laneus *mercur. vivo cum pingued. porc.* subacto imprægnatus, qui dein lumbis per modum cinguli applicatur, cùm in levioribus tantum malis scabie nempe & Phtyriasi, ubi salivatione opus non est, adhibetur, ut interdum eam excitet. Supradictis igitur Mercurialibus in usum tractis fluxus salivæ succedit primò tenuis, hinc mucilaginosæ. & tertio denique viscidioris, & fætidæ, quæ finis est perfectæ salivationis.

III.

Sicuti autem coindicant evacuationem salivalem vires constantes, ætas Juvenilis & Virilis, tempus vernum & æstivum, regio magis calida, quàm frigida, ita contraindicant corpus debile, emaciatum, vires exhaustæ, malum nimis radicatum, ætas, puerilis & senilis, ulcera ac inflammationes viscerum, Phtyses, nervorum nativa debilitas, scorbutus biliosus, hæmophtysis, nimiæ hæmorrhagiæ, tempus autumnale tum ob frigus, tum ob humores tunc temporis magis lentos, & minùs fluxiles. Hyemale, præsensquoque vomitus, diarrhæa, sudor vehemens, illa tandem subjecta, quæ ante morbum Gallicum ulceribus oris, vel angina, tremore paralysi, convulsione, macie &c. fuerunt decenti.

IV.

Pro debità hujus curæ administratione Medici officium erit observare. 1. Cautum debere esse ejus usum, cùm mercurialia plerumque post se relinquant cha-

characterem indelebilem, adeoque non administrandam, nisi urgente necessitate, morbo nempe ita pertinaci existente, ut decocto lignorum non cedat, vel illud ob alias circumstantias exhiberi non potuerit, huic etiam utile erit, ut Medicus ante hujusmodi curam præmuniat se prognostico prædicendo, quæ fieri solent seu bona seu mala, subinde enim efficacissima hæc cura deprehensa, ut mox exsiccentur ulcera, crustæ evanescant, tubercula, calli destruantur, ac omne seminium morbosum perfectè eximatur sine metu recidivæ, & quidem tutò si cum debitis cautelis instituatur. 2. Nonnullos corpus priùs ad hanc curam per v. s. & purgationem disponendum esse jubere; immo balneum aquæ dulcis, cui æger ante curam quottidie semel vel bis insideat, adhibere, ut humores attenuentur, & pori magis Patuli faciliorem penetranti Mercurio aditum concedant: nonnullos econtra ommittere has præparationes, ut ægri nullis evacuationibus debilitati salivationis impetum multo meliùs sustinere valeant. 3. Ægrum nudatum collocari debere ad fornacem calidam inunguendo proprijs manibus unguento Mercuriali plantas pedum, talos, genua, carpos, & in malo urgentiori etiam cubitum: immo etiam in pertinaciori affectu sed rarissimè spinam: ac continuando aliquamdiu hanc inunctionem, donec labia intumescant: Parotides doleant, lingua infletur, ac salivatio prodire incipiat. 4. Instituendam manè jejuno stomacho, vel nocte, nam raro bis eodem die fit inunctio in loco concluso. 5. Peracta inunctione (cui simul inter inungendum concinna frictio jungatur) ægrum lecto calido committendum esse: ut sic transpirabili servato corpore magis actuetur vis mercurialis.

V.

PRæterea 6. notabit Medicus, inunctionem, si citiùs labore defungi velimus, vel æger robustus sit, altero

tero die statim repeti posse: aliàs interpolationem unius diei faciendam, ac tertio demum die reasumendam esse. Non enim præscribi potest certus inunctionum numerus, cum subinde primo vel altero statim die incipiat salivatio: ordinariè verò circa quartum vel quintum superveniat, ac ut plurimùm per se intra dies 15. finiatur. Interim ubi malum valdè contumax, tardiùs & 14.tò primùm die subinde supervenit. 7. Desistendum esse ab hac cura, si non sequatur salivatio, sed hujus loco superveniant ventris tormina, Dysenteriæ, dolores ventriculi, sudores frigidi &c. 8. Unicè in hac cura procurandum esse, ut salivationis actus moderetur ad euphoriam naturæ, id est, ne vel nimium eveh atur cum ægri vitæ periculo, neque plus æquo deprimatur, ut elanguescat, ante quam symptomata penitus disparuerunt. Priùs fit per mutationem linteorum & indusiorum post quartum diem à statu salivationis, uti etiam per alvum ducentia, quæ eam ad oculum diminuunt, hinc si eadem conservanda non nisi quarto die levis clyster injiciendus præterea eam cohibent opiata, & theriacalia: posteriùs fit tenendo in ore globulum ex *Mercur. dulc. cum traga.* parat. vel juncturis & volis manuum ac plantis pedum applicando Emplast. *Vigon. cum Mercur.* vel intus etiam sumendo *mercur. dulc.*

VI.

INsuper 9. sub ipsa salivatione quàm maximè debitum diætæ Regimen observandum esse, jubebit Medicus præscribendo diætam tenuem, pro potu decoct. lignorum, non tamen nimis forte ne sequatur sudor salivationem impediens, cavendo quàm maximè aërem vel potum etiam frigidum, ne materia cumulatim ad fauces ruens repercutiatur cum metu suffocationis, vitando insuper vinum utpote noxium, ac graviores animi affectus, prospiciendo etiam symptomatibus, quæ cientur à salivatione, qualia ordinariè sunt febris longa, uliginosus, & fastidiosus fætor, dentium vaccillatio, ni-

gredo

gredo &c. Sic dum ſalivantes tribus vel 4. primis diebus acerbos ſufferunt dolores ob gingivarum, & colli inflammationem, lacte tepido gargarizato adjuvandi, ſic dentes hoc tempore unctuoſis non illinendi, ne à mercurio denigrentur, difficulter vel rurſus nunquam dealbandi, ſic etiam ſi tempore ſalivationis magna ſuccedat gingivarum Hæmorrhagia, ea non ſtatim ſiſtenda, niſi limites excedat.

VII.

TAndem 10. notandum, ſalivationem, quæ convaleſcente ægro in dies minuitur, leniter adhuc promovendam eſſe Mercurio dulci ſemel adhuc in ſeptimana exhibito, immò etiam poſtquam convaluit æger, & ſub dio rurſus verſatur. Ceſſante autem omnino fluxu ægrum denuo purgandum, ac decoct. lign. ſudoriferum propinandum eſſe nonnulli ſuadent, ad eliminandas ſordes hinc inde forſan reſtitantes, uti & penitus extirpandum è corpore Mercurium. Alij econtra id præſtant per flores ſulph. cum folijs auri aſſumptos, vel auri frequenter in ore geſtationem rurſus, ſi albeſcit, per ignem depurandi, frictiones, Balnea ſulphurea &c. 11. Sciendum curationem huius luis per *ſuffumigia* magis periculoſam eſſe, quàm per inunctionem, ſicque non adhibendam, niſi omnibus reliquis fruſtra tentatis. Sunt autem duplicia, & quidem vel *univerſalia* toto corpore excepta, dum æger per dies 4. 5. vel 6. ſub labro ſtragulis cooperto, ut caput ſuperemineat, vel etiam eodem incluſo, ſi puſtulæ & ulcera ſint in eodem, uti etiam in fronte, temporibus & collo, ita tamen, ut per fiſtulam foris prominentem aërem hauriat, ignitabulo vivis carbonibus inſtructo, & infra ſellam patientis poſito, pulvereque ſuffitûs inſperſo fumum excipit per quadrantem, aut dimidiam horam, hincque in lectum ſe confert exſpectando operationem Mercurij, vel *particularia*, quæ magis in uſu, certiſq; partibus ut cruribus, vel brachijs tophis aut ulceribus malignis divexatis adhibentur.

 For-

Formulæ

Salivantium internorum.

℞. *Mercur. dulc. ritè præp. gr. x. dentur cum vitell. ov. ascendendo quotidie cum uno grano, usque dum deveniatur ad gr. xxv. & ultra.* Vel

℞. *Mercur. dulc. dr. S. vel. scr. ii. extract. Scorz. scr. i. M. f Pilul. No. xxx. dentur pro dos. vi. vel x. ascendo cum grano quotidie.*

℞. *turb. mineral. Croll. cum spirit. sulph. parat. vel Mercur. præcipitat. speciatim cum spirit. nit. aliàs arcanum corallinum dictum gr. iii. vel iv. sequenti die v. hinc vi. &c. donec omnes doses simul 15 vel 20. grana compleverint, cùm raro plùs requiratur.*

Formulæ

Salivantium externorum.

UNguentum simplicissimum. ℞. *Mercur. crud. unc. i. axung. porc. unc. ii. M. in mortar. S.* Gewex. Silber-Salben / wie bewust / zu gebrauchen.

Aliud. ℞. *Mercur. viv. cum S. q. thereb. extinct. & inviscat. ab unc. i. ad ii. ung. pomat. ab ung. iii. ad iv. ol. laur. unc. S. ol. destill. lig. Rhod. scr. S M.* S. ût suprà.

Aliud magis compositum. ℞. *axung. porc. lib. S. ung. agripp. martiat. ol. laur thereb. an unc. i. S. Mercur. viv: extinct. unc. iii. sublim dr. i. S. thur. myrrh. an dr. i. lytharg. dr. vi. M. f. ung.*

Suffitus. ℞. *cinnab. unc. iii. antim. unc. i. S. thur. benz. storac. an dr. iii. succin. myrrh. an dr. ii. M.*

Alius. R. *Mecur. cinnab. antim. oliban. sulph. an unc. S. M.*

Cingulum sapientiæ magis compositum. R. *argent. viv: unc. ii. ol vitriol. unc. S. charyoph. dr. i. Bux. sulphur.*

phur. andr. ii. album. ov. No. xii. sal. gemm. cer. an q. s. M. f. mass.

§. VI.

De Officio Medici in evacuatione Particulari per Errhina, sternutatoria, apophlegmatizantia, & expectorantia.

I.

INter particulares evacuationes, & præsertim capitis principalem locum habet illa, quæ fit per *errhina, & sternutatoria,* quorum illa lympham seu pituitam per nares proliciunt sine sternutatione, hæc autem, quæ etiam *ptarmica* picuntur, id præstant cum sternutatione, hinc majori vel minori tantùm acrimonia, & gradibus inter se differunt, fitque operatio errhinorum, dum serum liquant, & fundunt è papillis glandosis narium, dum salinis suis spiculis irritant, & titillant glandulosam seu spongiosam carnem, quâ nares intus vestiuntur, & hinc successivè lympham seu pituitam per illam excerni solitam versus illam proliciunt, ejusque excretionem facilitant, tenuioribus etiam earum partibus, uti juxta veteres haud improbabile est cerebrum per os cribrosum, & nervos olfactorios penetrantibus, in eoque humores attenuantibus, & serum ad nares deducentibus vi particularum acriorum salinatum nitrosarum, aquearum, & detergentium. *Sternutatio* verò fit, dum interior membrana narium majori particularum suarum acrimonia, & acutiè irritatur, & vellicatur, hinc spiritibus vehementius commotis, ac memningibus in consensum tractis cerebrum cum membranis se per vices contrahit, & explosis unâ spiritibus in nervos paris vagi, vel juxta alios per consensum irritatis intercostalibus cum membrana narium mediantibus nervis,

consentientibus diaphragma quoque, & musculi thoracis exspirationi inservientes, veluti spasmo convulsivo contracti subitaneo impetu aërem elidunt, quousque res irritans excutiatur.

II.

COnveniunt igitur. 1. Motum seri promovendo, illudque evacuando tum mediatè ex cerebro, tum immediatè ex naribus, hinc etiam vulgo caput purgia appellantur, ac prosunt in affectibus Cattarrhalibus, ac morbis capitis diuturnis, in excretione muci per nares abolita, vel imminuta ùt in coryza, ammisso odoratu, obstructione narium &c. 2. Non tam prosunt humores liquando, liquatósque deplendo, vel materiam morbificam displodendo, quàm vel maximè sopitum archæum, aut spiritus excitaudo ùt in apoplexia, affectibus soporosis, hystericis, secundina retenta, & partu difficili musculis abdominis quoque versus inferiora compressis. Sic *Hipp. 5. aph. 35. ait. Mulieri hystericæ aut difficulter parienti, sternutatio superveniens bono est.* Singultu etiam teste eodem *Hippoc. 6. aph. 13. singultu fatigante sternutatio superveniens liberat.* 3. Caput quoque simul virtute sua cephalicâ subtili volatili, aromaticâ roborando ùt in memoria debili, torpore ac defectu spirituum animalium, capite & cerebro debili, vertigine &c. 4. Prosunt abstergendo atque exsiccando ùt in ozæna, polypo &c. Huc quoque spectant Medicamenta Ischæmatica, seu sanguinem sistentia in narium Hæmmorrhagia naribus intrusa.

III.

SIcuti igitur Errhina vel sternutatoria in prædictis affectibus indicantur, ita contraindicantur præsertim sternutatoria. 1. Organis sensuum affectis, ac inprimis debilitatis ùt in ophtalmia, auditûs difficultate, tinnitu, autium dolore &c. 2. In infantibus, senibus, mulieribus, gravidis. 3. Partibus, quæ ad uernutationem

nem necessario concurrunt, malé habentibus, ut in doloribus capitis, fracturis vel luxationibus costarum, phtysi, hæmophtysi, stillicidio sanguinis, procidentia ani, uteri, Intestinorum &c. 3. In nimium siccis, biliosis, Melancholicis, cum magis conveniant pituitosis, quibus serum est copiosius, ac cujus coagulationem plurimùm prohibent.

IV.

PRo legitima harum administratione Medicus observabit. 1. Ea ordinariè non convenire, nisi præmissis universalibus. 2. Minùs ea administranda esse, ubi serum peccat in nimio motu explosivo. 3. Ptarmica nec nimis frequenter, nec acriora convenire, cùm commotio cerebri majoris sæpè mali causam præstare soleat ex conatu ad expellendum fortiori facto. 4. Moderatè usurpata præsertim si simul sint confortantia & cephalica vegetam reddere naturam, excitare sensus, roborare cerebrum, serúmque abundans evacuare: immoderatè econtra partes à tono dejicere, serumque nimis evacuare, idque non tantum superfluum, sed etiam utile, ptarmica enim purgantium more humores aliàs etiam laudabiles corrumpunt, & quasi tales priùs corrupti fuissent, evacuant, hinc facilè patet, quid de usu vel abusu tabaci per nares attrahendi sentiendum, ac qualis distinctio adhibenda sit habita etiam consideratione subjecti siccioris vel humidioris. 5. Nimiam sternutationem sisti lacte vel ol. amygd. attracto, sic etiam ex observat. Frid. Hoffman: oculi angulo compresso sternutationem impediri. 6. Errhina vel præscribi in forma liquida, & de his ægrum tepidè manè duabus horis ante prandium, vel etiam ante cænam ex volâ manus aliquid per nares attrahere, ore aquâ pleno, idque ter vel quater, vel formâ linimenti, quod digito vel penna naribus, vel ad radicem nasi ad oculi angulum majorem illinitur, vel formâ pulveris, de quo vel vapor tantùm aut parùm aliquid attrahendo inspiratur, vel mediante

calamo unum vel alterum granum in nares insufflatur.

V.

TAndem particularis capitis evacuatio fit per palatum mediante salivatione particulari, dum saliva moderatè è glandulis oris, locisque vicinis evacuatur, indequè consequenter caput lympha præternaturali onustum liberatur, unde etiam medicamenta hæc præstantia dicuntur apophlegmatizantia à phlegmate scil. eliciendo, uti & salivantia, eò quòd serum sive coagulatum, quod phlegma dicitur, sive fluidum, quod salivæ nomine comprehenditur illuc trahant. Dicuntur, & masticatoria ab effectu, quod masticata affluxum ad fauces promoveant, & restitantem ibidem lympham, vel serum eliminent. Sic v. g. mastix masticata intra paucas horas ad uncias aliquot sputum elicit. Vim suam exserunt hæc medicamenta tum glandulas miliares faucium in motum ciendo, ac earum poros tum motu, tum calore aperiendo, & dilatando, tum particulis suis salinis, aculeatis, incisorijs, & fundentibus humores serosos proximiùs circa faucium isthmos restitantes fundendo, liquando & incidendo.

VI.

COnveniunt prædicta remedia, atque indicantur. 1. Tàm præservatorie quàm curatoriè in Cattarrhalibua capitis, & vicinorum locorum affectibus ùt dentium, maxillarum, gingivarum &c. 3. In vertigine, Memoriæ debilitate, affectibus soporosis suffusione, surditate, auditu difficili, tinnitu, oris fœtore, & aphonia. 3. Prophylactice pro evitando maligno, & contagioso miasmate, quod plerumque salivæ se associat, hinc masticata myrrha, zeduaria, vel rad. angelic. cort. cit. &c. optime malignorum morborum sunt præservativa. Contraindicantur econtra à sero fluxili, tenuiori & salso, hinc apophlegmatismi in phtysi, tussi, pulmonumque affectibus cane pejùs, & angue fugiendi, item

ab

ab ipsis oris affectibus ùt uligine gingivarum, scorbutica cum laxitate, & putredine ac uvulæ lapsu, nisi adstringentibus maritata, nunquam enim per locum affectum evacuandum. Præscribnntur apophlegmatismi, vel in forma sicca, dum aut simplicia, vel pulvis horum cum mastiche panno lineo raro, sed forti per modum noduli exceptus masticatur, aut exinde fiunt trochisci lupinares, quorum unus masticatur, & sæpiùs in ore volutatur manè jejuno stomacho, vel etiam duabus horis ante cænam per semihoram, ac capite prono sæpiùs exspuitur, quod dissolvitur abluendo postmodum os vino, vel aqua tepida, vel in forma liquida per modum gargarismi.

VII.

TAndem ultima evacuatio Particularis fit ex pulmonibus per *anacatharsim* seu *expectorantia*, quæ è pectore mediante tussi superfluos humores ejiciunt, circa hæc observabit Medicus. 1. Ea pro humoris expectorandi qualitate esse duplicia, & accuratam inter ea esse faciendam distinctionem, alia enim humores crassos, viscidos & lentos incidunt, attenuant, detergunt, atque membranam interiorem, fibrásque pnevmonicas ad contractionem, & excretionem irritant, maximè utilia in tussi humida, asthmate, Phtysi, plevritide, cattarrho suffocativo &c. Unde etiam audiunt *becchica, arteriaca, & Pnevmonica.* Alia, quæ agunt humores tenues, acres, salsos, titillantes & rodentes incrassando, pepasmum inducendo, orgasmum tollendo & acrimoniam fluxilem retundendo, moderando ac figendo, unde etiam audiunt *intercipientia*, quod in via ituros ad Pulmonum humores quasi remorentur utilia quàm maximè in tussi ferina, hæmophtysi, Cattarrhis salsis, ubi materiam acrem tenuem, quæ aërem circumfluendo ab illo sursùm ferri nequit, temperant, & incrassant. 2. Ea præscribi ùt plurimùm vel forma syrupi, & linctûs, qui pitissando, seu sensim ac sensim

blande lambendo, ſeu lingendo aſſumitur, ut in orë diſſolutus paulatim defluat, in quem finem ſæpiùs etiam præſcribitur *baculus Glychirrz*, id eſt, particula radicis hujus, ut altero extremo leniter contuſo intingi, & in ore ſugi poſſit, vel forma rotularum, quæ ſubinde alijs expectorantibus præferuntur tum quia gratiores, tum quia ſenſim liqueſcentes magis ingredi cenſentur laryngem, ac pulmones, vel formâ aq. deſtillat. ſacch. cand. edulcoratæ.

VIII.

PRæterea circa hæc notabit. 3. Expectorantia longiùs à paſtu, vel ante eundem m. & v. ſumenda, neutiquam verò cum cibo, vel mox ab illo, cùm ſic adhibita coctionem turbent, lacteas obſtruant, & chylum viſcoſiorem reddant: immo nec potum deſuper ſtatim capiendum, ne roſcidum illud parietibus bronchiorum allidens abluatur. 4. Eadem præſertim dulcia minùs prodeſſe in ſubiectis, quæ eadem abhorrent ùt fæminis hyſtericis, hypochondriacis &c. 5. In continuatione horum medicamentorum aureum illud monitum *Cratonis* obſervandum eſſe, ne nimis ſæpè & diu utamur dulcibus expectorantibus, cùm non tam illabantur pectori, quàm ventriculum & Epar lædant, dulcia enim præſertim continuato uſu parietes ventriculi laxant, calorem obtundunt, fermenta deiiciunt, coctionem, & appetitum diminuunt Epar inflant, ac obſtructiones generant.

§. VII.

De Officio Medici in præscribendis remediis, Errhinis, sternutatoriis, apophlegmatizantibus & expectorantibus.

Formulæ.

Errhinorum & sternutatoriorum.

ERrhinum liquidum. ℞. *fol. salv. major. bet. an mj. contuſ. affund. aq. deſtill. majoran. vel vin. alb. q. S. exprim. per linteum.* S. Schnupff-Wässerlein / darvon Morgends nüchter 2. oder 3. Löffel voll in die Nasen zu schnupffen.

Aliud. ℞. *aq. majoran. unc. i. mann. calab. dr. ij. vel vitriol. alb. gr. v. M. vel ſimul adde ſem. nigell. ſcr. i. fol. beton. ſcr. S. amb. gr. iij. M. S. ut ſuprà.*

Aliud fortius in affectibus soporosis. ℞. *ſal. vitriol. alb. dr. ij. aq. major. unt. i. ſpirit. lil. conval. dr. i. M. S.* Nieß-Wässerlein mit einem Sprißl in die Nasen zu sprißen. Hoc injectum per syringam in nares insignem quantitatem per os, nares, oculos & palatum extrahit.

Balsamus pro naribus obstructis. ℞. *pingued. anſ. cum aq. major. ter. lot. unc. S. ol. deſt. major. gut. v. ſalv. beton. an gut. iij. M. S.* Nasen-eröffnender Balsam / darvon einer Arbeß-groß in ein Nasen-Loch zu thun.

Aliud linimentum. ℞. *ung. roſ. pomat de alth. an ſcr. S. ol. major. gut. vj. lavend. gut. i. M. S.* ut supràa.

Aliud fortius. ℞. *rad. Elleb. alb. elater. an dr. S. ſucc. bet. dr. ij. ol. major. & cer. an q. S. M. f. linim. cujus portiuncula inſtar ciceris naribus admoveatur.*

Pulvis sternutatorius *Timæi* expertus in affectibus soporosis. ℞. *Elleb. alb. piper. alb. caſtor. an ſcr. i. ol. deſtill. rut. majoran. ſalv. an gut. ij. M. f. pulv. ſubtiliſſ. S.*

Starckes Nieß-Pulver / darvon ein oder anderes Gran durch ein Feder-Kiel in die Nasen zu blasen.

Alius *Hartmani* in apoplexia usualis. ℞. *fol. maior dr. ij. sem. nigel. dr. j. rad. Elleb. nig. scr. ij. mosch. opt. scr. S. amb. gr. v. M. f. pulv. de quo magnitudo pisi calamo fortiter insuffletur in utramque narem.*

Alius tam curativè, quàm præservativè proficuus. ℞. *herb. major. fl. anth. an. dr. ij. sem. nigel. dr. j. rad. Elleb. alb. scr. S. mosch. gr. v. amb. gr. iij. ol. lign. Rhod. gut. v. maior. cinam. an gut. iij. charyoph. gut. ij. Bals. apoplect. scr. S. M.*

Alius in Cattarrhis. ℞ *fol. lil. convall. p. iij. herb. maior. basilic. an pij. tabac. dr. j. M. f. pulv. tenuiss. cui add. amb. mosch. an gr. ij. ol. anis maior. an gut. iij. M.*

Alius in Coryza. ℞. *pulv. lill. convall. maior. tabac. brassil. an gr. xv. ol. anis. gut. ij. Bals apoplect. gr. iv. amb gr. iij. M. f. pulv. S.* Nieß-Pulver.

Alius. ℞. *Tabac. ind. unc. S. maior. lil. convall. an dr. ij. ol. destill. anth. gut. vi. charyoph. gut. iii. amb. gr. mosch. g. ii. M.*

Tabacus præstans cerebrum simul corroborans. ℞. *herb. maior. lavend. rorism. an dr. ii. rad. Ir. flor. dr. ix. herb. basilic. dr. i. pulv. tabac. opt. dr. ii. cinam. mac. charyoph. an scr. i. lig. Rhod. santal. cit. an scr. iv. ol. lig. Rhod. gut. xxx. mosch. opt. gr. xv. amb. gris an iii. zibeth. gr. ii. M. f. pulv. S.* Haupt-stärckender Taback.

Alius Cattarrhalis & simul corroborans colore albus. ℞. *sacch. albiss unc. vi. rad. Ir. flor. dr. x. Elleb. alb. dr. vi. Bals. apoplect. scr. S. peruvian gr. vii. mosch. gr. v amb. gr. iii. ol. lig. Rhod. gut. v. cinam. charyoph. an gut. ii M.*

Pulvis sternutatorius Helmont. ℞. *rad. Elleb. nig. pulv sacch. an p. aq: f. pulv.*

Alius Papalis dictus. ℞. *rad. Ir. fl. part. 2. maior. part. i. M.*

Pul-

Pulv. sternutatorius Mülleri. ℞. *fl. beton. paralys. salv. lavend. an scr. i. lil. convall. dr. S. spec. diamosch. d. dianth. an scr. S. diair. scr. ii. sacch. cand. ad pondus omnium add. ol. mac. succin. anis. an gut. iii. M.*

Plures formulas addere supersedeo, cùm ex his variè mixtis infinitæ concinnari possint.

Formulæ

Remediorum apophlegmatizantium.

MAsticatorium in Cattarrhis. ℞. *nuc. mosch. dr. i. mastich. Gumm. arab. an dr. S. redig. in pulv. & cum S. q. aq. ros. M. f. troch. S.* Zeltlein/ darvon ein oder anders in dem Mund zu zerfülen.

Aliud v. g. in difficultate auditûs. ℞ *rad. pyreth. dr. i. Ir. dr. S. agar. troch. scr. ii. cubeb. nuc. mosch. an dr. S. cardam. dr. i. ex subtiliss. pulverisat. cum S. q. mastich. in mortar. calid. dissol. f. pastill. quorum quilibet pendeat scr. i.*

Aliud in metu Paralysis vel apoplexiæ. ℞. *mast. dr. ii. S. rad. pyreth. nuc. mosch. cubeb. mac. sem. anis. an dr. ii. maioran. scr. S. alipt. mosch. gr. iv. cum cer. & mell. inspiss. S. q. M. f. troch. masticator. pondere gr. xxv. teneat unum vel alterum in ore, masticetur & collecta pituitate exspuatur.*

Aliud in dolore dentium. ℞. *mac. nuc. mosch. an scr. i. cubeb. gr. xxv. rad. Ir. flor. pyreth. sem. sinap. an gr. viii. piper. zz. an. gr. v. pulverisat. subtiliss. excipiantur pauxilla cera & f. troch. lupinar.*

Apophlegmatismus liquidus. ℞ *rad. Ir. flor. unc. S. fol. orig. salv. stach. rorism. an M. S. cubeb. dr. iii. liq. dr. i. S. coq. in æq. partibus aq. & vin. alb. sub finem additi ad lib. i. in Col. dissolv. oxymel. squillit. unc. ii. M.*

Alius. ℞. *scob. lign. guaiac. unc. S. rad. pyreth. dr. iii. herb. salv. nob. pi. alum. sal. nit. an dr. i. sem. urtic. sinap. an scr. i. acet. vini opt. unc. iii. aq. pulsl. unc. vi. M.*

M. f. decoct. quo os calidè eluendum, quod magnam copiam phlegmatis extrahit.

Alius in amissa loquela. ℞. *acor. ver. unc. i. galang. cyper. cost. an unc. S. nuc. mosch. dr. ij. herb. majoran. salv. an mj. f. decoct. cum aq. & vin. add. mell. anthos. q. S. M.*

Alius in dolore dentium. ℞. *rad pyreth. unc. S. fol. nicotian. cort. rad. mandrag. an dr. ij. fol. sabin. persicar. serpill. an M. S. cubeb. unc. S. alum. scr. i. coq. in vin. & aq. p. aq. ad 3.*

Alius. ℞. *rasur. lign. sanct. unc. i. coq. in aq. S. q. vel ℞. mastich. dr. i. camph. dr. S. coq. in vin. vel acet. lib. S.*

Alius. ℞. *origan. maioran. serpill. an mi. fol. nicotian. piij. pyreth. unc. S. sem. nigel: dr. S. cardam. cubeb. an scr. i. S. mast. dr. i. coq. in aq. S. q. in Col. unc. viij. dissolv. syr. de Nicotian. unc. i. de beton. unc. S. oxymel. squill. dr. iij. M.*

Huc quoque spectat suffitus Nicotianæ per tubulum vel simplex ejus masticatio.

Rotulæ in fætore oris. ℞. *troch. de Gall. mosch. dr. i. myrrh. zeduar. an scr. ij. cort. cit. cubeb. charyoph. cinam. an scr. i. extr. acor. galang. an gr. iij. cum sacch. in aq. ros. & fl. cit. solut. M. f. rotul.*

Formulæ

Remediorum expectorantium in materia tenui.

Linctus. ℞. *ol. amygd. d. rec. unc. ij. sacch. cand. subtiliss. pulv. q. S. M. f. linct. S.* Mit Zucker-Candi vermischtes süsses Mandl-Oehl öffters darvon zu nehmen. Utilis præcipuè in infantibus.

Alius. ℞. *ol. amygd. d. unc. iij. syr. viol. unc. i. M.* alij etiam addunt *cons. ros.* vel ℞. *ol. amygd. d. unc. i. sperm. cet. dr. i. syr. viol. de hyssop. an. dr. ij. M. S.* Brust-Schleckerlein.

Alius

Alius. ℞. *syr. iuiub. papav. Errat. vel de liquir. an unc. i. S. M.* S. Brust-Safft/ darvon zu Zeiten ein Löffele voll langsamb hinabzulassen.

Alius in pleuritide usualis. ℞. *Mucilag. sem. psyl. aq. violar. extr. unc. i. ol. amygd. rec. S. igne express. unc. ij.* (apud pauperiores *ol. lin. depur.*) *syr. viol. sacch. cand alb. an. q. S. M. f. linct.* detur *cum bacul. glych.* S. Husten-Safftl.

Alius. ℞. *syr. de liq. unc. ij. iuiub. unc. i. S. oxymel. squill. unc. i. M.*

Rotulæ. ℞. *rotul. diacod. alb. vel de succ. violar. vel succ. liquir. inspiss. rotulat. unc. i. dentur ad scatul.* S. Husten-Zeltlein.

Aliæ in tussi & raucedine expertæ. ℞. *spec. diatrag. fr. diair. S. an scr. ij. extract. rad. ennul. vel liq. scr. i. sacch. fin. in aq. scabios. & tussi lag. dissol. q. S. vel unc. ß. M. f. confect. in rotul.* S. Brust- vnd Husten-Zeltlein sich dero zu Zeiten zu bedienen.

Aliæ Cattarrhales. ℞. *spec. diatrag. diamarg. fr. an dr. i. Bol. armen: orient. dr. ij. confect. alk. complet. dr. S. conf. ros. rub. unc. S. cum sacch. in aq. fl. acac. S. q. dissol. M. f. confect. in rotul.* S. ut suprà.

Aliæ. ℞. *succ. glych. inspiss. unc. S. spec. diair. diatrag. fr. Gumm. arab. rad. Ir. flor. an dr. i. sacch. cand. alb. unc. iij. cum mucilag. gumm. tragac. M. f. trochisc.*

Aqua Clareta pectoralis. ℞. *aq. tarax. scabios. an unc. iij. sacch. cand. alb. unc. i. M. & filt.* Vel ℞. *aq. tarax. scabios. tussilag. veron. an unc. i. S. cinam. dr. ij. sacch. cand. dr. ß. M.* S. Husten-Wässerlein Löffel-voll weiß darvon zu nehmen.

Alia. ℞. *aq. scabios. veron. tussilag. tarax. an unc. i. S. cinam buglosß. unc. S. fl. arant. dr. ij sacch. cand. alb. unc. i. fl. sulph. scr. i. lact. sulph. scr. S. eleosach. anis. dr. i. M. ad vit.* S. Lufft- vnd Husten-Wässerlein.

In materia crassa & viscida.

Linctus. ℞. *oxymel. squill. unc. i S. syr. viol. unc. i. extr. croc. scr. S. Bals sulph. anis gut. vii. M.* Item ℞. *oxymel. squill. unc. ii. aq. cinam vel spirit. ceras. nig. dr. iii. M.* Vtiles sunt in asthmate.

Alius VVepferi. ℞. *syr. de Erysim. Lobel. unc. i. S. oxymel. Elleb. Gesner dr. ii. Gumm. ammon. in acet. squill. dissol. dr. i. essent. croc. scr. S. ol. destill. anis gut. iii. aq. hyssop. unc. i. S M. f linct.*

Alius expectorans. ℞. *oxymel. squill syr. de hyssop. an unc. ii. extr. croc. scr. i. fl. sal. armon. gr. xxiv. M. dos. cochl. i. cum sperm. cet. scr S.*

Alius. ℞. *oxymel. squillit pectoral. Crat. vel looch san. & expert. an unc. i. S. syr. de marrub. unc. i. ol. sulph. acid. gut. vi. M.* Vel ℞. *syr. de prass. de hyssop. an dr. vi. viol. oxymel. squill. an dr. vii. aq. asthmat. unc. S. M.*

Rotul. ℞. *rotul. diair. usitat. unc. i. S. ad scatul.*

Aliæ. ℞. *looch. san. & expert. unc. S. spec. diair. dr. ii. fl. benz. gr. v. sacch. albiss. in aq. fænic. dissol. unc. iv. M: f. rotul.*

Aliæ. ℞. *antim. diaphoret. ex regulo dr. i. fl. benz. dr. S. succin. alb. præp. mastich. subtiliss. pulv. spec. diatrag. fr. an scr. iv. croc. orient. gr. xv. Essent. amb. sicc. gr. xvi. ol. anis. gut. vi fænic. gut. iv. sacch. albiss. in aq. ceras nig. dissol. unc. ii. M. f. confect. in rotul.*

Aqua pectoralis. ℞. *aq. ceras nig. hyssop. an unc. ii. Epilept. lang. asthmat. an unc. S. spirit. cephal. anhalt. complet. vel Elix vit. Matth. dr. ii. spirit. anis. opt. dr. ii. sacch. cand. alb. unc. S. m.*

Alia expertissima. ℞. *condit. rad. ennul. unc. i. S. cort. arant. cit. an unc. S. incisa contund. in mortar. affundend. aq Hyssop. unc. vi. fænic. unc. ii. exprim. fortissimè Colat. add aq. asthmat. unc. i. cinam unc. ii. looch san. & expert. unc. S. M.*

Alia.

Alia. ℞. *aq. asthmat. unc. vi. S. cinam. dr. iii. sacch. cand. rub. unc. S. M. f. ebullit. ut sacch. dissolvatur sumantur. 2. Cochl pro lubitu.* Vel ℞. *aq. asthmat. unc. ii. S. spirit. anis unc. ii. sacch. cand. rub. unc. S. M.*

Plura vide de Medicamentis Thoracicis.

CAPUT VII.
DE
Officio Medici in affectibus exigentibus curam lactis, chalybis, usum Theè, Capheè, Chocolatæ & laudani opiati.

§. II.
De Officio Medici in ordinanda cura lactis vel serolactis.

I.

Ac cujus utilitas, & necessitas tum in usu cibario, tum Medicinali verbis vix exprimi potest, è 3. conflatum est substantijs, quarum prima pinguis, & oleosa sivè *butyrosa*, quæ aërea. Secunda crassa, sive *caseosa*, quæ terrena. & tertia tenuis & *serosa*. Pinguis temperata est, caseosa frigida & sicca serosa frigida & humida. Lac ergo totum in activis qualitatibus temperatum potiùs tamen ad frigidum inclinans: In passiivis verò humidum ratione pinguis & serosæ substantiæ. Quo ad secundas, & reliquas facultates ratione butyri est epiceraustiicum,

& contemperatorium, sive mitigatorium, ratione seri abstersorium, ratione substantiæ caseosæ emplasticum & incrassans.

II.

LAc illud optimum esse ex Galen. & Dioscoride colligat Medicus, quod *colore* candidum, clarum, purum ac sincerum, *sapore* dulce, omnisque amaritudinis, acrimoniæ, salsedinis & aciditatis expers; *odore* suave olens, aut boni saltem odoris exiguum quid spirans. *Consistentia* moderatum, hoc est, neque nimis crassum & caseosum, neque nimis tenue & serosum; sibi ipsi continuum, & ungui instillatum cohærens, neque diffluens, recens mulctum, & ab animali benè pasto & habito petitum. Inter ejus differentias in usu Medico usuales. 1. *Vaccinum*, quod omnium pinguissimum, & crassissimum est substantiæ caseosæ habens plurimum, serosæ minimum, hinc magis quidem nutrit: minus tamen alvum subducit. Sic etiam ob substantiæ crassitiem ægriùs concoquitur, citiùs in ventriculo coagulatur, tardiùs descendit, difficiliùs distribuitur, magisque viscera obstruit. 2. *Asininum* priori contrarium, seri habens plurimum: casei & butyri minimum, hinc alvum magis movet: minùs autem alit, concoquitur facile, descendit velociter, ac distribuitur promptè, & expedite. 3. *Caprinum* quod mediæ est consistentiæ, neque ita tenue & serosum ùt asininum, neque ita crassum ùt vaccinum. 4. *Ovillum* caprino crassius minùs usitatum est. Lac *Vernum* dilutius est *æstivo*, alvumque magis emollit. Hoc in medio suæ naturæ consistit, ac post id tempus sensim crassescit, & evanescit.

III.

HIppoc. 5. aph. 64. curam lactis primò præscribit tabidis non admodum valdè febricitantibus, id est, pulmonum ulcere detentis, si non adsit febris putrida, & quidem tum quia acrimoninam salinam sanguinis contemperat, eamque edulcorat, tum quia parte serosa ab-

abstergit, caseosa glutinat, ac butyrosa reficit: præterea lac assumptu suave, potu facillimum, nutritu solidum, & quâlibet escâ à pueritia familiarius, insuper visui colore delectabile, medicamen arteriam non asperans, guttur lævigans, ad ejiciendam pituitam spiritum facilem reddens, ac inferiorem exitum lubricum efficiens, maximè autem tunc convenit in Phtysi, si dolor molestus cum Phlogosi in gutture percipiatur. Curâ hâc Ludovicus XIII. Rex Galliæ Phtysicus diu sustentatus fuit. 2. Idem Hippoc. loco citato lacteam diætam commendat in præter naturam extenuatis, ac atrophia quacunque detentis, dummodo nullum adsit prohibens, aut contraindicans. Est enim lac ex omnibus ferè ferculis optimi succi, quod facilè diggeritur, levique negotio in sanguinem vertitur, sufficienter quoque alit, corpus roborat, atque impinguat.

IV.

PRæterea 3. convenit in Hypochondriacis, hystericis & scorbuticis præsertim calidioribus, & emaciatis, ac ad tabem inclinantibus. 4. Prodest in renum exulcerationibus, ac præcipuè mictu cruento. 5. In Dysenteria, ubi non tantum per os assumptum, præsertim coctum cum sem. plantag. & rad. torment. aut symphit. vel silicibus ignitis, aut ferro candenti ustulatum prodest, sed etiam per alvum injectum, adeo ut Sydenhaimb testetur, se plurimos curâsse dysentericos solo lacte, vel ejus sero tepidè inferiùs injecto, & frigidè superiùs in copia propinato. 6. *Hippoc. lib. de morb.* Idem lac commendat in affectu Podagrico præservando, quod testatur etiam experientia & ratio, cùm non tantum lac præbeat alimentum simplex optimum, naturæ summè familiare, sed insuper sanguinem dulciorem, mitioremque reddat, particulas in eo acriores contemperet, ac humorum turgescentiam reprimat, licet Podagræ causæ originali concoctionum nempe ac fer-

mentorum debilitati non contrarietur, sicque etiam omnem paginam non absolvat.

V.

SIcuti autem in prædictis affectibus lactis usus maximè proficuus censetur, ita haud rarò etiam contraindicatur. *Hippoc.* allegato aphoris. 64. *sect.* 5. ait. *lac prabere capite dolentibus, febriculosis, & quibus elata Hypochondria murmurant, ac siticulosis malum. Item quibus febres acuta, biliosa dejectiones, ac copiosa sanguinis evacuatio facta est &c.* Non igitur convenit. 1. Capite dolentibus, quia halituosum est, ac facilè corrumpitur. 2. Acutè febricitantibus, cùm in his ob acrimoniam caloris depravetur, ac nidorosum evadat. 3. Quibus Hypochondria elata, id est, suspensa ob tumorem aliquem; vel abscessum. aut murmurantia ob flatuum inclusorum copiam. In his enim facilè acescit, ac in flatus vertitur. 4. Siticulosis, eo quòd tales bile ùtplurimùm abundent, in quam facilè lac verti solet. 5. Biliosâ diarrhæâ correptis ob eandem causam. 6. Quibus copiosa sanguinis evacuatio facta, cùm calore nativo depauperati naturales facultates habeant infirmas, ut lac facilè vitiari, & acescere possit, licet enim lac alimentum sit euchymum, facilè tamen etiam corrumpitur, & quidem in ventre præcalido in nidorem: In frigido autem in acorem. *Dioscorides* his addit Epilepticos, Vertiginosos, & nervorum vitio detentos. 8. Minùs etiam prodest, præsertim assiduus ejus usus dentibus, & gingivis. Has enim flaccidas, illos cariei obnoxios reddit, hinc post ejus usum vino diluto aut meraco, aut cui mellis quid admixtum os colluendum.

VI.

CUra lactis alia potest dici *levis*, alia *stricta*, alia *mediocris* levis est, in qua solùm quotidiè manè hora

ra sexta vel septima recenter ex asina vel capra emulctum lac, vel etiam bubulum additâ dimidiâ Parte aquæ adjecto quoque saccharo, ne coaguletur ita tepidum assumitur, vel citra ascendendum, & descendendum ad unc. vj. x. xij. & ultra, vel ascendendo ab unc. vj. per auctas quotidie unc. ij. usque ad lib. i. i. S ij. non exclusis tempore prandij, & cænæ alijs alimentis boni succi. & facilis coctionis. Stricta diæta lactea est, in qua excluso omni alio cibi, potûsque genere æger solo lacte, vel saltem additâ sola medulla panis albissimi contentus vivere debet, eâ quautitate illud sumendo, quam stomachus, vires ac ipsa necessitas videtur exigere, ita tamen, ut tota quantitas, quæ singulis diebus bibitur, in 3. partes divisa una manè, altera in prandio, & tertia cænæ loco accipiatur. Mediocris est, in qua lactis usus tempore matutino ritè adhibetur, in prandio verò parcâ licet manu conceduntur, quæ cum lacte analogiam habent, naturam pro necessitate, & rerum circumstantijs corroborare, stomachi tonum conservare. ac inappetentiam arcere valent, ut v. g. pulli Gallinac. Gallin. capon. solo lacte & furfuribus nutriti, caro vitulina, hædina, ova tremula, oryza, lacticinia, pulmenta lactea, amygdalat. hordeata &c. in cæna hæc eadem non prohibentur, longe tamen parciori quantitate, quàm in prandio, vel si pro ratione circumstantiarum ægro consultius sit, solum etiam lac in cæna assumendum, in potu ab omni vino, in cujus abstinentia plurimùm situm abstineat æger, contentus aquâ simplici, vel cocta cum china, lentisc. vel mixta cum lacte.

VII.

Ex triplici hac lactea methodo prima & ultima, præsertim veluti via media, & magis secura à plurimis tenetur. Stricta verò, quæ in podagricis plerumque præscribitur, multis suspecta est, & ob sequen-

tes rationes minùs tuta censetur. Nam 1. Experientiâ teste, prout refert Sydenhamb, licèt hæc cura multis profuerit, quamdiu ne latum unguem ab hac cura recesserunt, tamen quam primum ad sanorum diætam utùt lenem, mitemque sese receperunt podagra confestim reversa ægrum longè pejùs, quàm antea vexavit, labefactatis nempe naturæ principijs morbo pellendo minùs sufficientibus, ut adeo periculosius & diuturniùs infestaret, hinc plurimi vel doloribus recenter ingruentibus ab hac cura desistere coacti fuerunt, vel podagricos dolores intercurrentes lubentius tolerare, quàm perpetuam & molestissimam solius lactis tolerantiam sustinere maluerunt. 2. Si post continuatam aliquot mensibus lacteam curam febris, vel morbus aliquis magnus cum virium jactura ægrum prehenderit, vel universalis inappetentia, & languor supervenerit, à lacte abstinendum erit, cùm tamen periculum sit, ne ventriculus tanto tempore lacti assuetus omne aliud genus ciborum respuat, aut difficillimè sustineat, atque adeo imbecillis patiens viribus priùs deficiat, quam ad alia assuefacta natura iterum refocilletur, unde etiam aliquos postquam diu strictioris lactis curæ sese subjecerant, atque etiam melius exinde habere videbantur, magno tandem aliquo morbo deprehensos citò interijsse observarunt nonnulli, hinc meritò hæc atque alia cautum in hac cura reddere debent Medicum eligendo potiùs viam mediam utpote magis tutam.

VIII.

PRo debito lacteæ Dietæ Regimine Medicus notabit: 1. Corpus priùs debitè evacuandum, obstructionesque, si quæ adsint, reserandas esse. 2. Lac vel asininum, ubi refrigerandum, & detergendum, vel caprinum, ubi magis nutriendum, vel vaccinum in podagricis recenter ex ubere emulctum, ita calidum 4. horis ante cibum sumendum esse, ita ut æger ab ipso assumpto neque dormiat, neque corpus validiùs exerceat.

3. Ne

3. Ne lac in ventriculo corrumpatur, aut acescat, ad unc viij. x. addendam esse unicam sacch. vel mell. 4. Signum boni eventûs curæ lactis esse, si urina cocta, nec valdè tincta, nec nimis aquosa, si fæces alvi non crudæ, copiosæ, fætidæ, si nullam sitim causetur. Secus, si stomachus infletur, hypochondria tendantur alvus indurescat, accedat vomitus, vel diarrhæa sitis magna &c. quæ signa sunt corrupti lactis, hinc vel corpus meliùs evacuandum, vel ab ejus usu cessandum. 5. Antequam æger strictæ se addicit curæ lactis natura paulatim ad eam assuefacienda utendo lacticinijs, cibisque cum lacte analogiam habentibus ùt oryza in lacte cocta, amygdalat. hordeat. pineat. avenatis ovis sorbilibus, Pullis Gallin. capon. carne hædin vitulin. &c. usque dum tandem solo lacte pro totali alimento uti possit æger seu calido, seu etiam frigido in quantitate stomacho, & gustui tolerabili abstinendo à vino & omnibus alijs. Prædictis cibis uti etiam æger potest in diæta lactea, leviori & mediori.

IX.

PRæterea 6.to observabit, primo & secundo mense corpus subinde blando medicamento Rhabarbarino vel aloëtico evacuandum & quidem, quo natura lacti magis assuevit, majoribus inter positis intervallis; quo minùs, minoribus. 7. Si lac acesceret, vel coagularetur, uti supradictum, addendum sacch. alb. si corpus exinde calefieret, osque & fauces accenderentur, addendam quartam partem aq. S. vel hordei. Si ventrem nimis fluidum faceret, ebulliendum, eique addenda salis communis aliquot grana, si constipetur, Rhabarb. pulverisat. in primo haustu sumendum. 8. Si sitim excitet, extra pastum aq. S. vel coctam cum sacch. permitti tam solam, quam lacti permixtam. 9. Ab usu lactis non desistendum esse, nisi febris aut gravis dolor podagræ supervenerit, neque etiam ob accidentia à lacte causata tam facilè cessandum, nisi vomi-

tus & dolor capitis accedant. 10. Quantitatum lactis assumendi assignari à tolerantia ventriculi, in cura leviori ad unc. vj. lib. j. ij. in Medioeri totidem etiam cænæ loco, in stricta finitis diætæ diebus manè unc. 10. 18. 20. & totidem etiam loco prandij, & cænæ sumendæ augendo dosim ad unc. 40. usque. ij. tempus continuandi diætam lacteam esse ad mensem 1. 2. vel 3. Immò in affectibus contumacibus, præsertim podagricis ad annum: Immò plures extendendam esse, nisi recidivam experiri velint, quibus tamen ex supradictis suadendum, ut prandij saltem tempore ad cibos boni succi, & facilis coctionis successivè transeant ita tamen, ut nec varietas ciborum corruptelam, nec satietas cruditates generet abstineedo simul â vino; quod melius, vel non nisi lymphato parcissimè utendo.

X.

QVibus lactis usus quandoque contraindicatur, vel ob febrem, aut borborygmos in hypochondrijs, aliasque causas, vel Epatis ac renum ardor per veris & æstatis decursum temperandus, humorésque adusti Melancholici ardores vagos, & phlogoses, præsertim excitantes, uti etiam varios fluxus sanguinis, maniam, scabiem canetum, scorbutum, aliosque affectus ex acido Melancholico oriundos, temperandi ac evacuandi, quique plus contemperatione, quàm nutritione indigent, serum lactis die Jutten / oder das Käß-Wasser / vel cum succo cit. vel acet. aut crem. tart. vel tamarindis paratum, & quidem vel simplex vel herbis alteratum usurpare possunt. Hoc enim non tam bilem flavam quàm atram, exustosque ac salsos humores temperat, vi sua nitrosa abstergit, obstructiones reserat, ardores compescit; atque acria & peregrina salia per Vrinam educit. Sumitur quotidie per mensem ad unc. vj. ß. lib. i. quatuor horis ante cibum, vel etiam ascen-

dendo

dendo quotidiè per unc. ij. ad lib. i. ij. iij. Hinc præpostera serie sensim ad primam dosim redeundo.

Sequntur nunc paucæ formulæ remediorum lactis, aut seri lactis alterati.

Formulæ nonnullæ

Lactis vel seri lactis alterati.

SErum lactis in scabie proficuum. ℞. *ser. lact. cum succ. cit. parat. lib. i. col. bulliat. dein* (tum quia flatulentum , tum ut quidquid adhuc inest casei subsideat) *hinc infund: per noct. fumar. mi. cichor. vel acetos. m. S. Col add sacch. unc. i M.*

Serum lactis antiscorbuticum. ℞. *herb. rec. nasturt. aquat. cochlear. an mij. rad. raph. rust unc. i. contus. & conquas. in mortar. marmor. affund. lib. ij. vel iij. ser. lact. depur. stent in loco tepido per noctem vase clauso. Col. add. aq. cinam. unc S. M.*

Aliud. ℞. *herb. rec. cochl. mi. rad. Elen. armorac. an. unc. i. bacc. juniper. dr. iij. passul. min. unc. i. contus. affund. ser. lact. cap. lib. ij vel iij. Col. dulcor. pauco sacch. vel syr. de succ. cit. vel scelotyrb. forest. dos. unc. iv.*

Serum lactis destillatum antiscorbuticum. ℞. *herb. rec. becabung. miij. cochl. nasturt. an. mij. acetos cichor. a. mj. Pom. cit. N. 3. vel 4. incid. & pist. in mortar. marmor. affund. ser. lact. q. S. destill.*

Serum lact Tamarind. Fonsec. item aliud alterat. herbis pro cura vernali vid. superius de remediis post V. S. præscribendis.

Lac caprinum antiscorbuticum. ℞. *lact. caprin. unc. viij. lib. i. Ebull. in eo fol. cochlear. nasturt. becabung. Endiv. cich. ã. pij. Col. ad sacch. puriss. parum, ne coaguletur.*

Lac anti dysentericum. ℞. *lact. rec. lib. i. sem plantag. dr. i rad. torment. vel symph. dr. S. contus coq. & Col. dentur subinde 2. vel 3. cochl. alii addunt terr. sigill. scr. i.*

Lac in Mictu cruento. ℞. *lact. ovill. rec. mulet. lib. S. mell. ros puris. dr. ij. bull. leniter add. Bol. arm. scr. i. eximium est in hoc affectu ex observat. forest.*

Lac cancrinum in Phtysi incipiente proficuum ℞. *tancr. viv. N. ij contus. in mortar. affund. lact. vaccin. lib. i. S. eoq. hinc atque col.* vel ℞. *lact. vaccin. lib. i. S. canc. elix. N. ij contund. una cum chel. & test. f. Col. vel per pannum in delicatis, & ubi mitiut agendum, vel Colatorium ferreum* durch ein Seidgatze / *ut pulvis præcipitans simul transeat, si efficacius agendum, licet minus gratum sit.*

Lac artefactum, si fortè lac naturale vel serum lactis contraindicaretur. ℞. *Sem. melon. mund. unc. i. sem. cucurb. angur. à unc. S. jur. pull. unc. vij. M. F. Emuls. adde si placet, syr. viol. unc. i.*

Aliud antihecticum. ℞. *Chin. sel. unc. i. rasur. ebor. dr. ii. repleatur his pulius benè saginat. coque in lib. vi. aq. ad debitam cocturam lento igne. De Col. ℞. unc. vi. sem. melon. rec. amygd. d. excort. à unc. S. nucl. pin. rec. dr. ii. M. F. emuls aromatizanda modico mac.* Alij accipiunt *decoct. carnis Gallin.* Das Hennenbrat-Wasser / & cum eo faciunt prædictam emulsionem.

§. II.

De Officio Medici in ordinanda cura chalybis.

I.

CAlybs, qui aliud nihil est, quàm ferrum artificialiter magis depuratum, & induratum duplicem juxta veteres obtinet virtutem *aperitivam* unam, *adstringentem* alteram. Illam adscribunt particulis volatilibus, hinc non exiguum præstat usum in morbis ab obstructione oriundis: hanc terrestribus atque fixis, hinc crocum martis adstringentem paraturi chalybem

eousque calcinant, usque dum absumptis partibus volatilibus remaneant fixiores, eóque utuntur in diarrhæa, dysenteria, aliísque fluxibus sanguinis p. n. R. R. considerantes martis corpus homogeneum, quod sub æquali tenore in ignis tortura perseverat, & quod mars semper adstringat, ac omnia etiam ex marte parata gustui saporem adstringentem subministrent: fundamentaliter asserunt, eum per se semper adstringere, aperire verò tantùm per accidens; quatenus nimirum intra corpus assumptus reperta in corpore salia sylvestria acida & facilè coagulabilia, à quibus induci solent obstructiones, absorbet, absorbtáque secum per alvum educit, ut adeoj hoc modo sublatâ causâ tollantur obstructiones.

II.

EX dictis facilè elucescit, martem. 1. optimum esse Melancholiæ diggestivum. Cùm enim materialis ejus causa modernis statuatur acidum vitiosum in primis viis hærens, illud ad martem assumptum accurrit, eúmque corrodendo sua ammittit spicula ac acrimoniam, & postmodum simul cum marte per secessum eliminatur, hinc post ejus assumptionem fæces ùt plurimum nigro colore tinguntur præcipitato per bilem marte cum absorptis acidis in colorem sub nigrum. Non malè igitur à *Zaccut. Lusit.* Melancholiæ, & mali hypochondriaci verum alexipharmacum, ac Rhizotomus appellatur, quod idem dicendum de affectu hysterico. 2. Insignis panacæa est cachexiarum tam virorum, quam etiam mulierum, & Virginum in Chlorosi, fluore albo, suppressione mensium, quæ si inveterata, citra martialia vix curari potest, in Cachexia Icterica &c. Hinc etiam omnes pulveres Cachecticos mars ingreditur. Non enim tantum, dum humor acidus, ac veluti causticus chalybeata aggreditur, & in substantiam eorum operatur, ferociam & acrimoniam suam proprio veluti ense jugulat, infringit, ac retundit, sed insuper

sublato coagulo massæ sanguineæ jam effœtæ, & quasi languescenti quasi calcar suggeritur, spiritus quasi sopiti, & penè emortui, ac pondere pressi rursus eriguntur, excitantur, ac restaurantur, quod vel maximè in puellis cachecticis observatur, dum assumpto chalybe pulsum nanciscuntur celeriorem, validiorem, faciémque magis rubicundam, & vividam.

III.

PRo legitima ejus administratione Medicus notabit. 1. Curam chalybis commodissimè administrari Vere & autumno. 2. Ejus præparationem, quo simpliciorem, eo meliorem esse. 3. Haud immerito damnari, & explodi ejus præparationes nimijs acidis factas, cùm mars acido saturatus nullas ampliùs in corpore exserat virtutes, sed potiùs ventriculum oneret utpote calx fixissima nullo liquore solubilis. 4. Cæteris præparationibus palmam præferre, quæ fit cum alcalinis, aut blandis acidulis. 5. Etiam limaturam Martis crudam intus exhibitàm fructu suo non destitui, dummodo ventriculus non adsit admodum debilis, vel dosi majori exhibeatur. In his enim periculum est, ne mars in ventriculi fundo subsistens vim ibi vitriolicam & vomitivam aquirat, aut ructus, nauseámque cieat, vel appetitum dejiciat, hinc etiam refert *Panarol.* se post mortem eorum, qui usi fuerint Martialibus, in ventriculo limaturam Martis adhuc crudam reperisse ob ventriculi debilitatem.

IV.

PRæterea 6. notabit Medicus, corpus priùs ad hanc curam per universalia disponendum esse. 7. Martialia exhiberi, vel in forma sica ùt v. g. pulv. Elect. pilul. &c. vel in humida ùt vini, tinctur. essent &c. in forma liquida ceteris præferuntur ex eo, quod in ijs mars magis solutus: In illis autem magis compactus majo-

majores in ventriculo pariat molestias, nonnulli hæc ita distinguunt, ut in complexionibus humidioribus eum exhibeant magis in forma sicca; In siccioribus verò, & quorum stomachus sensibilior in forma humida. 8. Post ejus assumptionem manè jejuno stomacho facta deambulatione per unam vel duas horas corpus exercendum esse capiendo postmodum Brodium carnis vel Gallin: alteratum rad. petrosel. vel rad. aperit. & passul. 9. Signum chalybis ritè operantis esse fæces nigras per alvum excretas: econtra malum; si post assumpta Martialia non tingantur colore nigro, cùm signum sit, martem non absorbsisse salia vitiosa corpori noxam minitantia. Item si superveniant vomitus, nausea, inappetentia, dolores stomachi &c.

V.

ITem 10. observabit in hac cura, tertio vel quarto die clysterem injiciendum, vel lenitivum exhibendum, aut pilulas aloëticas. Aliqui quarto die hora quarta pomeridana magnitudinem castaneæ exhibent de Elect. parato ex rob. sambuc: vel ebul. aut pulp. tamarind. unc. iij. cum Diagrid. rosat. scr. ij. aliqui & præsertim *Sydenhamb*, præcipuè in affectu Hysterico martialia exhibent sine interjectâ purgatione, ne una die destruatur, quod per plures ope chalybis resarcitum. 11. curam hanc nunc. 15. nunc 20. nunc etiam 30. diebus & ultra continuandam esse pro majori, vel minori contumacia affectûs. 12. Durante hac cura legitimam esse instituendam Diætam, & præcipuè omnia acida, seu in cibo, seu in potu vitanda esse, quia martem saturant, ut postmodum saturatus vitiosa salia relinquat intacta.

§. III.

§. III.

De Officio Medici in præscribendis Formulis remediorum chalybeatorum.

Vinum chalybeatum. ℞. *Croc. mart. aperit. unci iij spec. aromat. charyoph. dr. ij. dentur ad saccul. ex sind. alb. S.* Stachlsackel daran 2. Maß alten weissen Wein daran zu giessen vnd 2. Täg stehen lassen / alsdann 3. oder 4. Vntze darvon nüchtern zutrincken.

Aliud. ℞. *Chalyb. prap. unc. 1. charyoph. dr. 1. mac. dr. S. ind. saccul. oblong. instar. digit, affund. vin. mens. ij &c.* Quantum de hoc bibitur, tantum semper reaffundatur.

Aliud ex spuma chalybis. ℞. *Spum. chalyb. dr. ij vin. alb. unc. ij M. & sic pro reliquis dosibus.*

Vinum chalybeat Riverii. ℞. *Chalyb. cum sulph. prap. unc. i. rad. ennul. cort. med. tamarisc. à. unc. S. fol. senn. S. unc. iij Epithyn. unc. 1. facul. bryon. cinam. an dr. ij spec. diatrion sant dr. i. aq. dest. agrim. vin. alb. an. lib 1. inf. per trid. in B. M. ac col. sumantur. unc. iij vel. iv.*

Vinum chalybeatum attenuans & deobstruens. ℞. *rad. levist. unc. S. Rhab. el. unc 1. chalyb. cum acet. tamar ind. prap. unc. i. sal. tart. dr. ij. ment. crisp. m. S. cort. flav. arant. dr. ij galang. min. dr. 1. incis. & contus. indantur in vas vitreum affundendo vin. maluat. lib. iij. digerantur loco calido movendo aliquoties per biduum. Facta dein remotione à loco calido, ne acescat bibendo quotidie unc. iij.*

Claretum Martiale Minsicht. probatissimum. ℞. *vin malv. opt. lib. iij. chalyb cum acet. tamar ind. prap. unc. i. rad. scorz. acid. tart. an unc. S. galang. min. caß. lig. charyoph. an dr. 1. M. indita in vas vitreum digger. loco calido movendo aliquoties per biduum. Dein Col. per manic. Hippoc.*

Aliud

Aliud Vinum Martiale anti cachecticum. ℞. *Herb. salv. roris m. an M. S. absinth. min fl. cent. min p. ß. Rhab. el. unc. 1. S. cinam. galang. z. z. an dr. ij limat. mart. rec. unc. 1. S. incis. dentur ad nodul. cui super affund. Vin. alb. lib. iij.*

Syropus chalybeat. ℞. *Chalyb. prap. unc. iij affund. acet. Vin. ad eminent. 4. digit transvers. stent in loco calid. donec ex trahatur tinctura, tum inclinato Vase separetur liquor, cui add. sacch. albiß q. S. coq. lento igne ad consist. Syrup. S.* Stachl Safft / darvon ein Löffel vol in einer Brühe oder weissen Wein zunehmen.

Essentia Martis Hartman. ℞. *limat. mart. candefact. lib. S. extingue semel atque iterum in lib. ß. Vin. malv. dos. ab unc. S. ad unc ij. ex luscul. Vel haustu aq. cichor.*

Tinctura Mart. ℞. *Tinct. Mart. ZWelff. Vel Vitriol Mart. Ludovic. Vel cum succ. cit. parat. sorbaith. &c. unc. S. detur ad Vit. S.* Stachel-Tinctur / darvon von 15. biß gegen 30. Tropfen auß einer Brühe zunehmen.

Bolus chalybeat. ℞. *chalyb. prap. dr. 1. charyoph. gr. Vt cum Vin. S. q. F. M. F. Bol. qui nebulis involutus devoretur super bibendo 3. Vel 4. cochl. Vin. absinthii Vel malvat. & sic pro cæteris dosibus.*

Electuarium Chalybeat. ℞. *limat. chalyb. prap. unc. 1. S. conserv. fumar. unc. iii. S. condit. cort. cit. unc. Vi. confect. alkerm. unc. S. syr. decort. cit. q. S.* Vermischte Stachl-Latwergen darvon einer Kysten groß darvon zunehmen und ein wenig Wein oder Malvasier darauff zu trincken.

Aliud. ℞. *Limat mart. acet. prap. unc. Vi. cinam. nuc. mosch. an. dr. iij Rhab. dr. ii. spec. arom. ros. dr. iii. mell. opt. sacch. alb. an unc. xiii cum lento igne F. Elect. dos. unc. S. V. horis ante prandium superbibendo unum Vel 2 cochl. Vin. Mal. Vel absinth.*

Morselli chalybeat. ℞. *chalyb. prap. unc. 1. caß. lig. scr. ß. croc. scr. S. mac. scr. ij charyoph. scr. 1. sacch. fin. in aq. cinam. dissol. unc. iij F. morsul. N. Viij. capiat. Mane unum.*

Tabelle

Tabellæ chalybeat. ℞. *Chalyb. cum sulph. præp. vel pulv. cachect. quercet. unc. S. confect. alk. dr. ii amb. gris. scr. i. sacch. fin. in aq. ros. & namph. dissol. unc. iv. f. tabell. capiat dr. ii. quottidiè manè.*

Pilulæ Chalybeatæ Sydenhamb. ℞. *limat. mart. subtiliss. gr. viii. cum S. q. extract. absinth. M. f. pilul. No. viii. sumantur summo manè, repetanturq; hora quinta pomeridiana per dies 30. superbibendo haustum vin. absinthit. vel malvat.*

Utiles quam maximè in affectu hysterico, chlorosi, ac omnibus morbis chronicis ex acido oriundis.

Aliæ in morbis Chronicis usuales. ℞. *limat. mart. subtiliss. gr. xv. Rhab. pulv. scr. i. cum succ. absinth. S. q. M. f. pil. No. xv. vel xxi. superbibendo brodium amarum & diureticum.*

Aliæ chalybeatæ Riverii. ℞. *chalyb. cum sulph. præp. unc. S. aloes opt. senn. S. agar. troch. Rhab. el. an dr. i. spec. diarrhod. alb. dr. S. croc. scr. S. cum syr. ros. sol. f. mass. pilul. de cuius dr. i. form. pilul. No. xxiii. deaur. quas capiat æger in singulis diebus. 3. horis ante pastum continuando per 15. dies.*

Pulvis chalybeatus anticacheɛticus. ℞. *Pulv. cachect. quercet. dr. S.* S. Stachl-Pulver fünffzehen Tag lang Morgends nüchter auß einer Brühe zu nehmen.

Alius. ℞. *chalyb. præp. dr. vi. sal. absinth. tamarisc. Card. b. an scr. i. facul. aron. dr. i. ocul. canc. præp. scr. iv. chryst. tart. unc. S. pulv. charyoph. scr. iv. M. f. pulv. detur cum pondere plumbeo unius dr. sumatur omni manè dr. i. ex brod.*

Alius. ℞. *Chalyb. præp. unc. i. S. cass. lig. opt. facul. aron. chryst. tart. an dr. ii. ol. charyoph. gut. xx. cinam. gut. vii. sacch. rosat. tabul. dr. vi. M. dos. dr. i. in. ex Jusculo.*

Alius simplex in suppressis mensibus utilis. ℞. *Mart. cum sulph. præp. dr. vii. cass. lig. dr. i. M. f. pulv. divid.*

divid. in xvi. p. æq. de his una quotidiè sumatur obambulando desuper per 1. vel 2. horas, & tertio quolibet die 4. horis a pastu magnitudinem castaneæ de Elect. laxat. sumendo. Cura hæc teste Sorbaith intra 16. dies plerúmque hunc tollit affectum.

§. VI.

De Officio Medici in suadendo usu, Theè, Caphee & Chocolata.

I.

THeè folium fruticis cujusdam, quem plures inter species *sumach.* referunt, in China & Jappo-nia nascens, atque inde siccando involutum, & conglomeratum in Europam delatum. quo ad qualitates primas calidum est in primo gradu, & siccum ferè in secundo duplicem possidet substantiam, quarum una volatilis, & spirituosa odore suo suavi, & jucundo aquæ communicatur; altera verò fixa & terrestris sapore suo amaro, & nonnihil adstringente se prodit commendatur hæc herba 1. ad somnum pellendum à cæna præsertim assumptum, quod præstat, tum quia calor actualis, quo potatur, spiritus agitat, tum quia spirituosa volatili, & odorifera parte spiritus dissipatos reparat: amara verò & diuretica alimentorum humiditatem somno necessariam absorbet, & per urinam pellit, tum quia superius orificium constringendo vapores ad somnum necessarios frænat, & impedit. Ob easdem causas prodest etiam in vertigine, affectibus soporosis, catarrhis 2. Medetur doloribus capitis impediendo cruditates ac Vapores discutiendo. 3. Solvit ebrietatem, corpúsque nimis Baccho pessum datum integritati suæ restituit. 4. Moderatè siccat, cerebrum purgat, memoriam firmat, mentem purificat, ac alacriorem reddit. 5. Stomacho, diggestionique

tionique Iuvandæ inseruit aciditatem nimiam corrigendo, ac stipticitate fibras constringendo. 6. In Nephritide calculo & arthritide cæteris paribus præservat, cùm experientia testetur, chinenses hujus potui indulgentes hisce affectibus non esse obnoxios. 7. Alii etiam commendant ad lumbricos, vapores hypochondriacos & hystericos, phtysim quoque, si lactis Vaccini calici, quod leviter priùs ebullîit aquæ duos cyathos, in quibus dr. 1. Theè infusa admiscueris cum sacch. unc. S. & calidè per menses. 2. propinaveris.

II.

MOdus utendi Theè in hoc consistit, ut accipiatur cyathus aquâ plenus, qui immittitur in vas peculiare ad hunc usum destinatum, quod igni apponitur, & dum aqua effervescit, ab eodem removetur, & *dr. S. vel dr. 1. fol. Theè* iniicitur, hinc vas tegitur, ac folio fundum petente in vasculum porcellanium vel faventinum effusum calidè sorbillatur addito si placet pauco sacchar. Quod in fundo remansit folium, etiam secunda vice adhiberi non ineptum est, sed tum cum aqua coquatur necesse est. Japponenses pulverem foliorum aquæ ferventi iniectum simul hauriunt. In Persia parùm anis. Fænic. vel charyoph. iniiciunt. Sumi potest manè, vel in affectibus stomachi ac capitis per consensum Ventriculi statim à prandio vel quacunque hora, ac pro somno impediendo à cæna.

III.

SIcuti autem usus hujus herbæ Theè subinde maximè proficuus, ita ejus abusus, ac frequentior compotatio improbatur præsertim in subiectis calidioribus & siccioribus, dum humidum nativum cito nimis absumit, calorémque ac vitam instar flammæ lampadis oleo consumpto extinguitur, ut adeo extrema non solùm in morali Philosophia, sed & in Medicina vitiosa sint. Cæterum plures his temporibus proprietates Theè adscriptas tribuunt quoque simplicibus sub nostro cælo crescentibus,

que

quæ substitui haud immeritò possunt, si eodem modo præparata sumantur. Sic in affectibus capitis uti possumus *Roremarino*, *betonica*. In affectibus pectoris *salvia*, *Veronica*, *pulmonaria*. In affectibus renum *Veronica*, *gran. Iuniper*. In arthriticis *chamædri* &c.

IV.

C*Aphee*, *cafe*, *Caphee* est leguminis peregrini species magnitudinis nostratium fabarum, à quibus non admodum abludit orta ex arbore Evonymo vel ceraso simili ex Arabia felici in Europam delata, quæ debito modo pulverisatur ac torretur ut phlegma Spiritus ejus irretiens exhalet, usque dum semiusta & colore castaneo vel subnigro tincta appareat, ac panis veluti adusti odorem referat. Coctio ejus paratur, dum accipitur olla ansata stanno obducta, illique infunduntur *aq. unc. x. vel lib. i.* quibus, cùm super igniculo carbonario efferbuerint, injiciuntur pulv. dr. iij. sedulò cavendo, ne quidquam effundatur, cùm pulvere aquæ immisso illicò celeriter in spumam agatur, unde, quamprimùm aqua ollæ labia attingit, igne amovenda rursúmque admovenda, usque dum duodecies circiter ebullierit hinc cineribus calidis imponenda, donec magma fundum petierit & decoctio flava & limpida supersit, tunc calici Porcellanio vel faentino infusa calidè sorbillatur addito si placet pro delicatis pauco sacch.

V.

QUalitates primas quod attinet, capheè calidum & siccum statuitur. prius deducitur ex amaritie & acuto sapore: Posterius ex tostione, reliquæ exinde emergentes qualitates, cùm sulphure & sale volatili scateat, sunt roborare stomachum, detergere, obstructiones reserare, Vrinam movere, vapores in cerebrum ascendentes retundere, somnum avertere &c. Affectus quod attinet, convenit illud i. in adiuvanda coctione stomachi, ubi Vinum locum non habet ut v. gr. in abstemiis, cephalalgiâ detentis, laborantibus stomacho ex prægressa

ebrie,

ebrietate, idque præstat tum volatili ac subtili sua substantia nimiam fermenti stomachici aciditatem obtundendo ac terrestri adstringendo & humiditates exsiccando, tum alcali suo acidas cruditates absumendo & corruptioni resistendo. 2. In necandis lumbricis. 3. In reserandis obstructionibus, in Chlorosi, suppressione mensium. 4. In præservando Hydrope, calculo, Podagra. 5. In febribus intermittentibus diuturnis. 6. In cephalalgia per consensum stomachi. 7. In somno arcendo poros cerebri apertos tenendo, liberúmque spiritibus transitum sternendo. 8. Cum lacte decoct. vel cum aqua decoct. & cum æquali vel majori parte lactis mixtum aut ante vel post lac assumptum prodest in Phtysi.

VI.

De hoc decocto Capheè sumitur manè unus vel alter crater. Qui ad stomachi invaletudinem eo utuntur, sumunt immediatè post prandium additis *caryoph. contus* vel *cinam.* vel *cardam. vel sacch. ambrat.* Sicuti autem in prædictis affectibus suo modo locum habet, atque indicatur usus Capheè, ita minùs idoneus ac contraindicatur in nimium macilentis, biliosis, stomachis nimiùm calidis, eisqúe, quibus vasa sanguine subtili, rapidi[illegible]sque circulante sunt repleta. Item quibus tussis, & sputum frequens ab acriori sanguine oriundum, uti & Phtysicis consummatis.

VII.

Chocolata seu *Succolata* est species solidæ Pastæ Americanis frequens, & forma Pastillorum vel tabellarum ad nos delata ac ex variis ingredientibus; quorum præcipuum est *Cacao* quæ est fructus cujusdam arboris ac species quædam amygdalarum composita. Ex hoc fructu exprimitur succus, inspisatur, additúrque *cinam. piper mexican. charyophill. Vanilla, achiota* &

sacch

ſacch, alii etiam addunt *aq. namph. amb. moſch.* alii alia addunt, ut adeo inter authores pro locorum uſu vel pro cujuſque ſapore aliqua diſcrepantia in ejus compoſitione obſervetur. Vt bona ſit, ne mucidum oleat, nec Vermiculis eroſa ſit, nec maſticando quid diſplicens, aut nimis aromaticum ſapiat. Modus ejus bibendi vulgatiſſimus eſt, dum aqua bulliens infunditur Crateri, quem ebibere cupis ad medietatem: inde chocolatæ Tabella una aut altera diſſolvitur donec, inſpiſſata ſatis appareat, mox probè ligno denticulato agitatur & in ſpumam vertitur: tandem reliqua Crateris medietas aqua calida cum ſaccharo repletur, ac calidiſſimè ſorbillatur. Aliqui diſſolvunt eam in aqua frigida, ligno denticulato agitant, ſpumam elevatam in alio reponunt vaſe, reliquum cum ſ. q. ſacch. igni apponunt, & ubi adhuc calidum eſt, ſpumæ priùs ſeparatæ affundunt totúmque epotant. Aliqui citò eam parantes aquam calefaciunt, ei deraſam chocolatæ Tabellam admiſcent, diſſolvunt, ligno agitant & necdum ſeparata ſpuma hauriunt. Sunt qui ante ejus hauſtum aq. frigidæ hauſtum ſumunt, aut biſcoctorum par intingunt. Alii eam glacie refrigeratam potant, quæ palato potiùs quàm valetudini conveniens eſt. Si ſanitatis gratia bibatur, ſufficit ad 2. vices quottidie ad ſummum & potiùs horis matutinis eam ſumere. Diebus canicularibus eadem abſtinere melius eſt.

VIII.

QValitates ejus quod attinet, temperata eſt, ſi præcipuè piper & Charyophilli eximantur, prout nonnulli faciunt frigidis cacao Particulis ab ingredientibus calidis temperatis. Bibitur à plurimis potiùs ex conſuetudine & deliciis, quàm morbi curandi aut præcavendi gratia, Interim utilis eſt ſtomacho debili, exhauſto & flatulento. Vtilis iter facientibus & quidem tàm manè, antequam itineri ſe committunt, & veſperi

absoluto Diei penso. Item prædicatoribus seu ante seu post sermonem. Ante eum enim pectoris & vocis vires diutiùs quàm Iusculum sustinet, post verò exhaustas corporis vires reparat. Vtilis etiam ob vim ejus unctuosam ac nutritiam Hecticis & atrophiâ laborantibus, præterea semen auget, ac in scorbuto acidum salsum temperat inprimis si cum lacte sumatur. Abstineant ab ejus usu Iuvenculæ chlorosi laborantes, aliique omnes obstructionibus detenti ac chylo corruptu, & crudis indiggestisque humoribus in stomacho stabulantibus præditi, tollendus etiam abusus, ac nimia ejus Potatio, cùm pingues ac butyrosæ ejus partes, quibus abundat non ritè ubique per corpus distribuantur, & necessario in venarum angustiis hæreant ac obstructiones & infarctus generent.

§. V.

De Officio Medici in præscribendo Laudano Opiato.

I.

L*Audanum Opiatum* sic dictum, quasi Laudatum ex Opio Medicamentum. Paratur enim ex Opio, qui est succus expressus & condensatus vel capitum papaveris cujundam Peregrini præsertim Thebaici thyrsis seu scapis vulneratis, vel ex tota planta, & hoc à nonnullis dicitur *Meconium*. Præparationes fere tot sunt, quot authores. Optima ejus correctio consistit in eiusdem depuratione, in leni sulphuris fætidi, inflammabilis, immaturi evaporatione, ac virtutis extractione per menstrua, qualia nonnulli accipiunt *salina lixiva* ut v. g. alchaest vel tinct tart. alii *sulphurea* ut spirit. vin, quia opium abundat sulphure, quia vappidas & halituosas opii particulas naturæ amicas reddit, neque vires eius obtundit, alii *aquea* ut v. g. aq. destillat. vel destill. ror. maial.

quia

quia opium non privant virtute salina ùt acida, nec illam secum aufferunt, ut spirit. vin. alii tandem *salina acida* adhibent ut v. g. acet. destillat. suc. cydon. &c. tum quia acidum eius correctivum & venenis adversatur, tum quia acrimoniam & caliditatem eius corrigit, tum quiâ sal volatile ab acidis fixatur, ac acida etiam stomachum roborant. Nobis hîc in usu est Augustanun, & quod priori multo præstantius, minúsque caput turbat, laudanum cydoniatum Helmont.

II.

QUalitates eius quod attinet, statuunt aliqui illud esse frigidum, quia effectus producit frigidos ut stuporem, somnum profundum, quia corrigitur calidis, & propinantur calidissima, si periculum ab assumpto opio immineat. Alii calidum pronuntiant, quia frigiditate in tam modica quantitate nocere non posset, quia odore grave, sapore amarum, quia inflammabile sudorem etiam excitat, pruritum & sitim causatur. Alii vim eius Narcoticam occultæ adscribunt qualitati. Alii in eodem partes heterogeneas agnoscunt calidis tamen prædominantibus, alii juxta principia eius chymica (cùm constet sulphure copioso vaporoso cum sale volatili præsentibus etiam partibus aqueis & terreis una cum salinis fixis in capite mortuo residuis) vim agendi adscribunt effluviis vaporosis, quæ porulos cerebri apertos & dilatatos obstruunt, spirituum animalium effrænem influxum impediunt, eosdem volatili sulphurea viscriditate figunt, ad invicem agglomerant, ligant, sopiunt & quasi torpidos reddunt.

III.

USus Generalis laudani opiati est, ut sit veluti Panacæa omnium dolorum, fluxionum, evacuationum nimiarum & vigiliarum. Specialem quod attinet, convenit. 1. *In febribus intermittentibus* præmissis emeticis & purgantibus mixtum pulveribus antifebrilibus. 2. In

continuis malignis cautè cum iis mercandum, nisi mixtis alexipharmacis in minori dosi & inprimis vel in augmento morbi tum quia spiritus, ne tam citò resolvantur quasi coercet; tum quia graviora mitigat symptomota vel præcipuè in declinatione, si jungantur dolores intensi, vel excretiones humorum quæcunque impetuosæ ac in specie cattarrhi, tusses, vomitus, diarrhææ, Instante crisi vel die Critico non temerè dandum, ne natura in conatu suo impediatur. In *varriolis* & *merbillis* dandum mixtis expulsivis tum prosistendo alvi fluxu & præcavendis nervosi generis symptomatibus tum pro mitigandis urgentioribus symptomatibus & promovenda excretione cutanea, cùm etiam sudorem moveat; hinc theriaca & Midrithatium dempto opio nullum vel parcum excitant sudorem. Videtur autem excitare sudorem vel quod natura refocillata excretionem per sudorem moliatur, vel quod somnus fluxiones omnes sistat excepto sudore, vel quod sulphur ejus tenuius à sale volatili propulsum per cutim exspiret.

IV.

QVod ad affectus *capitis* prodest *Laudanum opiatum* in *Cephalalgia & hemicrania* mixtum præcipuè cum specifico cephalico, in *vertigine* per consensum figendo humores ac subtiles spiritus, in *mania* sanguinis fervorem, ejusque inordinatum motum spirituumque effrænem impetum sistendo, somnúmque, à cujus defectu delirium augetur, procurando. *Epilepticis* mixtum quoque prodest acrimoniam humorum vellicantium sistendo vel eos in centro ligando & partem roborando maximè in infantibus ac adultis, ubi simul tormina & partium membranosarum vellicationes adsunt. Videndum tamen, ut cautè procedatur ne si natura ad exteriora contendat expellere causam morbificam hæc motu inhibito circa cor restitet, & suffocationem ex-

citet

citet, *Cattarrhos* tenues & acres ad miraculum usque sistit, eosque ad pepasmum deducit.

V.

QVo ad affectus *Pectoris* optimè prodest laud. opiat in *tussi* exorta à materia tenui & acri, si thorax non est i farctus à materiæ copia. Sunt qui nullam tussim sinè opiatis feliciter tolli posse putant unde, licet minùs conveniant, ubi viscosi crassi & glutinosi humores in Bronchiis pulmonum continentur, tamen & in hoc casu convenire possunt dosi refracta & secundaria cum incidentibus maritata, vel interposita, cùm archæum sopiant, naturam roborent, tussim sedent, ac materiam concoquant. Prodest quoque in *Astmate hypochondriaco*: non verò in Asthmate hydropicorum, vel ubi restagnans ichor spiritualibus partibus jam intentat periculum. In *plevritidis* initio specificis volatilibus misceri potest parciùs, sicuti in declinatione fixioribus. Expectoratio enim sic meliùs succedit, vires confortantur & ipse morbus longè feliciùs ad finem decurrit. In *Phtysi* optimum est, si oriatur ex defluxu humorum acrium & salsorum ad pectus vel a sputo sanguinis: non verò, si ab ulcere pulmonum, cùm sic sputum sistat & ægros suffocet maximè, si dosi ordinaria exhibeatur, dosi enim refractâ commodè etiam hîc in usum vocari & cum aliis misceri potest.

VI.

IN affectibus *Cordis* à resolutione spirituum oriundis co dialibus parcissimè admixtum maximè prodest sic quoque in *palpitatione cordis*, *lipothymia* aliisque symptomatibus *h stericis* & *hypockondriacis* nihil præsentius laudano opiato resolventibus & præcipitantibus mixto, sic additum pulv absorb. VVedel. plurima in his affectibus eodem reste præstitit. Quoad affectus *Ventriculi* utilissimum est in *Cholera*, dum modo non intempestivè

pestivè exhibeatur cohibendo causam morbificam. Solatur etiam *Cardialgiam* mixtum carminativis vel præcipitantibus. In *singultu* quoque prodest mixtum castoreatis. In *Vomitu* quoque seu ab hypercatharsi seu ab aliis causis excitato mixtum cum *Theriac.* & *confect. alk.* vel datum in pilul. *cum ol. ment.* vel *cinam.* in *appetitu nimio* valet datum cum absorbentibus. In *hypochondriacorum & scorbuticorum* quibusdam affectionibus inquit *VVillis.* se malle quovis medicamentorum genere, quam opiatorũ usu destitui, non enim solummodo contra dolores & vigilias pertinaces verùm in Paroxismis, Asthmaticis, in vomitu, diarrhæa, quin etiam in vertigine & Pathematibus convulsivis nullum præstantius expertus est remedium.

VII.

QVo ad symptomata *Intestinorum* prodest in *doloribus Colicis* modo non adsit humorum in intestinis infarctus, cui priùs medendum, tam per se exhibitum præsertim in colica biliosa quàm cum purgantibus dosi refracta mixtum. In *Ileo* est sacra anchora & extremum solatium vel mixtum cum purgantibus, ut una fidelia & dolor & materia mortifica tollatur vel quod magis in praxi & usu primò doloribus succurrendum per opiatum, hinc purgante alvinæ fæces exstimulandæ. In *Diarrhais*, statim sæpè fluxum sedat magna cum ipsius ægri & adstantium admiratione. *In Dysenteria* licet opiata quibusdam malè audiant, & narcotica necrotica dicantur, tamen sine iis vix vera dysenteriæ curatio fieri potest, neque enim tam fluxum sistit opium, quàm eum moderatur & corrigit dolores minuendo, morbumque in centro detinendo. Datur optimè maritatum cum bezoarticis præsertim in Epidemica. Si dolor & fluxus urgeat, majori dosi opus est. In Dysenteriis indolentibus & ex inflammatione intestinorum ortis cautius eodem utendum. Prodest etiam in Hæmmorrhoidibus immodicis & dolentibus.

VIII.

VIII.

QVo ad affectus *renum* & *articulorum* prodest quoque in *calculo* dextrè adhibitum, idest, si dolor & vigiliæ urgeant additum temperatioribus, lithontripticis & nervinis v. g. *ocul. canc. succin. Cinab* &c. præsertim si calculus nondum renibus fuerit egressus, vel saltem leviter inde motus; immo dum iam hæret in ureteribus, dato laudano non in totum sopitur expultrix facultas, ut nihil ampliùs agat, sed dolores sopiuntur, ut facultas expultrix roborata eo valentiùs insurgere possit, *in Podagra*, si diri ac diuturni dolores ac vigiliæ infestent ut causæ vestem induant, & urgendo ad se curationem trahant, ad laudanum ceu asylum confugiendum, alias cautè procedendum cùm malum contumacius reddere, motúmque naturæ impedire posset, maximè prodest in arthritide vaga scorbutica p. p. Exteriùs quoque in articulari morbo prodest mixtum cum *spirit. formic. lumbric. & sal. arnon.* Cavendo tamen, ne opiatis humor peccans in tophaceam duritiem transeat.

IX.

IN *affectibus hystericis*, *hysteralgiâ*, *mensibus immodicis*, *fluore albo* divinum est auxilium seu mixtum castoreo seu aliis appropriatis vel absorbentibus. Cum ambratis maritatum *aphrodisiacum* evadit non contemnendum. An in amputatione crurum *spacelatorum* narcotica sint adhibenda dubitatur, aliis id negantibus cùm levia non Iuvent, & valida sint periculosa: aliis affirmantibus, ut sanguinis fervor, motus ac inflammatio inhibeantur. Alii circumstantias omnes benè attendendas esse jubent, neque obstare arbitrantur quo minùs præcedente operationem nocte opiatum moderatâ dosi propinari possit, cùm æger hinc animo sit alacriori & multa præcaveantur symptomata. Par ratio est in sectione calculi.

X.

QVo ad *usum externum* variis dolorum generibus auxiliatur *opium.* Sic in *doloribus capitis*, *mania*, *Phrenitide*, *vigiliis* unguentis additur Illinendis temporibus & naribus, vel Epithematibus. Ad *Podagram* opium cum lacte muliebri dilutum commendatur. Agit autem extrinsecus non stuporem partis excitando prout credebant veteres, sed quatenus per poros subtilior pars sulphurea & mercurialis sanguini communicatur & hinc vires suas ordinarias, licet remissiori longè gradu & refractè exserat. Sistit etiam extrinsecus *hæmorrhagiam à vulnere*, *narium*, ab *evulso dente* oriundam. Item prodest in *dolore dentium* pilulâ ejus denti excavato indita. In *clysteribus* id etiam nonnulli addunt, si extremi urgeant dolores sed non in magna dosi v. g. Philon. Rom. vel theriac. rec. ad dr. i. vel laud. opiat. gr. v. vel vii. sed cautè, cùm usus internus longè tutior sit. *Suppositoriis* additum prodest exulcerationi infestinorum, quod tamen ultra quadrantem horæ non detinendum.

XI.

PRo debito Regimine ac legitimo hujus usu sequentes Medico observandæ sunt cautelæ. 1. Laudanum opiatum exhiberi posse forma *solida*, *media* & *liquida*, in forma solida vel in electuar. *cum confect. alk.* vel in Pilulis cum aliquo extract. vel in trochisc. vel in pulv. cum *sacch. cand.* vel *magist. mat. perlar.* immo omnibus pulveribus misceri potest. Sic mixtum cum *cc. phil. prap* & *cinnab. nat.* laudatum est medicamentum in arthritide vaga, sic quoque misceri potest cum pulv. cephalico, bezoart. Adstringente &c. Potest etiam talis pulvis misceri emulsionibus. In forma liquida exhibetur sub titulo tincturæ anodynæ, essent. aut tinct. opii, potest etiam laud. opiat dissolvi in syrup. aq. destill.

ſtill. emulſ. vino, brod, aliiſque liquidis. 2. Doſim laud. opiat. vel eſſe *ordinariam* vel *extraordinariam*. Ordinaria eſt *infima*; *mediã* & *ſumma*. Infima ſin adultis eſt gr. dimid. vel 1. *Media* gr. ij. vel iij. ſumma gr. iv. v. quæ tamen non facilè exhibenda, niſi præcedentes doſes abſque effectû jam ſint exhibitæ. Præterea notandum ex praxi medica, laudanum opiatum præſcribi vel intentione *primariã* v. g. dolores vel vigilias, vel excreta, aliáque ſymptomota urgentia attendendo, & ſic ad gr. i. ij. iij. præſcribendum vel intentione ſecundaria v. g. ad roborandum; ſanguinem fluxilem concentrandum, addendum illud apperientibus, hyſtericis, cephalicis &c. Et ſic in doſi refracta & remiſſa. 4ta. Nempe tertia vel dimidia pars grani miſcenda, prout in formulis ſylvianis videre eſt. Doſis *extraordinaria* variat tum ex conſuetudine, tum ex morbi urgentia; tum ob temperamentorum diverſitatem, hinc ſi adſit urgens indicatio, nec doſis minor juvet, ad gr. viij. vel ſcr. S. aſcendendum. Interim in omni doſi perpetuo obſervandum, tutius eſſe infra ſubſiſtere, vel repetita vice voti compotem fieri, quàm peccare in exceſſû & extrema tentando opprobrium ſibi accerſere.

XII.

INſuper. 3. Notabit, ubicunque materia peccans in majori quantitate reperitur, quàm ut ſubigi & vinci poſſit, illud locum primùm habere præmiſſis univerſalibus, vel ſaltem tutius ac feliciùs tunc operari, niſi dolorum, aliorúmque ſymptomatum nimia adſit urgentia, quo in caſu etiam citra illa præmiſſa exhiberi valet. 4. Non exhibendum eſſe viribus valde imbecillibus exiſtentibus, ſed in tempore uſurpandum, ſi vires adhuc conſtent. In rebus enim deſperatis, & ubi æger vix non agonizat & viribus penè Ecclypſantibus mortem accelerat. 5. Illud etiam contraindicari in Phtyſica ulceroſa diſpoſitione, aſthmate humoroſo, hydropicis

picis

picis &c. Cùm in talibus sit viaticum ad vitam æternam dosi primaria præsertim datum. 6. Quod ad tempus exhibendi, si detur primaria intentione, tempus nocturnum optimum esse 2. vel 3. horis à cæna, sin secundaria, etiam manè & post meridiem. In dosi primaria una die bis non facilè dandum. 7. Post assumptum Narcoticum purgationem altero desuper die institutam debitâ operatione destitui. 8. Cavendum esse, ne exhibeatur in ipsis Parozysmis v. g. hemicraniæ, febrium & Epilephiæ, ne natura à pugna suscepta revocetur-interim tamen hoc ipsum limitari potest ab urgentibus circumstantiis, illudque concedi in dosi succisa, idem dicendum de aliis motibus criticis, ut diarrhæa varriolis morbillis &c. Item de partu instante, cùm dolores necessarios inhibeat.

XIII.

Præterea. 9. Observabit, illud minus convenire in affectibus frigidis quàm calidis, item in humoribus crassis, pituitosis & viscidis, item in affectibus ventriculi, nisi urgente dolore inflammatorio fugiendum esse opium monet *septal.* prout etiam in iis, quibus debilis appetitus, qui facilem habent alvum & infirmum ventriculum, In his enim appetitum prosternit, & alvum solvit, vel etiam prout subinde observatur, vomitum faciet, quod videtur contingere vel à relicto sulphure fætido ventriculum relaxante præsertim si ritè non fuerit præparatum, vel à cacochymia humorum in ventriculo existentium. 10. Damnari quoque ab aliquibus opium in doloribus aurium & oculorum lippitudinibus, cùm ob amarorem mordeat, & dolores augeat. In odontalgia quoque melius esse idem interius assumere, quam dolentibus partibus applicare. 11. Ratione ætatis infantibus & pueris rariùs & parciùs illud dandum esse, licet, dum indicatur exhibitum dosi ipsis proportionata non multum noceat testante quottidiana experientia. Senibus quoque non adeo convenit, ac aliis ætatibus.

Interim

Interim si moderatè detur usus ejus tutissimus. 12. Cùm Narcotica plerumque corpus exsiccent, nunquam offerenda esse sine humectantibus vel ante vel post ejus assumptionem exhibendis, ultimò videndum, ut opium ritè sit præparatum, neque statim desperandum esse, si legitimâ observatâ Methodo datis opiatis æger per longum tempus dormiat præsertim si vigiliæ continuatæ præcesserint.

XIV.

Ex dictis Patet, quod laudanum opiatum ritè exhibitum sit manus quasi divina & sacra vitæ anchora: cymba autem charontis in manu Imperiti & gladius in manu furiosi. Nonnulli præsertim misochymici illud damnant, quia. 1. Odorem habet virosum. 2. Quod sit venenum. 3. Quod multi ex ejus usu intercempti fuerint. 4. Quod tutiora sint hypnotica. 5. quod opium sæpius adulteretur. 6. Quod palliativam solum præbeat curam nec tollat causam morbificam, hincque ad exiguum tantum tempus prosit. verum Rz. ad 1. odorem virosum corrigi & tolli, neque omnia fætentia virosa esse. ad 2. non esse venenum propriè dictum, quod peculiari vi cordi infestum, & vitæ omnibus modis insidiatur, sed posse dici venenum impropriè dictum, quod nimiâ copiâ assumptum enecare possit. ad 3. abusum non tollere usum. ad 4. hypnotica sæpius nihil proficere. ad 4. observandas esse notas bonæ electionis opii. ad 6. subinde etiam ipsam causam tollere; sæpius verò urgenti occurrere symptomati. Satius enim est cum Galen. symptomatibus occurrendo ad causæ continentis ablationem roborare naturam, quàm cum morbo ægrum de medio tollere, non enim solis utendum opiatis, sed causæ simul invigilandum, stultum tamen est, sempev causæ ablationi intentum esse neglecto urgentiori symptomate. Redit quidem sæpè dolor, redit excretio simul ac evanuit vis medicamenti, sed Interim natura

natura per has inducias confortatur, ut promptius dein contra causam morbificam insurgat.

§. VI.

De Officio Medici in præscribendis formulis remediorum opiatorum.

Syrupus Narcoticus. ℞. *Syr. fl. papav. Errat. unc. S. confect. alk. dr S. laud. ap Helm. gr. ii. aq. cinam. bugl. dr. iii. vel violar dr. vi. M. S.* Ruhe-Säfftl. auff einmahl 2. oder 3. Stundt nach dem Nacht-Essen einzunehmen.

Emulsio opiata. ℞. *Sem. mel. excort. dr. ii. sem. papar. alb. dr. iii. aq. nymph. viol. solan. an unc. i. S. M. F. Emuls. add. magist. perlar. cum gr. ii. laud. op. in mortar. subact. scr. i. spirit. ros gut. vii. man. christ. perl. dr. i. M. S.* Schlaff-Milch vor der Schlaff-Zeit einzunehmen.

Bolus Narcoticus in nimio vomitu, hypercatharsi & singultu. ℞. *Theriac. dr. S. confect. alk scr. i. laud. op. gr. i. vel ii. M. S.* Stöll-latwergl oder Zucker. Vel ℞. *Theriac. andron. scr. ii. lig. aloes ver. scr. S. ol. destill. mac. gut. ii. laud. op. gr. i. M F. Bol.*

Alius. ℞. *cons. ros. vitriol. dr. i. confect. alk. vel de hyac. dr. S. terr sig. scr. i laud op. gr. i. vel ii. ol. destill. cinam. gut. i. cum s. q. myv. cyd. M. F. Bol.*

Alius in Diarrhæa. R. *Cons. ros. rub. dr. i. ther. and. scr. i. laud. op. gr. ii. magist. corral. perlar. an gr. v. M. F. Bol.*

Bolus Narcoticus. ℞. *Laud. op. Helm. gr. iii. midrith. opt. confect. alk. an scr. i. M.*

Bolus stegnotico-anodynus. ℞. *cons. symphit. dr. i. pulv. stipt. Croll. vel stegnot. Guttman. scr. i. laud. op. gr. ß. S. M.*

Electuar.

Electuar. opiatum antidysentericum usu & praxi P. P. probatissimum, ℞. *Cons. ros. vet. unc. i. theriac. vet. diascord. dr. i. terr. sigill. corrall. rub. præp. sem. plantag. an scr. i. S. c. c. philos. præp. scr. i. lap. bez. occident. gr. vi. laud. op. Helm. gr. iv. cum. S. q. syr. de ros. sicc. M. F. Elect. S.* Stöll-Latwergen / darvon jede 4. Stund einer Kösten groß zunehmen.

Pilul. opiat. in tussi & Cattarrho tenui, ℞. *mass. pilul. de cynogloss. gr. vii. ol. sem. coriand. gut. iß. M. F. pilul. N. iv. vel* ℞. *mass. pilul. de cynogloss. dr. i. S. succ. Glych. inspiss. scr. i. S. succin. alb. præp. scr. S. M. F. pilul. N. xxiv. asperg. pulv. ros. rub. S.* Huesten und Cattar stillende Pillulen / darvon N. zwo oder 3. Stundt nach dem Nacht-Essen zunehmen.

Aliæ in Phtysi incipienti utiles, ℞. *Antihect. Poter. scr. i. sacch. sat. scr. S. extr. croc. gr. iv. laud. op. Helm. gr. ii. vel iii. cum S. q. Bals. peruv. M. F. pilul. N. xx. pro 2. dosibus.*

Pilulæ opiatæ in Colica. ℞. *extr. castor. gr. iv. laud. op. gr. iij. M. F. pilul. N. v.* vel ℞. *extr. lig. alo. castor. zeduar. laud. op. an gr. iii. cum syr. de papar. M. F. pilul. N. vi vel ix.*

Aliæ anodynæ in doloribus Podagricis. ℞. *Extract. papau. errat. dr. i. castor. gr. vi. sal. vol. c. c. vel succin. gr. iv. cinnab. nativ. scr. S. laud. op. gr. ii. M. F. pilul. N. xxxx. dos. a. gr. vi. ad scr. S.*

Pilulæ opiat. antidysentericæ & contra hypercatharsim. ℞. *Extr. theriac. gr. vi. torment. scr. S. laud. op. gr. ii. M. F. pilul. N. ix.*

Pulv. absorbens opiat. *VVedel*, videatur de præparantibus.

Alius. ℞. *Cinnab. nat. scr. i. corrall. rub. præp. c. c. phil. præp. an gr. xv. marg. præp. gr. x. laud. op. Helm. gr. ij. ol. charyoph. gut. iij. M. F. pulv. cuius dos. scr. i.*

Pulvis Diaphoretico-anodynus in Arthritide. ℞. *ocul. canc. præp. conch. præp. an gr. xv. cinnab. nat. scr. S. laud. op. gr. ii. vel iii. M. F. pulv. pro 2. dos.*

Alius

Alius Nephritico-anodynus. ℞ *ocul. canc. praep. scr. j. cinnab. nat. vel antim. scr. S. laud. op. gr. j. vel ij. M. F. pulv.*

Mixturis quoque quibuscunque unum vel alterum gr. laud. opiat. pro indicatione miscere potest, ut necesse non sit plures hic subnectere formulas.

CAPUT VIII.

DE

De officio Medici in affectibus exigentibus Alexipharmaca, antifebrifuga, anthelmintica, carminativa & lithontriptica.

§. I.

De Officio Medici in ordinandis & praescribendis remediis Alexipharmacis.

I.

Edicamenda *Alexipharmaca* sunt, quae venenis & malignitati humorum resistunt, dicta etiam *Alexiteria* & *bezoartica*. Est autem *venenum* illud, quod particulis machinae humanae peregrinis & destructoriis citra aliam causam manifestam corpus humanum, ejusque principia vitalia violenter destruere, ac in vitae periculum vel mortem conjicere valet. Venenum hoc vel corpori infertur & propriè dicitur *venenum* vel in eodem producitur & dicitur *malignum* seu veneno analogum. 2. Aliud venenum laedit

inspiratu,

inspiratu, ut seminaria pestis & febrium malignarum. Aliud *haustu*, quod ore sumitur, aliud solo *contactu*, *ictu* vel *morsu*. 3. aliud est *externum*, aliud *internum*. 4. Aliud magis *citum* & *activum* quod exiguo temporis spatio interimit, aliud *lentum* & *temporarium* quod efficaciæ remissioris post multos demum dies necat. 5. Aliud est *soli homini* tale; aliud *Brutis*, multa enim homini sunt venena quæ aliis animantibus in alimoniam cedunt, & vicissim ob diversum nexum principiorum vitalium. 6. Aliud est *universale*, quod omnibus ac singulis animalibus adversum, ut v. g. arsenic. mercur. sublim. alud *particulare*; cujus in homine aliud nervis & spiritibus animalibus inimicum, ut solanum furiosum, aliud pulmoni ut lepus marinus, aliud ventriculo, ut omne corrosivum, aliud vesicæ ut Chantharides. 7. Aliud magis officit partes *spirituosas*, aliud *humidas*, aliud *solidas*. 8. Aliud est *vegetabile*, ut aconitum, cicuta, napellus. Aliud *animale* ut scorpius, vipera, canis rabidus. aliud *minerale* ut arsenicum mercur. sublim. cobaltum.

II.

VEnena non tam occultis, quàm manifestis quoque agunt qualitatibus adeo ut sint vel *corrosiva* vel *fermentativa* vel *vaporosa* vel *mixta*. Corrosiva ventriculo escharam & necrosim inducunt atque talia plerumque sunt mineralia, hinc si statim revomantur delicatiori Archæi sensu & naturæ robore, non nocent, uti etiam si ingerantur in ventriculum plenum, vel pinguibus præsumptis repletum acrimoniâ nempe obtusâ & faciliori consequente vomitu. Fermentativa motum in M. S. præternaturalem, eumque vel absolutè lethalem, vel summè periculosum inducunt, unde calor febrilis, æstus, deliria &c. Atque tali vi fermentativa peregrina agunt potissimum venena animalia, quatenus cum saliva ejusmodi sal peregrinum irato præsertim animali in vulneratam partem illatum mox serum & sanguinem

 immut-

immutat, ut corrumpantur, fermentationem præter naturalem & necrosini patiantur, hinc facta statim exsuctione vel destructione hujus fermenti peregrini vel non nocent plane vel citius debellari possunt. Vaporosa spiritus præsertim animales obnubilant, suffocant & destruunt, atque hujusmodi vaporositate peregrina agunt potissimum venena vegetabilia, quatenus sulphure v. g. impuro, mucilaginoso, ac nervis inimico pollent. Mixta pluribus vel omnibus nunc recensitis modis nocent. Sic v. g. venenum in corpore genitum in febribus malignis nunc fermentationis peregrinæ soboles, nunc simul etiam irritatione & vaporositate nocer, sic pestis venenum corrosivum demonstrant carbunculi, dysenteriæ, cardialgiæ. fermentativum febres, bubones, anxietates &c. Vaporosum deliria, sopores, vertigines.

II.

Sicuti igitur diversus agendi modus in venenis, ita etiam alexipharmacorum diversa est agendi ratio. Nam: præter occultam qualitatem aliqua horum putredini resistunt, ac balsamo nativo roborato, calore item exsuscitato, circulatione ac motu sanguinis & lymphæ restituto fermentum peregrinum excludunt. 2. Alia veneni particulas acutas & corrosivas involvunt, & obtundunt 3. Alia in veneno vaporoso poros cerebri reserant, illámque volatilem, & figentem gluttinositatem attenuant, & in halitus resolvunt. 4. Alia fermentativum despumanr, & orgasmum massæ sanguineæ invertunt. 5. Alia ichorescentiam, resolutionem & rarefactionem sanguinis nimiam impediunt, atque. 6. Alia tandem sanguinis ac seri motum promovent, ejus coagulationem impediunt, ac fermentum malignum per sudores eliminant. Sicuti igitur diversa sunt venena, ita eriam diversa sunt bezoartica, cùm nullum sit alexipharmacum, quod omnibus æqne venenis ex asse conveniat.

IV. Cir-

IV.

Circa usum & legitimam horum administrationem Medicus notabit. 1. Alexipharmaca alia dici *universalia & communia*, quæ ubique exhibentur, si veneni natura specialis haud sit cognita ut v. g. *Theriac. Orvietan. tinct. bezoart. &c.* Alia *particularia* seu *antithoda*, quæ huic vel illi veneno speciatim adversantur. 2. Venenis mineralibus generalem præbere antitodum, quæcunque corrosivitati sunt opposita qualia sunt tum pinguia, quibus inviscari & obtundi solent particulæ salinæ acres, ac obliniri & defendi parietes ventriculi ut v. g. ol. amygd. d. butyr. rec. &c. Tum præcipitantia, & acorem corrosivum infringentia ut Chrystall. præp. 3. Alexipharmaca in malignis præcipue febribus usurpanda alia esse fixa & quidem vel mineralia ut v. g. *antim. diaph. unicorn. foss. &c.* Vel animalia ut v. g. *lap. bez. unicor. ver.* &c. Alia *volatilia* & quidem vel *macra salina* ut v. g. *sal. vol. cc. viper. succ. cit.* &c. Vel *aromatica* & *sulphurea* ut v g. *theriacalia.* Item alia simul esse *opiata* ut *Theriac. diascord. &c.* Alia *Camphorata.*

V.

Fixiora locum magis habent in statu & declinatione, ubi alteratione & præcipitatione magis opus, conquiescente jam tumultu & devictâ jam per præmissa potentiora malignitatis atroicâ. In statu enim violentiora exhibere esset novas turbasciere in massa sanguinea, æstum intendere, ac varia capitis pathemata inferre. Item prosunt, ubicunque volatilia contraindicantur, ut in infantibus, quorum sanguis est texturæ tenuioris, ut facilè nimis efferari possit, vel in gravidis, ne in orgasmum ruat sanguis & menses cum abortus & vitæ periculo superveniant, vel in fluoribus sanguinis ob nimiam ejus rarefactionem, vel in debilibus cum

 pulsu

pulsu frequenti, qui aliàs in malignis, si à principio talis sit, plerumque funestus.

VI.

Volatilia salina matra locum habent, ubi calor febrilis paulò intensior. *Aromatica* verò & *sulphurea* in principio & incremento morbi, dum adhuc sudare possunt ac solent ægri. Activiora enim & magis Heroica primò hosti sunt opponenda ad majorem penetrationem & citiorem discussionem, præsertim ubi mitior urget æstus, Intimior est malignitas, ac febris mitis vel nulla adest, hinc principiis, si ullibi sanè in peste & similibus febribus obstandum maturè sumendo antitodos antequam cibus capiatur, vel somnus ineatur. Sic enim sæpiùs in ipsa radice morbus Jugulatur, cùm aliàs promptè vitalia subeat malum, radicésque figat vix nisi cum morte finiendas. Prætereaconveniunt ubi natura ab ex pulsione v. g. petechiarum, varriolarum vel morbillorum cessat, vel hæc exanthemata retrocedere videntur, neque hoc in passu timendus calor utpote productum seminii morbosi brevi compescendus modo exclusum sit peregrinum hunc motum excitans.

VII.

Remedia *Camphorata* tum maximè conveniunt, cùm adsunt inquietudines, deliria, vigiliæ &c. Cùm præter vim veneni correctivam simul aliqualem vim spirituum quasi fixativam obtineant, hinc *Ettmüllero* teste Medicus in peste absque camphora, est miles in prælio sine gladio, interim cautius iis utendum in illis ægrotis, quibus caput debilius, vel alias camphora inimica existit. Alexipharmaca, quæ simul *opiata* sunt locum præcipuè habent in augmento morbi tum quia sudorem magis promovent, tum quia spiritus, ne tam citò resolvantur, quasi coercent, tum quia potissimum graviora mitigant symptomata, ut vigilias, inquietudine, imminentia delitia &c. Interim sciendum Medicamenta hæc Alexipharmaca

pharmaca varianda & ſubinde fixiora volatilibus interpolanda ac variè invicem miſcenda eſſe pro vario malignitatis aut putredinis gradu, pro varia febris intenſione vel remiſſione, pro vario ægrorum temperamento, aliiſque circumſtantiis.

VIII.

PRæterea. 4. obſervabit Medicus, potentiora ſudorifera tutiùs uſurpari poſſe, ſi corpus perſpirabile ſit, & ad ſudorem inclinet, ſecus mitioribus utendum eſſe, ne turbetur & magis exagitetur maſſa ſanguinea. 5. corpora impura volatilibus magis agitari & lædi, unde hoc in caſu præmittenda vomitoria. 6. Alexipharmacis aromaticis & ſulphureis interponenda eſſe ſubinde acida ac inſpecie compoſitiones theriacales in vehiculo acido propinatas meliùs & citiùs operari. 7. Quo major eſt malignitas, eo frequentiùs & copioſiùs provocandum eſſe ſudorem, adeo ut in malignioribus ter ſint propinenda intra 24. horas. Interim cavendum, ne nimius excitetur ſudor, cùm ex hoc ultra ephoriam imperato ſæpè peiùs habeant ægri, hinc prudenter agunt, qui virium habitâ ratione ægrum linteis aut ſtragulis non opprimunt, ſed tolerabiliter ſaltem tegunt, vel primâ ſaltem vice ſudorem imperant: non vero ampliùs ſequentibus præbiis, cùm plùs ſæpè præſtet udor. 8. Ne ſerum nimiùm exhauriatur, illud potu largiori reſarciendum eſſe, & pro viribus conſervandis poſt ſudorem vel etiam eodem actu fluente blandis acidulis utendum, hinc malè agunt, qui continuo udore cruciatis etiam potum denegant, cùm potu & levetur ſitis ac ſimul etiam magis promoveatur ſudor.

IV.

ITem. 9. Notabit: ſudorem continuandum eſſe per horam dimidiam integram vel etiam ultra, habitâ tamen ratione ſedulâ naturæ ægri raræ vel denſæ, virium infirmarum vel validarum, malignitatis majoris vel mino-

minoris. 10. Sudorifera etiam continuanda esse licet maculæ, bubones vel anthraces cum levamine appareant, ut saltem impediatur recidiva. 11. Ægrum sudantem à somno arcendum esse utpote impediente convenientem veneni per sudorem expulsionem, hinc eodem infestante spongia aceto camphorat. Imbuta naribus applicanda. 12. Post sudorem ægrum nonnihil leviter abstergendum esse linteis probè calefactis & fumigatis, maximè cavendo, ne frigidior aer eum offendat. 13. in peste conjuncta cum febre ardente uti jam supra insinuatum, theriacalia excepto diascord. Fracast. minùs tuta esse, vel saltem non nisi acidis temperata, sicuti econtra si febris nulla vel mitis adsit, illico naturæ suppetiæ ferendæ, eáque spirituosis volatilibus multùm ignis vitalis foventibus adjuvanda, quæ fermentum stomachicum resuscitant, sanguinem vigorant, ejus coagulationem impediunt, spiritualscentiam promovent, ac vacillantem vitæ flammam multiplicant. 14. Acida in his febribus nunquam ommittenda atque nunc sudoriferis addenda, nunc in sudoris declinatione vel post eum usurpanda, cùm ægrum reficiant & simul malignitati resistant: Ipsis tamen etiàm semper aliquid sudoriferi addendum, ut corpus si non in perpetuo sudore, saltem in perpetua diaphoresi plùs minùs aucta contineatur.

§. II.

Officio Medici in præscribendis remediis Alexipharmacis.

POtio Alexipharmaca. ℞. *Elect. diascord. fracast. scr. iv. pulv. rub. pannon. aut spec. de hyac. vel spec. liberant scr. i. sal. vol. cc vel lap. bez. an. gr. vi. aq. card. b. scabios. an. unc. i S. syr. acetos. cet. unc. S. M. S.* Gifft außtreibendes Schwitz-Tranckl auff einmahl einzunehmen.

Alia.

Alia. ℞. *aqua scabios. unc. ii. S. scord. unc. S. succ. cit. rec. expr. dr. vi. theriac. vel diascord fracast. scr. iv. vel dr. ij. antin. diaph. vel spec. liberant. dr. S. camph. gr. v. syr. card. b. unc. S. M. S. ut supra.*

Alia fortior. ℞. *aq. card. b è typh. cervor. an. unc. i. S. sal. vol. c. c. gr. xv. vel spirit. cc. dr. S. Elect. diascord. theriac. opt. vel elect. deov. an. dr. i. acet. theriac. camph. dr. i. M.*

Emulsio Alexpharmaca Craton. ℞. *Sem. card. b. dr. i. S. cit. dr. S. nap. dr. i. aq. card. b. q. s. M. F. emuls add. syr acietos cit. unc. S. possunt quoque addi cc. phil. prap. ocul. canc. terr. sig. lap. bez. S.* außtreibende Milch.

Bolus Alexipharmacus. ℞. *diascord. fracast. scr. ij. confect. de hyac. scr. i. cc. phil. prap. scr. S. lap. bez orient. gr. vi. M.*

Alius ℞. *theriac. confect. hyac. an. scr. i. S. lap. bez. or. gr. xii. vel hujus loco spec. liberant. aut antim. diaph. scr. i. vel fl. sulph. dr. S. camph. gr. iv. M.*

Electuar. Bezoarticum. ℞. *Spec. liberant. dr. i. theriac. diascord. an dr. i. S. confect. de hyac. scr. ij. condit. cort. cit. arant. rob rib. an dr. iii. syr. acetos cit. q S. M. F. Elect. S.* Außtreibende Schwitz-Latwergen/ darvon Morgends / Abends vnd Nachts einer Kösten oder Nuß groß zu nehmen vnd darauff zu schwitzen.

Electuar. Præservativum à peste & febribus malignis ℞. *Pom. cit. rec. N. iv. incid. una cum cort. & semin. coq. ex s. q. aq. ros. ad consist. pult. & traiic. per cribr. add. spec. liberant. s aloe. de hyac. de gemm. fr. cordial. temperat. an. dr. i. confect. alk. dr. ii. S. spirit. rub. id. dr. i. syr. acetos. ict. q. S. M. F. Elect. S.* Præservatiu Latwerg Morgends nüchter einer Nussen groß darvon zu nehmen.

Morselli Præservativi in Malignis. ℞. *Spec. liberant. dr. ij. de hyac. dr. i. Bol. armen. terr. sig. lign. alo. an dr. S. rad. zeduar. contraierv. an dr. i. S. condit. rad. scorz. ennul. Angel. an. dr. iii. cort. cit. dr. vi. confect. alk. dr. ij. sacch.*

℞. sacch. in aq. bezoart. sol. lib. i. M. F. morsell. S. præservativ Morsellen / darvon einen Morgens zu nehmen.

Alii. ℞. *Condit. nuc. Iugl. unc. i. cort. cit. rad. scorz. an. dr. vi fl. cit. dr. iij. confect. alk. dr. ij. spec. de hyac. dr. i. liberant. dr. i. S. diatrionsant. dr. S. extr. Angel. zeduar. an scr. i. sacch. albiss. in aq. cort. cit. sol. unc. x. M. F. Morsul. S.* ut supra.

Trochisci Alexipharmaci præservativi. ℞. *cort. cit. sicc. dr. i. S. cubeb. dr. i. cardam dr. S. zeduar. scr. S. cass. lign. acutiss dr. i. ol. dest. Angel. cit. an. gut. vi. sacch. albiss. lib. S. mucilag. tragac. cum aq. bezoart. extract. q. S. M. F. troch. S. Præservativ.* Zeltlein / darvon eines wann man auß dem Hauß / oder zu solchen Krancken gehet / unter der Zungen zu halten und zergehen zulassen.

Pulvis Alexipharmacus. ℞. *Spec. de hyac. vel pulv. rub. Pannon. cc. phil. præp. an. scr. i. lap. bez. orient. vel sal. vol. cc. gr. vi. M. F. pulv. S.* Gifft und Hitz außtreibendes Pulver auff einmahl einzunehmen.

Alius. ℞. *Spec. liberant. dr. S. camph gr. v. fl. sulph. scr. S. M. F. pulv. S* ut supra.

Alius. ℞. *flor. sulph. ter. Sigill. spec. liberant. corrall. rub. præp. bez. orient. an scr. S. croc. vel camph. gr. iij M. F.* pulv.

Alius pretiosus. ℞. *Spec. de hyac. dr. ij. cc. phil. præp. scr. iv. unicorn. ver. oss. de cord. cerv. lap. bez. marg. præp. an. scr. i. M. F. pulv. dos. scr. ij.*

Acetum Alexipharmacum præservativum Timæi. ℞. *Orvietan. unc. i. diascord. fracast. dr. iij. ther. androm. unc. S. rad. Angel. contraierv. Ennul. torment. pimpinell. scorz. dictamn. alb. petasit. an. dr. iii. fol. scord. rut. millefol. an. pu. ii fl. calend. tun. an. pi. cort. cit. fraxi an. dr. ii. bacc. iuniper. unc. i. mac. zeduar. an. dr. i. S. camph. scr. i. croc. dr. S. myrrh. dr. ii. acet. opt. vel rub. idæ q. S. mixta stent infusa in loco calido bene tecta, donec extrahatur tinctura. Col. S. præserv*irender Gifft-Essig / darvon des Morgens ein Löffel voll nüchter oder nach genommener Suppen / oder ein schnitel Brodt darein eingedunckt zunehmen.

Vinum

Vinum præservativum. ℞. *Rad. Ennul. pimpinell. scorz. an. unc. i. cort. cit. Frax. an. dr. vi. fol. card. b. scord. dictamn. cret. an. mi. comar. absinth. m. ii. grosso modo incisa indantur saccul. ex sind. alb. suspendendo in vin. alb. lib. xxxviii optimè clauso doliolo de hoc aliquid manè in jentaculo velprandio bibendum.*

Balsamus antipestilentialis. ℞. *Ol. distill. Angel. cit. an. scr. ß. rut. scr. i. lavend. charyoph. an. gut. vii. cinam. gut. iv. lig. Rhod. gut. xv. theriac. androm. scr. iv. confect. alk. scr. ß. mosch. & amb. in sp. ros. sol. an. gr. iij.* M. F. Bals. S. In hitzigen Kranckheiten Præservirender Gifft-Balsamb die Nasen vnd Pulß zu bestreichen.

§. III

De Officio Medici in usurpandis antifebrifugis & præcipuè cortice Chinachina.

I.

REmedia *antifebrifuga* seu *antipyretica* dicuntur, quæ febriles Paroxysmos sistunt, sicqûe febres intermittentes, quæ raro solis evacuantibus cedunt, ex integro tollunt. Exercent autem suam vim vel cruditates comminuendo ac aciditatem infringendo & absorbendo, sicqûe fermentum febrile corrigendo, vel efferuescentiam ejus præcipitando, aut vi stiptica humores densando & figendo, vel fomitem febrilem alterando, per diaphoresim discutiendo ac vitiatam crasim massæ sanguineæ emendando vel sanguini compagem firmiorem reddendo, ut minùs in febriles effervescentias sit concitabilis.

II.

PRo debita horum administratione & usu Not. 1. Ea non exhibenda esse, nisi corpore priùs sufficienter ex-

purgatio, ac universalibus præmissis, cùm secus vel recidiva, vel multiplicatio febris, vel Colicæ, hydropes, cachexiæ vel pedum saltem tumores superveniant. 2. Eadem exhibenda esse una. duabus vel tribus horis ante Paroxysmi invasionem ita ut junctis viribus cum natura operentur. 3. Desuper sudorem imperandum esse, cùm teste experientiâ febres, quarum Paroxysmi singuli cum sudore fiunt, longè breviores, & facilioris curationis sint, quàm illæ quæ absque eo desinunt, unde multis febris intermittens nulla tutò curata esse dicitur, nisi per sudorem successivè finita fuerit. 4. Si æstus multùm urgeat, abstinendum esse à nimis calidis, volatilibus, aromaticis & theriacalibus. 5. Vbi frigus magis urget, salia fixa convenientiora esse. 6. Fixis calcinatis & aluminosis minùs fidendum esse, cùm faciliùs recidiva superveniat. 7. Opiata febrifugis usitatis mixta locum habere, vel quando Paroxysmi potiùs ex consuetudine naturæ febriendi sæpiùs recurrunt quàm ex fomite morboso, vel quando durante Paroxysmo graviora quædam vel etiam molestiora contingunt symptomata usu laud. opiat. corrigenda 8. Etiam exteriùs Carpis quædam applicari antifebrifuga quæ pericarpia vel febrilem fermentationis motum sedando vel particulas in massam sanguineam evibrando cruditatem ejus imminuunt, vel ipsâ ligaturâ, aut dolore aliquo excitato effectum hunc producendo. 9. Inter antifebrifuga maximè specificum ac decantatum esse cort. chin. chin. dequo in sequentibus.

III.

C*Ortex china china* est cortex arboris cujusdam, quam aliqui *gentianam indicam* vocant, in America peruviana crescens dictus etiam ideo *Peruvianus* & à virtute *febrifugus*. Olim etiam Pulvis adm. R.R. P.P. Soc. Jes. appellabatur, cum hi ex peru redeuntes cum secum attulerint, ac Anno salutis 1649. non tantum per Hispaniam,

niam, verum etiam Italiam Romam usque eorum ope, ac conatibus inprimis Reverendissimi *Ioann. Cardinal. de Iugo Soc. Ies.* Vsus ejus pervenerit. Vsitata quam maximè in febribus intermittentibus tollendis, ac inprimis tertiana & quartana tam simplici quàm duplici, vim suam exercet Iuxta nonnullos facultate stiptico amara cruditates minuendo, aciditatem infringendo, fermentationes & effervescentias sistendo, ac sanguini compagem firmiorem, robúrque conciliando: juxta alios fermentum febrile deleterium in spiritibus existens, qui dein M. S. agitant, & fermentant, vi quasi Alexipharmaca antitodorum more infringendo ac figendo. Vt autem hoc præstet, oportet eum esse germanum & sincerum, non fucatum, suppositititium, spurium, effætum & putidum. Ille colore cinanomi, sapore aromaticè amaro, odore mucidum quid licet suave & aromaticum spitante, qui etiam dentibus attritus vel alio modo fractus friabilis existit: hic colore nigricans, injucundè amarus, vel intensè acerbus, nihil mucidum spirans, viscidus etiam, gluttinosus, crassus, ligneus, putidus.

IV.

CIrca illius usum & exhibitionem Not. 1. eum efficaciùs operari exhibitum in substantia, modo in Pollinem seu alcool arte priùs redactus fuerit, ut meliùs degluttiri ac per habitum corporis traiici valeat. 2. Eum prima vice in majori dosi exhibendum, ac ordinariè ad. dr. ij. infus. in vin. maluat. absque colatura 2. Circiter horis ante Paroxysmum, cùm sic plùs operetur talis dosis, quàm decem aliæ. 3. Eam non facilè exhibendum, ubi magna adhuc cruditatum congeries, & corpus debitè haud evacuatum nisi ob labascentes, fractásque vires & febris acerbitatem ægri in summum vitæ discrimen coniiciantur, ut ad corticem hunc ceu sacram anchoram per curam saltem palliativam confugiendum

giendum sit, præmittenda igitur universalia & præcipuè vomitoria. 4. Fugatis à Corticè Paroxysmis febrem post dies 8. 14. vel aliquot septimanas recrudescere utplurimùm, nisi ejus usus continuetur, hinc suadendum ac mltis in usu & praxi, ut corticem adhuc ablatâ jam febre per dies 8. vel 14. ad unc. unam vel alteram continuent exhibendo 3tia vel 4ta 6ta. hora dr. i. prædicti corticis Iubendo etiam, ut æger ab injuriis äeris & diætæ erroribus abstineat. 5. Cùm Pharmacum hoc natura sua non admodum gratum sit & sæpius exhibendum, Medicum instructum esse debere variis formulis hujus febrifugi haustûs nempe, boli, Electuarii, pilul. tinct. &c. ut æger nauscabundus vel præjudiciis in corticem præoccupatus honestè decipi possit. 6. Operari hoc Medicamentum sæpiùs per sudorem interdum per vomitum, rarò per sedem, subinde etiam sine omnibus hiscè febrem profligare.

V.

PRæterea observandum. 7. In febribus diutiùs & perspicuè intermittentibus ejus usum esse tutissimum, ac præcipuè in tertianis & quartanis autumnalibus, nec non vernalibus minùs exquisitis: econtra minùs tutum in febribus magis æstuosis & calidioribus obscurius intermittentibus præsertim si temperies & anni tempestas calidior, hinc etiam, si nullum exinde sentiatur levamen, sed febris potiùs incandescat, ab ejus usu desistendum. 8. Post ejus exhibitionem propinata Purgantia vel vomitoria Paroxysmos priùs abactos revocare, hinc si Catharsi-à corticis usu exigatur, nonnulli eam instituunt lenioribus Catarcticis cum laudano & cortice mixtis 9. Si præsertim ab appetitu minùs vigente recidivam mox futuram præsagire liceat, saltem ad spatium unius lunæ intervallo nempe 8. vel 10. dierum unciam unam corticis repetendam esse, ita ut dr. i. in forma quavis gratissima ter in die assumat æger superbibendo vinum maluaticum vel aliud album generosum. 10. Cortici

chinæ

chinæ chinæ ab aliis admixtis Medicamentis antifebrifugis vix ullam accedere virtutem : multam econtra sæpè detrahi. Interim si simul febri jungatur cholera, vomitus, vel diarrhæa præsertim torminosa, colica &c. aliquid laudani opiati eidem admisceri potest ij. regimen calidum, decubitum in lectulo, vinorum & cardiacorum generosiorum usum corticis operationem eludere aut remorari, sic ulcus quoque internum pulmonum nempe, renum &c. Non solùm ejus effectum protelare, sed nonunquam eludere, & paroxysmos prius abactos paucis diebus revocare. 12. Paroxysmum ab ejus usu vehementiorem observari, qui tamen febris discessum plerumque præsagit, quod etiam significant Paroxysmus ab ejus usu dimminutus aut in melius conversus, item sudores liberiales aut urina copiosa & limpidæ, quæ plerumque teste *Sydenhamb* ejus usum sequitur. 13. Carticem hunc non tantùm febrem, sed nonunquam etiam hydropem inde exortum depellere, ac hecticis puerorum febribus occurrere cruditates absumendo, & effervescentias reprimendo.

VI.

Ulterius 14. Observandum, febres intermittentes subinde obscuras ac prothei formes esse alios quandoque simulantes morbos, quæ tamen etiam corticis usui cedunt præsertim si urina intensè rubra sedimentum lateritium præcipitaverit, quæ febrilis fermenti delitescentis haud obscurum indicium. 15. Si in febribus calidioribus obscurè remittentibus ac continuas redolentibus urgenti aliqua de causa corticem usurpare visum fuerit, eum exhibendum esse in vehiculo frigido & acidiusculo accedente potu ordinario frigido præmissa v. S. & clyst. aëre quoque ad frigidum magis vergente, nec ægro nimiis integumentis onerato. 16. Corticem in liquore infusum & decantatum convenire magis in ventriculo delicato & sordescente : citiùs verò, & certiùs operari in substantia sumptum, licet diutiùs moretur in

in ventriculo, interim tinctura saturata multoties repetita substantiæ ferè æquivalet, vel infusio simplex loco Potûs ordinarii. 17. Ex observatione *Adriani Helvet.* Chinam chinæ à dr. ij. ad unc. i. aquæ ferventi benè mixtam frequentiùs in enematibus adhibitam easdem exercere vires, ut per os assumptam, quod pueris, aliisque corticem aliàque Medicamenta nauseantibus commodum foret.

VII.

Licet corticis hujus magna in febribus tollendis sit efficacia & modo vix non ab omnibus ejus usus receptus, olim tamen plures & modo paucissimi ex modernis ejus usum improbant, quia. 1. fæces deleterias & fermenta morbosa in corpore relinquit, unde novæ tragædiæ & funesta symptomata repullulant, hinc paucos ab ejus usu per septennium supervivere asserunt. 2. Febres tollit absque sensibili evacuatione, sicque non fidendum. 3. Cortex hic est nimis calidus, siccus, æstuosus, febrem augens, ac crassa & terrestri substantia humores magis coagulans ac incrassans. 4. Quia ab ejus usu febres plerumque recidivant, hinc Medicamentum infidum, & febrem potius suspendens, quàm tollens censendum. sed hisce Respondetur ad. 1. nihil metuendum, si debitis cum cautelis exhibeatur, cùm insuper quo ad omnia reclamet quottidiana experientia. ad 2. Operari per sudorem, interdum per vomitum: rariùs per sedem, neque semper sensibilem evacuationem requiri in tollendis morbis, qui sæpiùs per specifica & antitoda expugnantur. ad. 3. multa alia antifebrifuga esse calidiora, quam hunc corticem terreo-salinum, immo febrem tollere, non augere, neque humores incrassare, sed acidum infringendo emendare potiùs humores viscosos, crudos, coagulatos. ad. 4. Febris recidiva (quæ sæpiùs etiam fit, quod cortex non sit genuinus), impediri per continuatum ejus usum, & licet etiam febris

febris denuo redeat tamen induciæ interim procurantur, ut natura assiduitate Paroxysmorum attrita se recolligat, & robustior evadat.

§. IV.

De officio Medici in Præscribendis remediis antifebrilibus.

I.

DEcoctum amarum febrifugum. ℞. *fol. matric. card. b. com. absinth. sumit. cent. min. fl. chamom. an mi. sem. card. b. cit. an ii. sal. absinth. dr. i. S. coq in S. q. aq. ad lib. i. S. Col. dos. unc. iii. vel iv. S.* Fieber Tranck alle 4. Stundt ausser den Fieber in halbes Fraggele zu trincken si laxare simul animus, add. fol. senn. à dr. i. ad iii. in decocto calido infundenda.

Mixtura antifebrilis Crollii. ℞. *sal. absinth. dr. S. spirit. sulph. scr. i. aq. card. b. unc. iii. M. S.* Fieber Wasserlein vor dem Fieber einzunehmen und wohl zugedecket darauff schwitzen teste *River.* raro ter sine effectu repetitur.

Alia Potio antifebrilis. ℞ *aq. card. b. unc. i. S. spirit. sal. armon. à dr. S. ad dr. i. ocul. canc. præp. scr. i. ol. destill. charyoph. gut. ii. syr. card. b. dr. iii. M. S. ut supra.*

Infusum ordinarium Cort. chin. chin expertissimum. ℞. *Cort. chin. chin. subtiliss. pulv. dr. ii. infund* (2. horis ante paroxismum) *in vin. malvat. s. q. per 2. hor. detur absque colat.* S. China chinæ. Tranck 2. Stundt vor dem Paroxysmum zunehmen und darauff zu schwitzen. Rarissimè fallit, præsertim si cortex genuinus.

Vinum antifribile. ℞. *Cort. chin. chin. subtiliss. pulv. unc. i. sal. tart. scr. ii. herb. absinth. card. b. an. pi. vin. Rhen. seu alterius albi opt. lib. i. S. infund. per noct.*

mocl. in loco calido per horas ix. Col. per Chart. S. Fieberwein/ darvon den besseren Tag Morgens / vnd vor dem Schlaff 14. Vnitzen zu nehmen wie auch 2. Stundt vor dem Fieber.

Aliud. ℞. Cort. per℣℣. subtiliss. trit. unc. i. Irror. spirit. ℣in. rectif. s. q. addito etiam ol. sulph. campanat. diggerantur in ℣ase clauso per horas aliquot, hinc add. ℣in. matur. mens. i. diggeratur rursus per dies aliquot, & Col.

Aliud. ℞. Cort. chin. chin. dr. ℣i. cort. qua lac. dr. ij. summit. cent. minimi. cinam dr. ij. Charyoph. scr. ii. ocul. canc. prap dr. i. sal. tart. dr. iii. M. F. pul℣. infund. in ℣in. absinth. ℣el Rhen. mens. i. S. subinde agitando. Vsus tempore somnibus benè commixtis capiatur bonus haustus in 4tana quartâ qua℣is horâ, in tertiana tertia.

Tinctura antifebrilis. ℞. cort per℣℣. crasse pul℣. unc. iii. coq. leniter in aq. font. lib. i. ad dimid. Col. reliquiis decocti rursus affund. eandem aquæ quantitatem, coq. & Col. iterum ut supra, idque tertia ℣ice repete, donec tota corticis ℣is extracta, hinc omnes colaturas misce add. si lubet syr. fl. tun. unc ℞. de hac tinctura ager unc. ℞. ℣. ℣i. 4ta quoque hora extra paroxysmum ℣el sæpius ad libitum assumat.

Bolus febrifugus. ℞. Cort. per℣℣. subtiliss. trit. dr. i. syr. de rub. ida. ℣el fl. tun. q. s. m. f. Bol. mollis repetendus 4ta ℣el 6ta quoque hora ad 8. 10. ℣el 12. ℣ices extra paroxysmum superbibendo ℣in. alb. ℣el julep. cordial.

Electuar. Febrifugum. ℞. Cort. per℣℣. in subtiliss. pul℣. redact. unc. i. ℣el i. S. syr. de rub. id ℣el alterius gratioris q. s. Bals. per℣℣. scr. i. M. F. Elect, de quo sumat ager quantitatem iuglandis ℣el nucis mosch. 4ta ℣el 6ta quoque hora.

Aliud. ℞. Cort. per℣℣. subtiliss. trit. unc. i. sal. tart. dr. ii. pul℣. ℣iperin. antim. diaph. an. scr. ℣. rob. Iuniper. q. s. M. F. Elect. cuius usus ut supra

Pilulæ febrifugæ. ℞. pul℣. cort. chin. subtiliss. trit. unc. i. vol i. S. succ. absinth. ℣el mucilag. gum. tragac. in aq. plantag. ex tract. q. s. m. f. pilul. mediocres deaurandæ, quorum

8. x. vel xii. 4ta vel 6ta quoque hora intermissionis deglutiat superbibendo vin. alb. vel maluat. parùm.

Pulvis antifebrilis specificus. ℞. *Antim. diaph. cc. phil. præp. matr. perl. præp. ocul. canc. præp. corrall. rub. præp. pulv. antifeb. Croll. pulv. stomach. Poter. an scr. i. sal. absinth. cent. min. Card. b. an. scr. S. M. F. pulv.* Detur ad scatul. S. **Fieber stellendes Pulver davon 2. Scrupl 2. Stundt vor dem Fieber einzunehmen.**

Aliud. ℞. *cc. phil. præp. corrall. rub. præp. ocul canc. præp. ebor. s. igne præp. magist. sacch. satur. an. dr. 4. S. M. F. pulv. S. ut supra.*

Alius ℞. *Fl. chamæm. subtiliss. pulv. scr. i antim. diaph. sal. absinth. an. scr. S. M. F. pulv.* sumendus ex aq. destill. cent. min.

Alius Pulvis antipyreticus. ℞. *Cinnab. nat. vel antim sal. vol. c. c. an dr. iii chin. chin. unc. i. M. F. pulv. in vase clauso asservandus, cuius dos. dr. i. ante Paroxysmum.*

Alius ex alumine. ℞. *Alum. crud. scr. i. vel dr S. nuc. mosch. scr. S. M.* Vel ℞. *Alum. crud. nuc. mosch an dr. i. oliban. piper. an gr. vi. ol. Charyoph gut. i. M. F. pulv. dos. dr. i.*

Pulvis antifebrilis, ubi æstus prævalet. ℞. *Sal. armon. scr. i. vel dr. S. antihect. poter. vel arcan. duplic. mins. scr. S. M. F. pulv.*

Alius simul opiatus. ℞. *Corrall. rub. præp. sal. absinth. an gr. xv. ol. dest. charyoph. gut. ii. laud. op. gr. dimid. vel i. M.*

Unguentum antifebrile. ℞. *Vng. popul. dr. vi. tel. aran. dr. i. S. op. thebaic. cum acet. fl. sambuc. dissol. gr. iv. ol. ranar. parum M. imponatur pulsibus ante Paroxys.*

Emplast. simile. ℞. *Fulig. fum. splendid. unc i. S. thereb. dr. vi. tel. aran. unc. i. camph scr. ii. ol. aran. q. s. M. F. empl. carpis manuum applicandum.*

Cataplasm. ℞. *Vngul. allii N. iii. contund. pistill. dein add. sal. commun. dr. S. croc. pulv. scr. i. acet. parum M. F. catapl.* alligandum parvo digito sinistræ manûs, ac per 9. dies ibidem relinquendum. alii id parant ex fulig.

 allio,

allio, cepe cum album. ou. & pauco acet. atque carpis applicant.

§. V.

De Officio Medici in præscribendis remediis Anthelminticis, eorumque formulis.

I.

MEdicamenta anthelmintica sunt, quæ lumbricos enecant, quod præstant vel focum & minetam vermium destruendo, ac putredini resistendo, qualia sunt tum *amaricantia* & *Balsamica* tum *acida*, tum *nitrosa* partim ob amaritiem, partim ob acidum in iis emicans, partim quod putredini resistant. tum *acria* & sale volatili vel sibi relicto vel oleoso impraegnata, tum *terreo-alcalina* & *lixiva salina*, vel eos suffocando, & transpirationem, in qua vita vermium & insectorum consistit impediendo per *oleosa* & pinguia omnia poros obstruentia, vel eos specifica virtute interimendo, aut si malis per manifestas qualitates explicare, substantiam eorum mucosam, & gluttinosam liquando, resolvendo, annihilando, & corrumpendo qualia inprimis sunt *mercurialia* vermibus & cuivis seminio animato summè inimica, vel tandem eos exturbando per purgantia, amara, acria & resinosa, qualia sunt *aloes colocynt. Rhab. agar. spec. diaturb. cum Rhab.*

II.

CIrca horum exhibitionem & usum Not. 1. anthelmintica præcipuè propinanda esse lunâ decrescente. 2. Eadem optima esse, quæcunque simul expellunt & necant vermes, nam & nidi, & inibi nidulantes vermes exturbandi sunt. 3. Dulcia ut saccharata & mellita per se vermes non generare tum quia putredini resistunt,

resistunt, aliaque à corruptione præservant, tum quia facile bilescunt, eos tamen agitare & commovere, cùm vermium illecebræ existant. maritanda igitur anthelminticis, ut his ipsis inescati pro melle fel ac pro lacte venenum hauriant, hinc optimè exhiberi solent cum lacte, vel mulsa, aut panatella saccharata vel in forma rotul. 4. Eadem propinanda esse jejuno ventriculo, neque statim desuper aliud comedendum. 5. Eadem aliquando mutanda & varianda esse, ne vermes hisce assuescant. 6. Eadem quoque ad tempus continuanda, cùm lumbrici sæpiùs præsertim lati contumaces sint, & à mitioribus sensim ad fortiora progrediendum.

III.

PRæterea. 7. Not. plures præsertim agyrtas pro potissimo remedio exhibere ipsos lumbricos vel etiam terrestres torrefactos & pulverisatos, cùm plures exinde lumbrici deiiciantur, cui tamen non fidendum, cùm semina vermium hoc modo propagari, & lumbricos produci potiùs, quàm enecari experientiâ plurimorum Authorum certum sit. 8. Mercurium dulcem maximè utilem esse addito præsertim stimulo *scam. sulph.* vel *resin. Gial.* in infantibus autem minùs tutum esse, nisi robustioribus, cùm omnia in hac ætate fluxilia & laxa sint, atque inprimis ossa & nervi, quibus Mercurius inimicus. 9. Clysteres ex anthelminticis paratos non convenire, cùm lumbrici eos aversantes superiora petant, ac gravissima excitent symptomata, nisi magna adsit præsumptio, eos morari in intestinis crassis, cùm sic vix ampliùs in intestina tenuia ascendere possint, hinc præferendi clyst. ex lacte melle & sacch. parati, ut eos inferiora versus alliciant. 10. Anthelmintica & purgantia etiam exteriùs umbilico applicari, quia est centrum abdominis, ac pars magis perspirabilis, & quidem præcipuè in subsidium remediorum internorum ac pro solamine symptomatum ut

v. g. ad dolores, tormina &c. ii. vermes ascarides magis curari Balneis, suppositoriis, clysteribus & unguentis. 12. Anthelmintica etiam se extendere ad quævis animalia p. n. corpus affligentia ut pediculos, lendes, hausta buffonum vel serpentum semina, ulcera verminosa &c.

Formulæ.

Remediorum Anthelminticorum.

Decoctum amarum vermifugum. ℞. *Summit. cent. min. fl. chamom. agrim. an m. S. sem. card. b. cit. an. dr. 1. S. fl. calend. p. ii. rad. gent. dr. ii. senn. dr. ß. Rhab. dr. i. aq. font. lib. ii. coq. ad dimid. f. Col. pro. 3. vel 4. dos.*

Vinum anthelminticum. ℞. *Rad. filic. dr. ß. dictamn. cret. unc. S. angel. Zeduar. an. dr. ii. cort. cit. frax. an dr. iii sem. santon. dr. ß. citr portul. an. dr. ii incis. & conquass. affunde vin. absinth. lib ii stent in infus. per hor. 24. Col. dentur m. & v. aliquot uncia.*

Aqua vermifuga Helmontiana. ℞. *Mercur. crud. ritè purgat. unc. i. aq. gram. portulac. an unc. ß. maceretur per 2. horas sæpè ac fortiter agitando, hinc aquam decantа & cola relicto in vase Mercurio. S.* **Wurmb tödtendes Wasser / darvon 3. mahl den Tag 3. Löfl voll zunehmen.**

Electuar. vermifugum. ℞. *Fol. Elleborast. pulv. unc. i. mell. despum. unc. iii. M. F. Elect. cujus dos. à scr. ß. ad dr. ij.*

Rotulæ anthelminticæ ℞. *Sem. santon. dr. ii. turb. el. dr. i. Rhab. opt. dr. i. S. resin. Gial. f. a. fol. scr. S. corrallin. dr. S. ol. cit. gut. iii. sacch. albiß. in aq. fl. persic. sol. q. S. M. F. rotul. S.* **Wurmb Zeltlein.**

Aliæ. ℞. *Corrallin. sem. santon. plantag. cc. phil. prap. an scr. i. Rhab. agar. troch. an scr. ii. rad. dictamn. scr. i. sacch. in aq. gram. dissol. unc. iii. M.*

Aliæ non purgantes. ℞. *Pulv. c. c. crud. ebor. an dr. ß. cor-*

Vn. corrallin. dr. ii. sacch. alb. unc. iv. mucilag. tragac. q. s. F. rot. pond. dr. S. dentur N. iii. bis in die.

Alix. ℞. *Rad. gent. dr. S. agar. albiß. zeduar. tanacet. an scr. i. c. c. ust. mercur. dulc. an dr. S. sacch. in aq. gram. dissol. q. S. M. F. rotul. quæ ab infantibus & pueris facilè assumuntur.*

Pulvis anthelminticus. ℞. *Sem. santon. unc. S. fol. card. b. sl tanacet. rad. filic. an. dr. i. Vitriol. calcin. scr. ii. M. in mortar. marmor. f. pulv. dentur scr. iii. decrescente luna ex hydromelite.*

Alius. ℞. *c. c. ust. Rhabarb. corrallin. sem. santon. an. p. aq. M. F. pulv. S.* Wurmb Pulver / darvon 20. gran oder ein halb Quintl zunehmen.

Alius. ℞. *Myrrh. zeduar. cort. cit. an dr. S. cinnab. antim. scr. i. camph. scr. S. ol. destill. succin. rut. an scr. S. M. F. pulv. dos. scr. i. ex aq. zeduar.*

Alius ℞. *c. c. ust. corrallin. an dr. i. rad. gent. scr. ii. myrrh. scr. S. ol. ejusdem gut. iii. tanacet. gut. v. sacch. alb. unc. i. M. F. pulv. dos. scr. i.*

Unguentum ad vermes. ℞. *Vng. de arthanit. seu contra Verm. unc. b. elix. prop. p. dr. i. M.* Vel ℞. *Vng. contra Verm. august. unc. i. fellis taur. inspiß. dr. i. ol. dest. absinth. tanacet. an. gut. vi M.*

Cataplasma. ℞. *Farin. lupin. unc. ii. myrrh. alo. an. dr. ii. fell. bov. q. s. ol. absinth unc. ii. M. F. catapl. admovendum ventri.*

Aliud. ℞. *Colocynth. dr. vi. tere. & cum felle bov. ac vin. mixt. impone umbilic.* Vel. ℞. *Fol. persicar vel absinth. contus. q. s. adde fell. bov. liquid. q. s. pro Catapl.*

Emplast. vermifugum. ℞. *Pulv. alo. unc. S. colocynth. myrrh. an. dr. i. S. fol. sabin. rut. absinth. tanacet. rad. bryon. an. dr. i. cer. resin. an unc. ii. ol. rut. unc. i. M. F. maß. Empl. pro umbilico.*

§. VI.

De officio Medici in Præscribendis remediis, Carminativis eorúmque formulis.

I.

MEdicamenta carminativa dicuntur, quæ flatus tollunt, ac discutiunt utilia in affectibus quibuscunque a flatuum copia oriundis ut v. g. inflatione stomachi, lienis, Epatis, tympanitide, colica flatulenta, vertigine, cardialgia &c. Exercent autem vim suam diversimodè, nonnulla resolvendo & discutiendo humorem stagnantem & vitiosè rarefactum, hinc plurima sunt diaphoretica, quæ & carminativa existunt, & quidem tanto excellentiora, quod & resolvant, & per sudorem vel diaphoresim dispellant. Hæc quoque calorem debilitatum restituunt, & halituosa sua virtute undique penetrant, ac vaporositate sua subtili & volatili exhalationem vaporum crassiorum adjuvant. Alia id præstant fermentationem, ex qua flatus suscitantur, compescendo, acidúmque fermentativum absorbendo, invertendo, & præcipitando, sicqué Phlogoses impediendo, bilemquoque, si una simul rarefacta concurrat, domando & infringendo. Alia id efficiunt vel coctionem & calorem ac menstruum ventriculi corruptum roborando, hinc stomachica pleráque carminativa, vel viam flatibus laxando aut partium, quibus continentur, poros aperiendo, ut transpirare possint, vel denique visciditate sua illos captivando, ligandóque ad se invicem, vel etiam dolores leniendo.

II.

CIrca usum & debitam horum administrationem Medicus Notabit 1. carminativa displosiva, seu calidiora resolventia præsente calore præternaturali minus commo-

commoda esse; sic v.g. in hypochondriacis, in quibus sæpè viscerum phlogoses concurrunt, ut plurimùm temperatiora magis conveniunt. Sic *Mercato* monente si calidiora carminativa in tympanitide non prosint; ad frigidiora transeundum esse. Sicuti igitur calidiora non conveniunt in flatibus conjunctis cum æstu & ardore, ita nec temperatiora humoribus crassis, viscidis & pituitosis existentibus. 2. Non convenire carminativa, si adsit copia materiæ, si fæces duriores obstructiones causentur, hoc enim in passu, nisi priùs evacuatio fiat materiæ, & sufficiens depletio, frustra non solùm sunt omnia, sed etiam in statum longe peiorem ægrum præcipitant. 3. Carminativis viam sternere non tantùm purgantia, sed & inprimis bonam diætam vitando cruditatem, legumina, olera, humido excremento abundantia, dulcia, pinguia, crassa, lenta, fæculenta, fructus horarios &c.

III.

PRæterea. 4. Not. in discutiendis flatibus magis caussam, quàm effectum respiciendum esse. 5. Pauciores flatus displodendos: Copiosiores educendos esse. 6. In flatibus semper respiciendum esse ad ventriculum. 7. flatus dolorificos maximè obtemperare carminativis, opiatis seu anodynis & evacuantibus. 8. Clysteres carminativos maximè quoque usvales esse mixtis emollientibus, quibus & fæces emolliuntur, & flatus simul discutiuntur. 9. Sicuti carminativa interiùs præstant in forma humida & liquida, ità exteriùs in forma sicca ut sacculorum &c.

Formulæ.

Remediorum carminativorum.

MIxtura Carminativa. ℞. *aq. ment. unc. iii. nuc. mosch. dr. vi. spirit. vin. vel Elix vit. Matthiol.*

℞. sal. scr. i. M. S. Windtwässerlein darauff zu schwitzen.

Alia. ℞. aq. ment. chamom. an. unc. iß. physagon. unc. i. spirit. anis. unc. S. vel hujus loco Elix. vit. Matth. dr. ii. spirit. sal. dr. i. S. sacch. cand. rub. unc. i. M. S. ut supra.

Alia. ℞. aq. ment. cort. arant. an unc. i. S. spirit. vit. dulc. gut. xv. syr. de cort. arant. dr. ii. M. Vel ℞. aq. zeduar. unc. ii. physagon. unc. iii. sp. mac. dr. i. M.

Aqua carminativa & simul anodyna. ℞. aq. dest. cinnam. physagon. carminat. an unc. i. S. tinct. cort. arant. dr. i. S. laud. op. Helm. gr. iß. ol. dest. mac. gut. ii. M. dentur 3. Cochl. urgente dolore.

Alia ℞. aq. ment. chamom. zeduar. an unc. i. essent. castor. dr. iii. spirit. sal. armon. dr. i. s. essent. op. scr. i. syr. de cort. arant. dr. iii. M.

Ballsam. carminat. ex Brodio. ℞. ol. dest. anis. scr. ii. fænic. scr. i. cort. arant. gut. xii. chamom. gut. x. cit. gut. iii. M. ad vit. parvum. dos. gut. v. vel vi. ex Brod. carn. vel ℞. ol. dest. mac. dr. i. succin. scr. i. M. vel ℞. ol. dest. cort. arant. anis. caru. an scr. S. M. dos. 6. gut.

Electuar. carminativum. ℞. Conserv. rad. cich. unc. iii. ros. rub. unc. ii. condit. cort. arant. unc. i. citr. unc. S. spec. aromat. ros. dr. ii. diarrhod. ab. dr. i. conf. alk. dr. i. S. sp. cit. vel mac. dr. i. syr. de cort. arant. q. s. M. F. Elect.

Bolus carminativus. ℞. Theriac. vel mithrith. scr. i. pulv. cort. arant. dr. s. castor. pulv. gr. viii. ol. cort. arant. gut. ii. M.

Tabellæ Carminativæ. ℞. Cardam. crasse pulv. unc. S. flaved. cort. arant. minutim incis. dr. x. sacch. opt. in aq. ros. & cinam. dissol. unc. viii. M. F. tabell.

Aliæ ℞. Pulp. cort. arant. recent. spec. aromat. ros. an dr. ii. sacch. alb. in aq. fl. arant. sol. unc. iß. M. F. tabell.

Pulvis carminativus ℞. Cort. flav. arant. scr. iß. mac. scr. S. ol. dest. cit. gut. vi. M. F. pulv divid. ad 2. p. aq.

Alius simul præcipitans. ℞. Cort. flav. arant. unc.

℞. maxill. lucii pisc. ocul. canc. an. dr. i. s. tal. lepor. succin. zeduar. an. dr. ii. M. F. pulv. cujus dos. à dr. S. ad dr. i.

Alius simul laxativus. ℞. Pulv. cort. arant. dr. ii. card. b. scr. v. fol. senn. s. dr. iii. facul. aron. scr. ii. ol. fanic. gut. xv. sacch. ros. tabul. ad pondus omnium M. F. pulv. S. **Windt Pulver / darvon 2. oder 3. Messer Spitz voll vor dem Essen zunehmen.**

Alius ℞. Pulv. cort. arant. Rhab. el. chryst. tart. an. dr. ij. ol. mac. gutt. x. sacch. ros. tab. ad pond. omn. M. F. pulv.

Eleosaccharum carminativum. ℞. sacch. alb. unc. ij. ol. nuc. mosch. expreß. dr. i. ol. dest. chamom. scr. i. fanic. anis. an scr. S. cort. arant. gut. iij. M. dos. dr. ij. cum aq. carminat.

Tragæa carminativa. ℞. Spec. aromat. ros. dr. ij. caß. lig. acutiß. dr. i S. cardam. min. scr. ij. sacch. ros. tabul. unc. v. ol. dest. carv. fanic. an gut. ix. cinam. gut. vi. charyoph. gut. iii. M. F. trag. S. **Sonderlich Windtreiset.**

Alia ℞. Coriand. prap. dr. ij. sem. anis. fanic. an dr. i. cinam acut. dr. ij. cort. cit. dr. i. cardam. min. dr. ii. sacch. ros. tab. unc. i. sacch. fin. q. s. M. F. Tragaa.

Sacculus Carminativus extra applicandus. ℞. Aven: in sartag. calefact. & tost. ac vino irrorat. q. pl. vel cumin. milii, furfur. &c. Ind. saccul. calidè applicando.

Alius ℞. fl. sambuc. chamom. aneth. an. m. mil. m. i. S. sal. m. i. sem. aneth. carv. cumin. an. dr. ii. bacc. laur. dr. ii. includ. saccul. vin. coq. & applic. aut. calefacta ind. saccul. calidè applic.

Fomentum Carminativum. ℞. Fili crudi **ein ungebleichten Stranggaren** coq. in lixiv. vel aq. vel lact. jaddendo simul cumin. unc. S. expressum applicetur calidè.

Placenta Carminativa utilis in dolore colico. ℞. vitell. ov. N. vi. agitatis fortiter add. pulv. anis. fanic. cumin. an dr. i. vel fol. majoran. vel ment. absint. incis. ol. laur. vel chamom. q. s. M. F. placent.

Unguent. Carminat. ℞. Ung. popul. unc. S. ol. laur. dr. ij.

dr. vi. ol. carv. scr. iv. M. Vel ℞. *Vng. carminat. minus unc. ii. ol. dest. charyoph. gut. v. mac. gut. iii. lig. Rhod. gut. iii. M. S.* Windt-Salben zum schmieren.

Emplast. Carminat. ℞. *Empl. de bacc. laur. Gummi tacamach. an. p. aeq. malax. cum ol. chamom. & aneth. ac extend. super alut. obductâ sindone.*

Clyster carminativus. ℞. *Herb. calam. rut. puleg. an mi. fl. chamom sambuc. sumit. aneth. an. M. S. sem. anis. carv. cumin. aneth. sesel. an dr. ii. bacc. laur. unc. S. incis. & conquass. coq. ex S. q. aq. in Col. unc. x. dissolv. vin. malv. unc iii. Elect. de bacc. laur. unc. S. bened. lax. unc. i ol rut. aneth. an. unc. i. M.*

Alius hypochondriacis plurimum utilis. ℞. *caput i. castrat. seu vervec. sem. cumin. unc. S. coq. in aq. lib. iii. ad 3. p. consumpt. add. fl. chamon. melilot. aneth. an. p. i. coq. rursus per mediam horam in Col. lib. i. dissolv. sacch. rub. unc. ii. Elect. hier. s dr. iii. ol. chamom. cheir. an unc. i. s. sal. dr. ii. M. F. clyst.*

Alius ℞. *Decoct. carmin. lib. i. dissolv. elect. diaphan. unc. i. ol. cham. laur. an. dr. vi. carv. dr. i. S. Mell. anthos. unc. ii. sal. comm. pi. M.*

Alius simul anodynus. ℞. *Lact. Vaccin. lib. i. S. sem. carv. M. S. fl. cham. mi. coq. usq. ad lib. i. col. add. mell. crud. vel anthos. unc. i. s. ol. chamom. aneth. lin. an. unc. i. sal. dr. S. M.*

§. VII.

De Officio Medici in ordinandis & praescribendis remediis lithontripticis, eorúmque formulis.

I.

Medicamenta lithontriptica ea dicuntur, quae salinis suis particulis amurcam tartaream, & coagulum resolvunt, ac sabulum exturbant, vel inci-

incidentibus, rigidisque suis particulis in calculum continuo impellendo eum paulatim atterunt, & abradunt, vel appropriatam proportionem cum poris calculi habentia texturam ejus penetrant, quae proprie dicuntur calculum frangentia seu lithontriptica necessaria in calculis renum & vesicae qui ob magnitudinem aut viarum angustiam excludi nequeunt.

II.

Circa usum & naturam horum remediorum Medici officium erit, Not. 1. ea locum magis habere, dum calculus saltem mollior, sabulosus, & tophaceae magis naturae, quàm siliceae. 2. Dari talia medicamenta probari ab ipsa experientia subinde facta, licet rara ac paucissimá sint, neque omnia in omnibus praestent, cùm nimis multae reperiantur conditiones ad medicamentum calculum dissolvens constituendum nempe, ut locum affectum tangat, ut habeat vim solvendi repagula calculi, sitque nec acidum, nec alcalinum sed compositum ex utroque, prout est calculus, ut longo transitu ad vesicam vi suâ lithontripticâ non infringatur, ut sit amicum naturae, nec corrosivum, ut sit subtile ac quaqua versum distribui possit. 3. Talia remedia non tantùm per os propinari, sed etiam in calculo vesicae iniici per syringam Catheteri applicatam. 4. Exhibenda haec esse quottidie manè iniecto priùs Clystere Emolliente & refrigerante. 5. Usu horum sequi subinde febrem, calorem, sitim, dolores circa pubem, hinc succurrendum diaeta convenienti, abstinentiâ à vino, Julep. frigid. &c. 6. Boni effectûs signum esse, si ab eorum usu primis diebus urina prodeat crassa & exigua, hinc copiosior cum remissione caloris, doloris ac excretione fragmentorum calculi. 7. Interdum unum vel alterum diem quieti concedendum, ac abusu eorum cessendum.

III.

III.

PRæterea sciendum. 7. In defectu remediorum lithontripticorum tentanda esse diuretica selectiora, quæ etiam prophilacticè usurpanda, non tamen adeo frequenter, cùm sæpiùs malum augeant vel cruditates ad renes devehendo, vel renes magis intemperatos reddendo, vel pituitam calculum obvolventem abstergendo, eúmque sic exasperando, vel eum majorem in ureteres cum periculo deturbando, 8. Remedia therebinthinata pro calculi præservatione ceteris præstantiora esse, cùm alvum simul laxent & humores crassos evacuent. 9. Remediorum horum vim & efficaciam adjuvare clysteres, balnea, unguenta, sacculos &c. 10. Si lithontripticis nihil efficiatur, atque æger in calculo vesicæ lithotomiæ se subiicere nolit, curam palliativam institui debere per sola epicerastica & anodyna ut v. g. clyst. *Ex lacte bub. ovin dr. i. phil. rom. ol. amygd. d. per os exhibitum cum pauco succ. lim. ex brod. decoct. malv. datam item aq. fer. lact. destillatam cum syr. de alth. fernel. vel Emuls. cum prædicta aq. vel decoct.* forest. *addit.* troch. alkek. inject. in vesicam ex lact. vel decoct. malv. vel *Emuls. sem. papav. cum aq. solan. semicup. vel foment. cum magna spong. imbut. decoct. emoll. sequente inunctione cum ung. alth. ros. popul. cum ol. viol. nymph. hyosc.*

Formulæ.

Remediorum lithontripticorum.

DEcoct. lithontript ℞. *Rad. fænic. petrosel. eryng. pimpinell. ononid. rub. tinct. ennul. an dr. iii. herb. heder. terrest. veron. saxifrag. absinth. matrisylv. an m. ß. fl. genist. pii. gr. iuniper. unc. i. cic. rub. unc. i. ß. fruct. alkekeng. N. vii. sem. anis. urtic. fænic. dauc. petrosel. 4. frig. mai. an dr. i. incis. & conquass. coq. ex s. q. aq. font. in Col. lib. ii. dissolv. mell. puriss. unc. iii. ebull. semel atque*

iterum

iterum & um album, o℥. clarif. S. Grieß vnd Sandt-treibendes Tranck/ darvon 3. mahl den Tag 4. Vntzen zunehmen.

Julepus antinephriticus. ℞. Decoct. prædict. vel ad calculum forest. lib. i. syr. de alth. fernel. aceros. cit. an unc. i. spirit. sal. dr. s. M. S. Sandt Julep auff 2. oder 3. mahl.

Alius utilis in Paroxysmo calculoso. ℞. aq. frag. saxifrag. an unc. ij. vin. alb. generos. unc. vi. ol. amygd. d. unc. ij. spirit. vitriol. dr. i. M. pro 3. dos. prima detur calide, quantum ferre potest æger, post horas 6. secunda et si hæc etiam inefficax, quod teste Riverio raro contingit, detur tertia.

Elixir antinephriticum. ℞. Sal. tart. albiss. unc. i. solv. in aq. petrosel. lb. i. digger. cum cort. cit. arant. an unc. s. per 3. dies filtretur per chart. add. ol. destill. cort. arant. mac. an gut. viii. M. digger. iterum per aliquot dies. S. Elixier wider den Stain/ darvon ein halben Löffl voll Morgens vnd Abends auß einen Mosel Wein zunehmen.

Nodulus vino vel cerevisiæ infundendus. ℞. Bacc. Iuniper. contus. unc. i. fruct. cynosbat. sicc. & crasse pulv. unc. ij. fol. heder. terrest. veron. pariet. an mi. absinth. M. s. rad. eryng. ononid. an dr. vi. lig. nephrit. unc. s. vv. pass. enucleat. unc. iij. M. incis. & contus. ad nodul. infund. in vin. vel cerevis. lib. viii.

Infusum Diureticum. ℞. Raph. acerrimi deras. unc. ij. vin. alb. unc. iv. macerentur per aliquot horas. hinc fortiter exprim. & Col. valet etiam rad. armorac. vino infusa aliquoties hausta.

Aliud Præservativum. ℞. Heder. terrest. mi. capit. allii N. ij. vel iij. discerptis in frustula affund. sp. vin. lib. i. stent per dies aliquot bene clausa, hinc de agitato liquore detur cochl. i. singulis noviluniis.

Emulsio antinephritica. ℞. Sem. 4. frigid. mai. an dr. ij. violar. dr. i. s. nucl. persic. dr. vi. decoct. hord. cum sem. dauc. fact. unc. unc. vi. aq. petrosil. liq. betula destill.

an-

an. unc. i. f. Emul. add. lapid. canc. præp. dr. i. sacch. cand. q. s. ad gratiam.

Brodium lithontripticum. ℞. *Cic. rub. cochl. i. rad. petrosel. unc. S. coq. cum s. q. aq. vel Brod. Carn. col. unc. v. add. succ. lim. unc. i. sang. hirc. præp. scr. ij. myrrh. el. scr. i.* Vel ℞. *Iur. cic. rub. unc. x. spirit. Iuniper. scr. ii. asell. præpar. a scr. i. ad. dr. i. M.*

Bolus Nephriticus. ℞. *Thereb. venet. coct. & pulv. dr. i. ocul. canc. præp. scr. i. tart. vitriol. scr. S. sal. vol. succin. gr. iv. syr. de alth. fernel. q. s. M. F. Bol. sumatur mane superbibendo liquorem aliquem diureticum.*

Electuar lithontripticum. ℞. *Sem. urtic. Milii sol. Bardan. an. dr. S. lap. Iudaic præp. magist. ocul. canc. chrystall. mont. an scr. i. farin. lycopod. virg. aur. sem. dauc. pulv. an scr. ii. cons. ering. unc. i. S. cass. unc. i. cum s. q. syr. de limon. f. Elect. S.* Latwergen wider den Stain alle Morgens einer Kösten groß darvon zu nehmen.

Aliud Præservativum. ℞. *Pulv. sem. hyperic. Iulio vel autumno collect. & exsicc. unc. i. S. cons. ros. vel viol. lib. i. M. dos. unc. s. quali betseptimana 2. vicibus.*

Pilulæ antinephriticæ. ℞. *Ocul. canc. præp. dr. i. farin. semin. lycopod. scr. i. sal. fim. columb. gr. xii. volat. succin. gr. xv. thereb. cyp. aq. malv. lot. & coct. q. s. M. F. Pilul.*

Pulvis Nephrocatharcticus. ℞. *Lap. lync. præp. Iudaic. præp. an dr. i. s. ocul. canc. præp. dr. iii. sal. Iuniper. dr. i. asell. præp. dr. s. sem. lithosperm. dr. i. s. ol. succin. rectif. gut. iv. sacch. alb. unc. i. s. M. F. pulv. S.* Grieß vnd Sandt Pulver 1. Quintls schwer auff einmahl einzunehmen.

Alius ℞. *Magist. Chryst. mont. sem. mil. sol. lapp. mai. an scr. s. Borac. venet. glaciei Mariæ, pulv. priap. cerv. an. gr. v. M. F. Pulv. pro i. dos.*

Clyster Vsualis in Parexysmo Nephritico. ℞. *Rad. alth. dr. ij. malv. melilot. pariet. hord. an. m. i. sem. lin. fænug. an. dr. iii. fænic. dr. i. incisa bull. in s. q. aq. ad*

rem-

consumpt. 3. part. in Col. lib. i. dissolv. sacch. rub. unc. ii. thereb. clar. vitell. ov. dissol. dr. iii. vel unc. s. ol. viol. chamom. an. unc. i. cum pauco sale M. F. Clyst. vel dissolv. cass. pro clyst. elect. lenit. an. unc. s. vel diacathol. dr. vi. hier. s. bened. laxat. an dr. ii. M.

Alius ℞. *Spec. decoct. carmin. fl. verbasc. an. mi. pariet. m. ii. coq. in s. q. brod. carn. in col. lib. i. dissolv. cass. pro clyst. unc. i. thereb. vitell. ov. dissol. unc. s. sacch. rub. ol. chamom. an. unc. i. s. M. F. clyst.*

Alius lacteus anodynus. ℞. *Lact. vaccin. rec. mulct. lib. i. sacch. rub. unc. ii. ol. chamom. unc. i. scorp. dr. ii. ung. rub. potab. unc. i. vitell. ov. N. i. M.*

Alius ex solo oleo. ℞. *Ol. aneth. chamom. an lib. s. amygd. d. unc. ii. rutac. unc. i. vel* ℞. *Butyr. rec. ol. amygd. d. an unc. iv. calefiant & loco clyst. iniiciantur.*

Vnguentum. ℞. *Vng. de alth. unc. s. ol. amygd. d. dr. ii. scorp. dr. i. s. petrol. alb. dr. i. M. vel* ℞. *Vng. popul. vel infrig. Gal. ros. mes. de alth. an dr. vi. ol. scorp. simpl. succ. lim. an. unc. s. camph. gr. iv. M. S.* Lenden Salbl.

Cataplasma ℞. *Fol. malv. Pariet. an. mii. petrosel. cum rad. mi. raph. dr. ii. coq. in aq. vel lact. ad putrilag. & contund. adde cep. sub. cin. coct. N. ii. ol. amygd. am. lil. alb. butyr. rec. an. unc. ii. vel vitell. ov. N. ii. ol. scorp. unc. i. ung. de alth. unc. i. s. M.*

Sacculi anodyni. ℞. *Herb. malv. alth. pariet. saxifrag. fl. chamom. melil. aneth. an m. iv. rad. alth. unc. iv. herb. charefol. m. ii. sem. lin. fanugrac. an. mi. anis. dr. ii. M. incis. dentur ad Chart. pro 2. saccul. in aqua vel lacte coq. & alternatim applicandis.*

Balnea *vide supra de usu therm. & Balneorum* atque hæc ex infinitis hac de materia conceptis remediorum Formulis pro praxi sufficiunt, uti & illa, quæ supra de diureticis insinuavimus. Sicuti enim illa & huc quoque spectant ita etiam pleraque horum ad illa reduci possunt.

CA. IX.

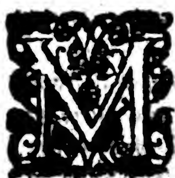
CAPUT IX.

DE
Officio Medici in considerandis & præscribendis appropriatis & Confortantibus.

§. I.

De Officio Medici in ordinandis & præscribendis remediis Cephalicis.

I.

Edicamenta *Cephalica* dicuntur, quæ cerebro magis amica, ejúsque affectibus tollendis magis destinata sunt, hinc etiam pro varietate affectuum varia sortiuntur nomina, ut *antapoplectica* quæ contra apoplexiam, *antiepileptica*, quæ contra epilepsiam, *antispasmodica*, quæ contra motus convulsivos, *antidynica*, quæ contra vertiginem, *antilethargica*, quæ contra lethargum *antiephaltica* quæ contra incubum specifica & appropriata existunt, idem dicendum de *antiparalyticis*, *antimelancholicis*, *anticattarrhalibus* & similibus, agunt hæc medicamenta vel respiciendo membranas & nervos, quorum irritationem, tensionem ac vellicationem demulcent, acrimoniam causæ absorbent, eamque discutiunt, vel respiciendo humores & inprimis lympham, quam temperant, corrigunt, excedentem absumunt, vel deficientem restaurant, vel respiciendo spiritus, quos sopitos & deficientes excitant, restaurant, æstuantes & efferatos ligant & compescunt,

vel

vel respiciendo vapores & poros cerebri, dum illos discutiunt: hos vel nimis occlusos & obstructos aperiunt præsertim volatilia & inprimis urinosa, vel nimis hiantes & dilatatos claudunt.

II.

IN usu horum Not. 1. Medicamenta cephalica alia esse *Volatilia* & quidem vel sulphure oleoso aromatico suavi pollentia, vel volatilia urinosa aut acida, alia *fixa* & quidem vel terrea, vel acida, vel nitrosa: alia ex his mixta. 2. Nimis calida, oleosa, spirituosa ac vaporosa spiritus subinde nimis efferare, turbare ac caput ferire præsertim in iis, quibus systema cerebri & nervorum sensibilius, spiritusumque textura tenerior. 3. Ex his camphorata præcipue iis nocere, quibus caput debile, & spiritus tenerioris ac laxioris compagis. 4. Cephalica hæc magis convenire & principaliter capite per se & essentialiter affecto: minus & non nisi restrictè, & secundario, ubi per consensum. 5. Lympham in capite nec nimis absumendam, nec nimis fundendam vel concentrandam esse per cephalica. 6. Sicuti vitanda spiritus nimis efferos reddentia, ita eos non nimium ligandos esse per opiata incautius & frequentius data præsertim in Infantibus. 7. Cephalica etiam nervis amica esse, ac symbolizare quoque cum stomachicis & uterinis.

Formulæ.

Selectiores Remediorum cephalicorum.

JUlep. antepilepticus. ℞. *aq. ceras. nig. unc. 6. Epilept. lang. unc. 1. syr. fl. paeon unc. 1, conf. alk. compl. dr. S. sp. Vitriol. q. s. prograta aciditate M. S.* Rotes vergichts wasserlein Löffl voll weiß zugebrauchen. Suavis & utilis est præsertim in infantibus.

Mixtura antapoplectica. ℞. *Elix Vit. Matthiol unc. 1. S.*

i. S. sp. ceras nig. unc. iii. aq. cinam. unc. ii. essent. rorism. dr. ii. man. Christ. perlat. unc. S. M. Vel ℞. *elix. vit. Matthiol. unc. vi. sp. ceras nig. dr. vi. Iulp. ros unc. i. s. essent amb. dr. iii. M. S.* Elixier wider den Schlag darvon ein Löffl voll sowol zu Verhüttung / als auch in dem Paroxysmo einzunehmen.

Alia. ℞. *Aq. ceras. nig. meliss. lil. convall. an unc. i. s. apoplect. dr. vi. cinam. dr. ii. elix. vit. Matthiol. dr. i. s. conf. alk. dr. i. s. magist. corrall. perlar an scr. i. man. Christ. perl. dr. ii. M S.* Schlag Mixtur darvon auffgerierter 1. oder 2. Löffl. voll zur Zeiten einzugeben.

Aqua cephalica confortativa. ℞. *Aq. apoplect. perlat. officinal. an unc. ii. cinam. bugl. dr. iii. marg. orient. præp. corrall. rub. præp. an scr. i. confect. alk. complet. dr. s. sp. lil. conuall. ceras nig. an dr. ii. cephal. anhalt. dr. i. sacch. perlat. dr. ii. M. S.* Haupt- und Hertz-stärckendes Wasser.

Vinum anti Cattarrhale. ℞. *Lign. sasaph. Juniper. lentisc. an unc. ii. rad. charyophillat. unc. i. herb. rorism. rec. hyssop. cent. min. an mi serpill m. S. cinam. dr. ii. cubeb. cardam. an. dr. i. Incisis affund. vin. opt. mens. iv. stent in infus. de hoc vino bibatur haustus in principio pastûs.*

Emulsio antepileptica. ℞. *Sem. Paon. dr. ii. c. c. ust. præp. scr. iv. aq. ceras. nig. lil. convall. an unc. ii. Borrag. unc. i. S. M. F. Emuls. add. lap bez. orient. gr. vi. sacch. cand. alb. unc. S. M. posset etiam addi pulv. March. antepilept.*

Electuar anti Cattarrhale. ℞. *Cons. fl. anth. unc. iii. ros. rub. unc. i. nuc. indic. condit. dr. vi. medull nuc. ind. condit. dr. ii. cubet. dr. ii s. coriand. præp. dr. i. S. thur. olib. scr. ii. essent. salv. dr. ii s r. de ros. sicc. q. s. M F. Elect. de quo v. sub horam decubitus magnitudo nuc. Iugl. sumenda.*

Electuar. confortans cephalicum. ℞. *Conserv. ros. damasc. fl. anth. salv. primul. ver. an. unc. i. s. cort. cit.*

condit.

condit. & incis. dr. x. calam. arom. condit. & incis. vel zz. dr. vi. charyoph. incis spec. arom. ros. an. dr. iii syr. de cort. cit. q. s. M. F. Elect. S. Haubt stärckende Latwergen darvon Morgens vnd Abends einer Kösten groß zunehmen.

Electuarium antepilepticum. ℞. Cons. fl. Paeon. un. i. nuc. mosch. condit. unc. ii. cort. cit. condit. unc. s spec. aromat. ros. dr. i. s. syr. fl. Paeon. q. s. M. F. Elect. Vel quod pretiosius. ℞. Pulv. epilept. unc. s. medull. nuc. ind. condit. dr. vi. conf. alk. de hyac. an dr. ii tinct. lun. dr. ii. sp. til. lil. convall. ros an scr. i. essent. amb. dr. ii. syr. de Paeon. q. s. M.

Electuarium contra vertiginem. ℞. Cons ros. rub. unc. ii. ma oran. beton. an unc. s. nuc. ind. condit. dr. ii. confect. alk. compl. dr. i. s spec diamb. contra apoplex an dr. s. specific. cephal. scr. i. vel succin. praep. syr. de cort. cit. vel de stachad q. s. M. F. Elect. S. Latwergen vor den Schwintl Morgens vnd Abendts einer Nuß groß darvon zunehmen.

Electuar. anti melancholicum. ℞. Conserv fl. anth. Borrag. nymph. bugloss. an unc. s. myrob. condit. dr. vi. conf alk. scr. iv. spec. latif. Rhas. de gemmis frig. an. dr. i. Elix. vit. Matth. dr. i. syr corrall. q. s. Vel quod pretiosius ℞. Confect. de hyac unc. i. alkerm. dr. iii lap. bez. scr. i. smaragd praep. scr. ii. ung. alc. s igne praep. dr. i. magist. succin. alb. perlar. corrall. rub. praep. an. scr. i. sp. ros rub. id a lil. convall. an gut. xiii. syr. fl. Paeon q. s. M. F. Elect.

Morsuli cephalici. ℞. Spec. diamb. diamosch. d. an dr. ii. cubeb. dr. ii. cardam. dr. i. nuc. ind. condit. unc. i. cort. arant. condit. dr. vi. medull. nuc ind. condit. dr. ii. macer. dr. i. sacch. albiss. in aq. lavend. solut. q. s. M. F. morsul. ol. destill. nuc. mosch. aspergendi. S. Haubt stärckende Morsellen / darvon nach belieben zugebrauchen.

Tabellae antapoplecticae. ℞. Spec. diamb. dr. ii. pulv. rad. Paeon. mar. zeduar. an. dr. i. z. marg. praep.

 dr. i.

dr. i. ol. succin. puriß. dr. s. sacch. albiß. in aq. Paeon. sol. & ad tabulat. coct. unc. vi. M. F. tabell. pond. dr s.

Morselli pro confortanda Memoria. ℞. *Confect. alk. dr. i s. thur. opt. dr. ii. smaragd. praep. dr. i marg. praep. dr. s. ol nuc. mosch. expreß. scr. ij. s. cinam. gut. iii. lig. Rhod. gut. ii. amb. mosch. an. gr. iv. sacch. in aq. ros. dißol. q. s. f. confect. in morsell. s.* Gedächtnuß stärckende Morsellen Morgens nüchtern zunehmen.

Alii. ℞. *Spec. diamb. diamosch. dulc. an scr. ii. succin. alb. praep. scr. s. confect. alk. compl. scr. i. ol. carv. scr. s. ol. succin. gut. v. sacch. albiß. in aq. lavend. sol. q. s. M.* Vel Sequentes *Horstii* ℞. *Confect. anacard. dr. i. thur. el. dr. ii piper. zz. an dr. s. sacch. in aq. major. sol. lib. i. add. ol. cinam. gut. vi. rorism. gut. iv. M. F. tabell. de quibus dr. ii. dentur matutino tempore.*

Rotulae gratissimae cephalicae. ℞. *Spec. diamb. dr. ii. confect. alk. compl. scr. ii amb. gris gr. vi sacch. albiß. in aq. nuc. mosch. vel ros. & cinam. dißolv. q. s. M. F. rotul.* alii addunt etiam *succ. lim. q. s. S.* Haubt stärckende Zeltlein.

Aliae contra vertiginem. ℞. *Ol. destill. carv. scr. s. nucist. destill. gut. vii. confect. alk. rad. doron. pulv. an. dr. s. extr. lig. aloes gr. xv. sacch. in aq. salv. & beton. dißol. q. s. M. F. rotul. quibus ad finem addi potest mosch. ad. scr. s. amb. gr. iii. M.*

Aliae antapoplecticae. ℞. *Spec. diamb. complet. diamosch. an dr. i. succin. albiß. scr. i. ol. anis. gut. iii. sacch. in aq. lavend. sol. unc. iv. M. F. rot.*

Pulvis Cephalicus corroborans. *Fabri* ℞. *Confect. diamb. unc. ii. diamosch. dulc. unc. i. cubeb. mac. doron. cost. ver. caß. lignea succin. alb. praep. lig. aloes an scr. i amb. gris. scr. s. mosch. gr. v. ol. destill. cinam. scr. i. fol. aur. N. vi. sacch. seu manus Christ. tabul. ad pondus omnium M. F. pulv. s.* Haupt stärckendes Pulver / darvon ein guet Messer Spitz voll Morgens und Abends langsamb in den Mundt zergehen zulassen.

Pulvis

Pulvis antapoplecticus. ℞. *Cinnab. nat. cinnab. antim. spec. contra apoplex. complet. an. unc. s. M. F. pulv. de quo m. & v. sumatur scr. i. ex aq. ceras. nig.*

Alius ℞. *Succin. alb. pulv. dr. ii. spec. diamb. dr. i. sem. carv. dr. s. M. F. pulv. subtiliss. de quo sumatur cuspis cultelli singulis mensibus primo die post novilunium.*

Pulvis antepilepticus. ℞. *Pulv. de guttet. vel marcb. epilept. dr. i cinnab. antim. gr. xxiv (subinde etiam lapid. bez. unicorn. an scr. s.) M. F. pulv. divid. in 3. p. aq. s.*

Vergicht Pulver auff 3 mahl.

Alius. ℞. *Pulv. march. mirab. epilept. mins. an scr. ii. cinnab. nat. prap. cinnab. antim. an scr. i. magist. cran. hum. magist. ungul. alc. an scr. s. M. F. pulv. dos. m. & v. cuspis. cultell. ex seq. aq. ℞. Aq. ceras. nig fl. til. Paon. an unc. i. Epil. lang. unc. s. syr. fl. Paon. unc. s.*

Tragæa specifica in vertigine. ℞. *Fl. euphras dr. iii. mac. dr. i. corrall. rub. prap. dr. i. succin. alb. prap. gr. xv. sacch. ros. tabul. unc. iv. ol. destill. carv. fænic. nuc. mosch. an gut. vii. M. F. trag.*

Alia. ℞. *Spec. diamosch. d. dr. ii. diamb. dr. s. mac. pulv. rad. doron. an. scr. iv. sacch. fin. unc. iii. M. F. trag. cui add. amb. gr. xv.* Vel ℞. *Sem. carv. prap. coriand. prap. anis. fæn. an unc. s. cardam. cubeb. an dr. i s. nuc. mosch. dr. i. mac. scr. s. charyoph. scr. s. sacch. q. s. M. F. trag.*

Tragæa confortans cephalica. ℞. *Spec. diamb. complet. diamosch. d. an dr. s. diaxyloalo. scr. i. cinam. opt. dr. ii succin. alb. prap. marg. prap. an scr. i. nuc. mosch. dr. i mac. cubeb. cardam. Charyoph. an scr. s. sacch. albiss. unc. iij fol. aur. N. ii. M.*

Cucupha in Catarrhis. ℞. *Fol. meliss. majoran. orig. an p. s. fl. ros. rub. dr. ij. lavend. stach. arab. rorism. Paon. tunic. an. dr. s. thur. nuc. mosch. cinam. Charyoph. gr. kerm. vel succin. alb. prap. an dr. s. Gum. Elem. benz. an. dr. i. storac. calam. dr. ii. grosso modo trita includ. sind. rub. frequentique filo interbassata in formam cucupha redigantur.*

Alia in vertigine & incubo. ℞. *Herb. rorism. major. salv. an piii. fl. ros. anth. Paeon. chamom. an pi. storac. calam. mast. succin. an. dr. s. sem. coriand. prap. scr. ii. cubeb. charyoph. an. dr. s. nuc. mosch. dr. i. rad. Ir. flor. spec. diamb an. scr. i. M. crassiusculé incid. & conquass. ac cura sind. rub. f. cucuph.*

Alia spiritus animales confortans. ℞. *Herb. major. rorismar. beton. meliss. puleg. an. M. S. fl. ros. rub. lavend. anth. an. pi. thur. mast. rad. Ir. flor. cort. cit. sandarach. an. scr. i. charyoph. mac. cubeb. cardam. an. scr. s. spec. diamb. complet. dr. i. s. sem. coriand. nigell. an. dr. s. succin. cit. scr. i. s. mosch. gr. vii. amb. gr. iii. M. S. species pro cucuph.*

Pulvis Crinalis. ℞. *rad. cyper. long. calam. arom. ros. rub. an dr. vi. benz. unc. s. xyloal. dr. iii. corrall. rub. succin. an dr. ii. farin. fab. unc. ii. rad. Ir. flor. unc. iv. M. F. pulv. subtil. add. mosch. zibeth. an gr. v. M. S.* Besonderes Haar Poudre das Haubt und die Gedächtnüß zu stärcken: auch das Haar waxen zumachen.

Odorament. in affectibus soporosis. ℞. *Sp. sal. armon. urinos. velc. c. dr. i. s. indatur vitro angusti orificii. S:* Besonder Geist zum riechen.

Odoramentum spiritus animales excitans. ℞. *Aq. meliss. lil. convall. an. unc. i. apoplect. cum amb. & mosch. unc. s. acet. rutac. dr. i. M. S.* anstreich Wasser an die Schläff und Naasen. Vel ℞. *Aq. ros. in B. M. destill. unc. i. lavend. cinam. an dr. vi. Elix. vit. Matthiol. dr. ii. acet. fl. tun. unc. i. ros. dr. vi. sp. ros. dr. i. M.*

Nodulus & aqua odorifera. ℞. *Fol. meliss. pi. cinam. mac. galang. charyoph. an. scr. S. M. incisa includ. 2. nodul. ex sind. alb. in aqua sequenti modefaciendis. ℞. aq. ros. fragrant. unc. ii. odorif. fuschii unc. i. spirit. cephal. anhalt. compl. dr. s. acet. ros. rub. id. an. unc. ii. mosch. gr. ii. M.*

Balsamus Cephalicus. ℞. *Ol. nuc. mosch. express. scr. iv.*

scr. iv. Bals. apoplect. scr. i. ol. rut. scr. s. succin gut. vii. M. S. Haubt-stärckender Balsam.

Alius antepilept. & contra vertiginem. ℞. *Bals. rut. scr. i. mac. charyoph. ros. an scr. s. ol. dest. succin. gut. v. charyoph. gut. iii. M.*

Alius antapoplecticus. ℞. *Bals. apoplect succin. majoran. nucist. an. scr. s. ping. castor. gr. i. M. S.* Vermischter Schl..-Balsam an die Nasen Schläf vnd Wirbel ds Haubts zu streichen.

Alius memoriam confortans. ℞. *Bals. apopl. scr. i. majoran. succin. an. gr. v. ping. castor. gr. ii. ol. succin. gut. ii. M.*

Pediluvium anti Catharrhale. ℞. *Herb. absinth. orig. arthemis. serpill. salv. fl. chamom. ros. rub. an. mi. ciner. sal. an. mi. M. F. decoct. in aq. s. q. vel in lixiv. excin. lig. juniper. Parat.*

Aliud. ℞. *Herb. salv. hyssop. orig. thym. beton. majo. an. mi. fl. cham. mi. s. stæch. sumith. aneth. an mi. Bacc. Iuniper. unc. ii. sal. unc. iii. incid. grosso modo pro Pediluvio; à cujus abstersione plantæ pedum inungantur calidissime medulla cervina.*

Aliud simplex in dolore capitis. ℞. *Aq. dulc. mens. viii. sal. comm. m. ii. salv. hort. miii. acet. lib. ii. coq. invicem pro pediluv.*

§. II.

De officio Medici in considerandis & præscribendis remediis ophtalmicis.

I.

MEdicamenta Ophtalmica dicuntur, quæ oculis amica affectibus eorum succurrunt, & quidem dem vel eos roborando ac visum acuendo dum con-

conjunctim spiritus, humores, nervos & caput respiciunt, atque hæc dicuntur *oxydorcica* ac propriè *ophtalmica*, suntque cephalica ferè, nervina ac Balsamica utilia in amaurosi, visûs imbecillitate, & caligine, vel exsiccando & detergendo in Cataracta, ungue, excrescentiis &c. Vel demulcendo ac dolorem mitigando in doloribus oculorum, vel vi traumaticâ eis subveniendo in vulneribus, vel humores influentes repellendo ut in ophtalmia incipiente, vel consistentes sibi seu halitus & vapores, seu humores in coagulum abituros discutiendo, ùt in suggillatione, ophtalmia. &c.

II.

Circa usum horum haud immeritò cautelæ quædam observandæ nam juxta vulgarem Parœmiam.

Non patitur lusum fama, fides, oculus.

Not. igitur 1. in oculorum affectibus non solùm locum, sed & focum spectandum esse, nam licet locus sit oculus, focus tamen sæpissimè tum caput tum hypochondria, tum tota M. S. acris, serosa & scorbutica. 2. Repellentia non deberè esse nimis frigida adeo quidem ut repellant, sed non impellant, ac impingant, atque etiam locum magis habere capite evacuato præsertim in ophtalmiis gravioribus. 3. Suppurationem præsertim interiorem oculis funestam esse & sic arcendam frigidiusculis, discutientibus, v. s & vesicatoriis, hinc etiam emollientia, emplastica ac anodyna oculis inflammatis magis nocent, quam prosunt. 4. opiata cautè quoque in doloribus ac inflammationibus oculorum usurpanda esse, utpote quæ magis ob acrimoriam morsitant, quàm dolorem leniunt. Idem ferè dicendum de lacte muliebri quod etiam tum ob unctuositatem suam, tum ob facilem acescentiam suspectum est in doloribus oculorum, saltem illud non diu ibidem relinquendum, sed singulis horis mutandum.

III.

PRæterea, 5. Notabit, acriuscula in tempore applicata optima esse ophtalmica. Observavit enim *Plater.* Cuidam ex casu mercurium sublimatum loco sacchari inspersum fuisse sine noxa. *VVedel.* idem observavit de spirit. vitriol. ut adeo oculus acriora ferat medicamenta. Interim non promiscuè inferenda oculis acriora, cùm morsicatis fibris, & citato affluxu inflammatio augeri possit. 6. In affectibus oculorum vitanda esse sternutatoria caput concutientia & lachrimas ex oculis cientia. 7. Remedia ophtalmica debere esse à sordibus optimè purgata, diligentissimè insuper trita & cribrata. 8. Topica in suffusione & gutta serena plùs promittere, quàm præstare: interim tamen aliqua tentari posse. 9. Topica in ophtalmia debere vergere ad frigiditatem, si repellendum; Ad caliditatem, si discutiendum. 10. Topica adstringentia temporibus pro influxu intercipiendo applicanda esse.

Formulæ.

Remediorum oxydorcicorum & ophtalmicorũ.

VInum Euphragiatum. ℞. *Rad. ennul. unc. iß. fol & fl. euphras. m. iiii. sem fanic. siler. mont. an. unc. ii. inclusa nodulo suspend. in musto, donec efferbuerit.*

Electuar. ophtalmicum longo usu probatissimum Timæi. ℞. *Succ. euphras. unc. ii. fænic. unc. i. chelidon. rut. lavend. ros. pallid an. unc. s mell. virg. probè despum. unc. ix. coq ad consist. syrup add pulv. euphras. rec siccat. unc. i. sem. fænic. dr. ii s. siler mont. dr. ii. mac. cubeb. cinam. an. scr. i s charyoph dr. s. M. F.* Elect. S. Latwergen das Gesicht zu stärcken und zu erhalten / darvon einer Kösten groß Morgens und Abends zunehmen.

Aliud. ℞. *Cons. fl beton, anth, an. unc. ii. myrob. condit. N ii. ther. Vet. dr. ii. cubeb. dr. ii. sem. sil. mont. scr. ij. succin. alb. prap scr. i. mac. scr. ii. spirit. euphras. dr. ii. Essent. rorism. dr. i. cum syr. destach. s. q. M. F. Elect.*

Pulvis oxydorcicus. ℞. *Sacch. cand. alb. canariens. confect. sem. fænic. an. unc. i. pulv. fl. euphras. dr. ii. sem. fænic. dr. iii. rad. valerian. dr. vi. ol. destill. fænic. gut. xi. major. gut. iv. M. F. pulv. S.* Augen und Gesicht stärckendes Pulver.

Alius. ℞. *Rad. Pæon. unc. s. valerian. dr. iii. sem. Pæon. dr. ii. fænic. dr. i. sal. euphras. dr. i. s. c. c. phil. præp. ungul. alc. præp. an. dr. i. tart. chalyb. dr. ii. antim. diaph. dr. i. s. cinnab. nat. dr. i. chryst. præp. dr. iii. man. Christ. perlat. unc. i. s. M. F. pulv.*

Tragea visum corroborans. ℞. *Fol. Euphras. cum fl. unc. s. sem. corian. acet. præp. dr. iij. fænic. dr. i. s. carv. scr. ij. s. cinam. acut. dr. i. nuc. mosch. scr. iv. pellicul. intern. ventric. Gallin. scr. ij. rotul. man. Christ. unc. iij. s. ol. fænic. gut. xi. carv. gut. vii. nuc. mosch. gut. v. M.*

Alia. ℞. *Sem. coriand. præp. rapar. anis. fænic. an. dr. ij. pulv. euphras. siler. mont. charyoph. cardam. min. cubeb. cinam. an. dr. i. nuc. mosch. dr. ii. sacch. rosat. tabul. ad pondus omnium M. F. Tragea.*

Sal usualis oxydorcicus. ℞. *Sal. comm. unc. ii. Euphras. sicc. dr. ij. nuc. mosch. dr. i. cinam. scr. ij. M. S.* Besonders Gesicht stärckendes Saltz die Speisen darmit zusaltzen

Fomentum ophtalmicum Plempii utile in gutta serena & suffusione. ℞. *Fænic. rut. Hyssop. euphras. chelid. verben. beton. puleg. an. M. S. sem. anis. fænic. carv. ameos. siler. mont. an. dr. ij. euphras. unc. S. mac. cinam. charyoph. nuc. mosch. an. dr. i. incis. & conquass. coq. ex s. q. aq. vel si fortius agendum in vino addito postmodum etiam sp. vin. applicetur cum petiis duplicatis quotidie ter vel quater.*

Aq. ophtalmica *quercetan.* Visum clarificans ac utilis in suffusione incipienti. ℞. *Croc. metall. dr. i. aq. chelidon. m. unc. vi. infund. hujus aq. tepida 3. vel 4. gutta homine resupino Iacente intra oculos in funduntur ter vel quater de die, & quidem per multos dies.*

Alia. ℞. *Aq. fænic. chelid. m. euphrag. an. unc. i. vitriol. alb. scr. s. aloes scr. i. M. F. collyr.*

Colly-

Collyrium antiophtalmicum expertum. ℞. *Album. ov. N. i. agitetur cum frusto aluminis in Patina stannea ad consistent. unguent.* quod *extend. super linteum & tepidè oculis applicetur.*

Aliud in forma aquæ expertissimum. ℞. *Aq. ros. plantag. an. unc. ij. solan. unc. i. vitriol. alb. scr. i. dissolv. & colat. add. tut. prap. scr. i. alii etiam addunt flor. Zink. scr. s. vel sacch. sat. camph. &c.* S. Augen-Wasserlein.

Aliud. ℞. *Aq. ros. alb. fanic. euphrag. an. unc. ii. sp. vin. rectif. dr. i. sacch. alb. tut. prap. dr. an dr. i. M.* S. ut supra.

Collyrium aliud antiophtalmicum. ℞. *Ov. Gallin. adduritiem coct. & dempta testa & vitello cavati inde sacch. sat gr. vi. camph. gr. ij. vitriol. alb. gr. iij. mell. ros. unc. s. postquam pauli sper ita mixta steterint, fortiter exprim. & si liquor. nimis crassius, add. aq. ros. q. s.* Alii *cavitatem replent. vitriol. alb. hinc suspendunt ovum in cella, ut liquor in aquam ros. suppositam defluat. hunc exprim. & Colat. gutta aliquot in oculos infunduntur, linteóque madido teguntur.*

Collyrium in forma linimenti. ℞. *Butyr. recentiss. q. pl. lapis calaminaris in alcool redact. q. s. ut fiat ung.* Vel ℞. *Butyr. rec. 9. aq. ros. lot. unc. s. tut. prap. dr. i. camph. dr. s.* Vel ℞. *Axung. porc. absque sale vino lot. unc. i. camph. scr. s. his mixtis add. sacch. satur. scr. i. tut. dr. s. ocul. canc. prap. corrall. rub. prap. marg. pra. an gr. xv. M. de his ung. tempore somni magnitudo lentis immittatur, cantho majori & palpebra inungantur.*

Cataplasma anodynum expertum in doloribus oculorum & præsertim in contus. & vulneribus. ℞. *Pom. dulc. N. iij. coq. ex aq. ros. & plantag. s. q. ad mollit. traiic. per crib. pulpa add. sacch. albiss. dr. ii. camph. gr. xi. croc. gr. v. M. F. Catapl. applicandum tepidè ac sæpius Iterandum.*

Collyrium in vulneribus. ℞. *Aq. ros. fanic. euphras. an unc. i. tut. dr. i. camph. gr. iij. sief. alb. s. op. vel. sacch sat. scr. i. sacch. cand. alb. dr. i. M.*

Colly-

Collyrium pro maculis & nebulis detergendis. ℞. *Croc. metall subtiliß pulv. dr. i. vitriol. alb. scr. s. aq. ros. rub. unc. s. flor. cichor. per deliq. unc. iii. macerentur tepide per hora 6. filt.*

Aliud ℞. *tut. prap. dr. s. marg. prap. scr. s. camph. vitriol. alb. an gr. ii. sacch. cand. alb. dr. i. M. F pulv. subtiliß. m. & v. oculo pisi magnitudine inspergendus.* Hoc absoluto. ℞. *Pingued. Thymal. pisc.* Aschen-Schmaltz *scr. ij fel. lucii pisc. scr. i. M. F. mixt. m. & v. lentis quantitate oculi cantho majori indenda.*

Aqua expert. Timæi in epiphora. ℞. *Tormentill. grosso modo pulver dr. i. alum. gr. v. aq. ros. plant. an. unc. i. stent in loco calido per diem & noctem. filt.*

§. III

De Officio Medici in considerandis & præscribendis remediis otticis.

I.

MEdicamenta ottica dicuntur, quæ auribus amica affectibus eorum succurrunt, & quidem vel intrinsecus cerebrum roborando spiritusque vigorando, ut influant, nec stationem suam deserant, qualia sunt cephalica, vel extrinsecus, seu detergendo, mundando, ac obstructiones reserando, vel humiditates superfluas exsiccando seu discutiendo, vel flatus resolvendo vel dolorem leniendo.

II.

IN usu horum Nor. 1. in affectibus aurium etiam semper magis respiciendum esse ad caput: immò ad alia viscera, quàm ad aurem ipsam. Sic in affectibus aurium quicunque, qui non oriuntur à sola causa externa, Medicamenta martialia, splenetica & hypochondriaca sunt optima. Sic etiam iu otalgia diaphoretica

phoretica unice pro sunt, cùm lympha plerorumque, si non omnium affectuum aurium potissima causa sit. 2. Cavenda esse in affectibus aurium quæ spiritus vel nimis confundunt ut sternutatoria, vel obtundunt, ut frigida nimis actu vel Potentia. 3. Tepida debere esse ottica auribus indenda, quæ blandè demulceant, cùm frigida nervis & nervosis partibus sint adversa. 4. Priusquam topica applicentur, sordes aurium probè esse removendas, ut scil: aditus Pateat, nec viscositate illa sordida virtus remedii obtundatur. 5. Topica formâ suffitûs magis exsiccare, vaporosa humida magis demulciere, oleosa & spirituosa magis discutere, in singulis tamen cavendum, nequid nimis, cùm vaporosa frequentiùs usurpata partem debilitent, & aquea membranulam laxent.

III.

PRæterea. 6. Not. præstare Injectiones & decocta clysteris modo parata amittere, nisi urgeat necessitas. 7. Si emolliendum vel demulcendum topica immediatè instillari posse: contra quando roborandum, cum bombace immitti. 8 3. vel 4. guttas de liquidis pro una dosi sufficiere, neque enim consultum est hunc angiportum obruere. 9. Immissis topicis in aurem oppositam cubandum esse, ut meliùs penetret, & profundiùs illabatur medicamentum. 10. Valdè unctuosa & viscida, quæ meatum obviscant, non temerè auribus indenda esse, hinc non conveniunt olea crassa, rancida, pinguedines, linimenta &c. Si ol. amygd. & pingued. anguillæ vel serpent excipias. 11. Acriora auribus nunquam instillanda esse cùm tenuis membrana lædi, & facilè erodi possit, unde dolor & inflammatio. Valet id inprimis in oleis destillatis, quorum hæc sit differentia, ut inprimis quædam possint ad paucas guttulas immitti ut leniora, si præsertim refracta dispergantur, hinc commodissimè possunt olea carminativa permisceri cum ol. amygd. amar. quædam verò bombace excepta possint saltem indi ut v. g. ol. destill. anis

quæ.

quædam verò planè vitanda sint, vel non nisi parcè aliis remiscenda ut v. g. ol. destill. Iuniper. succin. aliaque calidiora. 12. Immissis topicis autem obturandam esse cottone moschato, qui solus subinde prodest. 15. Masticatoria in applicatione topicorum non esse negligenda, ut meatus auditorius, qui ab aure ad os tendit, magis aperiatur, hinc masticetur cinam, vel cubeb. Vel mastix. &c.

Formulæ.

Remediorum Otticorum.

INjectio auricularis in surditate & dolore. ℞. *Anth. mij coq. in urin puer. lib. i. s. ad lib. i. Col. add. Rhodomel. unc. ß. M.*

Decoctum pro Evaporatione in aures. ℞. *Ment. salv. puleg. rorism. cent. min. cinam. abrot. an mi bull. in vin. alb. generos. s. q. ad 3. part. consumpt.* Vel ℞. *Sem. carv. dr. ij. bacc. laur. N. ij. fl. chamom. fol. salv. rorism. an mij coq. in s. q. aq tempore decubitus excipiatur vapor.* Hinc ℞. *Zibeth. gr. ß. mosch. gr. ij. ol. dest. salv. rorism. an gut. iß. hac mixtura imbuatur cotto, quo aures obturentur.*

Aliud. ℞. *Herb. serpill major. meliss. rut. puleg. absinth. tanacet. cent. min. an. mi. rosm. m. s. ros. lavend. beton. stach. salv. an. m. s. bacc. laur. unc. ij. Iuniper. unc. i. coq. ex aq. & vin. alb. s. q. colatura servetur pro evaporatione masticando sub ea mast. vel cinam. à fomentatione auribus imponatur Gossypium madefactum Elix. vit. matth. vel aq. apoplect. vel essent acovist. mins. vel spirit. anhalt. aut aq. Regin. Hungar.* vel *pingued. anguill. aut serpent. cum paucis guttis ol. destill. anis. vel succin. vel cum Bals. peruv. vel ℞. ol. amyd. amar. dr. iij. Bals. peruv scr. ß. ol destill. rorism. gut. iij. M.*

Aliud fortius. ℞. *Elleb. alb. dr. ii. pulp. colocynth. scr. s. castor. dr. s. orig. serpill. rut. an. m. s. fol. laur. unc. s. cubeb.*

cubeb. dr. s. coq. in vin. & aq. an p. aq. excipiatur vapor.

Suffitus ſiccus. ℞. *Thur. maſt. ſuccin. an. unc. i. caſtor. ſcr. i. lign. guaiac. dr. i. s. ladan. benz. an. dr. ii. confract. & incis. dentur ad ſcat. S.* **Rauch zu den Ohren.** *Poſt ſuffitum.* ℞. *Balſ. peruv. gut. xv. ol. deſt. aniſ. gut. ii. zibet. opt. gr. ii. M. inting. bombax ac particula ejus auribus imponatur.*

Alius. ℞. *Lign. aloes dr. s. maſt. thur. an. ſcr. iv. alipt. moſch. gr. iv. M. profumo, quem accipiat ager per infundibulum in verſum ter de die.* Hinc ℞. *Ol. deſt. lig. Rhod. gut. iv. anis. gut. iii. ſuccin. gut. ii. amb. gris. gr. iv. diſſolv. s. a. & M. cum bombac. moſchat. ad ſcr. ii. s. detur in Charta. S.* **Vermiſchter Biſam Baumwoll darvon ein Stickl ins Ohr zu thuen.**

Alius. ℞. *Lig. alo. dr. i. thymiam. benz. an. ſcr. iv. maſt. dr. i. M. pro ſuffit.* hinc ℞. *ambr. gr. iij. moſch. gr. ii. rotul. man. Chriſt. N. ii. M. exactiſſimè & inſperge bombac. madefact. cum ol. anis poſt ſuffitum immitte particulam auribus noctu & repete aliquot diebus.*

Mixtura experta, *præteri* in tinnitu aurium ex caſu. ℞. *Aq. vit. cochl. i. ſucc. cep. cochl. dimid. ol. deſt. ſpic. gut. iv. M. & auribus inſtill.*

Turundæ acouiſticæ. ℞. *Galb. pic. naval. an. dr. ii. Elleb. alb. pulv. ſcr. v. zibeth. gr. vi. M. divid. in p. viii. vel x. formâ inſtar charyophillorum in ſindone rariſſima involvendas filo ad extremitates majores appenſo, ut ex aure extrahi poſſit.*

Mixtura in dolore aurium vehementi. ℞. *Ol. amygd. d. vel lact. mulieb. dr. ii. caſtor. croc. an gr. i. s. pulv. op. gr. iii. cum goſſypio indatur auri dolenti calide.*

Evaporatio anodyna. ℞. *Fol. plantag. ſolan. an mi. fl. chamom. melilot. an pi. coq. in lact. pro ſuffumig.* Vel ℞. *Malv. bismalv. violar. lactuc. an. mi. ſem. malv. cydon. an. dr. i. ſ. fl. cham. melil. roſ. an pi. f. decoct. pro evaporat. vel* foment. Hinc. ℞. *Lact. mulieb. unc. ii. album. ov. in liquorem verſi unc. s. inſtill. tepidè.*

Cata-

Cataplasma anodynum ℞. *Herb. malv. bismalv. an mi medull. pan. alb. unc. ß. coq. in s. q. lact. vacc. vel capr. ad consist. pult. adde vitell. ov. N. ii. ol. ros. unc. ii. croc. scr. i. M. F. Catapl. moderatè calidè applicandum.* Vel ℞. *Cep. sub cineribus coct. N. i. butyr. rec. unc. ii. ol. chamom. ros. an unc. i. croc. scr. i. M. applic. tepidè.*

§. IV.

De Officio Medici in praescribendis remediis odonticis, aliisque oris & faucium affectibus destinatis.

I.

MEdicamenta odontica sunt, quae dentibus amica eos roborant, sordes detergendo dealbant, vitiosum acidum gingivis & dentibus hostile absorbent, & blanda vi adstrictoria gingivarum tonum conservant & roborant. Ad haec referuntur hîc ea etiam remedia, quae in affectibus linguae, gingivarum uvulae ac faucibus conveniunt, ut ex infra annexis formulis videre est.

Formulae.

Praedictorum remediorum.

PVlvis dentifricius. ℞. *Oss. sep. cc. ust. pumic. prep. an unc. iij. mos. b. scr. i. asperge spirit. ros. unc. s. & sicca. hinc* ℞. *Gr. kerm. sant. rub. an. unc. s. sp. vin q. s. pro extrahenda tinctura, qua irrora aliquoties praedictum pulv. & sicca.*

Alius. ℞. *Mandib. luc. pisc. corrall. alb. cc. ust. alum. ust. rad. Ir. an unc. s. sal. gemm. dr. i. M.* Vel ℞. *Rad. bistort. alum. corrall. alb. an unc. i. M. F. pulv. subtiliss.* Vel ℞. *Lapid. pum. subtiliss. pulv. unc. i. pulv. Ir. dr. ij. Gall.*

Gall. mosch. ver. dr. i. ol. ros. rosmar. salv. cinam angut. vj. silic. fluv. albiss. calcin. & pulv. unc. iv. pan. silig. tost. pulv. & crib. unc. ij. cin. rosmar. salv. Iuniper. tabac an dr. i. s mastich. olib. sang. drac an dr. i. myrrh. alum. roch. an dr. S. M. f. pulv. tingi possunt, si placet; hi pulveres vel tinct. santal. & gr. Kerm. vel coccioniglia in aq. aluminosa solut & pulveribus aspersa, qui exinde rubescunt: vel leni admoti igni purpurascunt.

Aqua Dentifricia. ℞. *aq. font. dilue in ea spirit. vitriol. vel alum. q. S. ne nimium acescat.* hoc lavamento quottidiè m. & v. cum laccinia lanea fricentur dentes. vel ℞. *alum. ust. subtiliss. pulv. dr. ij. cinam integ. dr. i. S. aq. ros. fontan. an unc. iv bull. in Phiala vitrea supra cineres calidos ad 3. p. consumpt.*

Pasta Dentifricia Dominarum. ℞. *chryst. prap. dr. i. S. pulv. later. lap. pum. an unc. S. oss. sep. corrall, ut. an dr. ij. margarit. charyoph. rad. Ir. fl. an dr. i. Mosch. gr. iv. syr. de ros. sicc. vel mell. ros. q. s. ut fiat pasta mollis pro dentibus fricandis colluendo postmodum ore vino.*

Dentifricium Infantum dentientium. ℞. *butyr. rec. unc. i. mell. despum. dr. vj. corrall. rub. prap. unc. S. f. mixt. qua fricentur Gingiva bis vel ter in die ad dentitionem facilitandam.*

Opiata *Borrellij* dentes mundificans, corroborans, ac carnem gingivarum restituens. ℞. *parum alum. solve in unc. i. sp. sulph. add. cons. ros. vel bugloss. unc. vj. M. & deterso dentium tartaro admoveatur.*

Alia. ℞. *alum. dr. S. dissolv. ad ignem in unc. iij. acet. hinc add. mell. ij. coq. simul, donec redeant in formam opiata moll. hac mixtura m. & v. gingiva fricentur.*

Dentilavium scorbuticum. ℞. *rad. bistort. sem. cochlear. an dr. ij. alum. dr. i. mast. dr. iij. coq. in aq. font. S. q. ad lib. i. col. ad. mell. ros. unc. ij. M. f. lot. S.* Mund-Wasser öffters warm in den Mund zu halten.

Aliud in Gingivarum erosione. ℞. *herb. cochlear. veron. salv. prunell. an mj. polyp. q. unc. S. mast. myrrh.*

an dr. ij. alum. dr. ß. incis. & contus. coq. in aq. salv. lib. ij. Col. add. mell. ros. unc. iv. M. S. ut suprà.

Gargarismus expertus in Prunella febrium. ℞. *herb. semper viv. rec. miij. canc. viv. N. iv. aq. semper viv. maj unc. iv. acetos. fl. nymph. an unc. iij. M. contund. & exprim. add. acet. fl. sambuc. ros. an unc. i. S. dissolv. sal. nit. prap. scr. i. diamor. unc. i.* M. S. Bewährtes Gurgel-Wasser in der Bräun.

Alius. ℞. *aq. prunell. unc iv. acetos. frag. plantag. an unc. ij. semper viv. mai. unc. i. diamor. dr. vj. vel unc. j. vel mell. ros. diamor. an unc. ß. troch. de nit. prap. scr. i. vel dr. ß. vel spirit. vitriol. gut. x. M. f. garg.* à cujus usu lingua & fauces illinantur *diamor. unc. i. syr. viol. dr. vj. sp. vitriol. gut. iv. M.* vel ℞. *aq. semper viv. M. prunell. an lib. j. succ. semper viv. m. unc. i. sal. prun. vel armon. dr. i. M.*

Gargarismus albus in aphtis & anginæ principio. ℞. *aq. plantag. ros. rub. spermat. ran an unc. iv album. ov. in aquam agitando. redact. N. iii. sacch. cand. vel chrystallin. unc. i. M.*

Gargarismus in dolore, ulcere & inflammatione uvulæ & tonsillarum. ℞. *Decoct. hord. cum mi vel ii. fl. malv. hort. aut ros. rub. lib. i. rob. diamar. mell. ros. an. unc. i. s. vel diamor. mell. ros. syr. de ros. sicc. an. unc. s. sp. vitriol. scr. s. M. pro Gargaris S.* Gurg Wasser zum ein spritzen

Alius in angina. ℞. *aq. plantag. solan. ros. caprifol. vel equis. an. unc. iii.* vel ℞. *rad. bistort. dr. ii. capul. gland. dr. i. fl. ros. rub. m. s. balaust. pi. herb. plantag. scabios. an. m. s. incis. & conquass. coq. ex aq. s. q. in Col. lib. i. dissolv. mell. ros. unc. s. diamor. unc. i. s. alii etiam addunt sp. sulph. q. s. ad notabilem acidit.*

Alius simul anodynus *foresto* maxime usualis. ℞. *lact. capr. aq. plantag. an. lib. s. M.*

Gargarismus suppurans fit ex *decoct. ficuum & malv. in lacte cum integro croco* vel ℞. *Rad. alth. dr. vi. glych. dr. ii.*

dr. ii. fl. mal v. lil. alb. an. m. s. fic. arid. N. vi. coq. cum aq. malv. vel lact. ad 3. in col. lib. i. dissolv. mell. ros. unc. i. m.

Gargarismus in faucium ac gulæ exulceratione, fissuris ac ardore utilis. ℞. *Hord. mund. mi. cc. rasp. unc. i. s. herb. prunell. fl. malv. arbor. an. m. s. fol. sempervív. m. mi. sem. cydon. plantag an dr. ii. Gammar. fluvv. contus N. vi. incis & contus coq. ex aq. font. lib. iii. ad. 3 p. consumpt.* colaturâ hac sæpiùs os colluatur sorbillando subinde *unc. i. vel ii.* hinc de sequenti mixtura cochl. i. sensim frequenter lingat. ℞. *Mucilag. sem. cyd. aq. ros. fact. mell. ros an. unc. ii. succ. sempervív. rec. cochl. iv. M.*

Gargarismus detergens in rupto abscessu. ℞. *Scabios. fl. ros. an. mi. coq ex aq. hord. s. q. in col. lib. i. dissolv. mell. ros. unc. ii. M.*

Alius in ulceribus faucium. ℞. *Herb. prun. cochlear. plantag. an mi. coq. ad lib. i. in col. dissolv. diamor. mell. ros. an unc. i. s. sp. sulph. scr. i. M.* vel seq. in morbo Gallico probatus. ℞. *Ros rub. balaust. an mii. Gall. dr. ii. gland. unc s. plantag sicc. m i s. cort. arant alum. ust. an. dr. iii. coq. in aq. plant. ad consumpt. 3. p. add. mell. ros. col. unc. iii. M.*

Collutio oris in dentium vaccillatione. ℞. *Cort. gran. unc. i. s. balaust. dr. i. ros. rub. dr. s. alum. dr. i. s. herb. salv. mi. rorism. dr. i. s. sem. coriand. dr. ii. incis & contus. dentur. ad chart. de his cochl. i. bull. in. s. q. vin. aq. & acet. teneatur in ore.*

Alia in Gingivarum laxitate. ℞. *fl. ros. rub. balaust. malv. arbor. an dr. s. fol. nasturt. aquat. ment satur. an mi hyssop. salv. an. m. s. f. decoct. in aq. fab. ad lib. i. in colat. dissolv. alum dr. i. diamor. mell. ros. col. an unc. i. s. M. hinc fiat inunctio.* ℞. *mell. ros. col. diamor. an unc. i. sp. vitriol. q. s. M.*

Linctus in Prunella. ℞. *Mucilag. sem. psyl. cydon. malv. cum aq. rub. idæ vel spermat. ran. extr. an. unc. s.*

succ. semperviv. M. vel syr. viol. aut. portul. dr. vi. nit. de-pur. dr. s. vel scr. ij. M. Safftl vor die Breün.

Alius in faucium & Palati excoriatione à calore febrili. ℞. *Sem. psyl. cydon. an. dr. i. s. Gum. tragac. dr. i. cum s. aq. ros. extrahatur mucilago satis liquida add. syr. viol. parem quantitatem. f. instar Gelatin. quâ utatur ager frequenter ex cochl. diúq. in ore contineat.*

Linimentum Melluminatum ad ulcera faucium & Gingivarum ℞. *Pulv. aquileg. salv. ment. nuc. mosch. an. dr. ii. alum. ust. unc. i. mell. unc. ii. M. S.* Mundfeil Salbl.

Aliud. ℞. *Alum. crud. dr. i. s. fl. aquileg fol. salv. an. dr. ij. rad. Ir. flor. dr. i. s. myrrh. el. scr. ii. mell. ros. cum sp. sal. acific. q. s. M. F. linim. vel. ℞. Syr. de ros sicc. mell. ros. an dr. ii. i. mast. elect. pulv. dr. s. sp. vitriol. gut. iii. M.*

Cataplasma in angina. ℞. *Rad. alth. unc. i. s. fol. malv. violar. an mi. fl. cham. melil. an pi. coq. in aq. ad mollit. pist. add. farin. sem. lin. fanugrac. hord an. unc. i. nid. hirund. in pulv. redact. unc. ii. ol. amygd. viol. butyr. rec. an. unc. ii. ol. cham. unc. i. M. F. catapl. ab aure ad aurem per collum calidè applic.*

Aliud. ℞. *Farin. hord. fab. an. unc. iv. nid. hirund. unc. ii. sterc. canin. alb. ex sicc. unc. i s. mell. unc. ii ol. ros. q. s. M. F. Catapl.* Vel ℞. *nid. hirund. N. i. stercor. can. alb. mi. coq. in vin. vel lact. ad consist. pult.* vel pistentur cum *mell. & axung. porc.*

§. V.

De Officio Medici in præscribendis & considerandis Medicamentis Thoracicis.

I.

MEdicamenta Thoracica seu Pneumonica sunt, quæ pulmonibus sunt, quæ pulmonibus appropriata, eorum tonum sartum, tectúmque conservant.

humo-

humorésque in iis contentos ad anacatharsim præparant. Actionem suam exercent vel humores crassos, viscidos incidendo, attenuando, & detergendo, ac membranam interiorem ad contractionem & excretionem irritando, atque hæc dicuntur præ ceteris *Bechica* & *arteriaca*, quæ conveniunt in tussi, asthmate, expectoratione difficili, cattarrho suffocativo &c. De quibus supra, vel humores tenues, acres, salsos titillantes & rodentes incrassando, pepasmum inducendo, orgasmum tollendo, & acrimoniam fluxilem retundendo atque hæc audiunt *intercipientia* utilia in tussi ferina, hæmophtysi, cattarrhis salsis. &c. Vel stagnantem sanguinem, serúmque spissescens & in coagulum abiturum resolvendo & disiiciendo ùt in astmate, vel pulmones læsos, erosos & ulcerosos vi Balsamicâ & vulneraria detergendo & consolidando ùt in Phtysi &c.

II.

Circa usum horum Not. 1. in Becchicis semper humoris expectorandi qualitatem attendendam esse, ut inter incidentia & incrassantia accurata fiat distinctio, neque dentur incrassantia, ubi viscosi & tenaces peccant humores, nec incidentia & attenuantia, ubi tenues, salsi & acres. 2. In affectibus thoracis subinde magis prodesse resolventia, quàm expectorantia, cùm sint quasi anima pectoralium. Sic in pleuritide & astmate magis resolventia: in tussi & Phtysi magis Becchica conveniunt. interim pro re nata hæc variè misceri possunt. 4. In pectoralibus vitanda nimis ex siccantia, vel saltem cum humidis miscenda. 4. Vitanda quoque nimis laxantia tam interna, quàm externa. Illa tonum debilitant, ventriculum deiiciunt, ac inappetentiam cient. hinc becchicis linctibus in magna copia & continuo uti non est consultum: hæc verò poros ampliando & magis dilatando ad affluxum recipiendum magis disponunt. unde in unguentis pectoralibus etiam cautio esse debet. 5. Becchica sensim magis ac pedetentim, quàm una vice de-

deglutienda pittisando nempe & sorbendo, ut scil: pars ad asperam arteriam feratur & derivetur magis. 6. Decocta pectoralia præferenda sæpiùs esse linctibus dulcibus. 7. Pectori inimica esse frigida, acida, salina, nitrosa, & vitriolica, illa serum coagulando: reliqua partim irritando partim fundendo. Intelligenda tamen hæc singula de pectore vel debili vel eroso & essentialiter affecto hinc acida in genere conveniunt aliquibus in casibus, sed ordinariè pulmonibus nulla erosione contaminatis, sic v. g. prosunt in pleuritide pro tussi luvanda & conservanda, in astmate incidendi fine mixta tamen & refracta cum dulcibus.

Formulæ.

Remediorum Thoracicorum.

DEcoctum Pectorale in Pleuritide & peripneumonia usvale. ℞. *Rad. liq. unc. s. tussilag. dr iii. herb. scabios. capill. ven. chære fol. heder. arbor. card. b. an. m s. fl. bellid. papau. Errat. an. pii. viol. p. i. fic. N v. Iuiub. sebest. an. N. ix. passul. min. mund. unc. i. sem. melon. excort. malv. an. dr. ii. coq. ex aq. hord. s. q. in Col. lib. i. dissolv. syr. fl. Rhaad. unc. i. s. de liq. de succ. card. b. an. unc. i. spirit. sulph. acid. gut. xv. M. S.* Brust-Tranck auff 3. oder 4. mahl.

Decoct. ad tussim, aliasque Pulmonum læsiones. ℞. *Rasur. lig. sasaph. unc. i. maceretur in aq. font. lib. vi. add. rad. levist. unc. s. ennul. dr. iii. herb. heder. terrest. scabios. pulmonar. an. mii. sem. anis. fænic. an. dr. iii. coq. ad 3 addendo in finè rad. liq. unc. s. passul. min. conquass. dr. vi. Col.*

Aliud ad Tussim. ℞. *Rad. ennul. Ir. an. dr. vi. herb. scabios. veron. hyssop. heder. terrest. an. mi. fic. ping. N. v. sem. anis. dr. iii. incisa coq. ex cerevis.* vel ℞. *Fic. N. vii. passul. mi. zibeb. unc. s. Iuiub. N. z. siliq. dulc. dr. vi. mell.*

vi. mell. unc. ii. s. coq. in s. q. ad 3. addendo sub finem acet. opt. unc. iii. Col. & clarif. dentur lib. iii. s bibat quottidie bis lib. s.

Apozema antiphtysicum. ℞. *Rad. chin. incis. dr. iii. rasur. ebor. dr. i. ras. cc. dr. i. s. dactyl. N. vi. infund. in aq. font. s. q. per noct. manè add. fol. arnogloss. bugull. agrimon. veron. virg. aur. capill. ven. an. p. ii. hord. p. ii. vu. pass enucleat. m. s. coq. ad lib. ii. col. add. cons. ros. rub. unc. ii stent simul per horas 3. Col. s.* Brust-Tranck wider die Lungen-Sucht / darvon Morgens / Abends und Nachts ein Trunck zu thuen.

Aliud. ℞. *Rad. chin. in talleol. incis unc. i. sasaph. sant. cit. an. unc. s. macerentur in aq. font. mens. ii. s. add. herb. hed terrest. pulmon. scabios. an mii. sem. anis. fænic. an. unc. s. rad. liq. dr. iii. passul. min. conquass. unc. i. coq. ad 3. Col.*

Aliud. ℞. *Rad. symph. mai. glych. an. unc. s. fol. marub. tussilag. pulmonar. veron. sanic. agrimon. bugul. an. m. s. fl. scabios. viol. an p. ii. passul. min. dr. vi. sant. rub. dr. ii. s. coq. in s. q. aq. in Col. lib. i. s. dissolv. looch. de pulm. vulp. de symph. fernel. de Iuiub. an. unc. s. vel iniice cons. ros. rub. rec. unc. i. s.*

Iulapium Pectorale. ℞. *Aq. farsar. scabios. veron. hyss p. an unc. iii. syr. de Iuiub. deliq. an. unc. i. s. M. S.* Brust-Julep auff 4. mahl.

Mixtura Pectoralis antiasthmatica *Timei.* ℞. *Looch san. & expert unc. i. aq. astmat. unc. iv. cinam. unc. iii. fænic. unc. ii. veron. scabios. an unc. i. s. sp. card. b. angel. an dr. i. M. S.* Lufft-Wasser wider die Enge Löffel voll weiß zugebrauchen.

Aqua asthmatica. ℞. *aqua ceras nig. hyssop. veron. fl. acac. an unc. i. asthmat. unc. i. spirit. anis. essent. sacch. an dr. ii. Bals. sulph. anis therebinth. an scr. i. confect. alk. incompl. dr. s. extr. croc. gr. vj. sacch. perlat. unc. s. M.*

Aliu

Alia. ℞. *Pulv. Gumm. ammon. dr. i. aq. hyssop. vini Rhen. an. unc. ij. M.* Vel ℞. *aq. ceras. nig. hyssop. an unc. ij. Epil. lang. asthmat. an unc. s. spirit. ceph. anhalt. vel Elix. vit. Matth. dr. ij. anis. opt. dr. ij. s. mosch. amb. an. gr. i. sacch. cand. alb. unc. s. M.*

Aqua Pectoralis & antiphtysica. ℞. *aq. antiphtys. mins. unc. ix. magist. corral. perl. an. scr. ij. lact. sulph. dr. i. fl. sulph. scr. i. s. sacch. cand. alb. pulv. unc. s. M.*

Mixtura antiplevritica. ℞. *aq. card. b. scabios. charefol. an unc. i. s. ocul. canc. præp. antim. diaph. an scr. i. vel dent. apr. mandib. lucii pisc. spirit sal. armon. scr. s. laud. op. gr. dimid. Iul. viol. dr. vj. M.*

Emulsio antiplevritica. ℞. *Sem. mel. excort. unc. S. Card. Mar. card. b. an dr. S. amygd. d. dr. iij. pinear. dr. ij. aq. scabios. fl. Rhaad. card. b. an unc. i. s. M. f. Emuls. add. pulv. antiplevrit. scr. i. vel ras. dent. apr. ocul. canc. an scr. S. man. christ. perl. dr. i. s. M.*

Emulsio in Phtysi utilis. ℞. *sem. melon. excort. dr. vj. papav. alb. dr. i. amygd. d. excort. N. xxx. pan. alb. probè tost. unc. i. s. aq. veron. scabios. hyssop. an un. iij. Borrag. viol. an unc. iv. sacch. cand. alb. unc. i. M.*

Brodium antiphtysicum. ℞. *pullum exenteratum, ac in ventre pone sacch. ros. unc. iij. item veron. heder. terrest. vel aliam herbam antiphtysicam coq. lento igne in olla cooperata in S. q. aq. relinquatur per noctem supra cineres calidos, manè sumatur pullus contusus cum Brodio.*

Aliud, ℞. *Succ. express. nasturt. bellid. charefol. ad cochlear. ij. vel iij. cum pauxillo mell. ros. dissolv. in S. q. brod. carn.* Vel ℞. *herb. prædictas aut alias hujus virtutis ad mi. vel iij. contus. affund. brod. carn. non saliti ebullient unc. iv. vel v. Col. add. mell. parùm.*

Brodium antiastmat. ℞. *sperm. cet. dr. i. dissolv. ins q. brod. carn.*

Aliud antiplevriticum. ℞. *ol. depur. lin. unc. ij. ol. anis. gut. iv. dissolv. in s. q. brod. carn.*

Decoct: Galli veteris in affectibus Thoracis. ℞. *rad. enul. tussilag. an dr. vj. liq. unc. s. herb. heder. terrest. scabios.*

hyos. an mi. Veron. pulmon. tussil. an mi. tart. alb. unc. i. agar. dr. ij. incisa indantur Ventri Galli Veter. exenterat. coq. in aq. s. q. tamdiu, donec omnis caro ab ossibus abscedat, exprim. & col. dos. quottidie unc. ß. vel ß. cum gutt. ix. Bals. sulph. anis.

Electuarium antiphtysicum. ℞. Cons. ros. Veter. unc. ii. pulv. haly rec. prep. dr. ii. antihect. Poter. dr. s. Bals. sulph. anis. gut. vii. syr. de symph. fernel. q. s. M. F. Elect. vel ℞. Cons. ros. rub. fl. bellid. an. unc. i. looch san. & expert. de pulm. pulv. de farfar. an. unc. s. pulv. Haly. anonym. an. dr. s. sulph. scr. i. spec. diatrag. fr. scr. ii. syr. viol. papav. Errat. an. q. s. M. F. Elect. s. Besondere Latwergen wider die Lung-Sucht / darvon dreymahl des Tags einer Nuß groß zu nehmen.

Elect. iar. Asthmaticum. ℞. Fl. sulph. unc. i. s. cinam. dr. s. Zz. scr. ii. croc. dr. i. mosch. gr. vi. mell. despum. unc. iii. vel q. s. M. F. Elect. s. Brust Latwergen wider die enge den Tag 2. mahl 3. Quintl. schwer darvon zunehmen.

Ecclegma antiphtysicum ex succis. ℞. Succ. symphit. maj. lib. i. sanguisorb. Veron. ros. rub. salv. min. heder. terrest. farfar. portul. an. unc. ß. depur. & cum s. q. sacch. albiss. redig. in formam looch.

Looch. album. ℞. Ol. amygd. d. sacch. penid. an. p. aq. M. exactè, ut abeant in massam albiss.

Looch domesticum. ℞. Ol. amygd. d. rec. unc. ß. syr. Iujub. capill. Ven. an. unc. ii. sacch. alb. dr. ii. M. in mort. marmor. s. Brust-Safft.

Linctus contra tussim, pleuritidem & asthma vid. supra de expectorantibus.

Morselli pectorales. ℞. Looch san. & expert. dr. v. spec. diair. dr. ii. condit. rad. ennul. unc. i. cort. arant. dr. vi. fl. benz. gr. v. sacch. albiss. in aq. fanic. sol. lib. s. M. F. morsul. s. Brust-Morsellen.

Trochisic pectorales. ℞. Extr. glych. dr. ii. amyl. dr. vi. mosch. zibeth. an. gr. i. s. ol. anis. gut. vi. sacch. albiss. unc. vi. mucilag. Gumm. tragac. q. s. M.

 Rotula

Rotulæ antiphtysicæ. ℞. *succ. glych. inspiss. unc. s. spec. diair. scr. iv. fl. sulph. spec. diatrag. frig. an dr. i. sacch. penid. unc. i. s. ol: anis gut. vii. cum S. q. mucilag. trag. f. troch. maiores. s.* Besondere Brust- vnd Husten-Zeltlein darvon nach Belieben zu nehmen.

Aliæ. ℞. *pulm. vulp. præp. dr. i. extr. ennul pulv. glych. haly an scr. ii. S. fl. sulph. scr. i. benz. gr. v. sacch. fin. in aq. tussilag. dissol. unc. ii. s. M. f rotul. add. ol. anis gut. x.*

Aliæ præstantes. ℞. *antim. diaph: ex regul. dr. i. fl. benz: dr. s. succin alb. præp. mastich: subtiliss: pulv. spec: diatrag. frig: an scr. iv. croc. orient: gr. xv. essent: amb: sicc. gr. xvi. ol. anis: gut. vi. fænic. gut. iv. sacch. albiss. in aq. ceras niq. dissol: unc. iii.* M. f. confect. in rotul:

Pulvis antiphtysicus. ℞. *fl. sulph. unc. i. s. diair: tabulat unc. S. M F. pulv.* S. Lungel-Pulvers / darvon eines Duggaten schwer auff einem frisch-gesottnen Ayr zu nehmen.

Alius. ℞. *Bals. sulph. dr. ii. impast. cum sacch. cand: alb. unc. ii. pulv. succ. Glych. rad. ennul. Ir. flor: lact. sulph. an scr. ii. spec. diatrag: frig: dr. i. M. F. pulv.* Vel ℞. *fl. sulph. ter sublim: scr. ii. s. pulv: anonym: pulm. vulp: præp: Haly. an dr. i. sperm: cet: dr. i. sacch. penid: unc. i. M. F. pulv.*

Alius. ℞. *Pulv. haly. spec. diair. diatrag: fr. an dr. i. fl. sulph. ter sublim: scr. ii. benz. gr. xv. sacch. cand. alb. unc. ii. s. fol: aur: N. vii. M. F. Pulv.* S. Lungen-Pulver / darvon 1. Quintl mit dem Gersten-Schleimb zu nehmen.

Alius. R. *Visc: querc. herb. salv: an unc. i. pulmon. veron: an unc. s. rad. ennul: pulm: vulp: præp: an dr. ii. ex sicc. & seorsim pulveris add: sacch. albiss: ad pondus omnium detur ter in die ad cochl. i. super buccella panis vino madid.*

Pulvis antiplevriticus. ℞. *sal. prun. dr. ij. pulv. fl. papav. errat. corrall. rub. an dr. i. magist. dent. ap. vel mandib. luc. pisc. ocul. canc. an scr. i. sacch. viol. unc. S. M. F. pulv. dos. à scr. i. ad. ij. ex aq. papav Errat.*

Pulvis antiasthmaticus. ℞. *fl. sulph. dr. i. benz. dr. s. M.* Vel ℞. *spec. diamosch. d. compl. scr. s. Gumm. ammon. gr v. benz. gr. iv. croc. aust. gr. v. M.*

Pulvis pectoralis Michaël. ℞. *rad. aron. crud. pulv. unc. i. sulph. opt. commun benz. pulv. an dr. ij. antihect. Poter. unc. S. sacch. q. S. vel pro lubitu. M. f. pulv. cujus dos. à dr. S. ad dr. i.*

Tragæa in affectibus Pectoris. ℞. *liq. ras. dr. ij. sem. anis. fenic. an dr. i. S. caß. lign. dr. ij. cubeb. dr. i. rad. Ir. flor. dr. i. S. sacch. ros. tabul. unc. iv. ol. destill. an. s. vel fanic. gut. xj. M.*

Lotio pedum in asthmate. ℞. *herb. major. rorism. an mj. hyssop. orig. lavend. serpill. fl. chamom. an mij. ros. calend. an mj. M. pro lavacro pedum. S. species* zum Fuß-Wasser.

Unguent. pectorale. ℞. *ung. pectoral. unc. i. de althi unc. S. ol. Irin. amygd. d. an. dr. ij. croc. scr. i. M.* Vel ℞. *pulp. cep. sub cineribus coct unc. iij. cui add. ol. viol. Irin. lin. an unc. s ung. pectoral. unc. i. croc. orient. scr. i. M. S.* Brust-Salben.

Aliud antiplevriticum. ℞. *ung. de alth. pingued. mur. mont. an unc. i. ol. amygd. d. unc. s. camph. scr. i. M.*

Cataplasma pectorale expectorationem promovens. ℞. *hord. crud. ad mollit. coct. in aq. malv. lib. s. pistetur add. ol. viol. amygd. d. an unc. i. croc. scr. i. M.*

Aliud in dolore plevritico. ℞. *rad. alth. lil. alb. an unc. ij fol. malv. violar. parietar. an m. i. sem. lin. fanu-grac. an dr. iij. fl. chamom. melil. papav. Errat. an pij. coq. in s. q. lact. ad mollit. contus. add. ol. amygd. d. chamom. lil. alb. an unc. i. s. ping. Gallin. vel ung. rub. potab. unc. i. farin. sem. lin. q. s. M. f. Catapl.*

Ex speciebus prædicti decocti parari etiam possunt sacculi & fomenta &c. Plura de his vide superius in remedijs expectorantibus.

§. VI.

§. VI.

De Officio Medici in considerandis & præscribendis remediis Cordialibus

I.

MEdicamenta cordialia seu cardiaca sunt, quæ cordi familiaria illud respiciunt, vel flammulam vitalem depressam, nec satis emicantem instaurando, & particulis suis volatilibus sulphureis, seu oleosis & Balsamicis, seu spirituosis alacriorem sanguinis in corde rarefactionem, & in spiritus exaltationem promovendo qualia conveniunt in languoribus cordis, lassitudine cum malignitate, senio, pallore, frigore, cachexia, virum debilitate aliisque affectibus, ubi spiritus deficiunt, ac particulæ sulphureæ volatiles & spirituosæ vel obtusæ, vel non sufficienti quantitate vigoratæ sunt, vel illud respiciunt eandem luculam vitalem p. n. exardentem, ut alienis quasi urat flammis, particulis suis aqueis, acidis, nitrosis, mucilaginosis & adstringentibus refrænando, sulphureasque, balsamicas & mercuriales volatiles particulas nimis efferatas deprimendo, obtundendo & præcipitando, vel agunt sanguinis grumescentiam & coagulationem corrigendo, acidumque illud inspissans & coagulans absorbendo, vel nimis fusam & rarefactam M. S. ut spiritus suos vix contineat, constipando, firmando ac sulphur concentrando, vel peregrinum malignum fermentum calidum vitale oppugnans discutiendo, vel spiritus recreando, restaurando, vel eos veluti torpidos & sopitos excitando.

II.

QUoad legitimum horum administrandi & applicandi modum Not. 1. alterationem excessivam in utramque partem cordi non convenire, hincque cavendum esse

esse & à nimis refrigerantibus, quæ motum spirituum præpediunt, & ab excessivè calefacientibus quæ eundem dissipant. 2. In debilitate virium non statim ad confortantia cordialia, nec ad illa quidem sola confugiendum; sed causas insuper removendas esse; nisi urgeat indicatio vitalis: præterea convenire aërem liberiorem & diætam convenientem. 3. Cordialibus volatilibus, rarefacientibus & resolventibus interponenda esse tonica, quæ calorem conservant, ac villos & fibras nerveas tuentur. 4. Cordialia debere esse quàm maximè penetrantia tum præcipue interna, tum etiam externa, hinc epithematibus acetum & camphora additur, ac eadem ex penetrantibus spirituosis composita ommissis fixioribus, quæ in poros non admittuntur, non sunt de nihilo. 5. Cordialia omnino non posse omnia, sed eadem ab invicem distinguenda, neque confundenda fixa cum volatilibus, generalia cum specialibus, neque alimenta cum Medicamentis. Sic fixa præstantiora sunt, si humores acidi absorbendi; vel fermentatio & orgasmus biliosus sedandus: volatilia verò & aromatica, ubi spiritus magis intendendi & excitandi. 6. Moschatis & ambratis non abutendum esse, cùm nimis rarefaciant, ac in motum cieant spiritus eosque inquietos reddant præsertim in febribus, palpitatione cordis & hæmmorrhagiis.

Formulæ.

Remediorum Cordialium.

Julepus Cordial. ℞. *Aq. Borrag. buloss. rub. idæ. an. unc. i. cinam. bugl. dr. ii. succ. cit. rec. dr. vi. confect. alk. dr. i. syr. de rub. idæ. unc. s. M. S.* Hertz-Julep Löffel voll weiß zugebrauchen. Vel ℞. *syr. rub. idæ. unc. i. conf. alk. scr. ii. spir. ros. scr. i. aq. ceras. nig. unc. iii. sp. vitriol. q. s. M.*

Julapium vitæ. ℞. *vitell. ov. rec. N. ii. sacch. albiss. unc. s. ol. cinam. gut. iii. vin. alb. vel Hispan. aut malvat.* unc.

unc. ß j. M. exactè si efficaciorem velis add. amb. gr. ij. ol. dest. cit. gut. iij. conf. alk. scr. ij. M.

Julapium perlatum. ℞. *aq. cit. Borrag. meliss. ceras. nig. an unc. iij. spirit. ceras. nig. unc. i. sacch. albiss. dr. vi. marg. prap. dr. i. S. M. agitentur optimè S. à. S.* Perl-Julep 3. oder 4. Löffel voll in der Schwachheit einzugeben.

Aqua cordialis in febribus malignis. ℞. *aq. Borrag. bugl. an unc. i. S. ceras. nig. acetos. an unc. i. ros. cinam an dr. vj. marg. prap. à scr. i. ad dr. i. bez. orient. gr. vj. man. christ. perl. dr. vj. M. S.* Hertz- vnd Perl-Wasser.

Alia. ℞. *aq. Borrag. bugl. fl. cit. scorz. an unc. i. S. card. b. card. M. an unc. S. cinam bugl. dr. ij. spec. de hyac. smaragd. prap. an scr. i. S. bez. orient. scr. s. man. Christ. perl. q. S. ad gratitud.*

Aqua cordialis in hypercatharsi & fluxibus alvi. ℞. *Aq. cord. frig. unc. tj. S. rub. id frag. ros. an unc. i. cinam bugl. unc. ij. carbunc. unc. i. marg. prap. scr. i. cc. ust. scr. ij. corrall. rub. prap. scr. i. smaragd. prap. scr. S. spirit. rub. id. dr. s. ros. scr. i. myv. cydon. unc. S. M. S.* Besonderes Krafft-Wasser zustärcken/ vnd zu stellen.

Aqua perlata. ℞. *aq. 4. cord. ceras. nig. an. unc. i. cit. ex toto namph. an unc. S. cinam bugl. unc. S. marg. orient. prap. scr. ij. magist. corrall. scr. i. S. cc. ust. prap. scr. i. man. christ. perl. dr. ij. M.*

Aqua confortativa cum confect. *alkerm.* ℞. *aq. Borrag. bugl. an unc. i. s. ceras. nig. acetos. ros. an unc. i. cinam unc. s. conf alk. compl. dr. i. marg. prap. scr. i. vel dr. S. man. christ. perl. unc. S. M.*

Alia in fluxibus sanguinis. ℞. *aq. perlat. usitat. ceras nig. cordial. temperat. borrag. bugl. an unc. i. cinam cydoniat. dr. iii. corrall. rub. prap. marg. prap. an scr. i. cc. ust. prap. scr. i. s. lap. bez. orient. gr. iii. syr. acetos. cit. unc. S. man. Christ. perl. dr. ii. M.*

Aqua confortativa in gravidis. ℞. *aq. perlat. usitat. ceras. nig. cord. temper. Borrag. an unc. ii. cinam*

cydo-

cydoniat. unc. s. Balf. Embryon: unc i. lap. bez. or. gr vii. marg. prap. corrall. rub. prap. cc. philof. prap. an scr. i. confect. alk. incompl. dr. i. syr. gran. man. Christ. perl. an unc. S. M.

Emulsio perlata *Montagnana* ℞. *aq. Borrag. è flor. in vit. destill. lib. i. marg. prap. dr. iii. aq. cinam unc. i. M. in mort: marmor.*

Alia Craton. ℞. *marg. orient. prap. vel magist. perl. dr. i. vel magist. matr. perlar. dr. i. perlar. prap. dr. s aq. fl. Borrag. unc. iii. cordial. frig unc. i. cinam bugl. unc. s. Iul. rof. q. S. M. S.* Perl-Milch.

Alia. ℞. *amygd. d. excort. dr. vi. sem. 4. fr. m. excort. an dr. i. aq. Borrag. bugl an unc. i. S. è typh. cerv. unc. i. M. f. Emulf. add. magist. perlar. dr. s. sp. rof. rub. id. an gut. xi. man. christ. perl. q. S.*

Electuarium Cordiale. ℞. *conf. rof. rub. vitriolat. unc. iß. pulp. cit. condit. unc. ii. condit. cort. cit. unc i. S. fl. cit. condit. unc. i. magist. perlar. corrall. an scr. ii. conf. alk. de hyac. an dr. ii. syr. perlar. orient & gran. dulc. an q. S. M. f Elect. S.* Hertz-stärckenge Latwergen.

Aliud. ℞. *conf. rof. rub. unc. iß. bugl. unc. ii. affund. sp. vitriol. gut. xiii. M. in mortar. lapid. add. conf. alk. dr. ii. stirlt. rub. id. dr. i. syr. fl. tun. q. S. M. F. Elect. tegend. fol. aur.* S. ut supra. Darvon zu Zeiten einer Kesten groß zunehmen.

Aliud in palpitatione cordis. ℞. *conf. rof. rub. unc. ii. melifs. cit. an unc. i. conf. alk. de hyac. an dr. i. spec. diamarg. fr diarrhod. abb an dr. S. corral. rub. prap. scr. i. syr. de limon. q. S. M. f. Elect.*

Morselli Cordiales. ℞. *confect. alk. de hyac. an unc. S. pulv. cordial. Tima dr. ii. condit. cort. cit. unc. i. S. fl. cit. dr. vi. sp rof. rub. id an dr. i. facch. albiß. in succ. cit. fol. lib. i. M. S.* Hertz-stärckende Morsellen.

Alii simul stomachici. ℞. *confect. alk. compl. spec. pro morsul. Imperat. an unc. S. cort. rec. cit. arant. an dr. iii. amygd. d. excort. unc. i. facch. in aq. rof. fol. lib. i. M.*

Tabulæ Cardiacæ. ℞. *Cort. exter. cit. condit. dr. iii. limon. unc. s. arant. dr. ii. confect. sem. fœnic. dulc. dr. i. ℞. coriand. dr. iii. car℞. dr. i. incid. in pul℞. & leviter contund. add. nuc. mosch. pul℞. dr. s. spec. aromat. ros. scr. i℞. amb. gris. scr. s. sacch. opt. unc. ℞i. mucilag. sem. cydon. aq. meliss. extract. q. s. M. F. tabul. s. a.*

Aliæ pretiosæ. ℞. *Marg. præp. dr. ii. corrall. rub. præp. succin. alb. præp. dr. i. magist. cc. ebor. an. dr. i. s. sacch. alb. unc. ii. mucilag. sem. cydon. q. s. M. F. tabell.*

Rotulæ Cordiales. ℞. *magist. corrall. perl. an. dr. i. conf. alk. dr. ii. ol. destill. cinam. gut. iii. cit. gut. ii. sacch. albiss. in aq. Carbunc. sol. unc. ii. vel q. s. M. F. rotul.*

Pulvis Cordialis. ℞. *Corrall. rub. præp. dr. vi. marg. præp. dr. ii. sacch. opt. unc. i. ol. destill. cinam. gut. iii. M. F. pul℞. S.* Hertz-Pulver.

Pulvis Cordialis analepticus. ℞. *Corrall. rub. præp. dr. ii. ocul. canc. præp. dr. i. marg. præp. dr. s. pul℞. ana-lept. frig. Mins. dr. ii. mac. scr. i sal. acetosell. gr. x℞. sacch. albiss. unc. ii. M. F. pul℞. de quo post pastum cochleare mi-nus vel per se vel cum pane vino imbuto sumatur.*

Tragæa Cordialis. ℞. *Marg. præp. succin. præp. cor-rall. rub. præp. cc. ust. præp. magist. ocul. canc. matr. perl. an. scr. ii. man. Christ. s. unc. i s. amb. gr. vii. ol. cinam. gut. iii. charyoph. gut. i℞. fol. aur. N. vii. M. ad scat. S.* Hertz-stärckender Triseth: darvon nach dem Essen ein klei-nes Löfele voll auff einer Schnitten Wein und Brodt zunehmen.

Alia pretiosa. ℞. *Marg. orient. præp. corrall. rub. præp. scr. i℞. lapid. s. pretios. an. scr. i. cc. ust. præp. scr. i℞. amb. opt. scr. s. mosch. gr. v. man. Christ. s. unc. iii. s. fol. aur. N. vii. M.*

Epithema Cordiale frigidum in febribus utile. ℞. *aq. meliss. Borrag. lavend. ros. an. unc. iii. acet. fl. tunic vel. ros. aut fl. samb. vel rub. ida. unc. i. vel ss. spec. pro epith. cord. dr. i. s. gr. kerm. pul℞. vel spec. diatrionsant. aut cor-dial. temper. vel lig. aloes aut Cort. cit. dr. s. Croc. camph. an scr. i. album. o℞. conquass. N. i. M. S.* Hertz und Pulß Überschlag.

Aliud

Alia quo spiritus vitales subitò reficiunt : R. aq. meliss. lib. s. fl. cit. ros. an lib. s. spec. cord. temper. dr. ij. diamb. diamosch. d. an dr. i. succ. cit. unc. iij. acet. ros. unc. i. Vin: alb. lib. s. M. pro Epithem.

Unguent: Cordiale. R. ung. ros unc. ij. spec pro epithem: cord: subtiliss. pulv. dr. i. diamb. dr. s. ol. lig. Rhod. vel Bals. ros. scr. s. camph. scr. i. M. possunt etiam addi ol: dest: cinam gut. vj mac: scr. s.

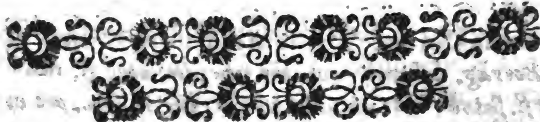
Aliud. R. ung: pomat. unc. s. ol. lig. Rhod. gut. viij. charyoph. cit: an gut. iv. spec. cord. temper. scr. ij. mosch. gr. ij. M.

Sacculi Cordiales pro corde & pulsibus. R. spec. cord: temper: dr. iij fl. ros. rub. lavend. an dr. i. mosch. gr. iv. M. f. 2 saccul. cum sind: rub: pro pulsibus & unus pro Corde. madefiant seq. liquore. R. aq. ros. lavend. an unc. iij. aq. cinam unc. s. acet. ros. dr. x. croc. scr. s camph. gr v.

Alij. R. fl. borrag: bugl. viol: meliss: anth. an pi. spec. cord: temper. pro Epith. cord an scr. ii cort. cit. rec. dr. s. M. f. 2. saccul: madefac. aqua seq. R. aq. Borrag unc. i s. cinam meliss. an unc. i. odorif: fuchs. dr. vi. acet ros. unc. i.

Aqua odorifera. R. aq. odorif. fuchs. unc. i. sp cephal. anhalt. camph. dr. i. aq. cinam. destill. dr. i. s. M. Vel R. aq. ros. fragrant. odorif: fuchs. an unc. s. acet: rub: idæ: dr. ij. S. Anstreich-Wasser an die Nasen/ Hertz und Pulß.

Alia. R. aq. ros. frag. unc. s. lavend. cinam Elix. vit. an dr. vi. acet. fl. tun. unc. i. ros. dr. vi. spirit. ros. dr. i. M.

§. VII.

De Officio Medici in considerandis & præscribendis remedijs stomachicis.

I.

MEdicamenta stomachica sunt, quæ stomacho appropriata illi succurrunt, & quidem vel particulis suis volatilibus ignem vitalem adjuvando, & calorem stomachi promovendo & conservando, vel particulis incisivis cruditates liquando, vel villos seu fibras ejus constringendo, sicque sanguinem & spiritus ejus magis uniendo, atque talia locum habent in anorexia, dysorexia, læsa chylificatione, ructibus, singultibus, cardialgia, inflatione stomachi, vertigine sympathica, alijsque ventriculi à frigiditate oriundis symptomatibus, suntque vel aromatica, vel oleosa Balsamica, vel sale volatili inprimis oleoso referta, vel spirituosa, vel amara, vel carminativa, vel leniter adstringentia, vel stomacho succurrunt fermentum ejus iners & deficiens acuendo & instaurando, qualia sunt omnia sale vel acido vel volatili potissimùm referta, vel fermentum excedens acrimoniâ sive salinâ, sive biliosâ corrigendo, qualia conveniunt in omni excessiva acredine ùt Cholera, diarrhæa, cardialgiâ, singultù, soda, alijsque ejusmodi affectibus.

II.

IN usu horum pro debito Regimine Not: 1. in omnibus remedijs adhibendis videndum esse, quomodo se habeant erga ventriculum, ac ita semper corrigendum esse fermentum, ne calorem vel tonum ventriculi negligamus, ipsique noxam inferamus, & vice versa ita calorem temperandum, ne negligamus fermentum: præ omnibus verò ejus Parietes, & villos moderatè adstringentibus

gentibus firmandos esse. 2. Nimium refrigerantia ventriculo nocere, cùm sit viscus natura sua frigidum, uti etiam nimium laxantia, ut tepida, pinguia, oleosa, &c. 3. Ita alterandum esse ventriculum, ne contrarius præternaturalis status inducatur. 4. Cavendum esse, ne in alteratione ventriculi alia viscera lædamus, sic in externis providendum, ne lædatur Epar, quod proximè incumbit: in internis verò, ne vel nimis calefaciendo bilem acuamus, vel nimis refrigerando eam reddamus inertem. 5. Stomachicis calidis minùs ex toto resolubilibus minús fidendum esse, quia grossiores particulæ remanent, & ventriculum gravant, vel irritant. 6. Non obtuendnm esse ventriculum copia medicamentorum quorumvis tum sibi, tum alijs dicatorum. 7. Roborantia magis vacuo ventriculo danda exceptis alimentis medicamentosis, interim spirituosa quædam ventriculo à repletione gravato modicè concedenda esse. 8. Topica stomachica frequentiùs & usitatius parte antica applicari, ubi Epate ex parte tegitur, aliquando tamen postica, ubi orificium superiùs recumbit.

Formulæ

Remediorum stomachicorum.

DEcoctum amarum vid: superiùs de *antifebrifugis.*

Aliud in anorexia proficuum. ℞. *fol: agrimon: absinth. cent: min: an mi coq. in S.q. aq: font: ad lib. s. dissolv. sacch. unc. i M.* Vel ℞. *rad: cichor. herb. absinth. Rom. card. b. an mi cent. min. m. s. coq. in vin. & aq. cichor. an. mens. dimid. ad 3. p. consumpt. Col. detur m. & v. bonus haustus.*

Julapium stomachale. R. *aq. cinam opt. unc. vi. ment: meliss. an unc. iii. ol: vitriol: ritè parat. gut. xii. cinam gut. vi. syr. de ment. unc. i. s. M S.* Magens Julep / darvon 2. oder 3. Löffel voll zu nehmen.

Aqua clareta stomachalis. ℞. *cinam crassiuscule trit. unc. i. maceretur in lib. i. aqua Vit. per se in Vase Vitreo. in alio Vase Vitreo per se & seorsim macer. facch. albiss. unc. Vi. aq. ros. lib. s. stent seorsim in infus. per 2. Vel 3. dies sapius de die agitando tandem simul misceantur, & per Manicam tranimittantur. dos. cochl. i. Vel ij. ieiuno stomacho.*

Vinum Hippocraticum. ℞. *Cinam acutiss. unc. iij. mac. charyoph. an dr. ij. Cardam min. dr. i. s. Cort. Cit. extern: unc. i. infund: in Vin. alb. generos. lib Vi. stent in loco tepido per triduum Colat: edulcor: Sacch. alb. unc. x. Col. iterum bis Vel ter per manicam Hippoc.*

Rosa solis ℞. *ror. sol. rec. m. iij. nuc. mosch. Coriand. anis. ros. rub. sicc. an unc. s. galang. ℨ charyoph. an dr. ij. glych. unc. i Cardam Zeduar gr. parad. Calam. aram. an dr. s Sant. cit. dr. i. Sant. rub. Cinam an dr. Vi. aq. Vit. opt. lib. Vi. infunde per dies aliquot Col. per manicam Hippoc. add. sacch. opt. lib. i. M. dos. Cochl. i. Vel alterum.*

Vinum absinthiacum. ℞. *herb. absinth. lib. ij. s. Card. b. rorism. an lib. s. summit. cent. min. unc. iij. rad. charyophillat: lib: s. fl. Sambuc. Cort. cit. arant. an unc. iij. M. incis & contus. ad saccul: pro amphora musti i. species* zum Wermuth-Wein. Mutata dosi etiam in minori quantitate lib: aliquot vini infundi poterunt, vel solus spiritus absinth. in vin: dissolvi.

Aliud vinum stomachicum. ℞. *rad. ennul. dr. Vi. ℨ Vel zeduar. dr. iij. herb. ment. crisp. absinth. an mi. sem. anis. dr. iii. cinam acut. dr. ii. incis. dentur ad nodulum pro mens. ii Vin. alb.*

Mixtura stomachica. ℞. *Elix. propriet. P. dr. ii. Essent. absinth. scr. ii. ol. mac gut. Vi. M. S.* Magen-Essentz / darvon 12. oder mehr Tropffen auß einer Brühe zunehmen: Alij etiam addunt *tinct. Chalyb.* Vel *sp. Sal. armon.* Alij solum *elix. prop. P. ad gutt. 8. Vel 12.* propinant.

Electuarium stomachicum calidum. ℞. *Conserv. rorism.*

norism. unc. iii. fl. tunic. unc. ii. condit. zz. chinens. unc. iii. cort. arant. unc. i. s. spec. diacinam arom. ros. an dr. vi. cubeb. unc. s. cardam. dr. iii. syr. de cinam q. S. M. f. Elect. S. Magen-stärckende Latwerg / darvon deß Tags 2. oder 3. mahl einer Nuß groß zu nehmen.

Morsuli stomachici. ℞. Spec. pro morsul. Imperat: unc. s. condit. zZ. chinens. cort. cit. nuc. ind. an unc. s. cardam dr. i. s. Cubeb. dr. ii. ol. destill. cinam gut. v. mac. gut. vii Charyoph gut. iv. Citr. gut. iii. sacch. albiss. in aq. Sasaph. cum cinam dissol. lib. i. M. f. morsul. S. Maagen-Morsellen.

Alij. ℞. gr. paradis. dr. ii. affund. aq. cinam unc. iv. stent in infus. per noct. manè Col. in Col. dissolv. sacch. albiß. unc. ix. add. spec. arom. ros. dr. ii. diarrhod. dr. i. Cardam min. scr. ii. Cubeb. dr. ii. Condit. cort. cit. arant. Cydon. an dr. vi. zz. Chin. dr. ii. Condit. & aromata incidantur grosso modo f. S. à morsul. asperg spirit. ros. in quo amb. gr. vi. dissol.

Alij vaporum ascensum ex stomacho prohibentes. ℞. Sem. Coriand. acet. prap. unc. s. spec. aromat. ros. diatrionsant. an dr. i. Condit: nuc. ind. unc. S. Carn. Cydon. dr. vi. nuc. mosch. scr. iv. Cons. ros. vet. unc. i. sacch. albiß in aq. ros. sol. lib. s. M. f. morsell.

Alij contra Sodam. ℞. Spec. diacret. Mins. dr. vi. ebor. ust. dr. i. ocul. Canc. prap. unicorn. foss. Corrall. rub. prap. an scr. ii. nuc. mosch. dr. i. cum sacch. in aq. portulac. S. q. solut. M. f. morsul. S. Morsellen wider den Saat

Rotulæ stomachales. ℞. Rotul. man: Christ: S. unc. ii. ol. destill. cinam gut. iv. Charyoph. nuc. mosch. an gut. iii. cit. gut. ii. M.

Aliæ etiam bibitoriæ dictæ. ℞. Sem. Coriand. prap. scr. i. fænic. anis. Carv. an dr. i. nuc. mosch. scr. iii. mac. scr. i. Zz. Cardam. Cubeb. Charioph an scr. i. piper alb. long: an gr. xv. cum S. q. sacch. in aq. Carminat. Solut. M. f. rotul: S. Magen-Zeltlein.

Aliæ contra Sodam. ℞. Succ. liquir: inspiss: sacch. cand.

cand: alb. an unc. i. cret. colon. dr. ii. cum mucilag. gum. tragac: vel arab: ex aq. veron. fact. M. f. trochisc. lupinar. S. Zeltlein wider den Saat.

Pulvis stomachicus. ℞. *pulv. stomach. Birkman: unc. s. vel i. detur ad scatul:* S. Magen-Pulver / darvon 3. Messer-Spitz voll auß einer Brühe oder Wein zu nehmen.

Alius. ℞. *pulv: cort: arant: dr. ii. tart. vitriol. sal. absinth. an unc. i. M. f. pulv.* Vel ℞. *rad: aron. sicc: pulv. unc. ii. sal. armon. unc. s. rad. calam. aromat. dr. ii. cinam. mac. an dr. i. Charyoph. scr. i. M. f. pulv.*

Alius. ℞. *Pellicul. interior. ventric. capon. unc. ii. nuc. mosch: mac: sem: Coriand: anis. fænic: an dr. i. s. ment: dr. s. glych. dr. i. Rhodosacch. unc. i. M. f. pulv. cujus dos. à dr. i. ad dr. ii.*

Pulvis Pepticus. ℞. *flaved: cort. exter. arant. candefact: & minutim incis. unc. ii. confect. sem: coriand. un. ii. anis. carv. fænic. an unc. i. spec: arom. ros. dr: ii. sal. absinth. dr. s. ment. pulv. scr. ii. sacch: cand. ad pondus omnium M. f. pulv. gross. dos. dr. i. post singulos pastus.*

Tragæa stomachica. ℞. *Cubeb. dr. iii. cardam. ℥z. nuc. mosch. an dr. i. charyoph: dr. s. cinam. acut. dr. ii. ol. cit. gut. ix. sacch. ros. tabul. ad pondus omnium M. f. trag:* S. Magen-Triseth / darvon ein Löfferl voll nach jeder Mahlzeit eintweder für sich selbsten / oder auff einem Schnitl Wein vnd Brodt zu nehmen.

Alia. ℞. *Coriand: præp. unc. s. sem: fænic. anis. an dr. ii. cinam. charyoph. an dr. i. s. sacch: ad pondus omnium duplum M. f. pulv. de quo capiat cochl. i. post singulos pastus nihil desuper edendo vel bibendo.*

Alia. ℞. *sem: anis. fænic. coriand. an dr. i. pan. biscoct. Hispan: nuc. mosch. an dr. ii. charyoph. scr. iv. cinnam. opt. dr. ii. sacch: fin. unc. iii. M. f. trag.*

Alia.

Alia. ℞. *sem. coriand: prep. unc. s. cinam spec. arom: rof. xx. mac. sant. cit. rub: an scr. i. confect. man: Christ. unc iv. S. M.*

Alia in ardore stomachi. ℞. *Nuc. mosch: No. ii. magist. ocul: canc: mat. perl. succin: prep. cc ust. prap. an scr. i. sacch. cand: alb. unc. ii. fol. aur. No. vii. M. f. pulv.*

Linimentum stomachicum. ℞. *ol: nuc. mosch. per express. dr. i. s. succin: rectif. bals. peruv. an scr. i. M.* Vel ℞. *Bals. peruv. ol. nuc. mosch. express: an dr. ii. charyoph. scr. i. mastich. destill scr. s. lavrin: dr. ii. gumm: ladan. in ol. absinth. dissol. dr. vi. M. S.* Magen-Salbl.

Balsamus stomachalis. ℞. *ol. dest. Iuniper. dr. i. ment: absinth an dr. s. mac. charyoph. an scr. S. cinam gut. v Bals. peruv: scr. i. ol. nuc. mosch: q. S. M. f. Bals. S.* Magen-Balsam / den Magen vnd das Hertz-Grtebel darmit warm zu schmieren / vnd ein warmes Tuch darauff zu legen.

Emplast. stomachale Craton. ℞. *Ladan. unc. ii. cer. unc iv. ol. nuc. mosch. expr. dr. iii. M. S.* Magen-Pflaster mit Zendl überzoben / aufflegen.

Alud. ℞. *Empl: de mast. unc. i. spec. arom ros. dr. i. ol: nuc. mosch: expr. q. S. M. f.* Empl. Vel R. *cerat: stomach: Galen: un. i. ladan. el. unc. s. ol. mast. vel nuc-mosch. q. S.*

Aliud. R. *Empl de crust. pan. de tacamach. an dr. iii. malax. cnm ol. mastich: add: Bals. peruv. parum.* Vel R. *Gumm. tacamach. ladan. an dr. iii. mast. dr. i. charyoph: dr. S. cer. flav. dr. iii. S. ol. destill. mast. gut. xv. ment. absinth. an scr. S. Bals. peruv. scr. i. M.*

Cataplasma stomachicum pro sistendo vomitu. R. *ferment pistor. unc. ii. vel iii. pulv. ment. crisp. nucist. mastich. an dr. i. theriac. androm. dr. ii. acet. ros. q. S. M. pro Catapl.*

Aliud stomachicum corroborans. R. *panem mel-*

dr. Lebbzelten q. pl. coq. in Vin. Hisp. vel mulvi s. q. ad consist. Catapl. add. muc. cinam. nuc. mosch. Charyoph. a. q. pl. M. S. Magenstärckendes Mießl warmb darauff zulegen.

Sacculus stomachalis. ℞. Comm. ment. absinth. lavend. an. m. i. mast. nuc. mosch. tacamach. an. dr. i. fl. anth. lavend. ros. an. mi. omnia incisa & ß. absinth. irrorata includ. saccul. qui gestetur in regione stomachi.

Alius. ℞. Menth. absinth. an. mi. bacc. laur. unc. s. rad. cyper. galang. Charyoph. cort. cit. cinam. mac. an. dr. i. mixta & conquaß. includ. sacculo ex sindon. rub. Vino qs. coq. & calidè applicando.

Alius pro compescendo vomitu. ℞. Herb. absinth. ment. criss. an. mi. rad. torment. unc. i. thur. mast. an. unc. s. coriand. dr. ij. ros. rub. nuc. mosch. mac. an. dr. s. mis. is dentur pro saccul. coq. in Vin. & acet. an. p. aq. qui calidè ventriculo admoveatur.

§. VIII

De Officio Medici in considerandis & praescribendis remediis Hepaticis.

I.

REmedia Epatica sunt, quae respiciendo vel vasa, quibus refertissimum est Epar, vel humores & inprimis bilem, vel villos, tonumque fibrarum & robur acinorum glandosorum eidem amica sunt, ac affectibus ejus succurrunt. hinc agunt vel vasa obstructa aperiendo, eadem extricando, bilisque amurcam, ac viscedinem mucilaginosam expediendo, qualia sunt amara, aromatica, acria, acida, ac absorbentia salino: alcalina & martialia, atque horum usus est in Ictero, cachexia, hydrope, affectu hypochondriaco &c. Vel agunt bilem inertem, aquosam, vel viscidam, aut particulis salinis & sulphureis volatilibus haud instructam

etiam acuendo & restaurando, qualia sunt incidentia tum sulphurea, oleosa, aromatica, spirituosa. Balsamica tum imprimis sale volatili pollentia & acria, tum absorbentia humores austeros, acidos, figentes, atque horum usus est in cachexia hydrope, anasarcha, sbyrrhis, tumoribus pituitosis &c. Vel agunt bilem acriorem & copiosam vel nimis mobilem temperando, ac refrænando, qualia sunt diluentia, acida, terrea, absorbentia vel tonum roborando & villos firmando, qualia sunt leniter stiptica cum partium tenuitate ac inprimis amara, uti etiam absorbentia vitriolata & martialia, quæ maximè sunt Epatica Icteri, chlorosis, hydropis, scorbuti, affectus & Melancholiæ hypochondriacæ unicum & summum remedium, magis tamen in laxis & præ humidis, quam siccis subiectis.

II.

Circa horum usum Not 1. non esse aperiendum citra diluentia ac humores fluxiles reddentia, hinc acidulæ asylum, & extremum plurium morborum sunt remedium, quod vires aperientes Vitriolicas & martiales plurimo diluente humore habeant immersas. 2. Acidulas, de quibus jam supra specialiter dictum conducere, ubi salvis pulmonibus, & visceribus diluendi ac temperandi humores præcipuè biliosi, ac laxitas villorum corrigenda, & quidem in habitu corporis magis sicciori & squallido: thermas econtra, ubi humores acidi magis exsuperant, & corpus laxiari gaudet habitu. 3. Dulcia exceptis passulis facilè bilescendo hepar lædere. 4. In affectibus Epatis ita adstringentibus, tonicis utendum esse, ne obstruamus, hinc consultissimum, aperientia moderari adstringentibus, & vicissim 5. Etiam exteriùs Hepatica locum habere, quatenus mediantibus poris virtutes interiùs fibrantes, licet refractè agant, inprimis in dolore vel ardore dextri Hypochondrii.

Formulæ
Remediorum Hepaticorum.

DEcoct: anteicctericum *Lindan.* ℞. *rad. cich. aut tarax unc. ij. chelidon. m. à dr. vi. ad unc. i. herb. endiv. aut cich mi. s vel m. ij. fragar. mi ß. marrub. m. s. tart. alb. ab unc. s ad dr. vi. fol senn. dr. vi coq. in aq. & vin an S. q. vase clauso hinc* ℞. *lib. ij. pro usu addendo si præstantius volueris cuilibet dos. sp tart. rectif. scr. i. M.* præmisso vomitu saluberrimum est.

Aliud. ℞ *stercor. anser. ras. ebor. an. unc. i. chelidon. cum tot. ling. cerv. fl. hyper, an unc. mij. croc. dr. S. vin. alb. aq. font. an lib. i. coq. ad dimid. f. Col. add. sacch. alb. q. S. & Clarif. iv. album. ov. dos. unc. v. bis in die.*

Infusum anteicctericum *Riverij.* ℞. *rad. rub. tinct. unc. s. fol chelidon. m. mi. sumit. absinth. pont: cent. min. an pi cinam dr. s. croci scr. s. inf. per noct. in vin. alb. unc. viij. Col: add. sacch: alb. unc. s. M. capiat m. 3. horis ante Pastum* hoc p. p. Icterum recentem plerumque radicitus evellit per 6. vel 7. dies usurpatum.

Decoct: antihydropicum. ℞. *rad. bryon. rec: unc. i. asar. unc. s. sal. tart. dr. iij. infund: in S. q. aq. s. stent in loco tepido per noctem manè add. rad: vincetox. dr. ij. sumit absint. mi. fl. bellid. m. s. bacc: Iuniper dr. iii. incis. & contus. confund simul ac coq. in aq. s. q. de Col.* ℞ *lib. i. s. add. sp. sal. armon: dr. ii. de hoc decocto capiat ter in die bonum haustum.*

Mixtura antihypochondriaca. ℞. *mixtur: s. unc. s. Essent. cent. min. cochlear an dr. iii. trifol fibr. dr. ii. tinct. mart. dr. i. S. M. S.* Eröffnend-Essentz / darvon 15. Tropffen auß einer Brühe oder Wein zu nehmen.

Vinum anticachecticum. ℞. *chalyb. prep. dr. vi. rad. ennul. rec. unc. ii fol. absinth. utriusque an mii. passul. corinth. dr. vi. fol. senn. unc. ii. vin. alb. lib. iv. infund. frigidè per 24. horas. dos. unc. iv. m.*

Cere-

Cerevisia medicata anticachectica & antihypochondriaca. ℞. *rad. cich. rec. lib. s. ennul. rec. unc ii. herb. scolopend. lib. s. card. b. m. iii. bacc. Iuniper lib. iii. incis. & contus. dentur ad saccul. pro 60. mensur. cerevisiæ. qui in liquore relinquendus, donec eius peracta fermentatione fiat transvasatio.*

Alia Buttleri. ℞. *beton. salv. agrim. Cochlear. absinth. Ror. an m iii. rad. ennul. raph. rust. an unc. iv. M. f. saccul. procerevis. cong. viii.* mutatis mutandis etiam ex his vina alterantia fieri possunt.

Brodium aperitivum. ℞. *rad. cich. fænic. petrosel. an unc. s. passul. exacin. unc. i. croc. scr. i. mac. scr. s. incid. & ventri Gallinæ abscissis alis, collo & pedibus indantur, coq. in s. q. aq. donec caro ab ossibus separetur. servetur iuscutum pro pulv. aperitivis in eo exhibendis.*

Electuar. Epaticum. ℞. *cons. ros. cichor. cochlear. an unc. i. spec. diatrionsant. diarrhod. abb. an dr. i. arom. ros. dr. s. condit. rad. cich. unc. s. nuc. ind. dr. ii. syr. capill. ven. q. s. M.*

Aliud. ℞. *cons. fl. absinth. capill. ven. tamarisc. an unc. i. condit. rad. ennul. cort. cit. an unc. s. myrob. condit. N. 1. nuc. mosch. condit. dr. iii. confect. alk. dr. ii. spec. diarrhod. abb. dr. i. sal. absinth. tamarisc. an scr. ii. croc. scr. i. amb. gris. scr. s. cum syr. de Cort. cit. M. f. opiat. cuius dos. magnitudo Castan per 15. dies.*

Aliud. ℞. *passul. corinth. mund. lib. s. coq. in vin. vet. ad consist. pult. per setaceum traiectis. add. cons. anth. cort. cit. condit. an unc. i. cinam acut. spec. arom. ros. diatrionsant. an scr. ii. aloës odorif. scr. i. croc. scr. S. M.* Leber-stärckende Latwergen.

Pulvis aperitivus & diggestivus. ℞. *sal. absinth. cent. min. card. b. magist. ocul. canc. tart. vitriolat. an scr. ii. M. f. pulv. S.* Diggestiv-Pulver / darvon 2. oder 3. Messer-Spitz voll zu nehmen / auff einer Brühe

Alius.

Alius. ℞. *Croc. mart. aperit. scr. ß. pulv. Epat. rub. sal. absinth. chelidon. mai. cent. min. an. scr. s. divid. in viii. p. aq. sumendas exbrodio aperitivo* Pulveres Cachectici videantur superius de Chalybeatis.

Pulvis antei&ctericus expertus Timæi. ℞. *Semin. aquileg. dr. vi. croc. oriental. dr. i. tart. vitriolat. dr. S. M. F. pulv. divid. in 7. p. aq. sumendas ex vino calido per 7. dies continuos.*

Pulvis præcipitans absorbens. ℞. *Ocul. canc. prap. corrall. rub. prap. an. dr. ii. matr. perl. prap. cc. ust. prap. an. dr. i. fol. aur. N. v. M. F. pulv. dos. scr. ij. vel dr. s.*

Alius specificus. ℞. *Ocul. canc. prap. corrall. rub. prap. unicorn. ver. an. dr. i. antihect. poter. dr. i. s. cinab. nat. cinab. antim. an. scr. s. extr. castor. scr. i. M. F. pulv. vel cum solutione tragac. Pilul. potest pro re nata etiam aliquid addi de land. op vel theriac. calest.*

Tragea Epatica. ℞. *Spec. diarrhod. abb. scr. iv. diatrion sant. arom. ros. an. scr. ii. sacch. ros. tab. unc. i. s. sacch. cand. alb. unc. ij. ol. destill. anis. gut. xv. M. S.* Leber stärckendes Trivech.

Alia viscera abdominis roborans. ℞. *Spec. diarrhod. abb. diatrion sant. an. scr. ij. diacurcum. dialacc. an. scr. i. cinam. opt. dr. ii. nuc. mosch. dr. i. mac. Charyoph. cubeb. cardam an. scr. s. Corrall. rub. prap. dr. i. fol. aur. N. ij. sacch. albiss. unc. viii. M. F. trag.*

Epithema Epaticum frigidum. ℞. *Aq. endiv. ros. portul. nymph. acetos. an. unc. i. s. acet. ros. unc. i. pulv. ros. sant. rub. spic. ind. an. scr. s. spec. diarrhod. abb. diatrionsant. an. dr. s. M. S.* Leberüberschlag.

Vng. deoppilativum. ℞. *Vng. deoppilat. unc. i. s. ol. destill. carv. scr. ii. M.* Vel ℞. *Vng. deoppil. carmin. an. unc. i. s. ol. dest. Charyoph. gut. v. mac. gut. iii. lig. Rhod. gut. ii. M.* Vel ℞. *Vng. suntal. dr. x. deoppil. dr. v. ol. dest. lig. Rhod. scr. s. ol. absinth. q. s. M. S.* Leber Salben.

Aliud. ℞. *axung. molendinar. ping. Capon. an. unc. i. ol. Capp. nat. absinth. an. dr. iij. ung. de alth. popul. an. unc. s. cer. parum. M. S.* Unterwar Salben.

Pulvis

Vnguentum Hepaticum frigidum. ℞. *Cerat. santal. unc. i. succ. cichor. rec. expr. unc. ij. bull. ad succ. consumpt. add. ol. ros. de Capp. an. unc. s. acet. ros. dr. ij. M.* Vel. ℞. *Succ. endiv. cich. portul. an. unc. i. mass. cerat. santal. unc. ij. coq. ad succ. consumpt. add. ol. ros. nymph. ung. infrigid. Galen. an. unc. S. M. S.* Kühlende Leber-Salben.

Emplast. Hepaticum. ℞. *Vng. santal. dr. vi. pulv. ros. dr. i. s. ol. dest. lig. Rhod. gut. xiv. camph. gr. iv. therebin. & cera parum M. F. Emplast. inducendum corio cooper. sind. rub. S.* Leber-Pflaster.

Plura de Hepaticis vide de præparantibus & Martialibus quæ omnia huc spectant, & de quibus supra.

§. IX.

De Officio Medici in Considerandis remediis spleneticis antiscorbuticis & Nephriticis.

I.

MEdicamenta splenetica sunt, quæ lieni familiaria affectibus illius succurrunt, & quidem vel motum sanguinis & seri in colatorio hoc suo retardatum tollendo; ac humores ponticos, acidos & austeros sanguinis partes volatiles figentes corrigendo, qualia sunt aquea, diluentia & temperantia, leniter amara & aromatica, alcalina fixa & volatilia, alcalina terrea & præcipuè Martialia, quæ merito hypochondriacorum & scorbuticorum panacæa sunt ac dicuntur, atque hæc prosunt in obstructionibus viscerum, initio hydropis, cachexia, palpitatione cordis, doloribus & tumoribus hypochondriorum; Immò cùm hypochondria sint fomes quasi omnium morborum, hæc ipsa quoque ad affectus capitis & nervorum sympathicos spectant; vel agunt seri statum volatiliorem seu ejus acrimoniam & lixiviositatem respiciendo, unde phlogoses

goses, ebullitiones, & rarefactio sanguinis major; dolores Arthritici, scorbutici vagi, sudores colliquativi Nocturni vigiliæ, inquietudines pavores &c. quibus medentur tum aquea diluentia, tum acidula, austerijuscula, stiptica, terrea vel respiciendo obstructiones, ac recrementa pituitosa, tartarea limosa sero immersa & facilè in sabulum cænosum, arenulas vel calculum ipsum fatiscentia, qualia sunt aperientia generosiora, ut acida, alcalina & enixa, aromatica, abstergentia, diuretica & Nephritica.

II.

Circa usum remediorum spleneticorum Not. 1. uti jam supra dictum acidulas & thermas unicum sæpè esse spleneticorum remedium. 2. Martiala hypochondriacorum panacæam esse & dici. 3. à præcipitantibus hypochondriacos & scorbuticos haud exiguumquoque accipere levamen. 4. Variare splenetica pro vario & diverso ægrorum spleneticorum statu. Nam sicuti volatilia tam salina quàm spirituosa aromatica nocent in affectu lienis calido, ita prosunt in frigido. 5. Acida subinde etiam inter splenetica numerari posse præsertim vi incisoria in humorum fixitate, vel fixatoria in nimia eorum rarefactione. 6. Diluentia uti aperientium ita & spleneticorum actionem adjuvare præsertim ubi serum non abundat vel stagnat. 7. Lienem volatilioribus, & magis activis gaudere Medicamentis, quàm Epar. 8. Dulcia etiam spleni minùs amica esse eo quod vi fermentativa potiùs exsuscitent fervidos, salsos & acres humores adaucta simul bile, quæ in omnibus Melancholicis simul peccat, unde hysterica, epileptica & similia symptomata facilè si non excitant, saltem exasperant.

II.

III.

AD Medicamenta splenica reducuntur etiam remedia *antiscorbutica* scorbuto præcipuè dicata, quæ sale volalili abundantia fermentationes corrigunt, crassos & crudos humores penetrant, eosque subtiles & tenues reddunt, acidum vitiosum destruunt, obstructiones reserant, humorésque peccantes hinc inde discutiunt, & per urinas evacuant. Circa usum horum Not: 1. calidioribus & actioribus cautè utendum esse præsertim in corporibus rarioris texturæ, & calidioris temperamenti vel saltem temperatis & blandè acidis miscenda ùt v. g. Cichor. acetos. succ. cit, vel quod optimum sero lactis. 2. Dulcia non facilè exhibenda, ac præcipuè à saccharo nimio abstinendum esse. 3. Simplicia antiscorbutica recentia & eorum succos aut conservas præferenda esse compositis artefactis & præcipuè decoctis vel extractis, cùm sal volatile eorum facilè dissipetur & evanescat. 4. In eorum usu per 14. dies & ulteriùs insistendum esse & 5. vel 6. die lenitivum exhibendum.

Formulæ

Remediorum spleneticorum, & antiscorbuticorum.

REmedia splenetica eadem ferè, quæ Epatica, martialia & præparantia aperitiva, hinc suis locis videantur.

Vinum antiscorbuticum. ℞. *rad. armorac. rec. tessulatim incis. unc. iv. sem. cruc. conquass. unc. i. affund. vin. Rhen. unc. iv stent in infus. per triduum hinc Colo dein. ℞. fol. rec. cochlear. nasturt. becabung. an mii. incid. & teratur in mortar. marmor. affund. colat. superiorem, stent per diem & noct. hinc. exprim. sub prælo fortissimè & col. per Chart. emporet. addendo tantillum sacchar. pro delicatioribus.*

Aliud

Aliud ℞. *herb. rec cochlear nasturt aquat. an mij. becabung. acetos. an mj. contund. in mort. marmor. affundendo ℔i. Rhenan in quo rad. armorac. tessulatim incis. per triduum macerat. lib. ß stent in Infus. per diem & noctem, hinc exprim. fortissime & Colet. add. succ. cit. rec. unc. ß. sacch. parum M dos. ab unc iij ad ℥j.*

Aliud. ℞. *herb. Cochl rec. nasturt. fumar. an mj rad. armorac N. i. ennul unc. i passul. dr. ℔i Contus. & Conquass. includ. nodulo infundendo ℔ino. ℔el si phlogosis excites serolact. ℔el lact.*

Cerevisia antiscorbutica. ℞. *Fol. cochlear. Cardamin becabung. trifol fib. an. m. ℔i Epat agrim ling. ceruin. an. mii absinth. Rom mi rad. raph. rust unc. iij. rad. 5. aperient cichor. an. unc ii sem car℔. unc. i. s. cort. exter. limon. N. ℔i. ℔℔. pass. exacinat lib. ii f. saccul. pro vong. ℔i cere℔is.*

Mixtura antiscorbutica. ℞. *Mixtur. s spirit. cochl. nasturt. bacc. Iuniper. Essent trifol. fib. an dr iii. M S. Essenz* Wider den Scharbock / darvon von 20. biß 30. Tropffen einzunehmen.

Succi anti scorbutici. ℞. *Succ. rec expr. cochlear. lib. i. nasturt. aquat. Becabung. an unc. iij fumar. cichor. acetos an unc. ii mixta pracipit. cum succ. cit s.* Scharbocks-Safft / darvon 4. Untzen täglich in einer Brühe zu nehmen *℔el per se cum dr. i. s. aq. cinam.*

Alii. ℞. *Succ. rec. expr cich. fum. becabung. nasturt. aquat. cochlear an. dr. iij. ser. lact. capr unc ß. M.*

Brodium antiscorbuticum. ℞. *Becabung. nasturt. aq. Cochlear. acetos Hispan. an. M S. raph. mar. unc. i. minutissime concis. affund brod Carn fer℔. lib i per pannum fortiss. exprim. dos. M. & ℔. unc. ℔. cum gut x℔ ℔el m. Essent. trifol fib.*

Electuarium Antiscorbuticum. ℞. *Pom cit. rec. una cum Cort incis N. iii fol. Cochl. rec. mij. nasturt aq m. j. acetosell. mi. Contund in mort. marmor. & cum pauco sacch. f Elect. S.* Scharbocks Latwergen.

Aliud. ℞. *Cons. ros. antiq. unc. ij. fumar. Cochlear.*

ana.

an. unc. i. s. pulv. troch. de viper. unc. s. syr. scelotyrb. forest. dr. vi. vel q. s. M. ad fictil.

Pulvis antisplenecticus. ℞. *Crem. tart. Chryst. tart. an. dr. ii. sal scolopend. tamarisc. frax. iuniper. an. dr. i. ol. mac. ser. S. M. F. pulv. S.* Miltz-eroffnendtes digestiv. Pulver.

Vnguent. Spleneticum. ℞. *Ol. Chamom, laur. cappar. absinth. an. dr. ii. ung. Carmin. minf. unc. i. Cerat. de Cicut. unc. S. M. S.* Miltz-Salben.

Emplastrum spleneticum. ℞. *Empl. de bacc. laur. dr. vi. tacamach unc. s. Bals. perv. dr. i. cer. dr. ii. M. F. Empl. sindone Contegendum* Vel ℞. *Empl. splenet. Cerat. de ammon. an. dr. vi M.* Vel ℞. *Cerat. de Cicut. santal. de bacc. laur. an. dr. vi. malax. Cumol. Capp. & F. Empl.*

Formulæ.

Remediorum Nephriticorum.

Videantur de diureticis & lithontripticis.

§. X.

De Officio Medici in considerandis & præscribendis Hystericis seu uterinis.

I.

MEdicamenta Hysterica seu uterina sunt, quæ utero appropriata affectibus illius succurrunt & quidem I. vel menses movendo, quatenus vel vias uteri occlusas reserant, vel sanguinis qualitatem vitiosam, pituitosam acidam ad motum ineptam corrigunt, ut orgasmum menstruum recipiat; vel sanguinem fundunt, & archæum uteri exstimulant, vel humores acidos, austeros, stipticos sanguinem nimis figentes & concentrantes tollunt, ubi maximè sunt chalybeata sine

quibus vix aliquid proficitur, vel uterum immediatè abstergunt, ac humores pituitosos tartareos ac mucilaginosos vasa obviscantes expediunt, poros dilatant, & uno verbo vias liberas & patulas, naturámque ad excretionem blandè sollicitant, atque hæc remedia dicuntur *Emenagoga* suntque vel volatilia oleosa; vel salina, volatilia, amara, aromatica ac præsertim martialia, vel 2. Fætûs & secundinarum exclusionem promovendo, quatenus vel acrimonia irritante fætum ad calcitrationes & agitationes irritant, aut uterum stimulant, vel naturam roborant, aut vias emolliunt aut spiritus animales majori copia ad fibras uteri proliciunt atque hæc dicuntur *partum facilitantia* suntque vel emollientia vel confortantia Balsamica & nervina, vel stimulentia tum salina, tum sulphurea, vel 3. Agunt fibras uteri nerveas & membranosas roborando per nervina, spirituosa, aromatica vel 4. Flatus & halitus seu impuritates circa & in utero stabulantes discutiendo vel 5. Tandem humores extravasatos circa uterum stagnantes resolvendo, aut humores, acidos, lancinantes absorbendo ac figendo.

II.

IN usu horum Not. 1. Emenagoga Vrgente & aurigante natura non quietâ vel invitâ existente propinanda esse. 2. Eadem etiam esse fætum exturbantia, hinc gravidis nunquam exhibenda. 3. Eadem justo tempore, id est, ante solitum fluxum vel novi lunium inprimis data, & sæpiùs repetita felicissimè Iuvare. 4. Optimum tempus movendorum mensium esse vernum, hinc maximè consultum illo tempore 6. vel 8. diebus ante mensium tempus operari 5. In fætu excludendo naturam malle duci, quàm pelli, unde talia medicamenta non propinanda, nisi constet de doloribus aperitivis portarum & actuali nisu ad excernendum, & sic quo natura magis indiga, eo magis Iuvanda ut in fætu mortuo, secundina retenta. 6. Non exhibenda esse partum Iuvantia

tia, nisi constet de situ Infantis naturali ad partum. 7. tum puerperis in genere, tum speciatim in secundinis retentis convenire bezoartica, putredini resistentia, & uterum purgantia. 8. Dulcia Hystericis exosa esse, & quidem illis maximè, quibus vel fermentum peregrinum uterum inquinat, vel nervosum genus affectum, vel fermentum peregrinum uterum inquinat, vel nervosum genus affectum, vel vaporosa miasmata infestant, nam iis subinde conferunt, quibus vis fermentativa sanguini inducenda ut in suppressione mensium. 9. Acida pariter vix non omnes lædere hystericas fixatis humoribus & irritatis membranis, licet uterum non omnia lædant. 10. In casu dubio, an menses sint suppressi, vel fæmina gravida vix ultra martialia ascendendum, cùm hæc non noceant, sed simul roborent. 11. Clysteres uterinos egregiè quidem elutriare & abstergere uterum: virginibus verò & gravidis non convenire velut & pessos ac similia topica.

Formulæ

Remediorum Hystericorum & uterinorum.

DEcoctum Emenagogum. ℞. *Rad. Fænic ap. rub. tinct. pimpinell an. unc. s. herb. puleg. arthemis serpill. calaminth. mont. meliss. an. M S. fl cheir calend. an p. i. Cic. rub. unc. i. s. bacc laur. unc. s. sabin. dr. iii. sem. mil. sol. anis. an. dr. iii. Cinam. acut. dr. vi. incis. & conquass. coq. in s. q. aq. s. in Col. lib. i. s. dissolv. syr. de arthemis. unc. iii. mixta Clarif & filt. add. essent. croc. gut. xxx. M. S.* Tranck wider die verhaltne Monat-Zeit darvon Morgens und Abends ein Trunck darvon zu thuen.

Aliud. ℞. *Arthemis. rub. m. i. s. calaminth. orig. meliss. mentast. puleg. an. M. S. rad. ostrut. fænic. petrosel. pimpinell. cort. arant. an. dr. ii. s. bacc. Iuniper. unc. i. sem.*

i. sem. fænic. petrosel genist. hyper. an dr. iii. coq in Vin. alb. s. q. Col & bibatur m. bonus haustus.

Julepus Emenagogus ℞. *Succ limon. lib. s. cum s. q. sacch. f. instar Iulapii ad ignem addendo sub finem Croc. q. s. ad saturatam flovedinem S.* Besonder Zeit treibender Julep / davon 3. Löff. voll 2 mahl im Tag zunehmen und 4. Tag zu continuiren.

Julapium Hystericum Camphoratum. ℞. *Camph. dr. ij. incende & sapè extingue in aq. font. lib. i. ad totalem Camph. consumptionem Col dentur cochl. 4. vel 5. sæpè in Paroxysmo Hysterico.*

Julapium Hystericum fœtidum. ℞. *As fætid. dr. i. s. solv. in aq. Ceras. nig. unc. vi. sine calore in mortar, frig. ut lactescat. sumatur Cochl. i. in initio & fine Paroxysmi.*

Iulapium Hystericum moschatum. ℞. *Aq namph. unc. vi. mosch. scr. s. sang. drac. scr. i. M. pro 2. dos in Paroxysmo.*

Potiuncula ad distokiam vel centies experta. ℞: *Aq. meliss. arthemis. cinam. hyster. an. unc. i. myrrh. el. scr. i. s. succin. alb. præp scr. i. Croc. scr. S. M. F: potiuncula actu calidè haurienda & intra 4. horas repetenda, si prima non sortiatur effectum.*

Mixtura Hysterica. ℞. *Aq. meliss. Borrag. an. unc. ij s. marg. præp. scr. i. s. Castor. gr. v. Camph. gr. ii. M. S.* Hertz- und Mutter-Wasser Löff voll weiß zugebrauchen.

Alia. ℞. *Aq. Ceras. nig. rut. hysteric. alb. an unc. iij. Castor. in nodulo ligat. & in vitro suspens. dr. s. Sacch q. s. M. F. Iulap. de quo capiat Cochl. 4. vel 5. in omni languore instillando prima dosi, si Paroxysmus urgeat sp. CC. gut. xx.*

Alia ℞. *Aq. meliss. puleg. fl. Chamom. an. unc. i s. tinct. Castor. cum sp. sal. armon. fact. dr. s. spirit. meliss. scr. i. ol. destill. succin. gut. iij. syr. de ment. vel Cort. arant. unc. S. M.*

Mixtura in suppressione lochiorum. ℞. *Elix. prop. P. dr. i. s. Essenz. Castor. dr. i. M. dos. gut. xv. ex Vi-*

ni

no calido, in quo tantillum Croc. mac. & Cinam ebullierit.

Alia. ℞. *Aq. arthemis hysteric. mins. an. unc. i. s. Cinam. unc. s. pulv. myrrh. el. scr. i. succin. alb. prap. Castor an. scr: s. M. pro una vice & sic pro ceteris.*

Potio ad expellendam secundinam. ℞. *Troch. de myrrh. dr. i. Cinam. acut. testicul. eq. prap. an. scr. i. Croc. orient scr s. Borrac gr. v. aq. arthemis. unc. ij. M. pro una dos.*

Vinum Emenagogum. ℞. *Rad. Curcum. scr. ij. dictamn. alb. dr. s. Cass. lig. Cinam. acut. an. scr. iiii. herb. meliss. puleg. an. mij. Cort. flav. cit. arant. an. scr. iv. Croc. orient scr. i. M. incisq. dentur ad nodul. pro mens. i. vin. alb. & mens. s. aq. meliss destillat. dos. unc. iv. cum gut. vi. vel vii tinct Chalyb.*

Aliud fortius pro secundina quoque aut fætu mortuo eiiciendo utilis. ℞. *Fol. sabin: arthemis dictamn. Cret. rorism. puleg. an: m. s. rad. aristol. rot. apii. Ireos, rub. tinct. an. unc. s. bacc. laur. dr. vi. Borrac. venet troch. de myrrh. an: dr. iij. Cass. lign. acutiss. unc. s. Croc integ. dra ij incis & conquass. affunde vin. generos. q. s stent. in infus. perpetua in loco calido optimè clausa. detur singulis matutinis haustus Calidus.*

Brodium Emenagogum fit ex decoct. *Rad. ennul. petrosel Cic. rub. cum Cinam. Croc. & mac.*

Electuarium lochia provocans. ℞. *Cons. absinth. Rom. rut. an. unc. i. troch. de myrrh. dr. ii. Castor. Croc. sal. vol salis armon. as. fatid. an. dr. s. cum s. q. syr. de v. rad. M. F. Elect. de quo capiatur magnitudo nuc. mosch. major: tertia quaque hora superbibendo Cochl. 4 vel 5. seq. Iulep. ℞. Aq. rut. meliss. an. unc. iij. sacch. Cand. q. s.*

Pilulæ Hystericæ. ℞. *Castor. dr. i. sal. vol succin. dr. s. cum s. q. Bals. peruv. M. F. Pilul. N. xxiv. capiat tres singulis noctibus superbibendo Cochl. ij. vel iij. aq. hyster.*

Aliæ. ℞. *Myrrh. el. galban. an. dr. i. s. Castor. gr. xv. cum s. q: Bals. peruv. ex dr. i. N: xii. sumat 3. singulis noctibus.*

Aliæ Camphoratæ. ℞. *Camph. scr. ii: castor. dr. i. as. fœtid: scr. iv. sem. dauc. sylv. dr. i. s. syr. de arthemis. q. s. M. F pilul: 6: ex dr. i.* vel ℞. *Pulv: sem. vitic. unc. s. rut. as fœtid camph. an dr. i. castor. dr. ii. ol. succin. gut. xx syr de arthemis q. s. f. mass. dos. à scr. s. ad gr. xv. 3tia quoque hora in Paroxysmo Hysterico, & præterea horâ somni extra paroxysmum singulis noctibus.*

Pilulæ in mensium dimminutione & conjuncto dolore. ℞. *Extract. aloes Croc. myrrh. castor. an. gr. viii. laud. op gr vi. ol. sabin. gut. v M F pilul. N. xxviii. dos. N. vii. tribus diebus ante eruptionem mensium sub horâ decubitûs.*

Pulvis Hystericus expertus Timæi. ℞. *Fæcul. bryon. scr. ii marg. præp. scr. i Castor. gr. xxv ol. dest rut succin alb. an gut. v. M. F pulv. divid. in 3. p æq. & repetitim, si opus fuerit, ori infundatur cum vino calido, in quo tantillum mac. & Croc. bullierit.*

Pulvis partum Provocans. ℞: *Myrrh el. scr. i. succin. alb. Borrac. an scr. s. cinam gr. viii M. F. pulv. sumendus ex aqua lil. alb. hyster. & puleg.*

Alius. ℞ *Epat anguill. exsicc. & pulv. vel agagropil. aut testic. eq. præp. à dr. s. ad dr. i. Borrac. venet. scr. i: M. detur ex aq. puleg. meliss. & hyster.*

Pulvis Emenagogus. ℞. *Bacc. laur. massa panis circumduct. & in clib. coct. unc. s, sumit. cent. min. myrrh. rub. croc. an scr. i Cinam. sabin aristol. rot dictamn. alb. an gr xxiv M F. pulv dos à. dr. s. ad scr. ii.*

Alius. ℞. *Rhab el dr. ii. puleg absinth. Sabin. bacc. laur. an. dr. i. mac. dr. s. Croc. scr. i. M. F. pulv.*

Alius. ℞. *Rad dictamn alb dr. iii. zeduar. Calam. arom. cinam. mac. Croc. cort. cit. an. dr. i. troch. de myrrh borrac. venet an scr iv sem nigell. dr ii. fœnic. cumin. anis. bacc laur. an. dr. i. M. F. pulv cuius dos. dr. i.*

Alius. ℞. *Crem. tart. Chryst tart. an dr. ii sal. arthemis. absinth puleg. meliss. spirit. sal. coagul. an. dr. i.*

dr. s. pulv. agar. rad. asar. Gial. an. dr. ii Rhab. ver. dr. i. Croc. orient. scr. i. troch. de myrrh. dr. i. s. ol. mac. sabin. an. scr. s. M. F: pulv. subtiliss. cujus dos. dr. i. ex. aq. meliss. puleg. &c.

Tragæa Emenagoga. ℞. Spec. dianth. diarrhod. abb. an. dr. i pulv. asar. Rad: Ir. cyclam. dictamn. alb. aristol. rot. Cyper. gentian. zeduar. an scr. ii succin. alb. myrrh. cinam. an: dr. s. sem. sesel. dauc. an scr. i. Essent. cit. saccharin. ad pondus omnium f: trag.

Pediluvium in suppressione mensium. ℞: Herb. arthemis. meliss. puleg. rorism. an. mii. s. fl. Chamom. Calendul. an. mi. bacc. laur. unc. i. s. M. incis. & contus. ad Chart. s. species. Zum Fueß Wasser.

Emplastrum matricale. ℞. Empl. matrical. august. vel Gumm. carann. unc. i. extend. super alut. vel. ℞. Galb. tacamacb. an unc: s. dissolv: & extend super alut. ac infra umbilic. applicetur vel ℞. Galb. in tinct. castor. solut. & Col. dr. iii. tacamach. dr. ii. M.

Suffitus humidus in suppressione mensium vel lochiorum: ℞. Herb. matricar. puleg. an. mi. Sabin. mii. bacc. laur. Iuniper. an. unc. i. pom. colocynth. unc. i. incis. grosso modo. dentur ad chart. s. species Zur Bähnung. ebull. in aq. comun. cujus vapor fervidus excipiatur per infundibulum in sella undique clausa. si citius liquor deferveat, iniectione silicis vel Chalyb. igniti denuo calefieri potest.

Suffitus siccus in eundem finem ℞. Sabin: m. s. myrrh. dr. ii. asphalt. troch. alchand. an dr: i. M F: pulv. Vel ℞: Charyoph. cinam. mac. an. dr. ii. bacc. Iuniper. unc. s. sem: nigell. dr. i styrac. calam. dr. ii: M F. pulv. crass.

Odoramentum in passione hysterica ℞. Castor. as. fœtid. an. dr. s. ol. succin. scr. s. M. & in serico involve f. nodul. naribus admovendus vel ℞. Galb. as: fœtid. an. dr. ii. castor. dr. i. s. sal. vol. succin. dr. s. M. f. nodul vel sæpius ol. faciat sp. sal. armon.

Enema Hystericum. ℞. Decoct. commun. vel Emoll. unc. x. camph. dr. i. ol. rut. unc. s. mell. mercurial. unc. iii. M.

Aliud. ℞. *Herb mercurial. pariet. arthemis. puleg. rut. Calam an. mi. sem Carv. Cumin. bacc. laur. an. dr. ij. coq. ad lib. i. in Col. dissolv. hier. pic. benedict. laxat. an. unc. s. vel dr. vi. ol. rut unc. ij. Camph. scr. i.*

Aliud in Partu difficili. ℞. *Herb. mercurial. malv. arthemis fl. Chamom. an. mi. fl. lil. alb. pi. rad. alth. Bryon. Aristol rot. an. dr. iij: coq. in s. q. aq. in Col. unc. viii. dissolv. Elect. lenit. dr. vi. ol. lil. alb. amygd. d. an. dr. vi. vitell. ov: N. i. Borrac. venet. dr. s. M:*

§. XI.

De Officio Medici in Considerandis & praescribendis Remediis Arthriticis.

I.

MEdicamenta Arthritica seu articularia sunt, quæ articulis appropriata affectibus eorum succurrunt tum respiciendo serum quod vel exsiccant, ejusque quantitatem absumunt, ùt v. g. china, salaphras &c. Vel qualitatem ejus acrem diluunt & temperant, ùt lac, Emuls. &c. Aut invertunt & absorbent, ùt martialia, antiscorbut. &c. Vel resolvunt, seróque fluxibilitatem fænerantur ùt cinnabarina, tum respiciendo nervos, membranas, tendines & ligamenta per roborantia, qualia sunt, quæ sulphure Balsamico oleoso suavi & roscido pollent, tum respiciendo dolorem ipsum urgentem à tensione & vellicatione membranarum oriundum tum intus per Emulf. cinnabarina, tum extrinsecus per Paregorica ac nervina, spirituosa sulphurea & urinosa ac præsertim è lumbricis & formicis parata.

II.

CIrca usum horum Not. i. sæpè optimum Medicamentum topicum arthriticum esse non uti topico, cùm

sanè

ſanè præſtet internis tollere cauſam morbificam, roborare genus nervoſum, & acrimoniam demulcere, quam externis inhærere. 2. Cavendum eſſe, ne, dum per externa Juvare intendimus, articulorum tonum deſtruamus, vel ſerum nimis exhauriendo, vel nimis laxando ut magis inſluat, vel ad partes principaliores repellendo. 3. Dextro oculo corpus: ſiniſtro articulos reſpiciendos eſſe, niſi malum fuerit à cauſa externa. Videndum igitur, ne ipſi negligantur articuli, neque etiam ipſa viſcera & maſſa ſanguinea. 4. Topica, dum blandiuntur ſenſui, ſæpè inſidioſa eſſe motui adeoque ita ſenſui triſti medendum eſſe, ne motum cum ſenſu aufferamus. 5. Non Conſtantem æquè effectum exſpectari poſſe à quocunque topico, cùm localia ſæpè exaſperent dolores & morbum, ac quæ una vice proſunt, altera noceant, atque ex his ſeligenda inprimis defenſiva & roborantia. 6. Quæcunque magis impingunt & figunt humores, præ ceteris nociva eſſe articulis ùt repellentia. 7. Unctuoſa quoque, pinguia & emplaſtica minùs competere certum eſt in arthriticis hinc frequens docet experientia, unguenta, Emplaſtra & ſimilia plùs damni dediſſe podagricis: immò plures ex arthritide vaga hoc modo fixam ſibi accerciviſſe plurimos etiam tophos adeo ut tales podagrici contracti & conſummati revera captivi fiant ex Intempeſtivo topicorum Emplaſtrorum, aliorúmque uſu. Diſtinguenda igitur ſunt articularia Medicamenta pro diſtinctionem morborum, quibus obſidentur articuli.

Formulæ.

Remediorum Arthriticorum.

Vinum Arthriticum Purgans. ℞. *Chin. ſarſapar. an. unc. ij polyp. querc. unc. iij Rhab: ſenn. an. unc. i. Gial. dr. ß. charyoph. dr. i. Vin. alb. lib. ß. inf. s. a & Col dos. unc. iß. quotidie per dies viii. vere & autumno vel etiam imminente Paroxysmo.*

V 5 Vinum

Vinum Arthriticum alterans. ℞. *Sarsapar. guaiac. an unc. i. visc. querc. dr. vi. fol. sicc. chamed. chamapyth. salv. an unc. iii. fl. primul. ver. rorism. lil. guall. an unc. s. hyper. dr. vi. vin. alb. lib. x. inf. per dies 3. f. col. dos. unc. ii. bis in die per dies 30. vel 40. post usum vini prioris.*

Vinum antipodagricum Paracelsi. ℞. *Rad. charyophillat. acor. an unc. i. fol. majoran. m. iv. fl. sambuc. p. iv. infund. in vin. lib. iii. stent in infus. per viii. dies sumatur ex hoc m. & v. haustus.*

Aliud. ℞ *Salsapar. rad. chin. lig. sasaph. an. dr. i. s. rad. Peon. irid. flor. an. dr. ii. Charyoph. dr. i. herb. chamed. dr. ii. beton. salv. an. dr. i. fl. hyper. primul. ver. an. dr. s. mac. dr. s. sem. coriand. prap. scr. iv. incid. & contund. pro vin. alb. mens. iii. s. detur primus haustus ad pastum.*

Electuarium amarum Antipodagricum sydenhaimb. ℞. *Rad. angel. calam. aromat. imperat. ennul. fol. absinth. vulg. cent. min. marrub. alb. chamad. chamapyth. scord. calamint. hyper. virg. aur. serpill. ment. salv. rut. card. b. puleg. abrot. fl. cham. tanacet. lil. conuall. croc. sem. Thlasp. cochlear. carv. bacc. Iuniper. an q. pl. mell. despum. & vin. canariens. q. s. M. F. Elect. dos. dr. ii. M & v.*

Aliud ℞. *Sarsapar. unc. iv. sem. hyper. fol. chamapyth. camad. an. unc. iii. aristol. rot. dr. vi. angel. cinam. an. dr. ii. charyoph. scr. iv. croc. scr. ii. omnia in tenuissimum pulverem redacta incorpor. cum s. q. mell. Hispan. coct. f. opiat. qua utatur ager per integrum annum sumendo quottidè diebus veris, hyemis & autumni. dr. i. s. astate dr. i. diebus canicularibus omnino abstineat.*

Pilulæ antipodagricæ. ℞ *Rad. aristol. rotund. long. an. unc. s. polyp. querc. dr. ii. cc. phil. prap. sal. vol. lumbric. terrest. an dr. s. cran. hum. prap. dr. s. cum Gelat. cc. M. f. pilul. ex dr. i. N. xxxx. asperg. pulv. sant. cit. suman-*

tur N. vii. m. & v. per integrum annum. si affectus. radicatus.

Al æ. ℞ *Pulv. castor. opt. unc. s. succin. alb. chamad. chamæpyth. an dr. vi sal. succin. cerust. antim. Bals. tolut. an. unc. i. rad. petasit. dr. iii. thereb. venet. unc. ii. Bals. sulph. thereb. q. s. M. F massa pilularis dos. dr. s bis in die per menses duos vel tres bibendo propotu decoct. sarsapar. chin. rad. petasit cum uv. pass.*

Pulvis antipodagricus. ℞. *Pulv. fol. chamed. chamæpyth. cent. min. major. salv. beton. rad. gent. aristol. rot. an. unc. i sacch lib: i: M. f pulv.* Vel ℞. *Pulv. fol. salv. vel chamæpyth: lib s ocul. canc. sacch. an unc. ii. M F. pulv. alii etiam addunt ossa humana ped. calcinat.*

Pulvis Arthriticus Wepferi. ℞. *Lumbric. terrest. præp unc. s. cc phil præp. ungul alc præp. an. dr. ii. ol. unc. mosch. expr. gut. iv. sacch. albiss. unc. i. s: M. dos. M. dr. i. & v. dr. s.*

Alius ejusdem. R. *Antim diaphoret. cum triplonit. deton. dr. i. s. sal vol. lumbric. vel viper. scr. ii cinab. antim. ter cum cinab. nat. sublimat. scr. i. cc. phil. præp. dr. i. s. ol. cinam. gut. ii. M F pulv.*

Pediluvium podagricum. R. *Rorism. hyper. puleg. Laur. arthemis. an. miii. sal. nig. lib i sal armon. unc. ii furf. mac. unc. vi. coq in aq. cong. ii. add. sapon. venet. unc. ii. sp: vin lib ii. M.*

Aliud ad firmandos articulos podagrâ debilitatos, ac simul à crebriore recidiva præservans. R. *Bacc. iuniper. lib. s. herb. rorism. m. vi. serpill. salv. an. mii. M. S. species* zum Fueß-Baad. *coq. in s. q. lixivii commun. non adeo acris. decocto decantato cum vel sine Col. immittuntur pedes coercendo halitus integumento vasi super imposito conservando æstum vel novo decocto vel silice candefacto immisso.*

Aliud. ℞. *Salv. rorism. chamom. arthemis. hyper. absinth. vulg. an m. vi. sal. nig. m. iii: coq. in aq. cong. iii. ad. ii. f. col. pro fotu.* Fomen-

Fomentum in doloribus Arthriticis frigidioribus. ℞. *aq Arthrit. vel anhalt. unc. ij. spirit. Iuniper unc iv. spirit. vin. opt. lib. s. M.* vel ℞. *Spirit. Iuniper. unc. iij. rorism lavend an. unc. i alum. crud. dr. iij. M. S.* Glider-Brandenwein.

Aliud in dolore dorsi. ℞. *Aq. vit unc. vi. quibus infund fl. rorism. salv. lavend maioran. an pii. cardam. dr. i. castor scr. i. stent. in vitro probè clauso in diggestione vitrum quotidie agitando, de hac aqua. ℞. Vnc. ii. aq. salv. destill. unc. s. ol. destill. spic. scr. i. M. manus imbuatur hoc liquore & f. frictio supra dorsum.*

Aliud expertum in dolore Ischiatico. ℞. *Bacc. Iuniper unc. s. piper. nig. mast. el. an. dr. s. M F. pulv. gross. indendus vitro angust. orificii superaffund. spirit. vin. alcolis. unc. iv sp. Iuniper. unc. ij stent. in diggest. per hor. 4. vel 6. postea in Col. in mortar. frig. dissolv. sapon. venet. dr. ij.*

Fomentum in dolore Podagrico. ℞. *Lapid prun dr. iii. medica mentos. Croll. dr. v. alum. dr. ii. sal. comm. dr. i. sulph scr. ij. castor. mum. an. scr. i. myrrh scr. iv. Croc. gr. xii. infund per hor. xii. in loco calido in aq. spermat. ran. unc viii. verbasc. unc. iii vin. alb. unc. iv. acet. squill. unc. i s. add. mell. despum. unc. i. bull. parum in duplici vase. Col. add. sp. tartar. scr. iv.*

Aliud. ℞. *Tinct. croc. cum spirit. vin. parat. unc. iv. camph. op. an. dr. i. digger. loco calido ad dissolut.*

Aliud. ℞. *Spirit vin. rectif. unc. viii sp. sal. armon. dr iii. camph. dr. s. tinct. op. castor. an. scr. ii. M.* vel seq. Wepferi. ℞. *Butyr. antimon: dr. i. sp. vin. lib s M. vel seq.* Grulingii, *quod intra 2. horas dolorem sedare dicitur.* ℞. *Caput. mort vitriol. acet. destill an. unc. s. opii. thebaic. dr. i. aq. chelidon. mas fl. sambuc. an. unc. viii. M.*

Vnguentum antiparalyticum. ℞. *Ol. lumbric. unc. ii. philosoph. unc. s. vulp laur. rutac. an. unc. i. ol. dest. succin. scr. i. major. salv. rorism. an. gut. xv. pingued. castor. dr. ii.*

dr. ii. M. inung. spira & latus paralyticum bis in die præmissis frictionibus.

Vnguentum Nervinum. ℞. *Vng. nerv. unc. i. s. ol. laur. unc. s. lumbric. dr. iii. vel* ℞. *Ol. Iuniper. petrol. an unc. i. succin. dr. ii. vel* ℞. *Vng. nerv. unc. ii. ol. thereb. chamom. aneth. an. dr. ii Iuniper. philosoph petrol. an. dr. i. sem. urtic. scr. i. M.*

Emplastrum Antipodagricum. ℞. *Op. sapon. venet. an. unc. s. Emplast. diacalcith. unc. ii. M. S. a. vel* ℞. *Sacch. saturn. rub. unc. ix. olei lib. i. sapon. alb. unc. ii. cer. unc. i. coq. s. a.*

Emplastrum Ischiaticum. ℞. *Gumm. carann. vel apud vulgares pic. naval unc. i. s. extend. super allut. vel* ℞. *pic. naval unc. ii. sulph. commun. subtiliss. trit. dr. iii. mast. dr. i. thereb. unc. s. M. posset etiam addi castor. vel etiam Gumm. ammon. aceto dissol.*

Aliud. ℞. *Emplast. de melilot. diapalm. an. unc. i. vel Empl. diapalm. diaphoret. mins. an unc. i. sal armon. scr. ii. malax cum ol. chamom. & lumbric.*

Cataplasma anodynum antipod. ℞. *Medull. pan. alb. unc. iii. macerentur in lact. ebull. ac coque parum, hinc adde vitell. ov. N. ii. pulv. fl. chamom. dr. i. croc. scr. i. M.*

Aliud domesticum. ℞. **Das riebene Kraut/ trucke solches auß von dem Wasser/ röste es in der Pfannen vnd lege es warmb auff.**

Suffitus in doloribus Articulorum. ℞. *Succin. cit. unc. i. s. lign. Iuniper. unc. i. thur. dr. ii. myrrh. dr. iii. M. incis. & contus. dentur ad scatul. vel* ℞. *Succin. flav. unc. ii. mast. el. unc. s. summit. rorism. lavend. fl. calend. an. dr. vi. bacc. Iuniper: unc. i. M. F. pulv. gross. cujus suffitus linteo molli aliquoties complicato excipiatur ac applicetur.*

CA-

CAPUT. X.

DE Officio Medici in affectibus indicantibus adstringentia, stegnotica, hypnotica, anodyna & vulneraria.

§. I.

De Officio Medici in considerandis & praescribendis remediis adstringentibus & sanguinem sistentibus.

I.

MEdicamenta adstringentia sunt, quae quidquid laxum est adstringunt utilia praesertim in vomitu, diarrhaea, lienteria, dysenteria, Gonnorrhaea, fluore albo, aliisque similibus affectibus, vim suam exercent vel villos seu fibras molliores, flaccidas & expansas cogendo, roborando, contorquendo & uniendo vel poros cutis, vasorum, meatuum & viarum corrugando, crispando, colligando, incuneando, contrahendo, obliniendo, replendo, ac obstruendo, quo etiam spectant *condensantia* & *Emplastica* vel humores efferatos, fluxiles, tenues & impetuosè motos in impetu suo coercendo, ipsósque incrassando, inviscando, concenptrando, cohibendo & refraenando. Inter adstringentia sunt tum terrea exsiccantia, & absorbentia, tum acerba & austera, tum acida humores fluxiles coagulantia & quasi figentia, tum emplastica, tum narcotica, martialia, tum etiam Escharotica non quidem propriè,

priè, sed quatenus & humorem fluentem absumunt, & crustam inducunt partibus propugnaculi loco, ac etiam adstrictionem post se relinquunt. Huc etiam refero Medicamenta Ischema, seu stegnotica & sanguinem sistentia, ut intra alveos suos commoretur nec extravasetur, qualia itidem sunt vel respicientia sanguinis orgasmum, rarefactionem, & ebullitionem ejus sistentia ut præcipitantia, terrea, temperantia aquea, refrigerantia acida, vel respicientia sanguinem serosiorem, fluxiliorem & acriorem, ut incrassantia, adstringentia, opiata, vel vasorum oscula aperta, ut consolidantia, glutinantia, sanguinem imbibentia, coagulantia, & sanguinem in crustam quasi redigentia, cauterizantia, quæ torrefaciendo sanguinem & vasa crispando ac occludendo sanguinem sistunt.

II.

IN usu horum omnium Not. 1. adstringentia debere esse convenientia tum partibus, quibus debentur, tum humoribus & causæ sic ventriculo magis conveniunt adstringentia aromatica vel acida: in affectibus pulmonũ miscenda resolventia: in affectibus Epatis penetrantia acida, in affectibus capitis Balsamica si materia fluxilis & acris, magis mucilaginosa, si maligna, quæ simul bezoartica. 2. Nunquam nimis adstringendum esse ne subsidant nimis pori, & hinc vix relaxari queant præsertim etiam, cum subinde fluxus moderari potiùs quàm sisti petant. 3. In affectibus pectoris in genere parcè adstringentibus utendum esse tum quia tonus pulmonum laxitate gaudet, tum quia facile vitiosa materia ob viciniam ad cor repelli potest. 4. In usu adstringentium semper rationem habendam esse ventriculi, ne fermentum ejus destruatur. 5. Adstringentium vim augere anodyna vel opiata, ac moderari resolventia, perpetuo miscenda in sputo ac vomitu cruento, casu ab alto &c. 6. Vim ad-

adstringentium, ubi paulò post remittit, novis dosibus Iuvandam esse.

III.

PRæterea. 7. Not. adstringentibus liquidis vel particulas laxiores habentibus minùs fidendum esse ùt v. g. dulcibus, syrupis, clysteribus, fomentis, Balneis, unguentis &c. 8. Adstringentia non commodè dari cum cibis. 9. Fluxus sanguinis oriundos vel ab obstructione vasorum & ordinario denegato spatio vel humorum orgasmo & copia minùs prodesse adstringentia: plùs verò v. g. purgantia, aperientia & inprimis acida. 10. Adstringentia alimentosa in ventriculum debiliorem habentibus ante cibos reliquos assumpta adstringere: Post assumpta alvum laxare. Fibris nempe superioribus constrictis, & inferioribus laxatis. 11. Adstringentia externa actu frigida applicari v. g. ubi repellendum ubi sanguinis rarefactio, impetus & effusio sistenda v. g. adhibita testibus, hypochondriacis, & inprimis fronti, unde anacollemata, & frontalia ex adstringentibus actu frigidis confici & adhiberi solent, cùm cerebro nocere nequeant obstante ossium vallo: minùs frigida locum habent in Thoracis, ventriculi, Epatis & uteri affectibus. 12. Adstringentia uti & opiata in dysenteria intra 6 Vel 7. horas efficaciam suam deperdere, hinc repetenda neque ab eorum usu cessandum. 13. Adstringentia longè efficaciùs adhiberi in forma sicca ùt pulv. trochisc. pilul, quàm humida utpote citiùs defluente: extrinsecus etiam in forma Emplast. cerat. frontal. quàm foment. Baln. clyst. unguent. &c. 14. Adstringentia non debere esse in usu, quibus aluus siccior, quibus menses fluxuri sunt, observandum tamen in hoc casu, quid magis Vrgeat. 15. Aromatica adstringentia ùt v. g. nucem mosch. mastich. terreis mixta diarrhæis, dysenteriis & vomitibus maximè amica esse. 16. Topica sanguinem sistentia illis locis applicanda esse, ubi vel immediatè ad opus est, vel sanguinis magis refrigerari potest, sic appli-

applicantur bregmati, fronti, sub lingua, nuchæ, naribus, collo, hypochondriis, testibus, plantis pedum, sub axillis &c. 17. Ligaturas leniores extremorum pro remorando sanguine non esse inutiles, quo nomine quoque frigida ut lapides & similia præter effluvia, quæ præstant, arctiùs manu vel subaxillis detenta commendantur, in quibus tamen non excedendum præsertim, si impetuosus sanguinis motus conjunctus: 18 Caustica & corrosiva ad Hæmmorrhagias sistendas non æquè semper tutas esse. Nam licet initio venas adstringant ob partes stipticas, corrodendo tamen postmodum, & irritando, gravia symptomata inducere valent, hinc ignis actualis melior.

Formulæ,

Remediorum adstringentium & sanguinem sistentium,

DEcoctum Timæi comprobatissimum ad hæmophtysim & reliquos fluxus sanguinis. ℞. *Rad. symph. mai. unc. i. s. plantag pimpinell. an. dr. ij. tormentill. unc. s. alth. liq. an. dr. iii. herb. burs. past. prunell. polyg. charefol. consolid. med. sanic. an. mi. fl. ros. rub. hype. bellid. cum tot. an. m. s sem. hyper. dr. iii. incis. grosso modo inf. per noct. in s. q. aq. manè coq. de colat. cum album. ov. clarif.* ℞. *Lib. ii. s. add. syr. de symph. unc. iii. de alth. unc. ij. oxymel. s. unc. i. s. M. S.* Bluet stöll- vnd außhailendes Tranck 3. mahl den Tag darvon zu trincken.

Aliud. ℞. *Rad. symph. torment. glych. an. unc. s. herb. Veron. centinod. sanic. mille fol. alchimill. agrim. an. m. s. fl. ros. balaust. bellid. min. an. pii nuc. pin. unc. i. santal. rub. unc. s. coq. in s. q. aq. font. de Colat.* ℞. *Lib. ii. dissolv. syr. de ros. sicc. de symph. fernel. an. unc. i. M.*

Julepus in Hæmorrhagiis. ℞. *Aq. frag. unc. vi. burs. past. endiv. cich. ros. an. unc. iii. syr. corrall. unc. iii. frag. papav. Errat. an. unc. i. s. succ. cit. acid. unc. ii. M. Vel.*

℞. *Tinct. ros. cum s. q. sp. vitriol. lib. ii.* vel ℞. *Syr. pro tinct: ros parat. unc. iii aq: font. lib ii. sp. vitriol q s. M.*

Mixtura stegnotica sylvii. ℞. *Aq: plantag. unc. iii. cinam. dr. iii. acet. vin. dr. iii. corrall. rub. præp. terr. sig. vel sang. drac. an. scr. i. laud. op. gr. iii. syr. myrt. dr. iii. M. Capiat Cochleatim.*

Alia. ℞. *Aq plantag. fol. querc burs. pastor. centinod an unc i. s. lapid hæmat. præp. corrall. rub. præp. carneol præp an scr. i. sperniol. Croll. scr. s. syr. Corrall. papau. Errat an. unc. s. M.*

Emulsio adstringens in fluxibus sanguinis. ℞. *Sem. papau. alb. dr. iii. 4 Frig. m. excort an. dr. i. amygd d. unc. s. aq plantag. portul. ros. an unc. i. s. M. F. Emuls. add. pulv. stegnot Guttman. scr. i. corrall rub præp. scr. s. rotul. man. Christ. perl dr. i: spirit. frag. gut. xi. M. S.* Bluet stillende Schlaff-Milch vor den Schlaff zu nehmen.

Alia. ℞. *Amygd. d. rec. unc: s. sem. melon excort. dr. ii. papau. alb. dr. i s. plantag. dr. s. aq. fol querc. plantag. burs. past. an unc. i. s. M. F: Emuls. add. lap. hæmat. præp. corrall. rub. præp. an. scr. i. vel lap. chrysolit. sang. drac. nit. perl. scr. s. sacch. perlat. dr. ii. M.*

Alia anti dysenterica. ℞. *Amygd. d. non rancid. unc. i. s. aq. dysenter. dorncreul. unc. iii. ros. fol. querc. an. unc. ii. M. F. Emuls. cui add. cc: ust. præp. dr. i. marg. præp. Corrall. rub. præp. an scr. i. spirit. rub. id. rosar. an. scr. i. rotul. man. Christ dr. i. s. M. S.* Stöll-Milch.

Alia ℞. *Amygd. d. excort unc. i s. aq. in qua aur. ignit. ter extinct. vel decies chalybeat. lib. i. s. M. F. Emuls. add. man. Christ. perl. dr. vi. m.* vel ℞. *Amygd. d. unc. i. sem. melon. dr. vi. papau. alb. dr. ii. cc. ust. præp. scr. ii. aq. plantag. lib. i. M. F. Emuls. add. Iul. ros. unc. i. M.*

Brodium anti dysentericum. ℞. *Pimpinell. sangui sorb. fol. cichor. mille fol. plantag. an. mi. fl. ros. rub. p. i. cum frusto carnis f. Iuscul. cui add. Rhab. tost. dr. s: vel scr. ii. m.*

Electuarium in Hæmophtysi longo usu probatum. ℞. *Conserv. ros. vetustiss. unc. iii. s. pulv. rad. consolid.*

lid. utriusque sem. portulac. mastich. bol armen. tragac. an. scr. i. s. cum syr. de symph. F. Elect. molle.

Aliud. ℞. *Cons. ros. rub. unc. iii. symphit. unc. i. pulv. sem. hyosc. papau. alb. an. dr. i. spec. diatrag. frig. dr. i. s. lap. hamat. præp. carneol. præp. corrall rub præp. croc: mart adstrict. an. dr. s. vel bol. armen. terr sig sang. drac. &c. Syr. papau. errat. q. s. M. F. Elect.*

Electuar. adstringens in diarrhæa. ℞. *Cons. ros rub. vet. unc. iii. diacydon. cum spec. unc. i condit. cort cit: unc s. spec: arom. ros. dr. i. corrall. rub præp. scr. ii lig. aloes scr. s. terr. sigill scr. i myv. cydon q. s m f Elect. possent etiã add. nux mosch. cc. ust. pulv. rad. torment. rub. pannon. &c.*

Electuarium prosistendo vomitu. ℞. *Cons ros vet. unc. i s ment. unc. s. cort. cit. condit. unc. i. rad. acor. condit unc. s. rob. rib unc. i. diacydon. cum spec. dr. vi. corrall rub præp dr. ii. nuc. mosch. cinam. an. dr. s. ol. destill. charyoph. gut. ii. syr. acetos cit q s. M.*

Electuarium anti dysentericum. ℞. *Cons ros. vet. unc. ii. carn. cydon. condit. unc. s. condit. fl. cit. arant. an. unc. s Bol. armen terr. sigill. an. dr. i tragac. dr. s. corrall. rub. præp. marg. præp. an. scr. i. smaragd. præp. scr. s. cum s. q. vin. granat. M. F. Elect. s.* Stöll Latwergen.

Aliud comprobatissimum. ℞. *Cons. ros vet. unc. i. theriac. vet. diascord. an. dr. i. terr. sig. corrall rub præp. sem. plantag. an. scr. i. s. cc. phil. præp. scr. i. lap. bez. occid. gr. vi. laud. op. gr. iv. cum syr. de ros. sicc. s. q M. f. Elect. s.* Stöll-Latwergen / darvon jede 4 Stundt einer Muscat Nussen groß zunehmen.

Electuarium adstringens in Gonnorrhæa. ℞. *Cons ros. rub. vet. unc. iv. carn. cydon. condit. dr. vi. nuc. ind condit. unc. s. medull. nuc. ind. condit. dr. ii. pulv. torment. balaust. an. scr. ii. terr sig. corrall. rub. præp. an. scr. i. cc. ust. præp scr. i. s. cum s. q. syr. gran. acid M. F. Elect.*

Aliud contra abortum. ℞. *Cons ros. unc. ii. cort cit. condit. dr. vi. pulp. dactyl myrob. condit. an. unc. s corall. rub. præp. marg. præp. rasur. ebor. an. dr. i. cum syr. cydon. s. q. M. F. Elect.*

Electuarium in nimio mensium fluxu. ℞. *Cons. ros sicc. unc. ii. troch. de terr. sig. dr. i. s. rad. torment. corrall. rub. prap. an. scr. ii lap. hamat. sang. drac. Bol. arm. an. scr. i. cum s. q. syr. corrall. M. F. Elect de quo sumatur magnitudo nuc. mosch majoris m & v. superbibendo Cochlearia 3 vel 4. aq. burs. past. vel s. q. Iulapii.* ℞. *Aq. fol. querc. plantag. an. unc iii Cinam. Cydoniat. syr. de ros. sicc. an unc. i. ß. vitriol. q. s. ad gratam aciditatem.*

Aliud. ℞. *Cons. ros. rub. vet unc. iv. condit. cydon. unc. i. s spec. aromat ros. diarrhod abb. an. dr. i Croc. mart. adst dr. iii. Corrall rub prap. scr. iv marg. prap. smaragd. prap. an. scr. i. bol. armen. terr. sigill. an. scr. ii syr. Corrall. q. s. M. F. Elect.*

Tabulæ Corrallinæ Timæi in omnibus fluxibus sanguinis utiles. ℞. *Corrall. rub. prap. dr. ii. marg. prap. dr. i. extr. symph. scr. iv. torment. ros. an. scr. i. s. troch. de carab. de terr. sigill. an dr. i. Carneol. prap. scr. i. s. smaragd prap. scr. i. Carn. Cydon. Condit. unc. i. Cons. ros. rub. dr. vi. facch. albiß. in succ. berber. & aq. hamopht. Dornereül. sol. q. s. m. F. mors.*

Tabulæ contra abortum. ℞. *Sem. Coriand prap. dr. ii. rad. bistort. rasur. ebor. Corrall. rub. an. dr. i. succin. Chrystall. prap. an scr. i. cocc. infect. scr. i. facch. in aq. ros. sol. unc. iv. f. tab. pond. dr. i. Capiatur. una alternis diebus mane.*

Pilulæ adstrictivæ pro sistenda gonnorrhæa. ℞. *Thereb. venet. aq. ros. lot. & Coct. unc. i. Bals. peruv. dr. s. pulv. rad. Consolid. m. torment. an dr. i. ocul. Canc. prap. mercur. dulc. an. dr. s. M. F. maß. pilul. dos. scr. i. m. & v. pro valetudine plena restituenda in fine gonnorrhaa.*

Pulvis contra abortum. ℞. *Gr. Kerm. scr. i. sant. rub. dr. s. Charyoph. nuc. mosch an. scr. i. fol. aur. N. iii. M. F. pulv.*

Alius. ℞. *Pulv. contra abort. August dr. ij. mag. Corrall. ebor. s. igne prap. mast. an. scr. ii. pellicul. ventric. Gallin. scr. i. M. F. pulv.* Vel ℞. *Corrall. rub. prap. scr. iv. santal. omnium lig. aloe. an. dr. i. spodii ex ebore magist. ungul. alc. an. scr. ij. CC. ust. prap. dr. ij. magist. mat. perl. Succin. prap. an. dr. i. nuc. mosch. pulv. dr. i. s. lapid. v. pretios.*

an scr. i. spirit. sal. guttatim affus. scr. i. Sacch. ros. tabul. ad pondus omnium, fol. aur N. ℣mi. M: F: pulv.

Pulvis specificus contra fluorem album. ℞. *Magist. osteo, Coll. dr. ij. Carneol. præp. dr. i. s. Corrall. rub. præp. marg. præp. terr. sig. mastich. gum. arab. torment. an. scr. i. talleol. porc. præp. dr. ij. M. F. pulv. cujus dos. scr. iii. ex vino rubro.*

Alius ℞. *Chalyb. cum acet. præp. dr. x. Cass. lig. ver. dr. iii. sant. rub. spod. ex ebor. succin. alb. præp. an dr. i. facul. bryon scr. i℞. Croc. scr. s Camph. gr. iii. sacch. fin. unc ii. ol. Cinam. gut ℞. M. F. pulv. cujus dos. scr. ℞.*

Pulvis contra diarrhæam. ℞. *Pulv gr. act. Corrall. rub. præp terr. sigill. rub. CC. ust. præp. an. scr. ℞. M F. pulv. divid. in 4. præq. vel ℞. Corrall rub. præp. dr. i. rad. torment. nuc. mosch. an. dr. ii CC. ust. præp. dr. i. s. M. dos dr. i. vel scr. ij. bis in die cum vino rub. vel vin. Cydon.*

Pulvis antidysentericus. ℞. *Corrall. rub. præp. gr. xxiv. CC. ust. præp. gr. xviii. Croc. mart. adstrict. dr. s. terr sig. rad. bistort. gum. tragac. nuc. mosch. an dr. s. M. F. pulv. pro 3. dos. ex ovo sorbili sumendis* vel ℞. *Corrall. rub præp. dr. i. CC. ust. prab. rad. torment. troch. de Carab. sem plantag. nuc. mosch. an. dr. s. terr. sig. Croc. mart. adstr. an. dr. i. M. F. pulv. cujus dos. à dr. s. ad dr. i.*

Pulvis specificus Americanus ad dysenteriam. ℞. *Ipecacoanhæ pulv. à dr. s. ad dr. i. detur ad Chart. sumatur ex uno vel altero Cochleari Brodii vel vin. lymph. jejuno stomacho, vel si necessitas exigat. 2. horis à Pastu. detur per 3. dies Continuos. vires habet per superiora & inferiora purgandi & detergendi, ac simul roborandi & malignitati resistendi. Curare dicitur omnem diarrhæam & dysenteriam, nisi jam adsit Gangræna vel diarrhææ phtysicæ aut hydropica.*

Pulvis vomitum sistens. ℞. *Sal. absinth. dr. s. vel scr. ii. detur cum Cochl. i. succ. limon. vel ℞. xyloal. dr. i. nuc. mosch. mast. an. scr. ii. magist. Corrall scr. i. galang. scr. i. M. F. pulv.*

Pulvis stegnoticus in nimio fluxu mensium. ℞. *Croc. mart adstr dr s: bol. armen. lap. hamat. sang. drac. an. gr. xxv. mag. Corrall. scr. i sem plantag. rad: torment. à gr. xv. M. F. pulv. subtiliss. dos. dr. i. ex aq. sequenti.* ℞ *Aq torment. unc. ii. s. burs pastor. plantag: an. unc. i. s. ss. vitriol. gut. vi. M.*

Alius ℞. *Corrall. rub prap. scr. iv. lap. Chrysol. prap. Carneol prap. marg. orient. prap: an. scr. ii. pulv. rad. torment gr. Kerm an. dr. s. M. F. pulv. divid. in 6. p. aq.*

Tragæa in vomitu gravidarum. ℞. *Spec. diarrhod. abb. diatrionsant. an. scr. ii cinam. opt. dr. ii. nuc. mosch. dr: i. mac. Charyoph. cubeb. cardam. an scr. s. lig. alo. scr. i Corrall. rub prap. marg. prepar. an scr. i. s. sacch. albiss. unc. iv. fol. aur. N. iii. M. F. trag. cum pane vino madido sumenda.*

Vnguentum in diarrhæa & Dysenteria. ℞. *Vng. comitiss. unc. ii. ol. laur. unc. s. nuc. mosch. expr. dr. ii. cerat. santal. unc. s. ol. mast. q. s.*

Vnguentum contra abortum. ℞. *Vng. Comitiss. dr. vi. theriac. androm dr. ii. vel iii. terr. sigill dr. ii cereparum M. F. Emplast. umbilico applicandum vel* ℞. *Theriac. terr: sigill. an unc. i. M. pro Empl. ventri imponendo vel* ℞. *Empl. de crust. pan. unc. i. ung: comitiss. dr: ii: ol: nuc. mosch. dr: iii. mastih. q: s: vel* ℞. *Empl: diaphani calid: de Crusta pan. an: dr: vi: malax. cum ol: mastich.*

Emplastrum præsens in vomitu. ℞. *Pic: unc: ii. ol: Cydon. unc. s. liquefiant simul & f. dropax.*

Emplastrum contra abortum. ℞. *Rad. bistort. sem. coriand. an: dr: ii: nuc: cupress santal: rub: hypocist: an: dr. i ladan mastich. an: unc: s: thur: bdel: an dr: ii: Corrall: Succini an dr: i: pulveris: excip: ol. mast. & cum s. q. cer: & thereb. F. Empl. applicandum Regioni, lumborum.*

Cataplasma abortum impediens. ℞. *Thur: mascul. unc. ii: album. ov. N. v. agitentur simul super prunas*

sem-

semper movendo, ne concrescant ... *cipiatur stupp: & calidissimè umbil* ... *per triduum.*

Aliud R. *Pulv. gr: act unc. ii. cor* ... *lib. s. mast. thur an unc i F pulv. in m* ... *vin. cydon. vel vino rubro F Catapl. cujus pa* ... *indutatur linteo, & apponatur ventri inferiori.*

Cataplasma influxu Immodico mensium. ℞. *P* ... *bol. armen. vel fulig. camin q pl album ou. & acet. acerrimi q. s. pro Catapl. ad lumbos & osacrum applic.*

Cataplasma adstringens in diarrhæa & dysenteria. ℞. *Pan. secalin. unc iii. cydoniat. unc i. coq in vin. rub. vel acet. ad consist. Catapl add pulv. torment. rad. consolid. m. an. dr. vi. terr. sigill. unc. s. nonnulli addunt mast. nuc. mosch. mac. fl ros &c.*

Aliud. ℞. *Bol. arm. unc. i. alum. unc. s. farin. fab. unc. i. s. album. ov. N. i. acet. vin. q. s. M. F. Catapl. ventri applicandum.*

Cataplasma pro vomitu sistendo. ℞. *Ferment. acerr. unc. iii. ment. pulv. dr. ii. Charyoph. mast. an. dr. i. M. pro Catapl.*

Nasale in Hæmmorrhagia narium. ℞. *Lacc. pictor. alum anp. aq. vel stercor. porc dr. iii. pulv. ros. rub dr. s. excip. cum album. ov. & cum gossyp. f. turund* vel ℞. *thur. alo. sang. drac. farin vol. tel aran. pil. lepor. minutim incis. à dr. s. vel* ℞. *Lanug. Cydon. tragac. mast. sang. drac. bol. arm. lap. hamat. alo. farin. vol. an. scr. i. M. F. pulv. excip. cum album ov. & gossyp.*

Anacollema seu Frontale in Hæmmorhagia narium. ℞. *Aq. plantag. sperm. ran. equiset. nymph. vel ros an. unc. i. acet. fortiss unc. iii. album ov. conquass N ii. cret. Coloniens. vel bol. arm. uac. s. vel terr. sig bol arm. lap. hamat. an dr. i s. M. F. frontale frigidè applic.*

Aliud. ℞. *Croc. mart. adstrict bol. arm. sang. drac. terr. sig. an. dr. i. decoct. Gallar. & cum mi. mille fol. ad unc. vi. vel aq. ros. plantag. an. unc. iii. acet. ros. unc. i. s. nit. prap. dr. s. M.*

X 4 Suffi-

CAPUT. X.

DE Officio Medici in affectibus indicantibus adstringentia, stegnotica, hypnotica, anodyna & vulneraria.

§. I.

De Officio Medici in considerandis & præscribendis remediis adstringentibus & sanguinem sistentibus.

I.

Edicamenta adstringentia sunt, quæ quidquid laxum est adstringunt utilia præsertim in vomitu, diarrhæa, lienteria, dysenteria, Gonnorrhæa, fluore albo, aliisque similibus affectibus, vim suam exercent vel villos seu fibras molliores, flaccidas & expansas cogendo, roborando, contorquendo & uniendo vel poros cutis, vasorum, meatuum & viarum corrugando, crispando, colligando, incuneando, contrahendo, obliniendo, replendo, ac obstruendo, quo etiam spectant *condensantia* & *Emplastica* vel humores efferatos, fluxiles, tenues & impetuosè motos in impetu suo coercendo, ipsósque incrassando, inviscando, concentrando, cohibendo & refrænando. Inter adstringentia sunt tum terrea exsiccantia, & absorbentia, tum acerba & austera, tum acida humores fluxiles coagulantia & quasi figentia, tum emplastica, tum narcotica, martialia, tum etiam Escharotica non quidem proprie,

priè, sed quatenus & humorem fluentem absumunt, & crustam inducunt partibus propugnaculi loco, ac etiam adstrictionem post se relinquunt. Huc etiam refero Medicamenta Ischema, seu stegnotica & sanguinem sistentia, ut intra alveos suos commoretur nec extravasetur, qualia itidem sunt vel respicientia sanguinis orgasmum, rarefactionem, & ebullitionem ejus sistentia ut præcipitantia, terrea, temperantia aquea, refrigerantia acida, vel respicientia sanguinem serosiorem, fluxiliorem & acriorem, ùt incrassantia, adstringentia, opiata, vel vasorum oscula aperta, ùt consolidantia, glutinantia, sanguinem imbibentia, coagulantia, & sanguinem in crustam quasi redigentia, cauterizantia, quæ torrefaciendo sanguinem & vasa crispando ac occludendo sanguinem sistunt.

II.

IN usu horum omnium Not. 1. adstringentia debere esse convenientia tum partibus, quibus debentur, tum humoribus & causæ sic ventriculo magis conveniunt adstringentia aromatica vel acida: in affectibus pulmonũ miscenda resolventia: in affectibus Epatis penetrantia acida, in affectibus capitis Balsamica si materia fluxilis & acris, magis mucilaginosa, si maligna, quæ simul bezoartica. 2. Nunquam nimis adstringendum esse ne subsidant nimis pori, & hinc vix relaxari queant præsertim etiam, cum subinde fluxus moderari potiùs quàm sisti petant. 3. In affectibus pectoris in genere parcè adstringentibus utendum esse tum quia tonus pulmonum laxitate gaudet, tum quia facile vitiosa materia ob viciniam ad cor repelli potest. 4. In usu adstringentium semper rationem habendam esse ventriculi, ne fermentum ejus destruatur. 5. Adstringentium vim augere anodyna vel opiata, ac moderari resolventia, perpetuo miscenda in sputo ac vomitu cruento, casu ab alto &c. 6. Vim ad-

adstringentium, ubi paulò post remittit, novis dosibus Iuvandam esse.

III.

PRæterea. 7. Not. adstringentibus liquidis vel particulas laxiores habentibus minùs fidendum esse ùt v. g. dulcibus, syrupis, clysteribus, fomentis, Balneis, unguentis &c. 8. Adstringentia non commodè dari cum cibis. 9. Fluxus sanguinis oriundos vel ab obstructione vasorum & ordinario denegato spatio vel humorum orgasmo & copia minùs prodesse adstringentia: plùs verò v.g. purgantia, aperientia & inprimis acida. 10. Adstringentia alimentosa in ventriculum debiliorem habentibus ante cibos reliquos assumpta adstringere: Post assumpta alvum laxare. Fibris nempe superioribus constrictis, & inferioribus laxatis. 11. Adstringentia externa actu frigida applicari v. g. ubi repellendum ubi sanguinis rarefactio, impetus & effusio sistenda v. g. adhibita testibus, hypochondriacis, & inprimis fronti, unde anacollemata, & frontalia ex adstringentibus actu frigidis confici & adhiberi solent, cùm cerebro nocere nequeant obstante ossium vallo: minùs frigida locum habent in Thoracis, ventriculi, Epatis & uteri affectibus. 12. Adstringentia uti & opiata in dysenteria intra 6 Vel 7. horas efficaciam suam deperdere, hinc repetenda neque ab eorum usu cessandum. 13. Adstringentia longè efficaciùs adhiberi in forma sicca ùt pulv. trochisc. pilul, quàm humida utpote citiùs defluente: extrinsecus etiam in forma Emplast. cerat. frontal. quàm foment. Baln. clyst. unguent. &c. 14. Adstringentia non debere esse in usu, quibus aluus siccior, quibus menses fluxuri sunt, observandum tamen in hoc casu, quid magis Vrgeat. 15. Aromatica adstringentia ùt v. g. nucem mosch. mastich. terreis mixta diarrhæis, dysenteriis & vomitibus maximè amica esse. 16. Topica sanguinem sistentia illis locis applicanda esse, ubi vel immediatè ad opus est, vel sanguinis magis refrigerari potest, sic appli-

applicantur bregmati, fronti, sub lingua, nuchæ, naribus, collo, hypochondriis, testibus, plantis pedum, sub axillis &c. 17. Ligaturas leniores extremorum pro remorando sanguine non esse inutiles, quo nomine quoque frigida ut lapides & similia præter effluvia, quæ præstant, arctiùs manu vel subaxillis detenta commendantur, in quibus tamen non excedendum præsertim, si impetuosus sanguinis motus conjunctus: 18 Caustica & corrosiva ad Hæmorrhagias sistendas non æquè semper tutas esse. Nam licet initio venas adstringant ob partes stipticas, corrodendo tamen postmodum, & irritando, gravia symptomata inducere valent, hinc ignis actualis melior.

Formulæ,

Remediorum adstringentium & sanguinem sistentium.

DEcoctum Timæi comprobatissimum ad hæmophtysim & reliquos fluxus sanguinis. ℞. *Rad. symph. mai. unc. i. s. plantag pimpinell. an. dr. ij. tormentill. unc. s. alth. liq. an. dr. iii. herb. burs. past. prunell. polyg. charefol. consolid. med. sanic. an. mi. fl. ros. rub. hype. bellid. cum tot. an. m. s sem. hyper. dr. iii. incis. grosso modo inf. per noct. in s. q. aq. manè coq. de colat. cum album. ov. clarif.* ℞. *Lib. ii. s. add. syr. de symph. unc. iii. de alth. unc. ij. oxymel. s. unc. i. s. M. S.* Bluet stöll- und außhailendes Tranck 3. mahl den Tag darvon zu trincken.

Aliud. ℞. *Rad. symph. torment. glyeb. an. unc s. herb. Geron. centinod. sanic. mille fol alchimill agrim. an. m. s. fl. ros. balaust. bellid. min. an. pii nuc. pin. unc. i. santal. rub. unc. s. coq. in s. q. aq. font. de Colat.* ℞. *Lib ii. dissolv. syr. de ros. sicc. de symph. fernel. an. unc. i. M.*

Julepus in Hæmorrhagiis. ℞. *Aq. frag. unc. vi. burs. past. endiv. cich. ros. an. unc. iii. syr. corrall. unc. iii. frag. papau. Errat. an. unc. i. s. succ. cit. acid. unc. ii. M. Vel.*

 ℞. *Tinct.*

℞. *Tinct ros. cum s. q. sp. vitriol. lib. ii.* vel ℞. *Syr. pro tinct: ros parat unc. iii aq: font. lib ii. sp. vitriol q s. M.*

Mixtura stegnotica sylvii. ℞. *Aq: plantag. unc. iii. cinam. dr. iii. acet vin. dr. iii. corrall. rub. præp. terr. sig. vel sang. drac. an. scr. i. laud. op. gr. iii. syr. myrt. dr. iii. M. Capiat Cochleatim.*

Alia. ℞. *Aq plantag. fol. querc burs. pastor. centinod an unc i s. lapid hæmat. præp. corrall. rub. præp. carneol præp an scr. i. sperniol. Croll. scr. s. syr. Corrall. papau. Errat an. unc. s. M.*

Emulsio adstringens in fluxibus sanguinis. ℞. *Sem. papau. alb dr. iii. 4 Frig. m. excort an. dr. i. amygd d. unc. s. aq plantag. portul. ros. an unc. i. s. M. F. Emuls. add. pulv. stegnot Guttman scr. i. corrall rub præp. scr. s. rotul. man. Christ. perl dr. i: spirit. frag. gut. xi. M. S.* Bluet stillende Schlaff-Milch vor den Schlaff zu nehmen.

Alia. ℞. *Amygd. d. rec. unc: s. sem. melon excort. dr. ii. papau. alb. dr. i s. plantag. dr. s. aq. fol querc. plantag. burs. past. an unc. i. s. M. F: Emuls. add. lap. hæmat. præp. corrall. rub. præp. an. scr. i. vel lap. chrysolit. sang. drac. nit. perl. scr. s. sacch. perlat. dr. ii. M.*

Alia anti dysenterica. ℞. *Amygd. d. non rancid. unc. i. s. aq. dysenter. dorncreul. unc. iii. ros. fol querc. an. unc ii. M. F. Emuls cui add. cc: ust. præp. dr. i. marg. præp. Corrall. rub. præp an scr. i. spirit. rub. id. rosar. an. scr. i. rotul. man. Christ dr. i. s. M. S.* Stöll-Milch.

Alia ℞. *Amygd. d. excort unc. i s. aq. in qua aur. ignit. ter extinct. vel decies chalybeat. lib. i. s. M. F. Emuls. add. man. Christ. perl. dr. vi. m.* vel ℞. *Amygd. d. unc. i. sem. melon. dr. vi. papau. alb. dr. ii. cc. ust. præp. scr. ii. aq. plantag. lib. i. M. F. Emuls. add. Iul. ros. unc. i. M.*

Brodium anti dysentericum. ℞. *Pimpinell. sangui sorb. fol. cichor. mille fol. plantag. an. mi. fl. ros. rub. p. i. cum frusto carnis f. Iuscul: cui add. Rhab. tost. dr. s: vel scr. ii. m.*

Electuarium in Hæmophtysi longo usu probatum. ℞. *Conserv. ros. vetustiss. unc. iii. s. pulv. rad. consolid.*

lid. utriusque sem. portulac. mastich. bol armen. tragac. an. scr. i. s. cum syr. de symph. F. Elect. molle.

Aliud. ℞. *Cons. ros. rub. unc. iii. symphit. unc. i. pulv. sem. hyosc. papau. alb. an. dr. i. spec. diatrag. frig. dr. i. s. lap. hamat. præp. carneol. præp. corrall rub præp. croc. mart adstrict. an. dr. s. vel bol. armen. terr. sig sang. drac. &c. Syr. papau. errat. q. s. M. F. Elect.*

Electuar, adstringens in diarrhæa. ℞. *Cons. ros rub. vet. unc. iii. diacydon. cum spec. unc. i condit. cort cit: unc s. spec: arom. ros. dr. i. corrall. rub præp. scr. ii lig. aloes scr. s. terr. sigill scr. i. myv. cydon q. s m f Elect. possent etiã add. nux mosch. cc. ust. pulv. rad. torment. rub. pannon. &c.*

Electuarium prosistendo vomitu. ℞. *Cons ros vet. unc. i s ment. unc. s. cort. cit. condit. unc. i. rad. acor. condit unc. s. rob. rib unc. i. diacydon. cum spec. dr. vi. corrall rub præp dr. ii. nuc. mosch. cinam. an. dr. s. ol. destill. charyoph. gut. ii. syr. acetos cit q s. M.*

Electuarium anti dysentericum. ℞. *Cons ros. vet. unc. ii. carn. cydon. condit. unc. s. condit. fl. cit. arant. an. unc. s Bol. armen terr. sigill. an. dr. i tragac. dr. s. corrall. rub. præp. marg. præp. an. scr. i. smaragd. præp. scr. s. cum s. q. vin. granat. M. F. Elect. s.* Stöll Latwergen.

Aliud comprobatissimum. ℞. *Cons. ros vet. unc. i. theriac. vet. diascord. an. dr. i. terr. sig. corrall rub præp. sem. plantag. an. scr. i. s. cc. phil. præp. scr. i. lap. bez. occid. gr. vi. laud. op. gr. iv. cum syr. de ros. sicc. s. q M. f. Elect. s.* Stöll-Latwergen / darvon jede 4 Stundt einer Muscat Nussen groß zunehmen.

Electuarium adstringens in Gonorrhæa. ℞. *Cons ros. rub. vet. unc. iv. carn. cydon. condit. dr. vi. nuc. ind condit. unc. s. medull. nuc. ind. condit. dr. ii. pulv. torment. balaust. an. scr. ii. terr sig. corrall. rub. præp. an. scr. i. cc. ust. præp. scr. i. s. cum s. q syr. gran. acid M. F. Elect.*

Aliud contra abortum. ℞. *Cons ros. unc. ii. cort cit. condit. dr. vi. pulp. dactyl myrob. condit. an. unc. s corall. rub. præp. marg. præp. rasur. ebor. an. dr. i. cum syr. cydon. s. q. M. F. Elect.*

 Electua-

Electuarium in nimio mensium fluxu. ℞. *Cons. ros sicc. unc. ii. troch. de terr. sig. dr. i. s. rad. torment. corrall. rub. prap. an. scr. ii lap. hamat. sang. drac. Bol. arm. an. scr. i. cum s. q. syr. corrall. M F. Elect de quo sumatur magnitudo nuc. mosch majoris m & v. superbibendo Cochlearia 3 vel 4. aq. burs. past. vel s. q. Iulapii.* ℞. *Aq. fol. querc. plantag. an. unc iii Cinam. Cydoniat. syr. de ros. sicc. an unc. i. ß. vitriol. q. s. ad gratam aciditatem.*

Aliud. ℞. *Cons. ros. rub. vet. unc. ß. condit. cydon. unc. i. s spec. aromat ros. diarrhod abb an. dr. i Croc. mart. adst dr. iii. Corrall rub prap. scr. ß marg. prap. smaragd. prap. an scr. i. bol. armen. terr. sigill. an. scr. ii syr. Corrall. q. s. M. F. Elect.*

Tabulæ Corrallinæ Timæi in omnibus fluxibus sanguinis utiles. ℞. *Corrall. rub prap. dr. ii. marg prap. dr. i. extr. symph. scr. ß torment. ros. an. scr. i. s troch. de carab. de terr. sigill. an dr. s. Carneol. prap. scr. i. s. smaragd prap. scr. i. Carn. Cydon. Condit. unc. i. Cons. ros. rub. dr. vi. facch. albiss. in succ. berber. & aq. hemopht. Dornereül. sol. q. s. m F. mors.*

Tabulæ contra abortum. ℞. *Sem. Coriand prap. dr. ii. rad bistort. rasur. ebor. Corrall. rub an. dr. i. succin. Chrystall. prap. an scr. i. cocc. infect. scr. s. facch. in aq. ros. sol. unc. ß. f. tab. pond. dr. i. Capiatur. una alternis diebus mane.*

Pilulæ adstrictivæ pro sistenda gonnorrhæa. ℞. *Thereb. venet. aq. ros. lot. & Coct. unc. i. Bals. peru. dr. s. pulv. rad. Consolid. m. torment. an dr. i. ocul. Canc. prap. mercur. dulc. an. dr. s. M. F. mass. pilul. dos. scr. s. m. & v. pro valetudine plena restituenda in fine gonnorrhaa.*

Pulvis contra abortum. ℞. *Gr. Kerm. scr. i. sant. rub. dr. i. Charyoph. nuc mosch an. scr. i. fol. aur. N. iii. M. F. pulv.*

Alius. ℞. *Pulv. contra abort. August dr. ij. mag. Corrall. ebor. s. igne prap. mast. an. scr. ii. pellicul. ventric. Gallin. scr. i. M. F. pulv.* Vel ℞. *Corrall. rub. prap. scr. ß. santal. omnium lig. alo. an. dr. i. spodii ex ebore magist. ungul. alc. an. scr. ij. CC. ust. prap. dr. ij. magist. mat. perl. Succin. prap. an. dr. i. nuc. mosch. pulv. dr. i. s. lapid. v. pretios.*

an scr. i. spirit. sal. guttatim affus. scr. i. Sacch. ros. tabul. ad pondus omnium, fol. aur N. vni. M: F: pulv.

Pulvis specificus contra fluorem album. ℞. *Magist. osteo, Coll. dr. ij. Carneol. prap. dr. i. s. Corrall. rub. prap. marg. prap. terr. sig. mastich. gum. arab. torment. an. scr. i. talleol. porc. prap. dr. ij. M. F. pulv. cujus dos. scr. iii. ex vino rubro.*

Alius ℞. *Chalyb. cum acet. prap. dr. x Caß. lig. ver. dr iii. sant. rub. spod. ex ebor. succin. alb. prap. an dr. i. facul. bryon scr. ß. Croc. scr. s Camph. gr. iii. sacch. fin. unc ii. ol. Cinam. gut ß. M. F. pulv. cujus dos. scr. ß.*

Pulvis contra diarrhæam. ℞. *Pulv gr. act. Corrall. rub. prap terr. sigill. rub. CC. ust. prap. an. scr. ß. M F. pulv. divid. in 4. praq. vel ℞. Corrall rub. prap. dr. i. rad. torment. nuc. mosch. an. dr. ii CC. ust. prap. dr. i. s. M. dos dr. i. vel scr. ij. bis in die cum vino rub. vel vin. Cydon.*

Pulvis antidysentericus. ℞. *Corrall. rub. prap. gr. xxiv. CC. ust. prap. gr. xviii. Croc. mart. adstrict. dr. s. terr sig. rad. bistort. gum. tragac. nuc. mosch. an dr. s. M. F. pulv. pro 3. dos. ex ovo sorbili sumendis* vel ℞. *Corrall. rub prap. dr. i. CC. ust. prab. rad. torment. troch. de Carab. sem plantag. nuc. mosch. an. dr. s. terr. sig. Croc. mart. adstr. an. dr. i. M. F. pulv. cujus dos. à dr. s. ad dr. i.*

Pulvis specificus Americanus ad dysenteriam. ℞. *Ipecacoannha pulv. à dr. s. ad dr. i. detur ad Chart. sumatur ex uno vel altero Cochleari Brodii vel vin. lymph. jejuno stomacho, vel si necessitas exigat. 2. horis à Pastu. detur per 3. dies Continuos. vires habet per superiora & inferiora purgandi & detergendi, ac simul roborandi & malignitati resistendi. Curare dicitur omnem diarrhaam & dysenteriam, nisi jam ad sit Gangrana vel diarrhaa phtysica aut hydropica.*

Pulvis vomitum sistens. ℞. *Sal. absinth. dr. i. vel scr. ii. detur cum Cochl. i. succ. limon. vel ℞. xyloal. dr. i. nuc. mosch. mast. an. scr. ii. magist. Corrall scr. i. galang. scr. i. M. F. pulv.*

Pulvis ſtegnoticus in nimio fluxu menſium. ℞. *Croc. mart adſtr dr s: bol armen. lap. hamat. ſang. drac. an. gr. xxv. mag. Corrall. ſcr. i ſem plantag. rad: torment. à gr. xv. M. F. pulv. ſubtiliſſ. dos. dr. i. ex aq. sequenti.* ℞. *Aq torment. unc ii. s. burs paſtor. plantag: an. unc. i. s. ſſ. vitriol. gut. vi. M.*

Alius ℞. *Corrall. rub prap ſcr. iv. lap. Chrysol. prap. Carneol prap. marg. orient. prap: an. ſcr. ii. pulv. rad. torment gr. Kerm an. dr. s. M. F. pulv. divid. in 6. p. aq.*

Tragæa in vomitu gravidarum. ℞. *Spec. diarrhod. abb. diatrionsant. an. ſcr. ii cinam. opt. dr. ii. nuc. mosch. dr: i mac. Charyoph. cubeb. cardam. an ſcr. s lig alo. ſcr. i Corrall. rub prap: marg. prepar. an ſcr. i. s: ſacch. albiſſ. unc. iv. fol. aur. N. iii. M. F. trag. cum pane vino madido ſumenda.*

Vnguentum in diarrhæa & Dyſenteria. R. *Vng. comitiſſ. unc. ii. ol laur. unc. s. nuc. mosch. expr. dr. ii. cerat ſantal. unc. s. ol. maſt q. s.*

Vnguentum contra abortum. ℞. *Vng. Comitiſſ. dr. vi. theriac. androm dr ii. vel iii terr. ſigill dr. ii cerevarum M. F Emplaſt. umbilico applicandum vel* ℞. *Theriac terr: ſigill. an unc i M pro Empl. ventri imponendo vel* ℞. *Empl. de cruſt pan. unc. i. ung: comitiſſ. dr: ii: ol: nuc. mosch dr: iii maſtic. q: s: vel* ℞. *Empl: diaphani calid: de Cruſta pan. an: dr: vi: malax. cum ol: maſtich.*

Emplaſtrum præſens in vomitu. R. *Pic: unc: ii ol: Cydon. unc. s liquefiant ſimul & f. dropax.*

Emplaſtrum contra abortum. R. *Rad. biſtort. ſem. coriand. an: dr: ii: nuc: cupreſſ ſantal: rub: hypociſt: an: dr. i ladan maſtich. an: unc: s: thur: bdel: an dr: ii: Corrall: Succini an dr: i: pulveris: excip: ol. maſt. & cum s. q. cer: & thereb F. Empl. applicandum Regioni, lumborum.*

Cataplaſma abortum impediens. R. *Thur: maſcul. unc. ii: album ov. N. v. agitentur ſimul ſuper prunas*

semper movendo, ne concrescant addendo therebinth. excipiatur stupp: & calidissimè umbilico applicetur bis in die per triduum.

Aliud ℞. *Pulv. gr: act unc. ii. cort. pan. nig. tost. lib. s. mast. thur an unc i F pulv. in mortar. & cum vin. cydon. vel vino rubro F Catapl. cujus pars dimidia inducatur linteo, & apponatur ventri inferiori.*

Cataplasma in fluxu Immodico mensium. ℞. *Pulv. bol. armen. vel fulig. camin q pl album ou. & acet. acerrimi q. s. pro Catapl. ad lumbos & os sacrum applic.*

Cataplasma adstringens in diarrhæa & dysenteria. ℞. *Pan. secalin. unc iii. cydoniat. unc i. coq. in vin. rub. vel acet. ad consist. Catapl add pulv. torment. rad. consolid. m. an. dr. vi. terr. sigill. unc. s. nonnulli addunt mast. nuc. mosch. mac. fl ros &c.*

Aliud. ℞. *Bol. arm. unc. i. alum. unc. s. farin. fab. unc. i. s. album. ov. N. i. acet. vin. q. s. M. F. Catapl. ventri applicandum.*

Cataplasma pro vomitu sistendo. ℞. *Ferment. acerr. unc. iii. ment. pulv. dr. ii. Charyoph. mast. an. dr. i. M. pro Catapl.*

Nasale in Hæmmorrhagia narium. ℞. *Lacc. pictor. alum an p. aq. vel stercor. porc dr. iii. pulv. ros. rub. dr. s. excip. cum album. ov. & cum gossyp. f. turund. vel ℞. thur. alo. sang. drac. farin. vol. tel aran. pil. lepor. minutim incis. à dr. s. vel ℞. Lanug. Cydon. tragac. mast. sang. drac. bol. arm. lap. hamat. alo. farin. vol. an. scr. i. M. F. pulv. excip. cum album ov. & gossyp.*

Anacollema seu Frontale in Hæmmorhagia narium. ℞. *Aq. plantag. sperm. ran. equiset. nymph. vel ros an. unc. i. acet. fortiss unc. iii. album. ov. conquass N ii. cret. Coloniens. vel bol. arm. uac. s. vel terr. sig bol arm. lap. hamat. an dr. i s. M. F. frontale frigidè applic.*

Aliud. ℞. *Croc. mart. adstrict. bol. arm. sang. drac. terr. sig. an. dr. i. decoct. Gallar. & cum mi. mille fol. ad unc. vi. vel aq. ros. plantag. an. unc. iii. acet. ros. unc. i. s. nit. prap. dr. s. M.*

Suffitus in diarrhœa. ℞. *Succin. thur. mast. an. scr. ß. fl. lavend p. ii. rot. pi. therib coct. ad pondus omnium confracta dentur ad scat. pro suffit. potest etiam addi lig. alo. storax, fl. verbasc. &c.*

Enema adstringens & consolidans. in dysenteria ℞. *Rad. consolid m. torment. an unc. s. herb polyg. plantag. sanic. an. mi fl verbasc. ros. balaust. an pi sem plant dr. i. s. coq ex lact chalyb s. q. in Col. unc. x. dissolv. seu hirc. dr. vi. ol ros. cydon. an unc. s bol. arm. terr. sig. an. dr s. M. possit etiam dissolvi theriac androm. ad dr. ii. vel pilul. de cynogloss. scr. s. s. prius autem præmittantur Clyst. detergentes ex decoct. hord. cum mell. ros.*

§. II.

De Officio Medici in considerandis & præscribendis remediis Hypnoticis & Anodynis.

I.

MEdicamenta Hypnotica sunt, quæ somnum conciliant, quod præstare videntur vel suaviter humectando, ac serum deficiens supplendo, vel aquosa frigidáque humiditate sua aut crassitie spiritus gravando, vel fibrillosam cerebri compagem relaxando vel sulphure vaporoso, blando, ac resolubili cerebrum replendo, vel spirituum vias ac nervorum initia non, nihil opplendo vel vi peculiari ac volatili sulphurea viscidirate spiritus ũgendo ad se invicem conglomerando, ligando ac quasi torpidos reddendo quæ posteriora propriè sunt, & dicuntur narcotica, inter quæ principalissimum est laud. opiat. de quo superiùs peculiari §. abunde dictum.

II.

MEdicamenta anodyna, seu Paregorica sunt, quæ dolorem mitigant. Cùm autem dolor tribus modis sedari

sedari soleat, & quidem vel causam dolorem efficientem auffeıendo, vel sensum stupefaciendo per narcotica, de quibus supra, vel causâ & morbo manentibus ex parte saltem eum leniendo per ea, quæ vel vim suam exserunt blando & moderato calore, quo pars affecta fovetur, & ad quandam æqualitatem reducitur, cutis relaxatur, fibræ plùs justo tensæ & contortæ demulcentur, vel quibus humores dolori fici discutiuntur, & resolvuntur vi diggerendi, discutiendi & carminativa præditis, vel quæ repellunt & affluxum humorum prohibent atque ita sensum partis nonnihil obtundunt.

Formulæ.

Remediorum Hypnoticorum & Anodynorum.

IVlepus Hypnoticus. ℞. *Syr. de papau s. unc. i. vel dr. vi. aq. nymph unc. ii. hypnot. lang. unc. i. M. F. Iulep. S.* Schlaff-Julep.

Emulsio Hypnotica. ℞. *Sem. papau. alb. dr. iii. sem. melon. ex cort. unc. s vel sem. 4. f m. an dr. s aq. nymph. viol solan. an. unc. i. s. M F. Emuls add. magist. perl scr. i. ſß. ros. gut. vii. man. Christ. perl. dr i. M. S.* Schlaff-Milch.

Alia. ℞. *Sem. melon. ex cort. unc. s. aq. frag. nymph. rub. id, an. unc. i. M. F. Emuls. add. man. Christ. perl. dr. ii. sal. nit. perl. scr. s. cc. phil. prap. scr. i. s. M.*

Alia. ℞. *Amygd. d. ex cort. dr. iii. sem: 4. frig. m. an. dr. ii. papau. alb. dr. i. s. aq. violar. unc. ij. Borrag. nymph. an. unc. i. S. M. F. Emuls. add jul. ros. unc. s. man. Christ. perlat. dr. iii. M.*

Pediluvium Hypnoticum. ℞. *Fol. lactuc. salic. vit. malv. violar. fl. nymph. an m. sumit. aneth. M. S. Capit. papau. alb. N. xvii. cort. rad. mandrag. dr. iii. coq. in s. q. aq. pro pediluv.*

Aliud. ℞. Capit. papau. cum semin. contus. N. vii. fl. ros. rub. m. ii: chamom. m. i: herb beton sal com. an: m. i. s. m. incis. dentur ad chart. s. ſtuck zum fueß Wasser: vel ℞. capit: papau: alb: N: xx: sem papau: alb: unc: ii: fol: lactuc: m: iv. fl. nymph. m: vi: violar. m. i. s. bull in aq: s: q.

Vnguentum somniferum. ℞: Vng: popul: unc: ii: alabast: ol. viol. papau: an. unc: s: op: theb: acet. fl. sambuc: sol. gr: xv: ol: nuc mosch. expr. scr. i. Croc. gr. viii. cera parum. M. F. linim. quo inung. tempora, nares & pulsus manum vel ℞. Vng. alabast. refrig. Gal. popul. an unc. s. ol. nucist. dr. i. nymph. papau: an. dr. ii. mandrag. dr. s m.

Oleum anodynum intus exhibendum. ℞: Ol. amygd. d. rec. express. unc. i. s. spermat. cet. dr. s. vel scr. ii. M. detur cum Brod. calid. vel cum vin. malvat. unc. s.

Epithema cephalicum in dolore capitis febrili. ℞. Nucl persic. exossat. N. xi. sem: papau. alb. dr. ii. 4. frig. maj. an dr. i. aq. fl nymph. viol. an. unc iii. fl. samb. ii. unc. acet. rutac fl. sambuc an. unc i. M. F. Emuls. add. camph. scr i. croc. orient syr. ii. M.

Aliud. ℞. Nucl. persic: unc: i: amygd: am: unc. s: sem: cannab: dr. iii. aq. verben: beton. ros: an unc. iii. M: F. Emuls. add. acet. ros: fl. sambuc. an. unc. i. camph. croc. an. gr: v. M.

Oxyrrhodinum. ℞. album: ov: conquass: No. ij: aq. ros. lavend: an unc. iii. acet. ros. vel fl. sambuc. dr. vi. ol. ros: vel nymph unc. i. camph: scr. i: croc. gr. vi. M.

Unguent: pro dolore capitis. ℞. ung: alabast. popul: an dr. iii. op. gr. viii. croc. scr. i: ol. destill. aneth: gut. ii. M.

Vnguent: in dolore dorsi & renum. ℞. ung. infrig. gal. rosat. Mes. anodyn. an dr: vi. ol. scorp: succ. lim: an. unc. s. m.

Liniment: in doloribus suræ. ℞. ol: hyosc. laur: de later. chamom. an unc. s m.

Aliud in dolore Ischiatico: ℞. ol: Iuniper. petrol. an unc. i. succin. dr. ii m.

Vnguent: in dolore hæmorrhoidum. ℞. ung. de linar. unc. i. de liq. unc. s. ol. ov. mast: an dr. i. s. m.

Aliud in eorum inflammatione. ℞. mucilag. sem:

Psyl.

psyl: cydon. aq. sperm. ran. extr. an unc. i. sacch. sat. dr. i camph. scr. s. m.

Emplastrum in doloribus ortis ex defluxione Cattarrhosa. R. *gummi carann: p. i. tacamach. p. ii. cum pauca thereb. dissol. extend: super allut.* Vel R. *oxycroc. Empl. diapalm: an dr. vi. malax. cum ol. Iuniper. & f. Empl. applic: alii etiam addunt empl. diaph. Minsicht.*

Catap asma seu pulmentum in dolore capitis. R. *fol. verben. rec. mi. contund. in mortar. add. ferment. acerr. unc. ii. ol. ros. q. s. m. applicetur tepidè fronti.*

Aliud. R. *bacc. Iuniper. unc. i. nucl. persic. No. xx. sem: papav. alb. dr. ii. thur. scr. ii. s. contund. cum aq. fl. sambuc: & verben. ac f. Pulment.*

Cataplasma probatissimum ad dolorem Hæmmorrhoidalem R. *Porrorum cum tot. m. iv. v. mic. pan. lib. s. coq in lact. capr. ad putrilag. contund. in mortar. addendo sub finem croc. austriac. dr. s. vel q. s. ad intensam flaved. quod teste sorbaith miraculi instar tollit dolores.*

Aliud expert. Grulingri. R. *Fic. in mortar. ad pult. consist. contus. N. iv. vel v. mell. ros. unc. i. s. M. Illinatur parvo linteo & applicetur.*

Cataplasma anodynum generale præsertim in tumoribus & bascessibus. R. *Mic. pan. albiss. q. pl. coq. cum lact. s. q. ad consist. Catapl. ad ol. ros vel simul etiam lil. alb. chamom. lumbric. &c. unc. i. vel i. s. croc. scr. s. vel scr. i. subinde & vitell. ov.*

Sacculus anodynus in Colica. R. *Spec. decoct. emoll. carminat. an. m iii. sumit. orig. serpill. an. mi. fl. chamom. Rom. mi ii. sem. caru. unc. i. incis. grosso modo & saccul. inclus. coq. in lact. & applic.*

Alius in Pleuritide. R. *Violar. malv. fl. chamom. an. mii. fl. papau. errat. mi. sem. lin. fanug. an. unc. i. fol. hyosc. m. s. M. F. saccul.*

Alius in Nephritide. R. *Herb. malv. alth. pariet. saxifrag. fl. cham. melil. aneth. an m. iv. rad. alth. unc. iv. herb. arthemis. m. i. s. charefol. m. s. sem. lin: fanug:*

an.

an unc. i. anis. dr. ii. f. ii. saccul. in aq. de coq. & alternatim calidè applic.

Clyster anodynus. ℞. *Lact. Vaccin. unc. x. sacch. rub. unc ii. ol. sem. lin. unc. ß. sal. dr. s. M. loco. olei etiam sumi potest butyr. vel ung. de cynogloss.*

Enema oleosum in Colica & Calculo egregium. ℞. *Ol: lin. unc iii. chamom. aneth an: unc. ii. scorp. rutac. an. unc. i. ol. therebinth. scr. s. M.*

§. III

De Officio Medici in considerandis & præscribendis remediis vulnerariis atque ad ea spectantibus.

I.

MEdicamenta traumatica seu vulneraria sunt vel externa vel interna. Interna sunt, quæ calorē innatū roborant vi sua Balsamicâ, & sale suo volatilioleoso, quæ putredini resistunt, materiam probam pro generatione carnis suppeditant, sanguinis nimiam humiditatem absumunt, ejus tonum conseruant, stagnationem, vappescentiam ac acescentiam, seríque ichorescentiam corrigunt & absorbent, affluxúmque ad partem vulneratam moderata adstrictione inhibent. Externa vel sunt *suppurantia* seu *diggestiva* in vulneribus & ulceribus usvalia, quæ sanguinem extravasatum, ac in poris hærentem in pus convertunt, vel *gluttinantia*, quæ viscositate sua emplastica vel adstrictoria labiorum parietes firmant, & seri nativam coagulationem promovent, vel sunt *sarcotica* seu carnem generantia, quæ moderatè exsiccando ac superfluam humiditatem absumendo sordes blandè & citra acrimoniam detergunt, ac absorbent, leniterque adstringendo ac roborando carnem firmant, sicque etiam partium calorem conservant, vel sunt *Epulotica*, quæ cicatricem inducunt efficaciter desiccando, servum in superficie absumendo,

& in

& in pelliculam coagulando, cutémque contrahendo, densando & indurando, vel sunt *Porotica* quæ callum generant, ac ossium alimentum vi siccandi & adstringendi in callum & firmitudinem osseam convertunt. Huc quoque spectant remedia contra *ambusta*, quæ agunt extrahendo empyreuma, poros aperiendo, serosas & acres humiditates evocando, vel inflammationem sedando, vel calorem & ardorem leniendo ac demulcendo vel exulceratas partes moderatè siccando & ad sanitatem perducendo.

II.

HUc brevitatis causa etiam ea refero, quæ ad affectus externos in usu sunt, qualia sunt. 1. *Grumos resolventia*, quæ sanguinem & serum in vasis suis vel poris internis aut externis subsistentem in motum cient, & coagulum ejus futurum impediunt, vel etiam factum disiiciunt, & resolvunt. 2. *Repellentia*, reprimentia, & repercutientia, quæ extrinsecus applicata materiam ad huc fluxilem mobilem, volatilem, & ad partem fluentem nondum tamen eidem impactam, vel extravasatam alio repellunt, vel leviter saltem hærentem in alveum suum redire faciunt. Horum alia sunt frigida, terrea, ac adstringentia: alia actu & Potentia frigida, aquea, mucilaginosa, viscosa. 3. *Abstergentia*, quæ duris, asperis & acutis suis particulis, vel vi nitrosa, salsa, & saponariâ abradunt, & everrunt sordes, humorésque vitiosos in meatibus hærentes, uti etiam abscessuum ruptorum, vel ulcerum sordidorum saniem, pus, aliáque excrementa abstergunt. 4. *Emollientia*, quæ emolliunt tum humectando & laxando tam fibras nerveas tensas & irritatas tum poros adstrictos & angustatos, tum congelata & concreta resolvendo, fundendo ac per halitum diggerendo. Talia sunt moderatè calida & humida. Humida, ut corrigatur siccitas, laxetur densum & diluatur concretum. Calida, ut calor nativus roboretur, ac materia quasi coquatur. 5. *Dro-*

cutica

cutientia ſeu rarefacientia, quæ emollientibus calidiora, ac tenuioris ſubſtantiæ, unde facilè penetrant, cutis poros dilatant, humores attenuant, & in vapores convertunt, ut per inſenſibilem tranſpirationem ſeu diaphoreſim evacuentur. 6. Tandem *attrahentia*, quæ deſtinata ſunt vel ex alto evocandis humoribus, vel à parte affecta avocandis & aliorſum ducendis, vel advocandis utilibus.

III.

IN uſu horum omnium Not. 1. vulneraria interna ſemper ea eligenda eſſe, quæ peculiarem cognationem habent cum parte affecta 2. ea intrinſecus præcipuè convenire, cùm vulnera vel ulcera ob vitioſam partis conſtitutionem non facilè curam ſuſcipiunt ſynoviáque infeſtat. 3. Non uſurpanda hæc in principio, & ubi externa ſatisfaciunt, vel ubi adeſt febris; & inflammatio. 4. Reſpiciendum ſimul eſſe ad ventriculum, ne exinde lædatur. 5. Suppurantia convenire præcipuè tumoribus ſanguineis, quæ diſcutientibus & reſolventibus non cedunt. 6. In ulceribus ſuppurantia non debere eſſe nimis humida, ne ulcera reddantur ſordida. 7. Traumatica alcalinæ eſſe naturæ, & occultum alcali & quidem volatile in ſe continere acidum vulnerum vel ulcerum perimens. Item Emplaſtra vulneraria ferè omnia in hoc convenire, quod vulnera ab aëre defendant, ac vi Balſamica & modicè ſiccante partem læſam demulceant. 8. In corporibus duris & ſiccis, & ubi caro durior generanda convenire magis pulveres ſarcoticos, uti etiam ubicunque ulcera ſuperflua luxuriant humiditate. Item in vulneribus capitis: econtra in corporibus mollioribus forma linimenti vel unguenti. 9. Epulotica uſurpanda eſſe ulcere carne non omnino repleto, ne cicatrix fiat eminentior. 10. In Applicatione remediorum ad ambuſta actu frigida eſſe cavenda

venda, cùm ob contrarietatem major oriatur ardor, fluxusque & dolor augeatur, hinc topica tepidè sunt applicanda. 12. Vnguenta pro ambustis adhibenda non debere esse dura, ne majorem dolorem excitent: interiùs quoque in ambustis ardorem restringendum ut v. g. nitro ac maximè partem affectam respiciendam.

IV.

PRæterea, 13. Notandum, resolventia stipticis & traumaticis jungenda esse, eisque interiùs succenturiari universalia ut v. g. purgantia, diaphoretica; Exteriùs emollientia & Paregorica. 14. Repellentia alia propriè talia esse, quæ ipsis partibus affectis applicantur: Alia *Intercipientia* dicta seu *defensiva* quæ viis, per quas humor defluit, applicata, facultate frigida, sicca, terrea, adstringente humoribus aditum intercludunt. 15. Repellentia non competere in omnibus fluxionibus non enim adhibenda. 1. In partibus nobilibus. 2. Quando fluxio parti principi vicina est. 3. Partibus nimis profundo loco sitis. 4. Si materia maligna & venenata. 5. Vbi animalis venenati ictu vel morsu vulnus inflictum. 6. Si natura rectè agens criticè materiam in partem aliquam propellat. 7. Si humor sit multus, & corpus adhuc plenum. 8. Si humor jam parti impactus. 9. Si dolor adsit vehemens 16. Not. tempus adhibendi repellentia esse principium fluxionis: Eodem versus augmentum tendente diggerentia admiscenda, hinc sola resolventia usurpanda. 17. Repellentia frigida & humida convenire cùm humor tenuis & paucus, aut superficiem corporis occupat, aut cùm fluxiones accidunt ob nimium partis calorem aut dolorem: Frigida verò sicca & adstringentia, cùm dolor non ita urget, & fluxiones fiunt ob partium debilitatem. 18. In Erysipelate sub hoc Climate unctuosa, oleosa, immo omnia humida vitanda esse, cum tutiora sint in forma sicca applicata

19. In-

19. Intercipientibus fortioribus utendum in habitu corporis duriore, ubi vasa ampliora, & influentis humoris major portio. 20. Repellentia apprimè convenire in cancro non omissis universalibus.

V.

PRæterea not. 21. impropriè ad repellentia pertinere, quæ poros obstruunt, & fluentem materiam vitiosam cum sanguinis massa reduniunt, & sic retrocedere faciunt ùt v. g. Mercurialia in scabie. 22. Repellentia subinde sensum dolorificum obtundere ac convenire etiam dorso applicata in sudoribus colliquativis. 23. Inter emollientia inprimis conducere Cataplasmata & Emplastra illa magis ad suppurationem; hæc ad discusionem inserviunt, illisque meliora, cùm Cataplasmata facilè frigefiant, & hinc materiam repellant. 24. Emollientia non convenire in tumoribus atra bilarijs v.g. cancris & scirrhis malignis, quæ acrimonia gaudent salina instar Mercurij sublimati, magis enim per emollientia dilatantur Pori, ut & affluxus humorum procuretur, & acrimonia corrosiva in centro detenta & coercita latiùs expandatur.

Formulæ

Remediorum vulnerariorum, atque ad ea spectantium.

DEcoctum ad Casum. *℞. rad. symph. maj. unc. i. plantag. alth. pimpinell. an dr. iij. herb. Veron. sanic. cherefol. prunell. heder: arbor. bellid. cum tot. an m. s. rad. liquirit. dr. iij. fic. No. vij. coq. ex aq. & Vin. rub. an lib i. s. Colat. clarif. add. syr. de symphit. de alth. an unc. ij. oxymel. s. unc. i. s. m.*

Decoctum vulnerarium. *℞. Rad. symph. unc. i. rub. tinct. aristol. rot. an. unc. s. herb. millefol. Veron. pyrol. sanicul. alchimill. agrimonia an. m. s. fl. bellid. min. summit. Virg. aur.*

[illegible] ag. font. in Co. lb [illegible]
iij. M. dos. unc. [illegible]
mahl den Tag. [illegible]

Aliud. ℞. [illegible]
an. unc. i. herb [illegible]
nic. alchimill. [illegible]
min. unc. ii. sem. [illegible]
aq. font. lib. [illegible]
& [illegible]. bibantur unc. [illegible]

Species pro decocto [illegible] ℞. [illegible]
hord. integ. unc. i. herb. [illegible]
pi. rad. consolid. mai. [illegible]
ral. unc. i. s. anis. [illegible]
s. species. [illegible]
oder anderthalb [illegible]
sieden.

Decoctum ad Herniam. ℞. [illegible]
Epat. nob. polyg. plantag. an. m. [illegible]
m. unc. i. bardan. dr. [illegible]
perfoliat. dr. iii. coriand. [illegible]
Chalyb. ad lib. ii. colat. [illegible]

Pulvis ad eandem. ℞. [illegible]
detur ex aq. [illegible]
cet. antim. diaph. [illegible]
M. F. pulv. cujus dos. [illegible]

Pulvis ad Exomph. [illegible] ℞. [illegible]
ust. bol. rub. an. unc. [illegible]
F. pulv. subtiliss. [illegible]
applicetur. Vel ℞. [illegible]
idem Gales. [illegible]

Fomentum in [illegible]
Cataplasmata [illegible]
raph. reduct. an. unc. [illegible]
dissolv. [illegible]
fol. Brassic. [illegible]

Fomentum [illegible]

tiones, exulcerationes humidas, metum Gangrænæ &c.
℞. Lytharg. lib. s. fl. ros. rub. mi. olib. myrrh. mast. an. unc. s. decoct. seu aq. Calc. viv. rec. lib. iv. acet. lib. i. coq. simul, usque dum lytharg. solut. add. in fine camph. unc. s. Col. s. Umbschlag warmb mit Pauschen oder zusamen gelegten Tüchern 2. 3. mahl oder öffters den Tag aufflzulegen.

Aliud contra Gangrænam & sphacelum aqua fusca dictum. ℞. Herb. rut. absinth. salv. sabin. fol. querc. an. m. s. rad. aristol. rot. dr. iii. ennul. dr. ii. vitriol. Rom. unc. i. sal. armon. dr. i. s. Gallar. unc. s. bacc. laur. unc. i. olib. mast. an. dr. ii. ceruss. lytharg. alum. crud. an. unc. iii. Bol. armen. unc. s. cort. virid. nuc. Iugl. dr. vi. camph. dr. s. M. de his speciebus Cochl. i. cum vin. alb. lib. ii. coq. & cum intinctis splenis vel linteis triplicatis vel quadruplicatis calidè applicetur.

Fomentum pro membro fracto, luxato vel distorto ante vel post repositionem. ℞. Herb. beton. Chamom. rorism. an. mi. summit. hyper. cum fl. m. i. s. rad. aristol. rot. dr. vi. symph. mai. dr. s. sem. 4. calid. m. an. dr. i. s. coq. in aq. s. q. Colat. lib. i. s. add. vin. infus. fl. hyper. lib. s. S. Glieder Babung.

Fomentum pro membris à Gelu sideratis. ℞. Spirit. vin. opt. rectif. lib. i. pulv. sal. armon. unc. i. camph. scr. i. M. ad vit. s. überschlag zum Fiessen.

Aliud pro rubedine, tumore & dolore pedum. ℞. Bol. arm. alb. dr. iii. lytharg. unc. i. mast. myrrh. an. unc. s. olib. dr. vi. aq. plantag. sperm. ran. fl. sambuc. an. unc. viii. coq. & Col. servetur ad usum.

Fomentum in tumore pedum ædematoso. ℞. Spirit. vin. opt. rectif. mensur. i. sal. armon. unc. iii. M. incing. lintea: ac sub horam decubitus in lecto pedibus, tepidè circumvolvantur optima etiam est aq. calc. viv. sic paranda. ℞. Frustul. calc. viv. ad magnitud. nuc. Iugland. immittatur in aq. ferventem donec dissolv. hinc calx cum aq. agitatur, & postea residere sinitur, hinc clarior aqua

per

per inclinationem in aliud vas transfunditur. applic. cum intinctis linteis vel spongia nova.

Aliud. R. *Herb. absinth. salv. rut. hyper. orig. ros. rism. lavend. major. an. mi: rad. ebul, irid. cort. med. sambuc. an. dr. ii fl. cham. samb. spic. stach. ros. melil. an. m. s. bacc. laur. Iuniper. an. unc. s. M. Concis. coq: cum aq. font. s. q pro fomentr pedum bis in die usurpando.*

Aliud in Tumore manuum & Pedum. R. *Lytharg. unc. vi. bol. arm. unc. i. sulph. viv. unc. i. s. alum. crud. dr. ii. gallar. unc. i. myrrh. el. unc. i. s. M: F. pulv. de quo 2. vel 3. Cochl. cum vin. alb. unc. xx, acet. vin. acerrimi unc: x. coq. ac cum intinctis linteis 2. plicat vel 3. plicat sæpius calidè applicentur.*

Vnguentum diggestivum chyrurgorum. R. *Thereb. cum vin. vel aq. ros. ad albed. lot. unc. i. seu cerv. unc. s: ol. ros. dr. ii. cer: alb. olib. mast. an scr. ii. camph. scr. s. M.* vel R. *Thereb. unc ii. vitell. ov N. i. myrrh alo. an. dr. s. ol. cer. gut. x. M. in partibus nerveis additur etiam Bals. peruv.* Vel R. *Thereb. unc. i. vitell. ov. N. i. mell. ros. unc. s. ol. hyper. dr. i.*

Linimentum ad ambusta. R. *Ol. oliv. vel lin. part. i. album. ov. conquass. part. ii. M. Illin. cum pluma Gallin.* vel R. *Butyr. rec. 9 liquefact & lot. in aq. sperm. ran. unc. vi. ol. de vitell. ov. unc. ii. M.*

Vnguent. ad ambusta Fabricii. R. *Butyr. rec sine sale aq. ros. lot. unc. iii. ol. viol. de vitell. ov. amygd. d. an. unc. i. Croc. scr. i. mucilag. sem. cydon. unc. i. cer. q. s. M.*

Vnguentum ad scabiem expertissimum. R. *Pingued. suill. antiq. unc. vi. liquefiant ad ignem. Col. add. sulph. viv subtiliss. pulv. bacc. laur. eodem modo pulv. an. dr. ii. s. Charyoph. arom. dr. i. pulv. lapat. acut. dr. s. M.*

Aliud certissimum & Infallibile in scabie humida. R. *Pulv. cort. laur. sulph. cit an. unc. iv, ennul. unc. ii. vitriol. alb. unc. i. s. styrac. liquid. q. s. M. F. ung.*

Aliud in scabie sicca & Pruriginosa. ℞. *Succ. lapath. acut. plantag. an. unc ii. solan. unc. i s. citri unc. i. ceruß. unc ii. lythargy. unc. s fl. sulph. dr. i. s ol. ros. viol. an. unc. ii. s. butyr. salit. unc. i. s. thereb. cer. an dr. vi. M. F. ung. add. ol. dest. lig. Rhod. gut. xxv. alipt. mosch scr. ii. M.*

Aliud in scabie vulgatissimum. ℞. *Thereb. vulg vitell. ov. dissol unc. i fl. sulph. dr. vi butyr. rec. unc. iv. M.*

Emplastrum infallibile in clavis pedum. ℞. *Galban. gum ammon. acet. solut. an. unc. s. sal. armon scr i. Empl. diachyl. magn. unc. i. s. M.* vel ℞. *pic. naval unc. i. Galb. in acet. dissol. unc. s. sal. armon. scr. i. Empl diachyl. magn. dr. s. M. cum panno super clavos ponatur ac tertio vel 4to. die mutetur.*

Emplast. pro tumore pedum. ℞. *Empl. diaph. mins. unc. i. s. oxycroc. unc. s malax. cum ol. chamom.*

Emplastrum diasulphur Ruland. ℞. *Bals. sulph unc. iii. Cer. unc s. Coloph. dr. iii. liquot. add. myrrh. opt. pulv. unc iii. s. coq. s. a.*

Emplastrum Mammillare in omnibus mammarum tumoribus utilissimum. ℞. *Spermat cet. unc. i. cer alb. unc. ii. galban: acet. sol. unc. s. ol sambuc. q. s.*

Balsamus sulph. Rueland. ℞. *fl sulph. unc. i: ol. nuc. vel rap. unc. vi. vin. generos. unc. ii. macerentur per dies 8. aliquoties agitando coq. leniter ad vini consumpt.*

Balsamus sclopetarius. ℞. *Ol lin. thereb. an. lib. i. arug. ar. unc. s. coq. parum s. a.*

Cataplasma suppurativum. ℞. *Rad. alth. lil. alb. an. unc. ii. berb. malv. alth. pariet an m. s. sem lin. fanug. an. unc. s. coq. in s. q: aq. ad mollit. per Cribrum traject. add. farin. sem. lin. fabar. an dr vi ol. viol. axung: porc. an. dr. v M. F. Catapl. s.* Maturier Mießl auff ein durch zu streichen vnd warmb überzulegen.

Aliud. ℞. *Herb. malv. cum tot. mic. pan. alb. an. p. aq. coq. in lact. Caprin. s. q. ad consist. Catapl. add. vitell. ov. Croc & ol. ros. vel etiam ol. lil. alb. Chamom. amygdd.*

Injectio in ulcera cava mundificans, siccans, adstringens, putredinem arcens & consolidans. ℞. *Herb. cent. min.*

min. ſcord. roſ. rub. an. m: s ſl: balauſt. dr. ii: pulv. maſtich. myrob. olib: aloes an: dr: ss rad: Ir: flor: ariſtol: rot: torment. an: dr: i: Concis: coq: cum unc: xx. aq: font. & x: vin. rub. in olla bene tecta. in Col. diſſolv. mell. roſ. Col. unc. i. addi etiam poteſt Balſ. peru.

Plura non addo, cùm magis ſpectent ad Chyrurgiam.

CAPUT. XI.

DE

De Officio Medici in præſcribenda debita Diæta.

§. I.

De Officio Medici in Conſideranda Diata in genere.

I.

PEr Diætam hîc aliud non intelligitur, quàm debita victûs ratio, vel potiùs Methodicus uſus ſex rerum non naturalium. hæc non minimum eſt fundamentum ſanitatis tum conſervandæ tum reſtituendæ. Si enim utilitatem ejus brevibus deſcriptam verbis deſideres, hæc illa eſt, quæ morbos pellit, corpus agile ſanum, purum à fætore ac fæditate alienum præſtat, longævitatem inducit, ſomnos Iucundos & placidos conciliat, epulas communes ſuaves & gratas efficit, ſenſibus incolumitatem, memoriæ vigorem, ingenio perſpicaciam & claritatem confert, paſſiones ſedat, Iracundiam & mærorem pellit, libidinis impetum frangit, deniquecorpus & animam maximis bonis

replet,

an unc. i. anis. dr. ii. f. ii. sacul. in aq. de coq. & alternatim calidè applic.

Clyster anodynus. ℞. *Lact. vaccin. unc. x. sacch. rub. unc ii. ol. sem. lin. unc. ß. sal. dr. i. M. loco. olei etiam sumi potest butyr. vel ung. de cynogloß.*

Enema oleosum in Colica & Calculo egregium. ℞. *Ol: lin. unc. iii. chamom. aneth an: unc. ii. scorp. rutac. an. unc. i. ol. therebinth. scr. i. M.*

§. III

De Officio Medici in considerandis & præscribendis remediis vulnerariis atque ad ea spectantibus.

I.

MEdicamenta traumatica seu vulneraria sunt vel externa vel interna. Interna sunt, quæ calorē innatū roborant vi sua Balsamicâ, & sale suo volatili oleoso, quæ putredini resistunt, materiam probam pro generatione carnis suppeditant, sanguinis nimiam humiditatem absumunt, ejus tonum conseruant, stagnationem, vappescentiam ac acescentiam, serique ichorescentiam corrigunt & absorbent, affluxumque ad partem vulneratam moderata adstrictione inhibent. Externa vel sunt *suppurantia* seu *diggestiva* in vulneribus & ulceribus usvalia, quæ sanguinem extravasatum, ac in poris hærentem in pus convertunt, vel *gluttinantia*, quæ viscositate sua emplastica vel adstrictoria labiorum parietes firmant, & seri nativam coagulationem promovent, vel sunt *sarcotica* seu carnem generantia, quæ moderatè exsiccando ac superfluam humiditatem absumendo sordes blandè & citra acrimoniam detergunt, ac absorbent, leniterque adstringendo ac roborando carnem firmant, sicque etiam partium calorem conservant, vel sunt *Epulotica*, quæ cicatricem inducunt efficaciter desiccando, serum in superficie absumendo,

& in

& in pelliculam coagulando, cutémque contrahendo, denlando & indurando, vel sunt *Porotica* quæ callum generant, ac ossium alimentum vi siccandi & adstringendi in callum & firmitudinem osseam convertunt. Huc quoque spectant remedia contra *ambusta*, quæ agunt extrahendo empyreuma, poros aperiendo, serosas & acres humiditates evocando, vel inflammationem sedando, vel calorem & ardorem leniendo ac demulcendo vel exulceratas partes moderatè siccando & ad sanitatem perducendo.

II.

HUc brevitatis causa etiam ea refero, quæ ad affectus externos in usu sunt, qualia sunt. 1. *Grumos resolventia*, quæ sanguinem & serum in vasis suis vel poris internis aut externis subsistentem in motum cient, & coagulum ejus futurum impediunt, vel etiam factum disiiciunt, & resolvunt. 2. *Repellentia*, reprimentia, & repercutientia, quæ extrinsecus applicata materiam ad huc fluxilem mobilem, volatilem, & ad partem fluentem nondum tamen eidem impactam, vel extravasatam alio repellunt, vel leviter saltem hærentem in alveum suum redire faciunt. Horum alia sunt frigida, terrea, ac adstringentia: alia actu & Potentia frigida, aquea, mucilaginosa, viscosa. 3. *Abstergentia*, quæ duris, asperis & acutis suis particulis, vel vi nitrosa, salsa, & saponariâ abradunt, & everrunt sordes, humorésque vitiosos in meatibus hærentes, uti etiam abscessuum ruptorum, vel ulcerum sordidorum saniem, pus, aliáque excrementa abstergunt. 4. *Emollientia*, quæ emolliunt tum humectando & laxando tam fibras nerveas tensas & irritatas tum poros adstrictos & angustatos, tum congelata & concreta resolvendo, fundendo ac per halitum diggerendo. Talia sunt moderatè calida & humida. Humida, ut corrigatur siccitas, laxetur densum & diluatur concretum. Calida, ut calor nativus roboretur, ac materia quasi coquatur. 5. *Dra-*

cutientia seu rarefacientia, quæ emollientibus calidiora, ac tenuioris substantiæ, unde facilè penetrant, cutis poros dilatant, humores attenuant, & in vapores convertunt, ut per insensibilem transpirationem seu diaphoresim evacuentur. 6. Tandem *attrahentia*, quæ destinata sunt vel ex alto evocandis humoribus, vel à parte affecta avocandis & aliorsum ducendis, vel advocandis utilibus.

III.

IN usu horum omnium Not. 1. vulneraria interna semper ea eligenda esse, quæ peculiarem cognationem habent cum parte affecta 2. ea intrinsecus præcipuè convenire, cùm vulnera vel ulcera ob vitiosam partis constitutionem non facilè curam suscipiunt synoviáque infestat. 3. Non usurpanda hæc in principio, & ubi externa satisfactunt, vel ubi adest febris; & inflammatio. 4. Respiciendum simul esse ad ventriculum, ne exinde lædatur. 5. Suppurantia convenire præcipuè tumoribus sanguineis, quæ discutientibus & resolventibus non cedunt. 6. In ulceribus suppurantia non debere esse nimis humida, ne ulcera reddantur sordida. 7. Traumatica alcalinæ esse naturæ, & occultum alcali & quidem volatile in se continere acidum vulnerum vel ulcerum perimens. Item Emplastra vulneraria ferè omnia in hoc convenire, quod vulnera ab aëre defendant, ac vi Balsamica & modicè siccante partem læsam demulceant. 8. In corporibus duris & siccis, & ubi caro durior generanda convenire magis pulveres sarcoticos, uti etiam ubicunque ulcera superflua luxuriant humiditate. Item in vulneribus capitis: econtra in corporibus mollioribus forma linimenti vel unguenti. 9. Epulotica usurpanda esse ulcere carne non omnino repleto, ne cicatrix fiat eminentior. 10. In Applicatione remediorum ad ambusta actu frigida esse ca-

venda, cùm ob contrarietatem major oriatur ardor, fluxusque, & dolor augeatur, hinc topica tepidè sunt applicanda. 12. Vnguenta pro ambustis adhibenda non debere esse dura, ne majorem dolorem excitent: interiùs quoque in ambustis ardorem restringendum ut v. g. nitro ac maximè partem affectam respiciendam.

IV.

PRæterea. 13. Notandum, resolventia stipticis & traumaticis jungenda esse, eísque interiùs succenturiari universalia ut v. g. purgantia, diaphoretica: Exteriùs emollientia & Paregorica. 14. Repellentia alia propriè talia esse, quæ ipsis partibus affectis applicantur: Alia *Intercipientia* dicta seu *defensiva* quæ viis, per quas humor defluit, applicata, facultate frigida, sicca, terrea, adstringente humoribus aditum intercludunt. 15. Repellentia non competere in omnibus fluxionibus non enim adhibenda. 1. In partibus nobilibus. 2. Quando fluxio parti principi vicina est. 3. Partibus nimis profundo loco sitis. 4. Si materia maligna & venenata. 5. Vbi animalis venenati ictu vel morsu vulnus inflictum. 6. Si natura rectè agens criticè materiam in partem aliquam propellat. 7. Si humor sit multus, & corpus adhuc plenum. 8. Si humor jam parti impactus. 9. Si dolor adsit vehemens 16. Not. tempus adhibendi repellentia esse principium fluxionis: Eodem versus augmentum tendente diggerentia admiscenda, hinc sola resolventia usurpanda. 17. Repellentia frigida & humida convenire cùm humor tenuis & paucus, aut superficiem corporis occupat, aut cùm fluxiones accidunt ob nimium partis calorem aut dolorem: Frigida verò sicca & adstringentia, cùm dolor non ita urget, & fluxiones fiunt ob partium debilitatem. 18. In Erysipelate sub hoc Climate unctuosa, oleosa, immo omnia humida vitanda esse, cum tutiora sint in forma sicca applicata

19. In-

19. Intercipientibus fortioribus utendum in habitu corporis duriore, ubi vasa ampliora, & influentis humoris major portio. 20. Repellentia apprimè convenire in cancro non omissis universalibus.

V.

PRæterea not. 21. impropriè ad repellentia pertinere, quæ poros obstruunt, & fluentem materiam vitiosam cum sanguinis massa reduniunt, & sic retrocedere faciunt ùt v. g. Mercurialia in scabie. 22. Repellentia subinde sensum dolorificum obtundere ac convenire etiam dorso applicata in sudoribus colliquativis. 23. Inter emollientia inprimis conducere Cataplasmata & Emplastra illa magis ad suppurationem; hæc ad discussionem inserviunt, illisque meliora, cùm Cataplasmata facilè frigefiant, & hinc materiam repellant. 24. Emollientia non convenire in tumoribus atra bilarijs v. g. cancris & scirrhis malignis, quæ acrimonia gaudent salina instar Mercurij sublimati, magis enim per emollientia dilatantur Pori, ut & affluxus humorum proccuretur, & acrimonia corrosiva in centro detenta & coercita latiùs expandatur.

Formulæ

Remediorum vulnerariorum, atque ad ea spectantium.

DEcoctum ad Casum. ℞. *rad. symph. maj. unc. i. plantag. alth. pimpinell. an dr. iij. herb. Veron. sanic. charcfol. prunell. heder: arbor. bellid. cum tot. an m. s. rad. liquirit. dr. iij. fic. No. Vij. coq. ex aq. & Vin. rub. an lib i. s. Colat. clarif. add. syr. de symphit. de alth. an unc. ij. oxymel. s. unc. i. s. m.*

Decoctum vulnerarium. ℞. *Rad. symph. unc. s. rub. tinct. aristol. rot. an. unc. s. herb. millefol. Veron. pyrol. sanicul. alchimill. agrimonia an. m. s. fl. bellid. min. summit. Virg. aur.*

nur. an pii. ocul. canc. unc s. nuc. mosch. dr. ii coq. in s. q. aq. font. in Col. lib. iij. dissolv. syr. de symph. fernel. unc. ij. M. dos. unc. iv. s. **Hailendes Wundt-Tranck 2. mahl den Tag 3. Stundt vor dem Essen zu nehmen.**

Aliud. ℞. *Scob. lign. sasaph. rad. chin: symph mai. an unc. s. herb veron. agrim pilosell. consolid saracen. sanic. alchimill. an m. s. cinam. liq. an dr. ij fic N v. passul. min. unc. ii. sem. anis. fanic. an. unc. s. M. incis. coq. cum aq. font lib. vi. & vin. alb. odorif. lib: ii. ad 3. de quo m. & v. bibantur unc. v.*

Species pro decocto Traumatico. ℞. *CC. ust. unc. s. hord. integ unc. i s. herb agrim. veron. alchimill. sanic. an. pi. rad. consolid. mai. liq. an. unc. s spec pro decoct. pectoral. unc. i. s anis. fanic. an scr. i. M incis. dentur ad chart. s species.* **Zum Wundt-Tranck mit 2 Maß Wasser/ oder anderthalb Maß Wasser und 1. halbe Wein zu sieden.**

Decoctum ad Herniam. ℞. *Herb. sanic. salv. herniar. Epat. nob. polyg. plantag. an. m. s. pyrol. p. ni. rad symph. m. unc. s. bardan. dr. vi. torment Pentaph. an. dr. ij. sem. perfoliat dr. iii. coriand. prap dr. i. coq in s. q. vin. & aq. Chalyb. ad lib ii. colat. dulcoretur sacch. albiss ad gratiam.*

Pulvis ad casum. ℞. *Pulv. contra casum August. dr. i. detur ex aq. charefol.* vel ℞. *Ocul. Canc. prap. Rhab sperm. cet. antim. diaph. sang. hirc. prap. an. dr. s. mum. scr. i. M. F. pulv. cujus dos. dr. i.*

Pulvis ad Erysipel. mins. ℞. *Farin. vol. unc. vi. plumb. ust. bol. rub. an. unc. ii mastich. olib. ceruss. an. unc. i M. F. pulv. subtiliss. qui charta cerulea inspersus parti affecta applicetur.* Vel ℞. *Bol. arm. unc. ij. camph. unc. s. m. ad idem valet farin. hord. cum bol. pulv. Glych. camph. &c.*

Fomentum in ulceribus contumacibus usuale aqua Catapultorum vulgo dicta. ℞. *Rad. aristol. rot. gent. raph. Zeduar. an. unc. i. coq. in vin. alb. lib. iij ad medict dissolv. sacch. alb. unc. iv. foveatur hoc ulcus & imponatur fol. Brassica rub. hoc madefactum.*

Fomentum Polychrestum ad Erysipelata, inflammationes

tiones, exulcerationes humidas; metum Gangrænæ &c.
℞. *Lytharg. lib. s. fl. ros. rub mi. olib. myrrh. mast. an. unc. s. decoct. seu aq. Calc. viv. rec lib iv. acet lib i. coq. simul, usque dum lytharg. solut. add. in fine camph. unc. s. Col. s.* Umbschlag warm mit Pauschen oder zusamen gelegten Tüchern 2. 3. mahl oder öffters den Tag aufzulegen.

Aliud contra Gangrænam & sphacelum aqua fusca dictum. ℞. *Herb. rut. absinth. salv. sabin fol. querc. an. m. s. rad. aristol. rot. dr. iii ennul. dr. ii. vitriol.* Rom. *unc. i. sal. armon. dr. i. s. Gallar. unc. s. bacc. laur. unc. i. olib. mast. an. dr. ii. ceruss. lytharg alum. crud an unc. iii. Bol. armen. unc. s cort. virid nuc. Iugl. dr vi. camph. dr. s. M de his speciebus Cochl i cum vin. alb. lib ii coq. & cum intinctis spleniis vel linteis triplicatis vel quadruplicatis calidè applicetur.*

Fomentum pro membro fracto, luxato vel distorto ante vel post repositionem. ℞. *Herb. beton. Chamom. rorism. an mi. sumit hyper. cum fl m. i s. rad. aristol. rot. dr. vi. symph. mai. dr. s. sem. 4 calid. m. an dr. i. s. coq. in aq. s. q. Colat. lib. i. s. add. vin. infus. fl. hyper. lib. s. s.* Glieder Bähung.

Fomentum pro membris à Gelu sideratis. ℞. *Spirit. vin. opt. rectif. lib. i. pulv. sal. armon. unc. i. camph. scr. i M. ad vit. s.* überschlag zum Fiessen.

Aliud pro rubedine, tumore & dolore pedum. ℞. *Bol. arm. alb. dr. iii. lytharg. unc. i. mast. myrrh. an. unc. s. olib. dr. vi. aq. plantag. sperm. ran. fl. sambuc. an. unc. viii. coq. & Col. servetur ad usum.*

Fomentum in tumore pedum ædematoso. ℞. *Spirit. vin. opt. rectif. mensur. i. sal. armon. unc. iii. M. incing. lintea: ac sub horam decubitûs in lecto pedibus, tepidè circumvolvantur* optima etiam *est aq. calc. viv. sic paranda.* ℞. *Frustul. calc. viv. ad magnitud. nuc. Iugland. immittatur in aq. ferventem donec dissolv. hinc calx cum aq. agitatur, & postea residere sinitur, hinc clarior aqua*

per

per inclinationem in aliud vas transfunditur. applic. cum intinctis linteis vel spongia nova.

Aliud. R. *Herb. absinth. salv. rut. hyper. orig. rorism. lavend. major. an. mi: rad. ebul, irid. cort. med. sambuc. an. dr. ii fl. cham. samb. spic. stech. ros. melil. an. m. s. bacc. laur. Iuniper. an. unc. s. M. Concis. coq: cum aq. font. s. q. pro fomentr pedum bis in die usurpando.*

Aliud in Tumore manuum & Pedum. R. *Lytharg. unc. vi. bol. arm. unc. i. sulph. viv. unc. i. s. alum. crud. dr. ii. gallar. unc. i. myrrh. el. unc. i. s. M. F. pulv. de quo 2. vel 3. Cochl. cum vin. alb. unc. xx, acet. vin. acerrimi unc: x. coq. ac cum intinctis linteis 2. plicat vel 3. plicat sæpius calidè applicentur.*

Vnguentum diggestivum chyrurgorum. R. *Thereb. cum vin. vel aq. ros. ad albed. lot. unc. i. seu cerv. unc. s: ol. ros. dr. ii. cer: alb. olib. mast. an. scr. ii. camph. scr. s. M.* vel R. *Thereb. unc. ii. vitell. ov. N. i. myrrh. alo. an. dr. s. ol. cer. gut. x. M. in partibus nerveis additur etiam Bals. peruv.* Vel R. *Thereb. unc. i. vitell. ov. N. i. mell. ros. unc. s. ol. hyper. dr. i.*

Linimentum ad ambusta. R. *Ol. oliv. vel lin. part. i. album. ov. conquass. part. ii. M. Illin. cum pluma Gallin.* vel R. *Butyr. rec. 9 liquefact & lot. in aq. sperm. ran. unc. vi. ol. de vitell. ov. unc. ii. M.*

Vnguent. ad ambusta Fabricii. R. *Butyr. rec sine sale aq. ros. lot. unc. iii. ol. viol. de vitell. ov. amygd. d. an. unc. i. Croc. scr. i. mucilag. sem. cydon. unc. i. cer. q. s. M.*

Vnguentum ad scabiem expertissimum. R. *Pingued. suill. antiq. unc. vi. liquefiant ad ignem. Col. add. sulph. viv subtiliss. pulv. bacc. laur. eodem modo pulv. an. dr. ii. s. Charyoph. arom. dr. i. pulv. lapat. acut. dr. s. M.*

Aliud certissimum & Infallibile in scabie humida. R. *Pulv. cort. laur. sulph. cit. an. unc. iv. ennul. unc. ii. vitriol. alb. unc. i. s. styrac. liquid. q. s. M. F. ung.*

Aliud in scabie sicca & Pruriginosa. ℞. *Succ. lapath. acut. plantag. an. unc ii. solan. unc. i s. citri unc. i. cerusß. unc ii lytharg. unc. s fl. sulph. dr. i. s ol. ros. viol. an. unc. ii. s. butyr. salit. unc. i. s. thereb. cer. an dr. vi. M. F. ung. add. ol. dest. lig. Rhod. gut. xxv. alipt. mosch scr. ii. M.*

Aliud in scabie vulgatissimum. ℞. *Thereb. vulg vitell. ov. dissol unc. i fl. sulph. dr. vi butyr. rec. unc. iv. M.*

Emplastrum infallibile in clavis pedum. ℞. *Galban. gum ammon. acet. solut. an. unc. s. sal. armon scr i. Empl. diachyl. magn. unc. i. s. M.* vel ℞. *pic. naval unc. i. Galb. in acet. dissol. unc. s. sal. armon. scr. i. Empl diachyl. magn. dr. s. M. cum panno super clavos ponatur ac tertio vel 4to. die mutetur.*

Emplast. pro tumore pedum. ℞. *Empl. diaph. mins. unc. i. s. oxycroc. unc. s malax. cum ol. chamom.*

Emplastrum diasulphur Ruland. ℞. *Bals. sulph unc. iii. Cer. unc s. Coloph. dr. iii. liquot. add. myrrh. opt. pulv. unc iii. s. coq. s. a.*

Emplastrum Mammillare in omnibus mammarum tumoribus utilissimum. ℞. *Spermat cet. unc. i. cer alb. unc. ii. galban: acet. sol. unc. s. ol sambuc. q. s.*

Balsamus sulph. Rueland. ℞. *fl sulph. unc. i: ol. nuc. vel rap. unc. vi. vin. generos. unc. ii. macerentur per dies 8. aliquoties agitando coq. leniter ad vini consumpt.*

Ballamus sclopetarius. ℞. *Ol lin. thereb. an. lib. i. arug. ar. unc. s. coq. parum s. a.*

Cataplasma suppurativum. ℞. *Rad. alth. lil. alb. an. unc. ii. herb. malv. alth. pariet an m s. sem lin. fænug. an. unc. s. coq. in s. q: aq. ad mollit. per Cribrum traject. add. farin. sem. lin. fabar. an dr vi ol. viol. axung: porc. an. dr. v M. F. Catapl. s.* Maturier Mießl auff ein durch zu streichen vnd warmb überzulegen.

Aliud. ℞. *Herb. malv. cum tot. mic. pan. alb. an. p. aq. coq. in lact. Caprin. s. q. ad consist. Catapl. add. vitell. ov. Croc & ol. ros. vel etiam ol. lil alb. Chamom. amygdd.*

Injectio in ulcera cava mundificans, siccans, adstringens, putredinem arcens & consolidans. ℞. *Herb. cent.*

min.

min. scord. ros. rub. an. m: s ß: balaust. dr. ii: pulv. mastich. myrob. olib: aloes an: dr: ß: rad: Ir: flor: aristol: rot: torment. an: dr: i: Concis: coq: cum unc: xx. aq: font. & x: vin. rub. in olla bene tecta. in Col. dissolv. mell. ros. Col. unc. i. addi etiam potest Bals. perv.

Plura non addo, cùm magis spectent ad Chyrurgiam.

CAPUT. XI.

DE

De Officio Medici in præscribenda debita Diæta.

§. I.

De Officio Medici in Considerandа Diæta in genere.

I.

PEr Diætam hic aliud non intelligitur, quàm debita victûs ratio, vel potiùs Methodicus usus sex rerum non naturalium. hæc non minimum est fundamentum sanitatis tum conservandæ tum restituendæ. Si enim utilitatem ejus brevibus descriptam verbis desideres, hæc illa est, quæ morbos pellit, corpus agile sanum, purum à fætore ac fæditate alienum præstat, longævitatem inducit, somnos Iucundos & placidos conciliat, epulas communes suaves & gratas efficit, sensibus incolumitatem, memoriæ vigorem, ingenio perspicaciam & claritatem confert, passiones sedat, Iracundiam & mærorem pellit, libidinis impetum frangit, denique corpus & animam maximis bonis replet,

replet, ut merito mater trium. S. sanitatis nempe, sapientiæ & sanitatis Iure meritò dici possit.

II.

Diæta alia spectat ad sanos: Alia ad ægrotos. Illa in his præcipuè consistit Regulis. 1. ut vitentur, quantum fieri potest aëris in qualitatibus vehementiores excessus & anomaliæ. 2. Vt in quanto non excedatur, quod cognosces, si ad satietatem non commedas, si post cibum nullum sentias torporem, gravitatem & lassitudinem corporis, cùm antea esses multo agilior, si post cibum etiam aptus sis actionibus mentis, si nulla appareant signa repletionis, qualia sunt v. g. capitis dolor & gravitas, somni longiores vel perturbati, in somnia turbulenta, somnus diurnus, segnities totius corporis, appetitus dejectio, cruditates, ructus, alvi stipticitas vel pro fluvium, copia flatuum, destillationes frequentes, multa narium emunctio & Exspuitio matutina &c. 3. Vt vitetur varietas ciborum præsertim inter se valdè contrariorum in uno pastu quæ est fons morborum uberrimus. 4. Vt cæna prandio sit parcior. 5. Vt casu aliquo extraordinario ut v. g. in convivio lautiori excessum faciens sequentem pastum præscindat, aut unico haustu vini diluti vel tantillo cibo absolvat. 6. Vt vinum diluatur præsertim meracum. 7. Vt debita fiat corporis exercitatio & motus moderatus, qui ad sanitatis conservationem exceptâ sobrietate maximè principalis est: immo etiam à Galeno ciborum parsimoniæ anteponitur. 8. Vt graviora vitentur animi Pathemata 9. Vt somnus sit moderatus, ac alvus debitè respondeat.

III.

Diæta ægrorum, de qua potissimùm hic sermo, varia est, ejúsque diversitas desumitur à victûs *forma, quantitate, qualitate, utendi occasione seu opportunitati*

tate, & exhibendi modo *formam* victus quod attinet, ea desumitur à modo substantiæ, estque pro varia virium conservatione triplex apud medicos. *Crassa* nimirum, *valens* seu *firma*, quæ concedit alimenta firma solida ac multùm nutrientia, ac proinde vires auget. *Tenuis*, quæ alimenta habet infirma, parùm nutrientia, ac proinde vires nonnihil dimminutas conservat. *Mediocris*, quæ inter victum crassum & tenuem media est, ideoque vires conservat. Victus crassus convenit corporibus sanis, robustis, ac benè se exercentibus, victus tenuis morbis acutis. Mediocris morbis diuturnis & Chronicis. Pro victu tenui moderno tempore conceduntur Brodia carnis Gallin, vel sola vel cum ovi luteo permixta eàque ut plurimùm tertia vel ad summum quarta hora, alterata etiam vel succ. cit. arant. gran. acid. vel herb. Endiv. acetos. portul. lactuc &c. Additur subinde paucum consummat item crem. hord. & si morbus minùs acutus, panatell. vel pulment. cum ov. luteo vel Carne Gallin. parat. Ein Dotter oder Hennenbratmüesl. bis aut ter in die, ov. sorbile, contus. ex canc. vel carnibus volatilium. In morbis longioribus victus nonnihil plenior convenit ex carnibus pullorum Gallin. vitul. aliisque cibis exinde paratis. In morbis longis & periculosis gravius est peccare in victu nimis tenui, quàm nimis crasso: econtra in morbis acutis gravius est peccare in nimis crasso, quàm nimis tenui.

IV.

QVo ad cibi quantitatem in morbis, plenius æger cibari potest in morbi principio, dum utcunque meliùs se habet, propè statum verò vel in ipso statu valde tenuiter, quo enim natura magis in morbo expugnando occupata est, eo tenvior diæta Imperanda, & quo minùs eo plenior, hinc etiam in quolibet victu triplex observatur dosis summa nimirum, media & infima.

prima convenit in morbi principio, media in augmento, ac ultima in statu. Interim hoc non perpetuo in omni morbo observandum, quia in initiis inflammationum præsertim partium nobiliorum durante adhuc sanguinis ad partem affectam affluxu utile est, tunc minùs cibare, ne augeatur fluxio: immo etiam in aliis morbis, si cruditas aliqua in ventriculo vel intestinis lateat, quod rarissimè non accidit; præstat tum parùm cibi assumere, eamque victûs parsimoniâ absumere. **Man muß die Kranckheit außhungeren**, quod Italis inprimis frequens, qui morbi curationem ùt plurimùm ab inedia incipiunt. Interim graviùs delinqueret, qui morbi initio nimis parum quàm nimis multùm ederet, quod tamen contrarium est in statu morbi.

V.

QUalitatem victûs quod attinet, præscribitur illa ab affectu consuetudine & temperamento. Intelligitur autem hic per qualitatem victûs non illa qualitas, quæ victui inest, ut alimento seu merè cibo, ùt esse diggestionis facilis vel difficilis, succi boni vel mali, crassi vel tenuis &c. Sed quæ inest ipsi, quatenus simul est medicamentosus calidus nempe, frigidus humidus, siccus, laxans, adstringens, incidens, attenuans &c. Prout igitur est affectus, ita victum postulat contrarium, ùt affectus calidus & siccus victum frigidum & humidum &c. Ita tamen, ut consuetudinis & temperamenti simul habeatur ratio.

VI.

OCcasio seu opportunitas in victus ratione desumitur ex ægri consuetudine tempore sanitatis, ac virium tolerantia. Illo enim tempore debet æger cibari, quo minùs à morbo patitur, eáque potissimum horâ, quâ ante morbum cibari consuevit, nisi morbi vehementia in illa hoc prohibeat, unde à sola consuetudine sumitur idoneum tempus in morbis, qui continenter seu sine

typis

typis affligunt. In morbis verò, qui accessiones, Paroxysmos vel exacerbationes habent, nunquam cibus exhibendus, cùm accessiones adsunt vel proximè futuræ sunt; sed cum cessant, vel quieverunt, ne natura à pugna, pepasmo & excretione materiæ avocetur, nisi adsit magna virium jactura, vel accessio longior, vel corpus ægrotantis valdè calidum & siccum, picrocholum, gracile, ac raræ texturæ, vel humor aëris ventriculum occupet animi deliquium circa initia Paroxysmorum efficiens, in quibus casibus in Paroxysmi initio vel parum ante illum aliquid cibi offerri potest. In intermittentibus subintrantibus vel ubi saltem duæ vel tres horæ inter finem unius & principium alterius Paroxysmi intercedunt, æger cibandus in fine status primi Paroxysmi.

VII.

QVod ad modum cibos exhibendi, hoc est, an Paulatim, an repetitis vicibus? Id deducitur ex viribus & morbo. Vires vel sunt debiles vel mediocres vel validæ. Debiles paucum, mediocres mediocrem, validæ copiosum postulant cibum. Morbus adiunctos habet humores multos vel paucos vel corruptos. Pauci cibum copiosum, multi paucum, corrupti pro eorum correctionem copiosum exigunt cibum hinc ubi in morbis vires validæ & cum humorum copia conjunctæ, raro & parum alendum. Vbi vires validæ cum humorum paucitate, ibi sæpiùs & multum cibandum; nisi obstent morbi tempora aut Paroxysmi. Vbi vires sunt debiles cum humorum abundantia aut mediocritate, ibi rarò & parum alendum, denique ubi vires sunt debiles cum humorum paucitate aut corruptela, ibi parum ac sæpè cibandum. Interim juxta monitum Hippoc. 1. aph. 16. aliquid dandum consuetudini, tempori, Regioni & ætati.

§ I I.

De Officio Medici in Consideranda & præscribenda Diæta refrigerante.

I.

MOrbi calidi ut v. g. febres cujuscunque generis, inflammationes, aliique ex materia calida & biliosa oriundi diætam exigunt refrigerantem. aër igitur sit naturâ frigidus, vel arte talis paretur per aquarum transvasationem, pavimenti cubiculi conspersionem cum aqua & aceto, vel herbis refrigerantibus. Sicuti autem convenit aër frigidus inspiratione attractus corporis æstum mitigans, ita nocet corpore denudato exceptus, cùm diaphoresim maximè necessariam impediat, & fuligines ac sudores intro repellat. Panis sit probe coctus & fermentatus. Ex *carnibus* conceduntur carnes Gallin. capon. pull. gallinac. columb. hædin. vitul. &c. Magis tamen elixæ. Item carnes auium montan. & sylvest. condiri possunt acet. vel succ. cit. arant. granat. à *Piscibus* abstinendum, nisi ægris gratificando saxatiles quosdam excipias, ut fundulos, truttas, thymalos &c. Inter *fructus* concedi possunt fraga, poma acida, pyra cocta, mala citria, punica, cerasa acida exsiccata & cocta, pruna cocta &c. Ex *oleribus* lactuca, endivia, cichorium, spinachium, acetosa &c. *Legumina* omnino vitentur, nisi Iuscula pisorum, uti & *lacticinia* omnia. Prodest maximè Crem hordei, qui sequenti modo optimè paratur. ℞. Hord. mund. q. pl. coque in aq. commun. lento igne, ita ut fervefacta abiiciatur, nováque reaffundatur per horas 6. vel 7. donec in pulmentum abeat, postmodum in mortario lapideo teratur, ac cremor per pannum coletur, & exprimatur, hinc in Iusculo Gallinæ dissolvitur, ac iterum coquitur ad consistentiam mediocrem instar tenuis

nuis contusi, aromatizatur subinde pauco macer. vel Croc. subinde etiam aliquid sacch. additur præsertim Candi in affectibus pectoris. Hujus Cremoris summa utilitas in febribus ac affectibus pectoris catharosis & Hecticis. Potus sit vinum oligophorum, nisi febris & alia obstent contraindicantia, aut alius refrigerans, uti in formulis annexis patet. Vitanda exercitia & affectus animi, somnus sit consueto longior, acalum quotidie laxa.

Formulæ

Potuum Ordinariorum refrigerantium.

IVlepus. ℞. *Aq. font. lib. iii. syr. berb. unc. i. rub: id: unc. ii. acetos cit unc. i. spirit. vitriol. q. s. M.*

Alius. ℞. *decoct cc. vel aq. font. lib. ii. syr. de rub. id. unc. iii. spirit. sulph. campan. q. s. vel nit. antimoniat. dr. i. M.*

Alius. ℞. *Rad. scorz rec. unc. i. coq. in s. q. aq. s. in Col. lib. ii. s. dissolv. syr. de rub. id. viol. ceras. acid: an unc. i. spirit. vitriol. q. s.*

Tinctura rosarum. ℞. *Tinct. ros. cum s. q. spirit. vitriol. acificat. lib. iii. vel* ℞. *syr pro tinct. ros. parat. unc. iii. aq. font. lib. ii. sp. vitriol. q. s.*

Iulepus Alexandrinus dictus. ℞. *Aq. font. lib. i. aq. ros. succ. lim. sacch. alb. an. unc. iv. coque lento igne, dum despumaverint.*

Alius. R. *Aq. font. lib. iv. sacch. alb. unc. iii. santal. cit. tinam: an. dr. i. coq. lento igne, despum. & Col.*

Iulapium siccum. R. *Succ. cit. herber. an. unc. ii. s. sacch. albiss. lib. i. ponderis civilis. M. super marmore per agitationem, donec induat formam Iulapii sicci. De hoc 3. vel 4. Cochl. in mensura aq. font. solvantur pro compescenda siti.*

Limonada. R. *Aq. font. vel decoct. cc. lib. iv. succ. lim.*

lim. unc. iii. sacch. albiß. q. s. M. possent etiam addi nit. perlat. dr. ii.

Alia. ℞. *Decoct. CC. vel aq. font. mens. i. s in hanc. iniiciantur. 2. Poma citria in talleolas tenues secta, & cum sacch. fin s. q. dulcorata subinde dissolvi possunt seq. syrupi.* ℞. *Syr. acid. cit. è succ. viol. an. unc. ii. spirit. vitriol q. s. vel* ℞. *Iulep ros. syr. acetos. cit. an. unc. ii. sp. vitriol gut vi. aq. cinam. dr. iii. M.*

Decoctum Cornu cervi vix non omnibus morbis competens. ℞. *Limat. C. C. unc. s. vel dr. vi. coq. in aq. font. mens ii. tam. diu, quamdiu ova duriora coqui solent. post refrig. Col. interdum cort. cit. adduntur, & sacch. sub finem coct. interdum syrupi dissolvuntur.*

Decoctum Hordei usuale in febribus, affectibus pectoris & renum calidis. ℞. *Hord. crud. m. ii rad. liq. dr. vi aq. font. lib vi coq. ad consumpt. lib. ii. addendo in fine sem fanic parum contus. dr. ii. post refrig. Col. pro potu.*

Aliud. ℞ *Hord. integ. m. i. s. passul. min. unc s. sem. anis fanic. an. dr. ii. fl. cord. an. p. i. aq. font. pur. lib ss. coq. ad hordei crepat. addendo in fine sacch cand. unc. i. Col. & cum album ov Clarif.*

Aliud. ℞. *Hord. integ. m. ii. coq in aq. font. mens. ii ad dimid. add sacch. alb. unc. i. s. crem tart. dr. i. s. succ. lim. & sp. vitriol. q. s. ad gratum acorem, vel adde nit. prap. dr. i. s. sacch. alb. unc. i. s. cinam in pet. lig. dr. i. s.*

Decoctum hordei v. g. in Pleuritide. ℞. *Rad. liq. dr. iij. sem fanic. dr. i. cinam. acut. scr. ii. sacch. cand unc. ii. aq. hord. lib. vi. coq. ad ʒ. in Col. dissolv. Iulep. viol. unc. ii. s. spirit. sulph. gut. xv. M.*

Aliud. ℞. *Rad. liq. dr. ij passul. min. hord. mund. spec. decoct pector. an m i. dentur incisa ad Chart. s.* **stuck zum trinck Wasser auff 2. Maß biß ein halbe eingesotten.**

Aliud pro angina. ℞. *Hord. mund. & excort. Cochl. 2. passul. min. sacch. an. Cochl. i. Coq. in mens. i. s. aq. ad remanent. mensura.*

Decoct. hordei compositum in febribus ardentibus.

℞. *Rad.*

℞. Rad. acetos. scorz. an. unc. s. hord. mund. m. i. c. c. ras. sp. unc. i. pom. cit. N. i. ceras. acid. m. s. cinam. dr. i. s. coq. ins. q. aq. font. ad lib. ii. in Col. dissolv. si placet syr. rib. berb. an. unc. i. s. sp. vitriol. q. s. pro grata aciditate.

Aliud. ℞. *CC. rasp. vel ust. unc. i. hord. integ. unc. i. s. anis. fænic. an. dr. s. M. incis. & contus. dentur ad Chart. s. species* **zum ordinari Tranck mit 2. Maß Wasser abzusieden.**

Decoct. Tart. Crud. ℞. *Tart. alb. unc. i vel i. s. coq. in aq. font. mens. i. vel i. s. remotâ subsidentiâ fit potus limpidissimus.*

Potus in variolis. ℞. *Limat. CC. vel ust. prap. dr. vi. lent. excort. dr. iii. sem. fænic. corriand. passul. min. an. dr. ii rad. acetos. unc. s. coq. in aq. font. lib. iii. vel iv. ad consumptionem dimidia.*

Potus refrigerans & præcipitans in febribus. ℞. *Sal. nit. prap. CC. phil. prap. an. unc. s. sacch. albiss. unc. i. M. F. pulv. cujus unc. s. misceatur cum mensur. i. aq. font.*

Alius. ℞. *Decoct. hord. & liq. lib. ii. spirit. sulph. q. s. ad gratam aciditatem CC. ad albed. Calcin. unc. s. vel dr. vi. M. utatur pro potu ordinario vas usus tempore agitando.*

Alius in febre ardente cum metu Prunellæ. ℞. *Sal. nit. prap. unc. i. Crem. tart. dr. ij. sulph. alum. crud. an. dr. i. sacch. opt. unc. ii. M. F. pulv. de quo Cochl. parvum cum aq. font. mens. i. misceatur & agitetur.*

Alius. ℞. *Nit. depur. CC. phil. prap. vel Ebor. s. igne prap. an. dr. s. vel scr. ii. M. F. pulv. dentur. 4. dos. quarum una cum aq. font. vel decoct. hord. aut decoct. limat. CC. mensura una misceatur, & transvasetur pro potu ordinario. si diarrhaa vel fluxus sanguinis simul infestet; addi vel sumi potest CC. ust. prap. terr. sigill. Corrall. &c.*

§. III.

§. III.

De Officio Medici in consideranda & præscribenda Diæta calida.

MOrbi frigidi exorti à materia viscida, pituitosa & frigida diætam exigunt calidam, quæ in hoc consistit ut aër sit serenus, tenuis, purus, ac calidus, panis probè fermentatus, ac modico sale & semine carvi conditus. *Ex carnibus* concedantur carnes Gallin. capon. pull, Gallinac, & columb. vitul. hædin. auium mont. & sylvest. conditi; possunt piper. *zz. mac. rorismar. thym. satur. salv. major. hyssop.* abstinendum à *piscibus*, nisi saxatilibus, *fructibus Horaviis*, *lacticiniis*, *leguminibus.* *Aromatum* usus sit frequentior. Ex *oleribus* conveniunt Petrosel. Brass. bet, asparag. raphan. nasturt. &c. Potus sit vinum merum, aut modicè dilutum, aut si hoc contraindicetur, unus ex sequentibus, exercitia & vigiliæ sint moderatæ, alvus laxa, animi Pathemata præter gaudium vitentur.

Formulæ

Potuum ordinariorum Calefacientium.

AQua cocta fæniculi. ℞. *Sem. fænic. dr. i. coq. in 2. mens. aq. font. per quadrantem, iniectis inde cinam. opt. parùm incis. unc. s. vel dr. vi. amove ab igne. vasque clausum repone, donec frigescat, tandem 2. vel 3. frustula panis siliginei impone, ibique permitte.*

Aqua cocta cinamoni. ℞. *Aq. commun. lib. iv. sacch. alb. dr. x. coq. donec ebull. add. cinam. acut. contus. dr. iii. mox ab igne remove operculóque tege, ac refrigescere sine & cola.*

Aqua

Aqua cocta sasaphras. ℞. *Lign sasaph. crasse. li-mat dr. ii. coq. in duplici vase in lib. xii. aq. v. vel vi. horis ubi refrixerit. Col*

Alia ex sasaphras & cinam. ℞. *Aq. font. lib. ix. ci-nam. op. unc. s. lign. sasaph. rasp. dr. i. indantur in vas bene clausum, quod dein immergatur aqua calida, in qua horis 4. vel 5. ebulliat.*

Aqua cocta grata. ℞. *Sem. coriand. prap. dr. ii. liq. ras. dr. iii. sem. anis. scr. s. cinam acut. dr. ii. de coq. in aq. mens. ii. s. aliquot Ebullit. Col.*

Tragæa Potum præbens gratissimum. ℞. *Lign. sa-saph. dr. x. chin. opt. dr. vi. liq. dr. i cinam. opt. unc. s. sem. anis. dr. ii. cc. prap. dr. ii s. ocul. Canc. prap. dr. i. M. F pulv. hujus unc. i. seu Cochl. coq. in lib. iv. aq. font post colaturam in cellam repone, ut refrigeretur, sic enim subsidentibus speciebus in fundo vasis aqua super-natat clara & utilis.*

Alia. ℞. *Scob. lign. sasaph rad. chin. an. unc. s. ci-nam opt. dr. ii. sem. anis. dr. i cc prap. ocul. Canc. prap. an. dr. i. s. M. F. pulv. gross. de quo Cochl. i. mensura aqua fervida statim post affusionem operculo tegenda in-iiciatur. in affectibus Pectoris unc i. passul. addi potest.*

Alia. ℞. *Scob. Rad. chin. unc. i. lign. lentisc. sans. cit. an. dr. ii. cinam. opt. dr. i. sem. anis. dr. i. cc. ust. ocul. Canc an. dr. iii. M. F. pulv. gross de quo Cochl. i. lib. iv. aq font. fervid. iniiciatur, ac urceus statim clau-datur.*

Potus gustu & colore suavis in Podagricis confirmatis. ℞. *Sarsapar unc vi lig sasaph. chin. cc. an. unc. ii glych. unc. i. coq in aq. font. cong. ii. per horam dimidiam. dein stent cooperta in cineribus calidis per horas 12. Po-stea ebull. ad 3. part consumpt. cùm ab igne amovetur, add. anis unc. s. post 2. horas Col & depur per resident. ac liquor clarus reponatur in lagenis vitreis probè clausis ad usum.*

Bocchetum in Arthritide. ℞. *Rad. sarsapar. unc. ii. liq-*

liq. unc. i cinam anis. an unc. s M. F. pulv tenuiss. cujus Cochl. i. misceatur cum mens. i. aq. font agitetur in 2. vasis ter. vel quater hinc Col.

Aliud. ℞. *Sarsapar. unc. vi lig. sasaph. Chin. CC an. unc. ij. glych. unc. i. sem. anis. unc s. M. F. pulv. tenuiss.*

Decoct. in eundem usum. ℞. *Chin. incis. unc. s. CC. ust. unc. i. sacch. comm. unc. ij. coq. in aq. mens. ij. s ad consumpt. dimidia add. sub finem Cort. cit. rec. demptâ pulpâ alba N. i. Cinam. dr. ij M.*

Potus ordinarius in Paralysi. ℞. *Rad. Chin unc. i. s. sem. anis. unc s coq. in aq. font. mens i. s. ad consumpt. 3. part addendo circa finem cinam. el. dr. ij.*

Alius in Colica convulsiva. ℞. *Rad. Chin. dr. ij. sem. anis. vel fanic. dr. i passul. mai. exacinat. unc ii. coq per quadrant. hora cum lib. iv. aq. font. Col.*

Species pro potu ordinario. ℞ *Rad Chin. unc i. sasaph. unc. s. passul. min unc. iv. CC. ust. unc s. sem anis. fanic. tart. prap. cinamom. an dr ii. M incis. & contus. dentur ad Chart. s.* Stuck zum Trinck-Wasser/ darvon 2 Handvoll in ein viertel Wasser zusieden/ biß ein halb Maß eingesotten.

Aliæ. ℞ *Sant rub. unc. s. sasaph. Chin. an. dr. iij. sarsapar. dr. ij. passul. min. sem. fanic. an unc. i. s. cinam. sacch. Cand. rub. sal. nit prap. an. unc. s. M. incisa dentur ad Chart.*

Aliæ. ℞. *Sem. anis fanic. an. unc. ij. Cort. Cit. dr. ij. sasaph. dr. vi. sarsapar. rad. schin. an unc. i. santal. rub. polypod. an. dr. ii. Cinam. dr. vi. dentur incis. & Contus. ad part.*

Aliæ utiles in hydrope. ℞. *Rad. Chin. unc. i sasaph. sant. rub. Citrin. an. unc. s. rad. Glych sem. anis fanic. an. dr. iij. Cinam. dr. s. passul. min. m. i. de his speciebus sumantur Cochl. iij. & coq. cum aq. font. lib. v. ad consumpt. 3. part.*

Potus ordinarius in urinæ retentione. ℞. *Herb. agrim. mi. rad. petrosel unc. i. liq. dr. vi. bacc. Junipe unc. s. sem. Carv. vel anis. fanic. an. dr. i. s. coq. in 3 mens. iij. ad. 3.*

Potus

Potus Juniperinus **das Kraneweth Tranck.** ℞. *Bacc. Iuniper. lib. i. passul min. lib. s. & unc. iij. (alii horum loco accipiunt berberes) tartar Venet. ab unc. s. ad unc. i. fruct. cynosbat. tum arill. mi. fruct. acac. cum nucl. mi. infund. in aq. commun. lib. xvi. in vase apto ligneo, & pone fornacem vel loco quodam calido fermentare permittatur, hinc transvasetur, potus hic in Austria familiaris ac hypochondriacis inprimis, ac lumborum, renúmque Phlogosi ac æstu correptis pro potu ordinario utilis.*

§. IV.

De Officio Medici in consideranda & præscribenda Diæta siccante.

Diæta exsiccante indigent morbi exorti à superflua humiditate, item defluxiones Cattarrhales, fluxus alvi Immodici, illique inprimis, qui Diæta seu cura sudorifera curari solent. Aër igitur sit naturâ siccus, vel arte talis redditus per accensum ignem & suffumigium. *Panis* sit biscoctus, sale & semine carv. Benè conditus. *Carnes* assæ potiùs, quàm elixæ maximè sylvestres, ut turtur, turdor. Perdic. attagen. urogall. lepuscul. capreol. damar. &c. *à piscibus & carne suilla* abstinendum *olera* conveniunt ea, quæ in diæta calida proposita. Ex *fructibus* prosunt amygdal. Tost. nuc. avellan. Castan. cydon. *ex frugibus* oryza. *aromata* utilia, ni quid obstet. vitentur *lacticinia* & multa Jusculà, nisi chalybeata sint. Potus sit admodum Parcus. utendum vino diluto aquâ chalybeat. Vel alio potu infra assignando, somnus sit consueto brevior, motus & exercitium prosunt, alvus sit laxa.

Formulæ.

Potuum ordinariorum Exsiccantium.

BOcchetum recens. ℞. *Chin. opt. salsapar. an. unc. ij. lig. sasaph. rec. unc i s. rad. liq. ras. unc. i passul. min. unc. iij aq. font. lib xxiv. incis. stent per 24. hor. hinc coq. s. a. ad remanent lib. xviii. Col. detur pro potu ordinario.*

Aliud non recens. ℞. *Resident. decoct primar add. rad. Chin ponderos. scorz. an unc. i. s. cinam. acut. dr. iii. passul. min. unc. ij. sem. fænic. unc. s. coq. in lib. xxv. aq. s. ad remanent. lib. xvi. Col.*

Potus exsiccans in defluxionibus, & affectibus capitis humidis ℞. *Rad. Chin. Charyophillat Paon. an. unc. iii: ras. lign. sasaph unc. s. Cinam. unc. iii. incis grosso modo dentur ad Chart s. species* **zum ordinari Tranck / daran ein gute Handvoll in 2. Maß Wasser zusieden / biß ein halbe eingesotten.**

Alius. ℞. *Lign. sasaph. rad. Chin. an. unc. i. Cinam. acut. unc. s. CC prap. ocul. Canc. prap. an. dr. ii. M. ad Chart.*

Tragæa pro potu exsiccante. ℞. *Scob. lig lentisc. sant. cit. rad. Chin. an. unc. s. Cinam. opt. dr ii. rasur. ebor, unc. s. galang. min. dr. i ocul Canc. prap. dr. iii. M. F. pulv. gross de quo Cochl. in urceo cum aq fervcntis mensura misceatur.*

Potus ordinarius in vulneribus. R. *CC. ust. unc. i. hord. integ. unc. i. s. anis. fænic. an. unc. s. M. vel ℞. CC ust. unc. s. hord. integ. unc i. s. herb. agrim. veron. alchimill. sanic. an. p. i. rad. consolid. liqvir. an. unc. s. sem. anis fænic an dr i. M. incisa dentur ad Chart. possunt etiam addi passul. liqv. &c.*

potus in dysenteria. ℞. *Rad. torment. CC. ust. an. unc. i. coq. in aq. Chalyb. mens. i. s. ad 3. add. Cinam. dr. ii. M.*

Alius

Alius in dysenteria maligna. ℞. *Ras. CC. unc. i. s. rad. torment. acetos an. unc iii. aq. puriss. lib. V. coq. ad remanent. lib. iii. s. in Col. dissolv. Vin. gran. unc. ii. syr. acetos. cit. de rub id Corrall. an. dr. Vi. M.*

Potus in Diharrhæa. ℞. *CC. ust. rad. torment. carn. cydon siccat. an. unc. s. Cinam. opt. dr. iij. sem. fanic. dr. iij. Coriand. dr. ii M incis. dentur ad Chart.*

Alius. ℞. *CC. ust. prap. terr. sig. Vel Bol. arm. spod. an dr. s. Vel scr. ii. M. F. pulv subtiliss. permiscendus mensur. aq. Chalyb. Vel Emuls. amygd. d. cum aq. Chalyb. fact.*

Potus gratus in vomitu vel diarrhæa. ℞. *Mast. el. dr. ii. coq. cum unc. xxxx. aq. font in olla benè tecta ad ʒ. cui post Coctionem ad huc ferventi iniciatur flavedo Cort. Cit. rec. & Cinam. integri digitis Confract. an. dr. i. stent simul cooperta, donec refrigescant.*

Huc pertinent formulæ quoque nonnullæ potuum calefacientium supra propositorum.

§. V.

De Officio Medici in ordinanda præscribenda Diæta humectante.

Diætam humectantem exigunt morbi à siccitate, ac defectu nutrimenti & humidi radicalis oriundi, ut febres Hecticæ, atrophiæ &c. In hac aër sit humidior, *panis* mediæ ætatis ex *Carnibus* eligendæ enchymæ, ùt Gallin. pull. Gallin. capon. columb. perdic. phasan. attag. aliarum avium sylv. earúmque contusa & consummata. Item caro hædina, vitulina, vervecina Iunior, agnima, porcell. lactant. inprimis etiam conducunt ex Cochleis, testudinibus & cancris parata. Elixa magis prosunt quàm assa. Gelatinæ quàm maximè utiles ùt v. g. Gelatina Capon. Hunc in dum moparata. ℞. *Capon. ping. deplum. exenterat.*

& mundificat. med. cum ossibus minutiß indatur lagen stannea affundendo aliq. aq. font. addendo, parum mac. & Croc. hinc. lagena clavo Cochleato arctissimè clausa, lutóque Philosophico munita in ahena Cuprea ferventi repleta per horas. 6 ad ignem coq. hinc lagenâ apertâ brodium per inclinationem in vas terreum vitreatum effundatur, inque locum frigidum vel cellam reponatur & ad usum servetur vel sequens Gelatina analeptica ℞. *Carn. vitul. lib. i. pedum vituli N. ii. Ictiocoll. dr. ii. hepat. vitul. lib. i. Cinam. opt. dr. s. i. mac. dr. s. hac omnia Crasso modo incisa indantur lagen. stann. affundend. aq. font lib. ii. ponatur lagena benè obturata in ahenum aquâ plenum, coq per hor. 5 hinc. f. fort. expreß. servetur in cella in loco frigido ad usum* vel ℞. *Carn. vitul. vel vervec. mac. lib. i. Gallin mundat. dimid. Epat. vitul. vel agn. lib. s. Ictiocoll. dr. ii. mac. dr. s. incis. & lot. inde lagen. stannea add. pom. cit. in 4. frusta divis. i. N i. vin. alb. vet. lib. i. aq. font. lib. ii. lagena benè obturata indatur lebeti aquâ pleno coq. 5. vel 6 hor. Colat. exprim. fortiter.* de hac Gelat. quoties Iusculum commeditur, immisceri poterunt Cochl. iii. vel iv. sequens sanguinem simul mundificat ℞. *Ras. CC. unc. ii. s. ras. ebor. unc. i s. aq font lib. iii. stent in infus. per noct. in loco calid. manè add. rad. scorz. rec. vel siccat. N. vi fol. borrag. mi. fl. 4. Cord. an. pi. passul. min. unc. ii. Coq. ad gelatin. consist. addendo sub finem Coct: Cons. ros. unc. ii. & tandem Confect. alk. Compl. dr. i s. M.*

Ex *oleribus* conveniunt malv. bismalv. Borrag. viol. nymph. ex *fructibus* nuc. pineæ, pistach. amygdal. Iujub. ficus, passul. poma dulc. prun. dulc. &c. Lactis usus, ni quid obstet, optimus. item ova sorbilia, Cremor hordei & hordeata v. g. hordeatum. Imperatoris in Pthysi. ℞. *Hord. Integ. mi iii. coq. in aq. font. mens. i. s. per 10 horas ad perfectam mollitiem semper aliquid. aq. Calid affundendo, ne aqua evaporet, & Consumatur. exprime deinceps Crem: per pannum & in vase mundo ad usum serva. hinc.* ℞. *Herb. pilosell. tussilag. endiv. an. m. s. rad. scorz. unc. s. Coq. in brodio Gallin.*

lin. infuls. exprime per pannum. in hoc brodio dissolv. Crem. hord. Cochl. i. vel alterum. Vel sequens Italis & Gallis consuetum ad defluxiones tenues sistendas. ℞. *Hord. mund. sel. q. s. maceretur per 6. horas, coque perfectè, ut dissolvi possit post ℞. Amygd. d. excort unc. iii. sem. cucurb. unc. i. s. melon. unc. i. papau. alb. lactuc. an. unc. s. contus. omnibus cum aq. hord. eliciatur lac, quod cum lib. ii. pulp. hord. permixt. coq. parum addendo parum. sacch.* vel seq. refocillans. ℞. *Hord. mund. lib. s. factâ ablutione coq. in s. q. aq. ad formam pult. dein. ℞. Crem. unc. vi. sem. melon. ex Cort. amygd. an. unc. i. nucl. pineor. unc. s. contund. simul f. hordeat. sumat ad vesperas in principio mensæ solvendo in iure Gall. Cochl. iii. ex Consummat. Capon. & aromatiz. cum modico Cinam. vel mac.*

Formulæ.

Potuum Humectantium.

Decoct. Hordei varia. vid. supra de formulis Potuum refrigerantium.

Aliud in Phtysi & affectibus pectoris. ℞. *Hord. mund. m. iiij passul. min. unc. i. s. Iuiub. N. xx. sem. anis. fænic. an. dr. vi. Cinam. unc. s. incis. & Contus. dentur ad Chart. de his sume ad mensuras aquæ tres totidem manipulos, coq. ad consumpt. 3. part.*

Decoct. humectans Pectorale. ℞. *Chin. sel. dr. iii. liquir. dr. ii. passul. min. mund. majorum exacinat. an. unc. s. fic. ping. dactyl. an. N. v. Iujub. sebest. an. N. xii. sem. 4. fr. mai. anis. fan. an. dr. i. Concis. & Conquass. bull. in 3. mens. aq. font. per horam dimid. Col.*

Aliud. ℞. *Fic. ping. N. vii. Iuiub. N. x. dactyl. s. nucl. N. viii. sem. anis fænic. an. dr. vi. vel unc. i. s. species* zum ordinari Tranck.

Emulsio pro potu. ℞. *Amygd. d. excort. unc. ii sem. melon. excort. unc. i. subinde etiam pan. alb. tost. unc. i. aq. font. vel decoct. hord. lib. ij. vel iij. M. F. Emuls. edulcoranda*

randa saccb. s. q. si magis refrigerare animus, add. nitr. perlat. scr. ij. vel dr. i.

Alia antihectica. ℞. *Chin. sel. unc. i. rasur. ebor. dr. ij. repleatur pullus benè saginatus, coq. in lib. vi. ad debitam costuram. hinc Col. de Col.* ℞. *Lib. ij sem. melon. rec. amygd. ex cort. an. unc. i. nucl. pin. unc. s. M. F. Emuls.*

Alia Epicerastica. ℞. *Sem papau. alb. dr. iij. melon. unc. i s. Contund. in mort. marmor. addendo amygd. excort. & per 3 horas in aq. lactuc. infus. N. xxx. Contund. & cum Iure pull. vel seq. decoct. lib. i. s vel lib. ij. F. Emuls.* ℞. *Rad. liq. dr. iij. sebest. N. iv iujub. N. vii passul. unc. s. fl. viol. Borrag. an. p. sem. portul. lactuc. an. dr. i. Coq. in lib iij. aq. ad Consumpt. 3. part.*

Decoct. Pulli vel Carnis Gallinæ. ℞. **Das Hennenbrat-Wasser** utile pro restauratione virium, & doloribus Colicis, ubi maxima ventriculi & Intestinorum sensibilitas. ℞. *Pullum dimidium vel Carnem Gallin. ex alis & pectore demptâ omni pinguedine. Coq. cum 4. mens. aq. in duplici vase per 4. hor. Col. subinde pro gratia addi potest aliquid de Cort. cit. vel Cinam.*

Diæta composita calida & sicca, frigida & humida &c. desumi potest ex simplicibus.

FINIS.

Index.
CAPITUM.

10. De

Omnia ad Majorem DEI Gloriam.

